КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ШАЙЛОО ЖАНА РЕФЕРЕНДУМ
ӨТКӨРҮҮ БОЮНЧА БОРБОРДУК КОМИССИЯСЫ

ЦЕНТРАЛЬНАЯ КОМИССИЯ ПО ВЫБОРАМ И ПРОВЕДЕНИЮ
РЕФЕРЕНДУМОВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИН ЖАНА КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ КЕҢЕШИНИН ДЕПУТАТТАРЫН ШАЙЛОО ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ

КОНСТИТУЦИОННЫЙ ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВЫБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ И ДЕПУТАТОВ ЖОГОРКУ КЕНЕША КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Бишкек - 2021

Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ

Бишкек – 2021

МАЗМУНУ

1-глава. Жалпы жоболор. Жарандардын шайлоо укуктары 3
2-глава. Шайлоо комиссиялары жана шайлоо округу 20
3-глава. Шайлоочулардын тизмелери...24
4-глава. Талапкердин, саясий партиялардын өкүлдөрү. Талапкерлердин статусу 30
5-глава. Шайлоону маалыматтык камсыз кылуу.....................................41
6-глава. Добуш берүүнү уюштуруу жана анын тартиби 56
7-глава. Добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо 71
8-глава. Шайлоону каржылоо 88
9-глава. Шайлоо эркиндигинин кепилдиктери...97
10-глава. Президентти шайлоо...107
11-глава. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо................................118
12-глава. Корутунду жоболор 133

Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ

Бишкек шаары, 2011-жылдын 2-июлу №68

(КР 2011-жылдын 25-ноябрындагы №221, 2015-жылдын 23-апрелиндеги №88, 2017-жылдын 5-июнундагы №96, 2019-жылдын 8-августундагы №116, 2020-жылдын 30-июнундагы №68, 2020-жылдын 11-ноябрындагы №2, 2021-жылдын 15-июлундагы № 84, 2021-жылдын 26-августундагы №103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

(Преамбула КР 2021-жылдын 26-августундагы №103 Мыйзамына ылайык алып салынды)

1-глава
Жалпы жоболор. Жарандардын шайлоо укуктары

1-берене. Ушул конституциялык Мыйзамда пайдаланылуучу негизги терминдер

Ушул конституциялык Мыйзамда төмөнкү терминдер пайдаланылат:

үгүт материалдары - шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыган жана шайлоо өнөктүгүнүн жүрүшүндө көпчүлүккө таратууга, элге жарыялоого арналган басылма, укма-көрмө жана башка материалдар;

жарандардын жигердүү шайлоо укугу - Кыргыз Республикасынын жарандарынын мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлоо укугу;

жакын туугандары - жубайы, ата-энеси, балдары, асырап алуучулар, асырап алынгандар, ата-энеси бир жана ата-энесинин бирөө өгөй ага-инилер жана эже-сиңдилер, чоң ата-таяталар, чоң энелер-таенелер, неберелер;

жарандардын шайлоо укуктарынын кепилдиктери - Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктарын камсыз кылуунун уюштуруучулук, укуктук, маалыматтык жана башка каражаттары;

мамлекеттик портал - шайлоо участокторуу, райондор, шаарлар жана бүтүндөй республика боюнча электрондук форматтагы, мыйзамдарда белгиленген тартипте түзүлгөн жана актуалдашкан шайлоочулардын тизмелери жөнүндө маалыматты камтыган, шайлоо дарегинин (шайлоо участогунун номеринин) өзгөрүүсү тууралуу, жарандардын шайлоолорго жана референдумдарга катышуусу тууралуу маалымат киргизилген, ошондой эле мыйзамдарда белгиленген идентификация жана аутентификация боюнча талаптарды сактоодо шайлоочуларга өздөрүнүн маалыматтарына тактоосуна жана өзгөртүүсүнө мүмкүндүк берген мамлекеттик органдын интернет-сайты;

шайлоочунун инсандыгын ырастоочу документ - мыйзамдарда белгиленген Кыргыз Республикасынын жаранынын улуттук паспортторунун бардык типтери;

мамлекеттик бийлик же жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызмат адамы - туруктуу, убактылуу же атайын ыйгарым укук боюнча бийлик өкүлүнүн ишмилдетин жүзөгө ашыруучу же мамлекеттик органдарда жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарында уюштуруучулук-тескөөчүлүк, администрациялык-чарбалык, көзөмөлдөө-көзөмөлгө алуу ишмилдеттерин аткаруучу адам;

катталган талапкер - Кыргыз Республикасынын Конституциясында (мындан ары - Конституция), ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген талаптарга туура келген жана шайлоо аркылуу Президенттин, Жогорку Кеңештин депутатынын кызмат ордун ээлөөгө талапкер катары Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдумдарды өткөрүү боюнча борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан (мындан ары - Борбордук шайлоо комиссиясы) катталган адам;

шайлоочулар - жигердүү шайлоо укугуна ээ, Кыргыз Республикасынын жарандары;

ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулар - активдүү шайлоо укугуна ээ, жалпы шарттарда шайлоо укуктарын толук кандуу жүзөгө ашырууну чектөөгө алып келген угуу, көрүү, таяныч-кыймыл аппаратынын функциялары бузулган, оорулар, жаракаттардын же кемчиликтердин кесепеттери менен шартталган, организм функциялары туруктуу бузулган, ден соолугу начар Кыргыз Республикасынын жарандары;

шайлоо документтери - шайлоочулардын тизмелери, анык, анык эмес, пайдаланылбаган (жоюлган), бузулган (каталар менен толтурулган) бюллетендер, ошондой эле идентификациялоодон өткөнү жөнүндө чектер, идентификациялоо боюнча баштапкы жана жыйынтык отчёттор, автоматтык эсептөөчү урнанын нөлдүк жана жыйынтык отчеттору, шайлоо комиссияларынын протоколдору, алардын шайлоо

маселелери боюнча чечимдери, талапкерлердин, саясий партиялардын каттоо документтери, добуш берүүнүн натыйжалары жөнүндө жыйынды таблицалар;

шайлоо комиссиялары - Кыргыз Республикасында шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү уюштуруучу, Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктарын ишке ашырууну жана коргоону камсыз кылуучу коллегиялуу органдар;

шайлоо мыйзамдары - Кыргыз Республикасында шайлоо өткөрүүнүн тартибин жөнгө салуучу ченемдик укуктук актылардын жыйындысы;

жарандардын шайлоо укуктары - Кыргыз Республикасынын жарандарынын мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлоого жана шайланууга, анын ичинде талапкерлерди көрсөтүү, шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүү, шайлоону өткөрүүгө байкоо жүргүзүү, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөөнү жана шайлоонун натыйжаларын аныктоону кошуп алганда, шайлоо комиссияларынын ишине байкоо жүргүзүү, ошондой эле башка шайлоо аракеттерине катышуу укугу;

шайлоону маалыматтык камсыз кылуу - шайлоочуларды кабарландыруу жана жарандардын өз эркин аң-сезимдүү билдирүүсүнө, шайлоонун айкындуулугуна көмөктөшүүчү шайлоо алдындагы үгүт;

шайлоочуларга маалымдоо - шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде шайлоо өнөктүгүнүн жүрүшү жана шайлоо комиссияларынын иши, шайлоо участоктору, шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жана өзгөртүүнүн тартиби, добуш берүүгө катышуунун тартиби, добуш берүүнүн тартиби, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо тартиби жөнүндө маалыматтарды даярдоо жана таркатуу боюнча иш; талапкер (талапкерлер) жана саясий партия (партиялар), алардын программалары жөнүндө, кайсыл бир талапкерге (талапкерлерге), саясий партияга (партияларга) артыкчылык бербеген жана тигил же бул талапкер, саясий партия үчүн же болбосо аларга каршы шайлоо алдындагы үгүттүн белгилерин камтыбаган расмий маалыматты даярдоо жана таратуу боюнча шайлоо комиссияларынын жана жалпыга маалымдоо каражаттарынын иши;

маалыматтык материал - шайлоо өнөктүгүнүн жүрүшү жана шайлоо комиссияларынын иши, шайлоо участоктору, шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жана өзгөртүүнүн тартиби, добуш берүүгө катышуунун тартиби, добуш берүүнүн тартиби, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо тартиби жөнүндө маалыматтарды камтыган басылма, көрмө-укма жана башка материалдар; шайлоо комиссияларынын жана жалпыга

маалымдоо каражаттарынын талапкер (талапкерлер) жана саясий партия (саясий партиялар), алардын программалары жөнүндө, кайсыл бир талапкерге (талапкерлерге), саясий партияга (саясий партияларга) артыкчылык бербеген жана тигил же бул талапкер, саясий партия үчүн же аларга каршы шайлоо алдындагы үгүттүн белгилерин камтыбаган расмий маалымат;

шайлоо дареги - шайлоочунун ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте билдирилген, анын туруктуу жашаган жери болуп саналбаган, бирок ал добуш берүүнү каалаганын билдирген дареги;

талапкер - ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте шайлануу аркылуу ээленүүчү Президенттин кызмат ордуна жана Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкер катары көрсөтүлгөн адам;

шайлоочулардын контролдук тизмеси - шайлоочулар тууралуу жана добуш берүү күнүнө чейинки 35 календардык күндө, шайлоочулардын тизмесин тактоо мезгилинде келип түшкөн шайлоочулардын арыздарынын негизинде жүргүзүлгөн өзгөртүүлөр жөнүндө актуалдашкан маалыматты камтыган жана мамлекеттик порталда жарыялануучу, добуш берүү күнүнө 30 календардык күн калганда шайлоо участогуна илинүүчү шайлоочулардын тизмеси;

эл аралык байкоочу - мыйзамда белгиленген тартипке ылайык Кыргыз Республикасында шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашыруу укугуна ээ, чет өлкөлүк же эл аралык уюмдун атынан чыгуучу адам;

байкоочу - талапкер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партия тарабынан, мыйзамда каралган тартипте шайлоону даярдоого, добуш берүүнү өткөрүүгө, добуштарды санаого, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөөгө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоого байкоо жүргүзүү үчүн дайындалган адам;

идентификациялоо боюнча жабдуу - биометрикалык жана жекече маалыматтары боюнча шайлоочуну идентификациялоо аркылуу шайлоочуларды идентификациялоо үчүн арналган түзүлүш;

коомдук байкоочу - мыйзамдарда белгиленген тартипте шайлоону даярдоого, добуш берүүнү өткөрүүгө, добуштарды санаого, шайлоонун жыйынтыктарын белгилөөгө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоого байкоо жүргүзүү үчүн Кыргыз Республикасынын коммерциялык эмес уюму (мындан ары - коммерциялык эмес уюм) тарабынан дайындалган адам;

шайлоочулардын биротоло тизмеси - шайлоочулардын тизмесин тактоо мезгилинде алардын арыздарынын негизинде бардык өзгөртүүлөр киргизилген, мамлекеттик порталда жарыялануучу

жана добуш берүү күнүнө чейин 7 календардык күн калганда шайлоо участокторуна илинүүчү шайлоочулардын такталган тизмеси;

жарандардын пассивдүү шайлоо укугу - Кыргыз Республикасынын жарандарынын мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлануу укугу;

туруктуу жашаган жер - жарандын тиешелүү документинде каттоо органдарынын белгиси менен бышыкталган, Кыргыз Республикасынын аймагында жашап турган жери;

укук коргоо органдары - ички иштер, улуттук коопсуздук, прокуратура органдары, бажы кызматы;

шайлоочулардын алдын ала тизмеси - жарандар өздөрүнүн маалыматтарын тактоо же шайлоо дарегин өзгөртүү үчүн мамлекеттик порталда жарыялануучу жана участкалык шайлоо комиссиялары тарабынан илинүүчү, добуш берүү күнүнө чейин 80 календардык күн калгандагы абалы боюнча шайлоочулардын тизмеси;

шайлоо алдындагы үгүт - Кыргыз Республикасынын жарандарынын, талапкерлердин, шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде маалыматтарды даярдоо жана таратуу боюнча талапкерлердин, саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн жана ишенимдүү адамдарынын шайлоочуларды тигил же бул талапкерлер (талапкерлердин тизмелери) үчүн же аларга каршы добуш берүүгө түрткөн, же түртүү максаты бар же иштери;

талапкердин, саясий партиянын өкүлү - шайлоо комиссияларындагы өкүл, ыйгарым укуктуу өкүл, ишенимдүү адам, талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын атынан чыгуучу байкоочу;

диний ишмер - Кыргыз Республикасында дин тутуу эркиндиги жана диний уюмдар жөнүндө мыйзамдарга ылайык диний иштерди жүзөгө ашыруучу адам;

талапкердин соттуулугу жөнүндө маалыматтар - эгерде талапкер колдонуудагы Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинде кылмыш деп таанылган жосундары үчүн тиешелүү мыйзам актыларына ылайык соттолгон болсо, талапкердин соттолуусуна негиз берген Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин беренесинин (беренелеринин) номерин (номерлерин) жана аталышын (аталыштарын), чет мамлекеттин мыйзамынын беренесин (беренелерин) көрсөтүү менен, талапкердин кайсыл бир учурда соттолгондугу же соттуулугунун жоктугу жөнүндө болгон же бар маалыматтар;

(абзац КР 2021-жылдын 26-августундагы №103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

шайлоочулардын тизмеси - Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестринин негизинде электрондук жана кагаз түрүндө түзүлүүчү, даяр болуу деңгээлине жана арналышына жараша алдын ала, контролдук жана биротоло бүткөн болуп бөлүнүүчү, добуш берүү күнүндө жигердүү шайлоо укугуна ээ Кыргыз Республикасынын жарандарынын тизмеси;

(абзац КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги №88 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

талапкерлердин тизмеси - саясий партия көрсөткөн, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан катталган талапкерлердин бирдиктүү тизмеси;

талапкердин катар номери - талапкерлердин тизмесинде талапкерге ыйгарылган цифра;

оператор - участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү же болбосо Борбордук шайлоо комиссиясы ишке тарткан, шайлоолорду жана референдумдарды өткөрүүдө жарандарды идентификациялоо боюнча же добуш берүү күнү шайлоо участогунда автоматтык эсептөөчү урнаны тейлөө боюнча техникалык кызмат көрсөтүүнү камсыз кылуучу адам;

автоматтык эсептөөчү урна - шайлоочулардын добуштарын автоматтык саноого арналган түзүлүш;

туруктуу орнотулган үкөк - добуш берүү үчүн тунук урна;

добуш берүү үчүн үкөктөр - автоматтык эсептөөчү урналар же туруктуу орнотулган үкөктөр;

добуш берүү үчүн көчмө үкөк - шайлоочунун добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүсү үчүн арналган үкөк;

бузулуу - автоматтык эсептөөчү урнанын, шайлоочуларды идентификациялоо жабдууларынын убактылуу ишке жөндөмдүүлүгүн жоготкондугу;

интернет - маалыматты сактоо жана берүү үчүн глобалдык (бүткүл дүйнөлүк) компьютердик тарам (бириккен компьютердик тарамдардын тутуму);

интернет-басылма - эгерде интернет-басылмага кирүүчүлөрдүн саны суткасына 500 уникалдуу кирүүчүдөн же айына 1000 уникалдуу кирүүчүдөн ашса, социалдык тарамдардагы интернет-блогдордон жана жеке адамдардын персоналдык барактарынан тышкары, жаңылыктык, маалыматтык-талдоочулук, көңүл ачуучулук жана башкача мүнөздөгү материалдарды камтыган, Кыргыз Республикасында администрацияланган (модернизацияланган) же

Кыргыз Республикасынын жарандары жана (же) юридикалык жактары ээлик кылуучулары болуп саналган, интернет тарамына кирүүчүлөрдүн эркин кирүүсүнө мүмкүнчүлүк берген интернет сайт (портал, форум);

уникалдуу кирүүчү же уникалдуу IP-дареги бар кирүүчү - уникалдуу мүнөздөмөлөргө ээ жана интернет-басылмага белгилүү бир убакыттын аралыгынын ичинде кирип турган, кайталангыс пайдалануучу;

бир мандаттуу шайлоо округу (бир мандаттуу шайлоо округу) - Жогорку Кеңештин бир депутаты шайлануучу шайлоо округу;

бирдиктүү республикалык шайлоо округу (бирдиктүү шайлоо округу) - саясий партиялар көрсөткөн талапкерлердин тизмелери боюнча Жогорку Кеңешке депутаттарды шайлоо боюнча өзүнө Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагын камтыган шайлоо округу;

жергиликтүү жамааттын мүчөсү - бир мандаттуу шайлоо округунун курамына киргизилген тиешелүү айыл аймагында, шаарда туруктуу жашаган Кыргыз Республикасынын жараны. Шайлоочунун жергиликтүү жамааттагы мүчөлүгү добуш берүү күнүнө чейинки 90 күндөн кем эмес мөөнөттө жарандын паспортунда, паспорттун тибинде жазылган жашаган жерин каттоо жөнүндө белги же болбосо Кыргыз Республикасынын Улуттук паспортторунун мамлекеттик реестринде (УПМР) жашаган жеринин дарегин каттоо менен аныкталат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

1-1-берене. Жөнгө салуу предмети

Ушул конституциялык Мыйзам Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктарын ишке ашыруу тартибин жана алардын кепилдиктерин, Кыргыз Республикасынын Президентин жана Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо тартибин аныктайт жана шайлоону даярдоо жана өткөрүү менен байланышкан мамилелерди жөнгө салат.

(КР 2021-жылдын 26-августундагы №103 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

2-берене. Жарандардын шайлоого катышуу принциптери

1. Кыргыз Республикасында шайлоо жашыруун добуш берүү менен, жалпыга тең жана тикелей шайлоо укугунун негизинде жүргүзүлөт.

Кыргыз Республикасында шайлоо республиканын жарандарынын

өздөрүнүн шайлоо укуктарын эркин жана ыктыярдуу жүзөгө ашырууларына негизденет. Жарандарды шайлоого катышууга же катышпоого мажбурлоо максатында, ошондой эле өз эрктерин эркин билдирүүлөрүндө аларга таасир тийгизүүгө эч кимдин укугу жок.

2. Кыргыз Республикасынын аймагында жашаган же анын чегинен тышкары жүргөн Кыргыз Республикасынын жарандары, ушул конституциялык Мыйзамга ылайык шайлоо укуктарына ээ болот.

Шайлоо мезгилинде анын чегинен тышкары жашаган жана жүргөн Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктары, өздөрүнүн дипломатиялык өкүлчүлүктөрү жана консулдук мекемелери аркылуу, тышкы иштер маселелерин алып барган мамлекеттик орган тарабынан камсыз кылынат.

Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган же жүргөн Кыргыз Республикасынын жарандары аккредитациялоочу өлкөнүн тиешелүү органдары менен макулдашуу боюнча Кыргыз Республикасынын тышкы иштер чөйрөсүндөгү мамлекеттик органынын сунушу боюнча түзүлгөн шайлоо участокторунда, эреже катары, Кыргыз Республикасынын чет өлкөдөгү мекемелеринин аймагында добуш беришет.

3. Аялдарга эркектер менен бирдей Президенттин кызматына жана Жогорку Кеңештин депутаттыгына шайлануу укугун ишке ашыруунун тең мүмкүнчүлүктөрү камсыз кылынат.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

3-берене. Жалпыга бирдей шайлоо укугу

1. Кыргыз Республикасынын 18 жашка чыккан жараны шайлоого, ал эми Конституцияда жана ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген жашка жеткенде - мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайланууга укуктуу.

2. Кыргыз Республикасынын жарандары тегине, жынысына, расасына, этностук тиешелүүлүгүнө, майыптыгына, билимине, кызматтык жана мүлктүк абалына, тутунган динине, саясий жана башка ишенимдерине карабастан шайлоого, шайланууга укуктуу.

3. Сот тарабынан аракетке жөндөмсүз деп таанылган же соттун мыйзамдуу күчүнө кирген өкүмү боюнча эркиндигинен ажыратуу жайларында кармалып турган жарандар шайлоого, шайланууга укуксуз.

4. Соттолгондугу мыйзамда белгиленген тартипте жоюлбаган

адамдар Президенттин кызматына жана Жогорку Кеңештин депутаттыгына шайланууга укуксуз.

5. Жарандар ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген талаптарды сактоодо шайлоого жана шайланууга өз укуктарын ишке ашырышат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

4-берене. Тең шайлоо укугу

Кыргыз Республикасынын жарандары Кыргыз Республикасында шайлоого тең негиздерде катышат.

5-берене. Тикелей шайлоо укугу

Кыргыз Республикасынын жарандары мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына өз өкүлдөрүн түздөн-түз шайлайт.

6-берене. Жашыруун добуш берүү

Кыргыз Республикасында шайлоодо добуш берүү, жарандардын эркин билдирүүлөрүн кандайдыр бир көзөмөлдөө мүмкүндүгүн болтурбайт, жашыруун болуп саналат.

Добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жоопкерчиликке алып келет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

7-берене. Шайлоонун милдеттүүлүгү жана мезгилдүүлүгү

1. Президенттин жана Жогорку Кеңештин депутатынын ыйгарым укуктарынын мөөнөттөрү Конституцияда белгиленет.

2. Президентти жана Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо милдеттүү болуп саналат жана мезгил-мезгили менен Конституцияда белгиленген мөөнөттөрдө өткөрүлөт.

3. Кыргыз Республикасынын бардык аймагында өзгөчө же аскердик абал киргизилген учурда шайлоо өткөрүлбөйт.

8-берене. Шайлоо жүрүмүндөгү айкындуулук

1. Шайлоону уюштуруу жана өткөрүү айкын жана ачык жүзөгө ашырылат.

2. Тиешелүү шайлоо комиссиясынын жыйналыштарына жогору турган шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, талапкерлер, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү, ошондой эле байкоочулар, эл аралык байкоочулар, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү катышууга укуктуу.

3. Добуш берүүнүн жүрүшүнө жана жыйынтыктарына байкоо жүргүзүү үчүн төмөн турган шайлоо комиссияларынан жогору турган шайлоо комиссияларына протоколдордун маалыматтарын берүү жолу менен шайлоо маалыматтык тутуму пайдаланылат. Шайлоо маалыматтык тутум аркылуу алынган добуш берүүнүн жүрүшү жана жыйынтыктары жөнүндө маалыматтар юридикалык мааниге ээ эмес, алдын ала маалыматтар болуп саналат. Шайлоо маалыматтык тутумун пайдалануунун тартиби Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдумдарды өткөрүү боюнча борбордук шайлоо комиссиясы (мындан ары - Борбордук шайлоо комиссиясы) тарабынан аныкталат.

9-берене. Байкоочу

1. Талапкер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партия, мыйзамдарда белгиленген тартипте, шайлоого даярдык көрүүгө, добуш берүүнү жүргүзүүгө, добуштарды саноого, добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөөгө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоого байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашыруучу байкоочу дайындоого укуктуу.

Талапкер, саясий партия ар бир участкалык шайлоо комиссиясына экиден ашык эмес байкоочу дайындай алат, алар добуш берүүнү өткөрүүгө жана добуш берүү үчүн жайдагы башка шайлоо аракеттерине кезектешип байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашыруу укугуна ээ болушат. Шайлоо комиссиясынын жайында, добуш берүү үчүн жайда катталган бир талапкердин, бир саясий партиянын кызыкчылыктарын билдирүүчү эки же андан көп байкоочунун бир убакта байкоочунун ыйгарым укуктарын жүзөгө ашырууларына жол берилбейт.

2. Байкоочу ушул конституциялык Мыйзамда каралган байкоочунун укуктарына жана милдеттерине, тиешелүү шайлоо комиссиясына, аны дайындаган талапкерден же талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиядан жолдомо келип түшкөндөн кийин ээ болот. Жолдомодо байкоочунун фамилиясы, аты жана атасынын аты, жашаган жери, ал жиберилген шайлоо участкаларынын номурлары, шайлоо комиссияларынын аталыштары көрсөтүлөт, ошондой эле анда ушул берененин 3-бөлүгүндө каралган чектөөлөрдүн жок экени тууралуу

жазуу жазылат. Жолдомо паспортту же аны алмаштыруучу документти көрсөткөндө жарактуу, талапкердин койгон колу болгондо же саясий партиянын мөөрү коюлганда жарактуу болуп эсептелет. Байкоочуну жиберүү жөнүндө алдын ала кабарлоо талап кылынбайт.

3. Жигердүү шайлоо укугуна ээ болгон Кыргыз Республикасынын жарандары байкоочу болууга укуктуу.

Төмөнкүлөр байкоочу болууга укуксуз: Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаты, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар, шайлоо комиссиясынын мүчөсү; талапкердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо комиссияларындагы өкүлдөрү; судьялар, прокурорлор, башка укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматчылары, аскер кызматчылары.

4. Байкоочу төмөнкүлөргө укуктуу:

1) кандай гана болбосун деңгээлдеги шайлоо комиссиясынын курамын түзүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

2) шайлоочулардын тизмесин түзүүнүн жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

3) шайлоочуларды эсепке алуунун жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

4) шайлоону маалыматтык камсыз кылууга байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

5) шайлоо комиссиясында турган шайлоочулардын тизмеси менен, добуш берүү үчүн жайдан тышкары жерде добуш берүү жөнүндө арыздардын (кайрылуулардын) реестри менен таанышууга;

6) добуш берүү күнү сутканын каалаган убагында добуш берүүчү жайда болууга;

7) шайлоочулардын добуш берүүчү жайдан тышкары жерде добуш берүүлөрүнө катышууга;

8) көпчүлүк алдында, анын ичинде жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу шайлоону даярдоо жана өткөрүү жөнүндө өз пикирин баяндоого, билдирүү жасоого;

9) ары-бери эркин жүрүүгө жана кайсы гана болбосун шайлоо участкаларында жана шайлоо комиссияларында болууга;

10) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузбастан, ушул

конституциялык Мыйзамда белгиленген уюштуруу жана добуш берүү тартибине, анын ичинде шайлоо бюллетендеринин берилишине байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочулардын, шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин, жокко чыгарылган шайлоо бюллетендеринин санын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоо бюллетендеринин мазмунун көрүүнү камсыз кылган аралыкта жана шарттарда шайлоочулардын добуштарын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын добуштарын саноодо толтурулган же толтурулбаган кандай болбосун шайлоо бюллетени менен таанышууга; шайлоо комиссиясынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдорду жана башка документтерди түзүүлөрүнө байкоо жүргүзүүгө;

11) өзү жиберилген участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасына, ал эми ал жокто - аны алмаштырган адамга добуш берүүнү уюштуруу маселелери боюнча сунуштар жана сын пикирлер менен кайрылууга;

12) ал өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын протоколу менен таанышууга;

13) шайлоо комиссиясынан протоколдордун жана ага тиркелген документтердин көчүрмөлөрүн алууга;

14) өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте даттанууга;

15) тиешелүү шайлоо комиссияларында шайлоочулардын добуштарын кайра саноого катышууга;

16) өзүнүн статусу, фамилиясы, аты-жөнү, талапкердин аты жана фамилиясы же аны шайлоо комиссиясына жиберген уюмдун аталышы белгиленген, шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган төш белги тагынып жүрүүгө;

17) шайлоочулардын добуш берүүсүнүн жашыруундуулугун бузбастан, добуш берүүнүн жүрүшүнө, добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгарууга тоскоол болбостон, жеке өзү фото-, көрмө тартууга, укма жазууну жүргүзүүгө.

5. Байкоочу төмөнкүлөргө укуксуз:

1) шайлоочуларга шайлоо бюллетендерин берүүгө;

2) шайлоочунун өтүнүчү боюнча, шайлоочу үчүн шайлоо бюллетендерин алганына кол коюуга;

3) шайлоочунун өтүнүчү боюнча, ал үчүн шайлоо бюллетенин толтурууга;

4) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузуучу аракеттерди жасоого;

5) шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү жүргүзүп жаткан шайлоо бюллетендерин саноого түздөн-түз катышууга;

6) шайлоо комиссиясынын ишине тоскоолдук кылуучу аракеттерди жасоого;

7) шайлоочулардын арасында үгүт жүргүзүүгө;

8) тиешелүү шайлоо комиссиясы тарабынан чечимдерди кабыл алууга катышууга.

6. Байкоочулардын иши шайлоо мыйзамдарында жөнгө салынат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

10-берене. Эл аралык байкоочулар

1. Эл аралык байкоочулар шайлоо дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыялангандан кийин Президент, Жогорку Кеңеш, Министрлер Кабинети Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жиберилген чакыруу болгондо, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аккредитацияланат. Чакырууларды жиберүү жөнүндө сунуштар шайлоо мыйзамдары жана шайлоо маселелери боюнча, ошондой эле адам укуктарын коргоо жаатында адистешкен эл аралык жана улуттук коммерциялык эмес уюмдар тарабынан берилиши мүмкүн.

Кыргыз Республикасынын жарандары эл аралык байкоочулар катары аккредитацияланышы мүмкүн эмес.

2. Эл аралык байкоочунун ыйгарым укуктарынын мөөнөтү Борбордук шайлоо комиссиясы аны аккредитацияланган күндөн тартып башталат жана шайлоонун жыйынтыктары расмий жарыяланган күнү аяктайт.

3. Эл аралык байкоочулар ары-бери эркин жүрүүгө жана каалаган шайлоо участокторунда жана шайлоо комиссияларында болууга укуктуу.

4. Эл аралык байкоочулар төмөнкүлөргө укуктуу:

1) шайлоону даярдоо жана өткөрүү жөнүндө өз пикирин көпчүлүк алдында баяндоого;

2) басма сөз-жыйындарын өткөрүүгө жана жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнө кайрылууга;

3) шайлоочулардын добуш берүүлөрүнүн жашыруундуулугун бузбастан фото-, көрмө тартууну, укма жазууну жүзөгө ашырууга;

4) өзүнүн статусу, фамилиясы, аты-жөнү, ал атынан чыккан уюмдун аталышы белгиленген, шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган төш белги тагынып жүрүүгө;

5) кандай гана болбосун деңгээлдеги шайлоо комиссиясынын курамдарын түзүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

6) шайлоочулардын тизмелерин түзүүнүн жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

7) шайлоочуларды эсепке алуунун жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

8) шайлоону маалыматтык камсыз кылууга байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга.

5. Эл аралык байкоочулар өз статусун, шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө байкоо жүргүзүүгө байланышпаган ишти жүзөгө ашыруу үчүн пайдаланууга укуксуз.

6. Эл аралык байкоочу ушул конституциялык Мыйзамды, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын бузган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы анын аккредитациясын чакырып алууга укуктуу.

7. Эл аралык байкоочулардын иши шайлоо мыйзамдары менен жөнгө салынат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

10-1-берене. Коомдук байкоочулар

1. Коммерциялык эмес уюмдар өздөрүнүн уставдарында белгиленген тартипте, шайлоого байкоо жүргүзүүгө катышуу жана өздөрүнүн коомдук байкоочуларын жиберүү тууралуу чечим кабыл алууга укуктуу.

2. Коомдук байкоочунун ыйгарым укуктары ушул коомдук байкоочу кызыкчылыктарын билдирүүчү коммерциялык эмес уюмдун мөөрү менен ырасталган жазуу жүзүндөгү жолдомодо аныкталууга тийиш. Жолдомодо коомдук байкоочунун фамилиясы, аты-жөнү, анын жашаган жеринин дареги, байкоочу жиберилген шайлоо участогунун номуру, комиссиянын аталышы көрсөтүлөт, ошондой эле ушул берененин 4-бөлүгүндө каралган чектөөлөрдүн жоктугу тууралуу жазуу кылынат. Жолдомо коомдук байкоочу Кыргыз Республикасынын жаранынын паспортун, ошондой эле коммерциялык эмес уюмдун шайлоого байкоо

жүргүзүүгө катышуу жөнүндө чечиминин күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсүн көрсөткөндө жарактуу болот.

Шайлоого байкоону жүзөгө ашырууга ниеттенген коммерциялык эмес уюм, коммерциялык эмес уюмду мамлекеттик каттоо жөнүндө күбөлүгүнүн көчүрмөсүн тиркөө менен, Борбордук шайлоо комиссиясына, аймактык шайлоо комиссиясына билдирме жөнөтөт. Борбордук шайлоо комиссиясы, аймактык шайлоо комиссиясы шайлоого жарандык мониторинг жүргүзүү ниетин жарыялаган коммерциялык эмес уюмдардын тизмегин участкалык шайлоо комиссияларына жөнөтөт.

3. Коомдук байкоочулар ушул берененин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн документтерди көрсөткөндө, тиешелүү шайлоо комиссиясы тарабынан катталат. Шайлоо комиссияларынын алдында коомдук байкоочуларды каттоонун шарттары жана тартиби, каттоо жөнүндө документтин формасы Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленет.

Коммерциялык эмес уюм ар бир шайлоо комиссиясында үчтөн ашпаган коомдук байкоочуну каттата апат. Ошол эле учурда бир шайлоо участогунда бир эле убакта бир коммерциялык эмес уюмдан бир гана коомдук байкоочу боло алат.

4. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаты, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчы, шайлоо комиссиясынын мүчөсү, талапкердин, талапкерлердин тизмесин киргизген саясий партиянын өкүлдөрү жана байкоочулары, судьялар, прокурорлор, башка укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, аскер кызматчылары шайлоо комиссияларында коомдук байкоочу болуп дайындала алышпайт.

5. Коомдук байкоочунун ыйгарым укуктарынын мөөнөтү ал тиешелүү шайлоо комиссиясында катталган күндөн тартып башталат жана шайлоонун натыйжалары расмий жарыяланган күнү аяктайт.

6. Коомдук байкоочулар төмөнкүлөргө укуктуу:

1) кандай гана болбосун деңгээлдеги шайлоо комиссиясынын курамын түзүүгө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

2) шайлоочулардын тизмелерин түзүүнүн жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

3) шайлоочуларды эсепке алуунун жүрүшүнө байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

4) шайлоону маалыматтык камсыз кылууга байкоо жүргүзүүнү жүзөгө ашырууга;

5) шайлоо комиссиясында турган шайлоочулардын тизмелери, добуш берүү үчүн жайдан тышкары добуш берүү жөнүндө арыздардын (кайрылуулардын) реестри менен, тиешелүү шайлоо комиссиясына келип түшкөн арыздардын (кайрылуулардын) реестри менен таанышууга;

6) добуш берүү күнүндө добуш берүү үчүн жайда сутканын кандай болбосун убагында болууга;

7) шайлоочулардын добуш берүү үчүн жайдан тышкары добуш берүүсүндө катышууга;

8) көпчүлүккө, анын ичинде жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу өз пикирин баяндоого, шайлоонун даярдалышы жана өткөрүлүшү жөнүндө билдирүү жасоого;

9) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузбастан, добуш берүүнү уюштуруунун жана добуш берүүнүн ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартибине, анын ичинде шайлоо бюллетендерин берүүгө; шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочулардын, шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин, жокко чыгарылган шайлоо бюллетендеринин санын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоо бюллетендеринин мазмунун көрүүнү камсыз кылган аралыкта жана шарттарда шайлоочулардын добуштарын эсептөөгө байкоо жүргүзүүгө; шайлоочулардын добуштарын эсептөөдө кандай болбосун толтурулган же толтурулбаган шайлоо бюллетени менен таанышууга; шайлоо комиссиясы тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдун жана башка шайлоо документтеринин түзүлүүсүнө байкоо жүргүзүүгө;

10) өзү жиберилген участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасына, ал болбогон учурда - аны алмаштырган адамга добуш берүүнү уюштуруу маселелери боюнча сын-пикирлер жана сунуштар менен кайрылууга;

11) өзү жиберилген шайлоо комиссиясынын протоколу менен таанышууга;

12) шайлоо комиссиясынан протоколдордун жана аларга тиркелген документтердин көчүрмөлөрүн алууга;

13) тиешелүү шайлоо комиссияларында шайлоочулардын добуштарын кайра саноого катышууга;

14) шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган өзүнүн статусу, фамилиясы, аты-жөнү аны шайлоо комиссиясына жөнөткөн уюмдун аталышы бар төш белгисин тагынып жүрүүгө;

15) шайлоочулардын добуш берүүсүнүн жашырындуулугун бузбастан, добуш берүүнүн жүрүшүнө, добуш берүүнүн жыйынтыгын

чыгарууга тоскоол болбостон жеке өзү фото-, көрмө тартууга, укма жазууну жүргүзүүгө;

16) ушул березенин 3-бөлүгүндө көрсөтүлгөн талаптарды сактоо менен, ал катталган шайлоо участокторунда эркин жүрүүгө жана болууга.

7. Коомдук байкоочулар төмөнкүлөргө укуксуз:

1) шайлоочуларга шайлоо бюллетендерин берүүгө;

2) шайлоо бюллетендерин алууда шайлоочунун өтүнүчү боюнча ал үчүн кол коюуга;

3) шайлоочунун өтүнүчү боюнча ал үчүн шайлоо бюллетенин толтурууга;

4) добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузуучу аракеттерди жасоого;

5) шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү тарабынан жүргүзүлүп жаткан шайлоо бюллетендерин саноого түздөн-түз катышууга;

6) шайлоо комиссиясынын ишине жолтоо болгон аракеттерди жасоого;

7) шайлоочулардын арасында үгүт жүргүзүүгө;

8) тиешелүү шайлоо комиссиясынын чечимдерди кабыл алуусуна катышууга.

8. Коомдук байкоочулар өз статусун шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө байкоо жүргүзүүгө байланышпаган ишти жүзөгө ашыруу үчүн пайдаланууга укуксуз.

9. Коомдук байкоочу ушул конституциялык Мыйзамды жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын бузган учурда, тиешелүү шайлоо комиссиясы коомдук байкоочунун каттоосун жокко чыгарууга укуктуу.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

11-берене. Жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү

1. Жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү жазуу жүзүндө билдирме келип түшкөндөн кийин, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аккредитацияланат.

2. Шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү маалыматтык чагылдырууга катышуучу жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү төмөнкүлөргө укуктуу:

1) шайлоо комиссияларынын жыйналыштарына катышууга;

2) шайлоо комиссиясынын протоколдору менен таанышууга;

3) шайлоо комиссиясынан протоколдордун жана аларга тиркелген документтердин көчүрмөлөрүн алууга;

4) шайлоого даярдык көрүү мезгилинде, ал эми добуш берүү күнү шайлоочулардын добуш берүүлөрүнүн жашыруундуулугун бузбастан, добуш берүүнүн жүрүшүнө жана добуш берүүнүн жыйынтыгын чыгарууга тоскоол болбостон, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы аныктаган жерден фото- жана көрмө-тартууну жүзөгө ашырууга;

5) өзүнүн статусу, фамилиясы, аты-жөнү, алар атынан чыккан уюмдардын аталышы белгиленген, шайлоо алдындагы үгүт белгилерин камтыбаган төш белги тагынып жүрүүгө.

3. Жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлүнүн талабы боюнча шайлоо комиссиясы добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу же шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколдун көчүрмөсүн күбөлөндүрүп берүүгө милдеттүү.

4. Жалпыга маалымдоо каражаты шайлоо мыйзамдарын бузган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы анын аккредитациясын чакыртып алууга укуктуу.

5. Жалпыга маалымдоо каражатынын өкүлүнүн шайлоону даярдоо жана өткөрүү мезгилиндеги иштери шайлоо мыйзамдарында жөнгө салынат.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

2-глава
Шайлоо комиссиялары жана шайлоо округу

12-берене. Шайлоо комиссиялары

1. Шайлоо комиссиялары Кыргыз Республикасында шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү уюштурат, Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо укуктарын ишке ашырууну жана коргоону камсыз кылат.

2. Кыргыз Республикасынын шайлоо комиссияларынын бирдиктүү тутумун төмөнкүлөр түзөт:

1) Борбордук шайлоо комиссиясы;

1-1) округдук шайлоо комиссиялары;

2) аймактык шайлоо комиссиялары;

3) участкалык шайлоо комиссиялары.

3. Шайлоо комиссиялары өз ишин төмөнкү принциптерде жүзөгө ашырат:

1) мыйзамдуулук;

2) айкындык;

3) ачыктык;

4) көз карандысыздык;

5) коллегиалдуулук;

6) адилеттүүлүк;

7) калыстык.

4. Шайлоо комиссияларынын укуктук абалы, ишин уюштуруу жана иш тартиби, ошондой эле көз карандысыздыгынын кепилдиктери шайлоо комиссияларынын иш тартибин жөнгө салуучу мыйзамда, «Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча борбордук комиссиясы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамында, ушул конституциялык Мыйзамда жана башка ченемдик укуктук актыларда белгиленет.

5. Округдук шайлоо комиссиялары Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоону даярдоо жана өткөрүү мезгилине Борбордук шайлоо комиссиясы аныктаган тартипте, тиешелүү шайлоо округдарында иштеп жаткан тиешелүү аймактык шайлоо комиссияларынын мүчөлөрүнүн ичинен Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан түзүлөт.

Округдук шайлоо комиссиялары өз ыйгарым укуктарын Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоонун натыйжалары расмий жарыялангандан кийин Борбордук шайлоо комиссиясынын чечими боюнча токтотот.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

13-берене. Шайлоо округу

1. Президенттик шайлоону өткөрүү үчүн Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагы шайлоо округу болуп саналат.

1-1. Саясий партиялар көрсөткөн талапкерлердин тизмелери боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоолорду өткөрүү үчүн Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагы бирдиктүү шайлоо округу болуп саналат.

Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоону өткөрүү калкты каттоо, жер ресурстарын башкаруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары шайлоо күнү дайындалгандан кийин 3 календардык күндөн кечиктирбестен берилүүчү маалыматтардын негизинде түзүлүүчү шайлоо округдарында жүзөгө ашырылат.

1-2. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо дайындалган күндөн кийин 7 календардык күндөн кечиктирбестен шайлоо округдарынын схемасын жана чектерин, ар бир шайлоо округуна кирген калктуу конуштардын (көчөлөрдүн, үйлөрдүн) тизмегин, ар бир шайлоо округунун номерин жана борборун, ар бир шайлоо округундагы шайлоочулардын санын түзөт жана бекитет.

1-3. Шайлоо округдарын түзүүдө төмөнкү талаптар сакталууга тийиш:

- шайлоо округдарынын шайлоочулардын саны боюнча бол жолдуу теңдиги, мында шайлоочулардын өкүлчүлүгүнүн орточо ченеминен 20 пайыздан ашпаган четтөөгө жол берилет;

- шайлоо округу бирдиктүү аймакты түзөт, шайлоо округун өз ара чектешпеген аймактардан түзүүгө жол берилбейт.

1-4. Ушул берененин 1-3-бөлүгүндө көрсөтүлгөн талаптарды сактоодо, эреже катары, республиканын административдик-аймактык бөлүнүшү эске алынат.

1-5. Шайлоо округдарынын тизмелери, алардын чектери жана округдук, аймактык шайлоо комиссияларынын даректери көрсөтүлүү менен, алардын графикалык сүрөттөлүшүн кошуп алганда, округдар бекитилген күндөн тартып 5 календардык күндүн ичинде Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтында жана жалпыга маалымдоо каражаттарында жарыялануга тийиш.

1-6. Шайлоо округдарын жана чектерин, шайлоо комиссияларынын жайгашкан жерлеринин схемаларын өзгөртүү округдук шайлоо комиссиясынын сунушу боюнча жүзөгө ашырылат.

2. Кыргыз Республикасынын аймагынан тышкары жашаган шайлоочулар бирдиктүү шайлоо округуна катталган болуп эсептелет.

3. Добуш берүүнү өткөрүү жана шайлоочулардын добуштарын эсептөө үчүн шайлоо участкалары шайлоочулар үчүн эң жогорку ыңгайлуулуктарды түзүү максатында жергиликтүү жана башка шарттарды эске алуу менен түзүлөт.

Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган же жүргөн шайлоочулардын добуш берүүсүн өткөрүүнү жана добуштарды эсептөөнү уюштуруу үчүн шайлоо участоктору аккредитациялоочу өлкөнүн тиешелүү органдары менен макулдашуу боюнча, тышкы иштер чөйрөсүндөгү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органынын сунушу боюнча, эреже катары, Кыргыз Республикасынын чет өлкөлөрдөгү мекемелеринин аймагында түзүлүшү мүмкүн.

4. Шайлоо участоктору тиешелүү аймактык шайлоо комиссиялары тарабынан, 5 жылдык мөөнөткө, эреже катары, ар бир участокто 2500дөн ашпаган шайлоочу эсебинде түзүлөт. Шайлоо участокторунун чек араларын башкаруу Борбордук шайлоо комиссиясы бекиткен тартиптин негизинде жүзөгө ашырылат. Шайлоо участокторунун тизмеги жана алардын чек арасы аймактык шайлоо комиссияларынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын сунушу боюнча, аларды түзүү үчүн каралган тартипте такталууга тийиш.

Жарандардын шайлоо укуктарын, анын ичинде убактылуу жүргөн жериндеги шайлоо дареги боюнча добуш берүү укугун ишке ашырууну камсыз кылуу, шайлоочулар үчүн максималдуу ыңгайлуулукту түзүү максатында жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын сунушу боюнча аймактык шайлоо комиссиялары тарабынан кошумча шайлоо участоктору түзүлүшү мүмкүн.

Кошумча шайлоо участоктору шайлоону даярдоо жана өткөрүү мезгилине гана түзүлөт жана иштейт. Алар төмөнкү учурларда түзүлөт:

- ошол аймакта убактылуу жүргөн жана добуш берген жери боюнча туруктуу жашаган жери жок шайлоочулардын саны көп болсо;

- жакын жайгашкан шайлоо участокторундагы шайлоочулардын саны ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген шайлоочулардын санынан ашып кетсе.

Шайлоочулардын санына тийиштүү ушул бөлүктүн биринчи абзацынын жобосу Кыргыз Республикасынын чектеринен тышкары шайлоо участокторун түзүүдө колдонулбайт.

Эгерде Кыргыз Республикасынын чектеринен тышкары жашаган же жүргөн бир аймактагы шайлоочулардын саны ушул бөлүктүн биринчи абзацында белгиленген шайлоочулардын санынан ашса, тышкы иштер маселелерин тейлеген органдын сунушу боюнча жана аккредитацияланган өлкөнүн компетенттүү органдарынын макулдугу

боюнча бир жайда эки же андан ашык шайлоо участоктору түзүлүшү мүмкүн.

5. Борбордук шайлоо комиссиясы аймактык шайлоо комиссияларынын сунушу боюнча шайлоо участкаларынын схемасын жана чек араларын карайт жана бекитет жана алар бекитилген күндөн тартып 5 календардык күндөн кечиктирбестен, аларды чек араларын жана даректерин көрсөтүү менен жалпыга маалымдоо каражаттарында жарыялайт жана ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга берет.

Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары түзүлгөн шайлоо участоктору жөнүндө маалымат алар бекитилген күндөн баштап 5 календардык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясынын, Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүктөрүнүн, консулдук мекемелеринин жана аккредитацияланган чет өлкөдөгү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын өкүлчүлүктөрүнүн сайттарында жайгаштырылат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

3-глава
Шайлоочулардын тизмелери

14-берене. Шайлоочулардын тизмелерин түзүү

1. Шайлоочулардын укуктарын ишке ашыруу, шайлоочуларды өздөрү жөнүндө маалыматтар менен тааныштыруу, ошондой эле добуш берүүнү өткөрүү максатында ар бир шайлоо участогу боюнча шайлоочулардын тизмеси түзүлөт.

2. Бирдиктүү шайлоо округу боюнча Президентти жана Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоолордо шайлоочулардын тизмесине добуш берүү күнү активдүү шайлоо укугуна ээ жана мыйзамдарга ылайык биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандары киргизилет.

Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодо добуш берүү күнүнө активдүү шайлоо укугуна ээ, жергиликтүү жамааттын мүчөлөрү болуп саналган жана биометрикалык каттоодон өткөн Кыргыз Республикасынын жарандары шайлоочулардын тизмесине киргизилет.

Шайлоону даярдоо мезгилинде Борбордук шайлоо комиссиясынын жана калкты каттоо чөйрөсүндөгү мамлекеттик органдын (мындан ары - ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган) чечими боюнча жарандарды биометрикалык каттоо, анын ичинде, Кыргыз Республикасынын аэропортторунун, темир жол бекеттеринин аймагында да жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

3. Шайлоочулардын тизмесин түзүү Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестринде камтылган жекече (анын ичинде биометрикалык) маалыматтардын негизинде, шайлоо участокторунун чектерин эске алуу менен жүргүзүлөт.

Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестрин түзүүнү, сактоону жана актуалдаштырууну ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган жүзөгө ашырат.

4. Шайлоочулардын алдын ала тизмеси курагы 18 жашка жеткен, биометрикалык маалыматтарын тапшырган жарандар жөнүндө маалыматтарды Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестринен автоматтык жүктөп алуу жолу менен жана шайлоо участокторунун чегин эске алуу менен түзүлөт.

Шайлоочулардын алдын ала тизмеси добуш берүү күнүнө чейин 80 календардык күн калганда шайлоочулардын мамлекеттик порталында участоктор, райондор жана шаарлар боюнча, шайлоочунун туруктуу же иш жүзүндө жашаган жери, туулган күнү жөнүндө маалыматтарысыз, таанышуу жана көрсөтүлгөн маалыматтарды тиешелүү түрдө тактоо, тизмедеги каталарды жана так эместиктерди аныктоо үчүн жайгаштырылат.

5. Добуш берүү күнү стационардык дарылоо-алдын алуу мекемелеринде, шектүүлөр жана айыптуулар катары кайтарууда кармоочу жайларда, иш цикли үзгүлтүксүз ишканаларда (вахталык иштерде) болгон шайлоочулар, мөөнөттүү кызматтын аскер кызматчылары, аскер бөлүктөрүндө жашаган аскер кызматчылары жана алардын үй-бүлө мүчөлөрү жана башка адамдар жөнүндө маалыматтар аталган мекемелердин (ишканалардын, аскер бөлүктөрүнүн) жетекчилери тарабынан түзүлөт жана добуш берүү күнүнө чейин 12 календардык күндөн кечиктирбестен тиешелүү участкалык шайлоо комиссиясына өткөрүп берилет.

Стационардык дарылоо-алдын алуу мекемелеринде, шектүүлөр жана айыптуулар катары кайтарууда кармоочу жайларда жүрүшкөн шайлоочуларды, ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочуларды эсепке алуу үчүн, жогоруда көрсөтүлгөн мекемелер карамагында турган ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар, ошондой эле социалдык өнүктүрүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган ар бир жылдын 1-февралына жана 1-августуна карата көрсөтүлгөн

шайлоочулардын анык саны жөнүндө маалыматты Борбордук шайлоо комиссиясына берип турууга милдеттүү.

6. Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган жана жүргөн, консулдук (убактылуу консулдук) эсепке турган жана биометрикалык каттоодон өткөн шайлоочулар жөнүндө маалыматтар тиешелүү дипломатиялык өкүлчүлүктөрдүн жана консулдук мекемелердин жетекчилери тарабынан түзүлүп, тышкы иштер маселелерин тейлеген мамлекеттик орган аркылуу Борбордук шайлоо комиссиясына добуш берүү күнүнө чейин 85 календардык күндөн кечиктирбестен өткөрүп берилет.

Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган же жүргөн, консулдук (убактылуу консулдук) каттоого турган шайлоочулар жөнүндө маалыматтарды берүүнүн формасын, түрүн жана тартибин тышкы иштер маселелерин тейлеген мамлекеттик орган менен макулдашуу боюнча Борбордук шайлоо комиссиясы аныктайт.

Добуш берүү күнү Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган же жүргөн шайлоочу ушул конституциялык Мыйзамдын 15-беренесинде белгилеген тартипте арыз берүү жолу менен жашаган же турган жериндеги шайлоо дареги боюнча добуш берүүгө ниеттенгендиги тууралуу билдирүүгө укуктуу.

7. Шайлоочулардын мамлекеттик порталында жайгаштырылган жана ар бир шайлоо участогу боюнча түзүлгөн алдын ала тизме Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан басып чыгарылат жана добуш берүү күнүнө чейин 75 календардык күндүн ичинде участкалык шайлоо комиссияларына өткөрүп берилет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2020-жылдын 11-ноябрындагы № 2, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

15-берене. Шайлоочулардын тизмелери менен таанышуу, так эместиктерди оңдоо. Шайлоо дареги

1. Участкалык шайлоо комиссиясы тиешелүү шайлоо участогунун аймагында жашап жаткан шайлоочулардын таанышып чыгуусу үчүн шайлоочулардын алдын ала тизмесин добуш берүү күнүнө чейин 70 календардык күндүн ичинде илүүгө милдеттүү.

2. Ар бир шайлоочу шайлоочулардын алдын ала тизмесинде кандай болбосун ката же болбосо так эместикти тапкан, ошондой эле анда өзү жок учурда, добуш берүү күнүнө чейин 15 календардык күндөн кечиктирбестен, ырастоочу документтердин көчүрмөлөрүн тиркөө менен, тиешелүү участкалык шайлоо комиссиясына арыз

менен кайрылууга укуктуу, бул учурда шайлоочу биометрикалык идентификациялоодон өтөт.

Белгиленген формадагы арызды шайлоочудан кабыл алганда участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү анын толтурулушунун тууралыгын жана арызда көрсөтүлгөн маалыматтардын паспорттук маалыматтарга туура келерин текшергенден кийин, ошондой эле идентификациядан өткөн шартта шайлоочуга арызды иштеп чыгуунун статусун тактоо боюнча маалыматы бар, арыздын төмөн жагында жайгаштырылуучу айрыма талон берет.

Бул арызды участкалык шайлоо комиссиясы аны тизмеге киргизүү боюнча тиешелүү чараларды көрүү, каталарды же так эместиктерди оңдоо үчүн тиешелүү аймактык шайлоо комиссиясындагы Борбордук шайлоо комиссиясынын системалык администраторуна токтоосуз өткөрүп берет.

Шайлоочу мыйзамдарда белгиленген тартипте автордоштуруудан өтүү менен шайлоочулардын мамлекеттик порталындагы «шайлоочунун кабинети» деген сервис аркылуу арызды электрондук түрдө берүүгө укуктуу.

Шайлоочунун арызына жооп арыз кабыл алынган күндөн тартып 7 календардык күндөн кечиктирбестен, тиешелүү шайлоо комиссиясы тарабынан кагаз жүзүндө же электрондук билдирүү түрүндө шайлоочу арыз берип жатканда көрсөтүлгөн дарекке жиберилет.

3. Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары жашаган жана жүргөн ар бир шайлоочу шайлоочулардын тизмеси менен таанышкан учурдан тартып, бирок добуш берүү күнүнө чейин 15 календардык күндөн кечиктирбестен, белгиленген үлгүдөгү арызды, ага Кыргыз Республикасынын жаранынын паспортунун көчүрмөсүн, ал болбогондо Кыргыз Республикасынын жаранынын жалпы жарандык паспортунун, кызматтык же дипломатиялык паспортунун көчүрмөсүн тиркеп, Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүгүнө же консулдук мекемесине берүү жолу менен шайлоо дареги боюнча добуш берүүгө ниеттенгендиги жөнүндө билдирүүгө укуктуу. Мында шайлоочу биометрикалык идентификациялоодон өтөт.

Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүгү же консулдук мекемеси шайлоочунун жүргөн же турган жериндеги шайлоо дареги боюнча добуш берүүгө ниеттенгендиги тууралуу арызы келип түшкөн учурдан тартып шайлоочуну акысыз негизде убактылуу консулдук каттоого турган адам катары каттайт. Мындай каттоо шайлоочунун арызында көрсөтүлгөн мөөнөткө жүргүзүлөт.

Арыз кабыл алынгандан кийин Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүгү же консулдук мекемеси токтоосуз аны шайлоо дарегин өзгөртүү боюнча тиешелүү чара көрүү үчүн Борбордук шайлоо комиссиясына өткөрүп берет.

Шайлоочу мыйзамдарда белгиленген тартипте автордоштуруудан өтүү менен мамлекеттик порталдагы «шайлоочунун кабинети» деген сервис аркылуу арызды электрондук түрдө берүүгө да укуктуу.

Шайлоочу билип туруп туура эмес маалыматтарды бергендиги үчүн мыйзамдарда каралган жоопкерчиликти тартат.

Кыргыз Республикасынын дипломатиялык өкүлчүлүктөрү же консулдук мекемелери шайлоо дарегин өзгөртүү жөнүндө шайлоочулардан келип түшкөн арыздарды эсепке алат.

4. Борбордук шайлоо комиссиясы добуш берүү күнүнө чейин 35 календардык күндөн кечиктирбестен шайлоочулар жөнүндө актуалдашкан маалыматты камтыган шайлоочулардын контролдук тизмесин түзөт жана участкалык шайлоо комиссияларына жиберет.

Участкалык шайлоо комиссиясы добуш берүүгө чейин 30 календардык күн калганда шайлоочулардын таанышып чыгуусу үчүн шайлоочулардын контролдук тизмесин илүүгө милдеттүү.

Контролдук тизмеде тиешелүү участок боюнча тизмелерге киргизилген шайлоочулардын фамилиясынан, атынан, атасынын атынан, ошондой эле шайлоо участогунун номеринен башка маалыматтарды камтыбоого тийиш.

5. Шайлоочулардын тизмесине кирбей калгандыгы жөнүндө, андагы каталар же так эместиктер жөнүндө, шайлоо дареги боюнча добуш берүүгө ниеттенгендиги жөнүндө шайлоочулардын арыздарын кабыл алуу добуш берүү күнүнө чейин 15 календардык күн калганда токтотулат. Арыздарды иштеп чыккандан кийин Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоочулардын биротоло тизмесин түзөт. Мында шайлоочулардын контролдук жана биротоло тизмелери Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестриндеги маалыматтар менен милдеттүү түрдө салыштырылууга жана актуалдаштырылууга тийиш.

Борбордук шайлоо комиссиясы добуш берүү күнүнө чейин 10 күн калганда жабдуу комплекттерин даярдоо үчүн шайлоочулардын электрондук түрдөгү биротоло тизмесин ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга өткөрүп берет.

Шайлоочулардын биротоло тизмесин алгандан кийин ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан биометрикалык маалымат базасы бар шайлоочулардын тизмесин жүктөө менен шайлоочуларды

идентификациялоо боюнча жабдуунун сервердик комплекттерин даярдоо боюнча иштер жүргүзүлөт жана жабдуу комплекттерин шайлоо участокторуна жеткирүү үчүн шайлоо күнүнө чейин 3 календардык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясына өткөрүлүп берилет.

Борбордук шайлоо комиссиясы добуш берүү күнүнө чейин 7 календардык күн калганда номерленген, көктөлгөн, Борбордук шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн шайлоочулардын биротоло тизмелерин эки нускада басып чыгарат жана тиешелүү участкалык шайлоо комиссияларына өткөрүп берет. Мында илүү үчүн арналган, ар бир шайлоо участогу боюнча биротоло тизменин кагаз жүзүндөгү нускасы биротоло тизмеге киргизилген шайлоочулардын жашаган жери жөнүндө маалыматты камтыбашы керек. Шайлоочулардын биротоло тизмелеринде камтылган жеке маалыматтары бар маалыматтарды берүү, көчүрүү, жарыялоо жолу менен ачыкка чыгаруу мыйзамдарда каралган жоопкерчиликке алып келет.

Тиешелүү участкалык шайлоо комиссиялары добуш берүү күнүнө чейин 7 календардык күндөн кечиктирбестен тиешелүү шайлоо участогунун шайлоочуларынын биротоло тизмесинин кагаздагы экинчи нускасын шайлоо участогуна илүүгө милдеттүү.

Шайлоочулардын илинген биротоло тизмелерин шайлоочу же байкоочу тарабынан фото-, көрмө тартууларга чектөө коюлбайт.

6. Добуш берүү күнү шайлоочулардын тизмесине киргизилген жарандар гана добуш берүүгө укуктуу.

7. Шайлоочулардын тизмелерин актуалдаштырууну Борбордук шайлоо комиссиясы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен өз ара аракеттенүү аркылуу, Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестриндеги маалыматтардын тактыгын камсыз кылуу максатында жүзөгө ашырат.

Өз ара аракеттенүү мыйзамдарда бекитилген ведомстволор аралык электрондук өз ара аракеттенүү системасын колдонуу менен да жүзөгө ашырылат.

Шайлоочулардын тизмелерин түзүү, таанышып чыгуу, шайлоочулардын тизмесине кирбей калгандыгы жөнүндө, каталар же так эместиктер жөнүндө, шайлоо дареги боюнча добуш берүүнү каалагандыгы жөнүндө шайлоочулардын арыздарын карап чыгуу, добуш берүү күнү шайлоочуларды идентификациялоо, Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестриндеги жана шайлоочулардын мамлекеттик порталындагы маалыматтарды салыштырып текшерүү жана синхрондоштуруу жөнүндө маселелер боюнча, ошондой эле ыкчам чечүүнү талап кылган башка маселелер боюнча Борбордук

шайлоо комиссиясынын ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен өз ара аракеттенүүсүнүн тартибин ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен макулдашуу аркылуу Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2020-жылдын 11-ноябрындагы № 2 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

16-берене. Шайлоочуларды мамлекеттик эсепке алуу

1. Шайлоочуларды мамлекеттик эсепке алуу курагы 18 жашка жеткен, биометрикалык маалыматтарын тапшырган жарандар жөнүндө маалыматтарды мамлекеттик порталга автоматтык жайгаштыруу жолу аркылуу, Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестринин негизинде Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жүзөгө ашырылат.

Шайлоолор аралыгындагы мезгилде шайлоочулардын тизмеси мамлекеттик порталда ай сайын жаңыланып турат, шайлоого даярдык көрүү жана өткөрүү мезгилинде күн сайын жаңыланат жана мамлекеттик порталда жайгаштырылат.

2. Калктын бирдиктүү мамлекеттик реестрин түзүүнүн жана пайдалануунун тартиби мыйзамдар менен жөнгө салынат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

4-глава
Талапкердин, саясий партиялардын өкүлдөрү. Талапкерлердин статусу

17-берене. Талапкердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо комиссияларындагы өкүлүнүн статусу

1. Талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар каттоодон өткөндөн кийин, анын инсандыгын ырастоочу документтерди, анын негизги жумуш орду жөнүндө маалыматтарды (ишинин түрүн), туруктуу жашаган жеринин толук дарегин жана байланыш маалыматтарын көрсөтүү менен, тиешелүү шайлоо комиссиясына өзүнүн өкүлүн (мындан ары - шайлоо комиссияларындагы өкүл) дайындоого укуктуу.

2. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары, аны тиешелүү шайлоо комиссиясы каттаган учурдан тартып башталат.

3. Кыргыз Республикасынын 21 жашка чыккан, жигердүү шайлоо укугуна ээ болгон жана Кыргыз Республикасынын аймагында туруктуу жашаган жараны шайлоо комиссияларында өкүл болууга укуктуу.

4. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкерлер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, аскер кызматчылары жана укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар, ошондой эле мыйзамда белгиленген тартипте соттолгондугу алып салынбаган же жоюлбаган адамдар шайлоо комиссияларында өкүл болууга укуксуз.

5. Шайлоо комиссиясындагы өкүл бир эле мезгилде башка шайлоо комиссиясында өкүл боло албайт.

6. Мамлекеттик же муниципалдык кызматты айкалыштырган шайлоо комиссиясындагы өкүл өзүнүн кызмат ордунун же кызматтык абалынын артыкчылыктарын пайдаланууга укугу жок.

7. Шайлоо комиссияларындагы өкүлгө белгиленген үлгүдөгү ырастама берилет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

18-берене. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары

1. Шайлоо комиссияларындагы өкүл төмөнкүлөргө укуктуу:

1) шайлоо комиссиясынын жыйналышында каралуучу документтер жана материалдар менен таанышууга;

2) анын компетенциясына кирген маселелер боюнча шайлоо комиссиясынын жыйналыштарынын күн тартибине сунуштарды киргизүүгө жана алар боюнча добуш берүү өткөрүүнү талап кылууга;

3) шайлоо комиссиясынын бардык жыйналыштарына катышууга жана жарыш сөзгө чыгууга;

4) шайлоо комиссиясынын жыйналышынын башка катышуучуларына күн тартибине ылайык суроолорду берүүгө жана аларга маңызы боюнча жооп алууга;

5) шайлоо комиссияларынын түздөн-түз шайлоого байланыштуу материалдары жана документтери менен таанышууга жана бул

документтердин жана материалдардын (мыйзамда белгиленген тартипте ошондойлорго киргизилген купуя маалыматты камтыган документтерди жана материалдарды кошпогондо) көчүрмөлөрүн алууга;

6) шайлоо комиссияларынын аракеттерине (аракетсиздиктерине) ушул конституциялык Мыйзамда көрсөтүлгөн тартипте даттанууга;

7) көрсөтүлгөн документке ылайык шайлоочунун инсандыгын жана бюллетендин алынышынын тууралыгын текшерүүгө.

2. Шайлоо комиссияларындагы өкүл төмөнкүлөргө укуксуз:

1) шайлоо комиссиялары жүргүзүүчү текшерүүлөргө катышууга;

2) шайлоо комиссиясынын атынан түшүндүрмө жана көрсөтмө берүүгө, билдирүү жасоого;

3) добуш берүүнүн жыйынтыктары жана шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколдорду түзүүгө;

4) шайлоо комиссиясынын ыйгарым укуктарына кирген чечимдерди кабыл алууда добуш берүүгө катышууга;

5) шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана протоколдоруна кол коюуга.

3. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары, аларды дайындаган субъекттердин чечими боюнча кандай гана убакта болбосун токтотулушу жана башка адамга берилиши мүмкүн.

4. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары аны дайындаган субъекттердин каттоосу жокко чыгарылган учурда токтотулат.

5. Шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары шайлоонун натыйжалары расмий жарыялангандан кийин токтотулат.

6. Катталган талапкер, саясий партия добуш берүүнүн жыйынтыктарына, шайлоонун натыйжаларына даттанган учурда, шайлоо комиссияларындагы өкүлдүн ыйгарым укуктары даттануунун маңызы боюнча акыркы чечим чыгаргандан кийин токтотулат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

19-берене. Талапкерлердин, талапкерлердин тизмелерин көрсөткөн саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү

1. Талапкерлер, саясий партиялар тиешелүү талапкерлердин, саясий партиялардын атынан иш алып баруучу экиден ашпаган ыйгарым укуктуу өкүлдү: шайлоого катышуу менен байланышкан маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдү жана финансылык маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдү дайындоого укуктуу.

2. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкерлер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ыйгарым укуктуу өкүл боло албайт.

3. Талапкердин, саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн тизмеси, ар бир ыйгарым укуктуу өкүлдүн фамилиясын, атын, атасынын атын, туулган күнүн, паспортунун сериясын жана номурун, анын берилген күнүн, жашаган жеринин дарегин, негизги жумушунун же кызматынын ордун, ээлеген кызматын (негизги жумушу же кызматы болбогон учурда - ишинин түрүн), телефон номурун көрсөтүү менен Борбордук шайлоо комиссиясына берилет. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүлгө карата кошумча, ошондой эле каржы документтерине кол коюу укугу көрсөтүлөт. Борбордук шайлоо комиссиясына берилген тизмеге, ошондой эле саналган ар бир адамдын ыйгарым укуктуу өкүлдүн ишин жүзөгө ашырууга жазуу жүзүндөгү макулдугу тиркелет. Мында талапкер, саясий партия ыйгарым укуктуу өкүлдүн ушул берененин талаптарына ылайык келерин ырастайт жана берген маалыматтары үчүн мыйзамдарга ылайык жоопкерчилик тартат.

4. Борбордук шайлоо комиссиясы зарыл документтер келип түшкөн күндөн тартып 3 календардык күндүн ичинде ыйгарым укуктуу өкүлдөргө ырастама берет же ушул конституциялык Мыйзамга ылайык каттоодон баш тартуу жөнүндө жүйөлүү чечим кабыл алат.

5. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан каттоо күбөлүктөрү берилгенден жана катталгандан кийин, талапкердин, саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлү дайындалган болуп эсептелет, ыйгарым укуктуу өкүлдүн укуктарына жана милдеттерине ээ болот.

6. (КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

7. Шайлоого катышуу менен байланышкан маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүл:

1) Президенттикке талапкерди колдогон шайлоочулардын колун чогултууда кол коюу барактарын күбөлөндүрөт, коюлган колдордун санын эсептейт, кол чогултуунун жыйынтыгы тууралуу протокол түзөт;

2) тиешелүү шайлоо комиссиясына Президенттикке талапкерди колдогон кол коюу барактарын, ошондой эле талапкерди каттоо үчүн башка документтерди берет;

3) тиешелүү шайлоо комиссиясынан кол коюу барактары жана башка документтер кабыл алынганы жөнүндө кат жүзүндө ырастама (маалымдама) алат;

4) шайлоо алдында үгүт жүргүзөт, үгүт материалдарын таратат;

4-1) шайлоо өнөктүгүн өткөрүү менен түздөн-түз байланышкан аткарылган жумуштар, кызмат көрсөтүүлөр үчүн документтерге (келишимдерге/макулдашууларга) кол коёт;

5) талапкерлерге, саясий партияларга обо убактысын берүүнүн тартибин аныктоодо, шайлоо комиссиялары жүргүзүүчү чүчү кулактарга катышууга укуктуу;

6) ыйгарым укуктуу өкүлдү дайындаган талапкерге, саясий партияга тиешеси бар маселелер боюнча, шайлоо комиссияларынын жыйналыштарына катышууга укуктуу;

7) талапкердин, саясий партиянын тапшыруусу боюнча ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

7-1. Финансылык маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүл:

1) талапкердин, саясий партиянын шайлоо өнөктүгүн каржылоо үчүн шайлоо фондун түзүү менен байланышкан маселелерди, акча каражаттарынын келип түшүүсүн жана чыгымдалышын эсепке алуу жана анын мыйзамдуулугун контролдоо боюнча маселелерди, шайлоо фонддорунун каражаттары боюнча финансылык отчеттуулукту даярдоо жана тапшыруу боюнча маселелерди чечет;

2) финансылык эсептешүү документтерине жана финансылык отчетторго кол коюуга укуктуу;

3) талапкерге, саясий партияга тиешелүү финансылык маселелер боюнча шайлоо комиссияларынын жыйналыштарына катышууга укуктуу;

4) финансылык маселелер бөлүгүндө ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген башка ыйгарым укуктарды жүзөгө ашырат.

8. Талапкер, саясий партия бул тууралуу Борбордук шайлоо комиссиясына жазуу жүзүндө билдирүү менен, ыйгарым укуктуу өкүлдүн ыйгарым укуктарын каалаган убакта токтотууга укуктуу.

9. Талапкердин, саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинин курамында көрсөтүлгөн бардык талапкерлердин Президенттин кызматына, Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкердик статусун жоготкон учурдан тартып, бирок шайлоонун натыйжалары расмий жарыяланган күндөн кечиктирбестен аяктайт. Каржы маселелери боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдөрдүн ыйгарым укуктарынын мөөнөтү шайлоонун натыйжалары аныкталган күндөн тартып 20 календардык күндөн кийин аяктайт.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

20-берене. Талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялардын ишенимдүү адамдары

1. Талапкерлер, саясий партиялар ыйгарым укуктуу өкүлдөрдү дайындоого укуктуу.

2. Ишенимдүү адамдарды каттоо талапкердин жазуу жүзүндөгү арызынын же саясий партиянын сунуштамасынын жана жарандын өзүнүн ишенимдүү адам болууга макулдугу жөнүндө арызынын негизинде Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жүзөгө ашырылат. Борбордук шайлоо комиссиясы ишенимдүү адамга белгиленген үлгүдөгү ырастама берет.

3. Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттары, Жогорку Кеңештин, жергиликтүү кеңештин депутаттыгына талапкерлер, саясий, атайын мамлекеттик кызматты жана саясий муниципалдык кызматты ээлеген адамдар, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, судьялар, укук коргоо жана фискалдык органдардын кызматкерлери, чет өлкөлүк жарандар жана жарандыгы жок адамдар ишенимдүү адам боло албайт.

4. Ишенимдүү адамдар аларга талапкерлер, саясий партиялар тарабынан берилген ыйгарым укуктардын чегинде аракеттенет.

5. Ишенимдүү адамдар төмөнкүлөргө укуктуу:

1) талапкердин (талапкерлердин тизмесинин) шайланышына өбөлгө болуучу үгүт жана башка иштерди жүзөгө ашырууга, алардын шайлоо алдындагы программаларын сунуштоого;

2) шайлоо алдындагы чогулуштарда, шайлоочулар менен жолугушууларда чыгып сүйлөөгө, шайлоо алдындагы дебаттарга жана дискуссияларга катышууга;

3) шайлоо комиссияларынын жыйналыштарына катышууга;

4) добуш берүү өткөрүүдө, шайлоочулардын добуштарын эсептөөдө жана добуш берүү жыйынтыктарын чыгарууда шайлоо участокторунда болууга;

5) шайлоо комиссияларынын документтери, ошондой эле добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу, шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколдор менен таанышууга;

6) шайлоо комиссияларынын чечимдерине жана аракеттерине (аракетсиздигине) даттанууга, даттанууларды жана арыздарды кароого катышууга.

6. Ишенимдүү адамдар төмөнкүлөргө укуксуз:

1) шайлоо комиссияларынын жумушуна кийлигишүүгө;

2) шайлоочунун өтүнүчү боюнча шайлоо бюллетендерин алганына ал үчүн кол коюуга, ошондой эле ал үчүн шайлоо бюллетендерин толтурууга;

3) эгерде алар ошол жалпыга маалымдоо каражаттарынын редакцияларынын журналисттери, чыгармачыл кызматкерлери же кызмат адамдары болуп саналган учурда, маалыматтык теле- жана радиопрограммаларды (берүүлөрдү) жүргүзүүгө, жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу шайлоону чагылдырууга катышууга.

7. Талапкерлер, саясий партиялар бул тууралуу Борбордук шайлоо комиссиясына кабарландырып, аларга берилген ырастамаларды жокко чыгаруу менен ишенимдүү адамдарды каалаган убакта чакырып алууга укуктуу. Ишенимдүү адам каалаган убагында Борбордук шайлоо комиссиясына өзүнө берилген ырастаманы кайтарып берүү жана бул тууралуу аны дайындаган талапкерди, саясий партияны кабарландыруу менен, өзүнүн демилгеси боюнча өзүнүн ыйгарым укуктарын таштоого укуктуу.

8. Ишенимдүү адамдардын ыйгарым укуктары аларды дайындаган, каттоодон өткөн талапкер статусун жоготкондо же саясий партиялар тарабынан көрсөтүлгөн талапкерлердин тизмесине киргизилген талапкерлер статусун жоготкондо токтотулат.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

21-берене. Талапкерлердин статусу

1. Ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген учурларды кошпогондо, бардык талапкерлер бирдей укукка ээ жана бирдей милдеттерди аткарат.

2. Талапкер көрсөтүлгөн учурдан тартып кызмат ордундагы же кызматтык ыйгарым укуктарын аткарууну токтотот, эгерде ал төмөнкүлөрдөн болуп саналса:

1) Жогорку Кеңештин депутатын же Президентти кошпогондо, мамлекеттик саясий кызматчы;

2) жергиликтүү кеңештин депутатын кошпогондо, муниципалдык саясий кызматчы;

3) мамлекеттик, муниципалдык ишкананын, мекеменин, мамлекеттин (муниципалдык) катышуу үлүшү 30 пайыздан ашык ишкананын жана алардын бөлүмдөрүнүн жетекчиси.

2-1. Талапкер көрсөтүлгөн учурдан тартып жана шайлоонун натыйжалары аныкталганга чейин кызмат ордундагы же кызматтык ыйгарым укуктарын аткарууну токтотуп турат, эгерде ал төмөнкүлөрдөн болуп саналса:

1) мамлекеттик кызматтын түрүнө (жарандык, аскердик, укук коргоочулук, дипломаттык) карабастан мамлекеттик кызматчы;

2) муниципалдык кызматчы;

3) жалпыга маалымдоо каражатынын кызматкери.

3. Талапкер иштеген, кызмат өтөгөн мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, ишканалардын, мекемелердин, уюмдардын жетекчилери, аскер бөлүктөрүнүн командирлери жана органдардын тиешелүү кызмат адамдары талапкер арыз, рапорт менен кайрылган учурдан тартып 3 календардык күндүн ичинде, менчигинин түрүнө карабастан эмгек акысынын орточо өлчөмүн мекеменин, ишкананын, уюмдун эсебинен сактоо менен анын кызматтык ыйгарым укуктарын аткаруусун токтотуп турууга милдеттүү.

4. Талапкерлер же болбосо алардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү, саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү талапкер, талапкерлердин тизмеси көрсөтүлгөн күндөн тартып 5 календардык күндөн кечиктирбестен тиешелүү буйруктардын (тескемелердин) күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсүн Борбордук шайлоо комиссиясына берет.

5. Ушул берененин 9, 10-бөлүктөрүндө каралган талапкердин ишинин кепилдиктери Борбордук шайлоо комиссиясы каттаган учурдан

тартып, ушул конституциялык Мыйзамдын 53 жана 61-беренелеринде каралган тартипте келип чыгат.

6. Талапкердин ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген укуктары жана кепилдиктери - шайлоонун натыйжалары аныкталганга чейин, ал эми талапкер шайлоонун натыйжаларына даттануу берген учурда соттун чечими күчүнө киргенге чейин жайылтылат.

7. Катталган талапкер Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан шайлоонун натыйжалары жалпыга маалымдоо каражаттарында расмий жарыяланган учурдан тартып, ал эми мөөнөтүнөн мурда чыгып калганда - чыгып калган учурдан тартып, талапкердин статусу менен байланышкан укуктарынан айрылат жана милдеттеринен бошотулат. Эгерде Борбордук шайлоо комиссиясы кайра добуш берүү дайындаган учурда, талапкерликтери боюнча кайра добуш берүү өткөрүлбөгөн катталган талапкерлер өз статусун шайлоо комиссиясы тарабынан кайра добуш берүү дайындалган күндөн тартып жоготот.

8. Талапкер, саясий партия ушул конституциялык Мыйзамда каралган тартипте, шайлоо комиссияларындагы өкүлдөрдү, ыйгарым укуктуу өкүлдөрдү, ишенимдүү адамдарды дайындоого укуктуу. Талапкер, саясий партия ушул конституциялык Мыйзамда каралган учурларда, өз өкүлдөрүнүн ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарын бузган аракеттери үчүн жоопкерчилик тартышат.

9. Катталган талапкер шайлоо өткөрүү убагында администрациянын (иш берүүчүнүн) демилгеси боюнча иштен (кызмат ордунан) бошотулбайт же анын макулдугусуз башка ишке (кызматка) которулбайт, аскер кызматына чакыртылбайт.

Катталган талапкердин шайлоого катышкан убагы ал талапкер болуп катталганга чейин иштеген адистиги боюнча жалпы эмгек стажына эсепке киргизилет.

10. Кылмыш жасаган жеринде кармалган учурларды кошпогондо, катталган талапкер шайлоо комиссиясы тарабынан шайлоонун натыйжалары жалпыга маалымдоо каражаттарында расмий жарыяланган күнгө чейин, Борбордук шайлоо комиссиясынын макулдугусуз сот тартибинде салынуучу жазык жоопкерчилигине тартылышы, кармалышы, камакка алынышы же жаза чараларына тартылышы мүмкүн эмес.

11. Жогорку Кеңештин депутатынын ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулган учурда, талапкерлердин катталган тизмесинде чыгып калган депутаттан кийин турган адам Борбордук шайлоо комиссиясы аны Жогорку Кеңештин депутаты деп каттаганга чейин талапкердин статусу менен байланышкан укуктарга жана милдеттерге кайрадан ээ болот.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

21-1-берене. Административдик ресурсту кыянаттык менен пайдалануунун жол берилбестиги

1. Административдик ресурсту кыянаттык менен пайдалануу - бул талапкерлер, кызмат адамдары, мамлекеттик жана муниципалдык уюмдардын жетекчилери, жалпыга маалымдоо каражаттарынын жана интернет-басылмаларынын мүчөлөрү жана уюштуруучулары шайлоодо, алардын мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчыларды же мамлекеттик, муниципалдык ишканалардын, мекемелердин, мамлекеттик (муниципалдык) катышуунун үлүшү 30 пайыздан ашкан ишканалардын жумушчуларын контролдоосунун, бардык талапкерлердин теңдигин бузган тигил же бул талапкерлерди, саясий партияларды колдоонун саясий же башка формаларына өзгөрүп кетиши мүмкүн болгон финансыны жана аны бөлүштүрүүнү контролдоонун натыйжасында алынган адамдык, финансылык, материалдык, медиалык, институционалдык ресурстарды мыйзамсыз пайдаланышы.

2. Административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануунун түрлөрүнө төмөнкүлөр кирет:

1) талапкерди көрсөтүүгө жана (же) шайлоого өбөлгө болгон ишти жүзөгө ашыруу үчүн карамагындагы же башка кызматтык көз карандылыкта турган адамдарды, башка мамлекеттик же муниципалдык кызматчыларды, мамлекеттик же муниципалдык билим берүү уюмдарынын жана саламаттык сактоо мекемелеринин кызматчыларын, республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден каржылануучу мекемелердин жана уюмдардын кызматкерлерин, аймактык коомдук өз алдынча башкаруунун кызматкерлерин тартуу;

2) эгерде башка талапкерлер ушул эле жайларды ушундай эле шарттарда пайдалана албаган учурда, талапкерди көрсөтүүгө жана (же) шайлоого өбөлгө болгон ишти жүзөгө ашыруу үчүн мамлекеттик органдар же жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары ээлеген жайларды пайдалануу;

3) талапкерди көрсөтүүгө жана (же) шайлоого өбөлгө болгон ишти жүзөгө ашыруу үчүн мамлекеттик мекемелердин же жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иштөөсүн камсыз кылуучу телефондук, факсимиле жана башка байланыш түрлөрүн, маалыматтык кызмат көрсөтүүлөрдү, уюштуруу техникасын пайдалануу;

4) талапкерди көрсөтүүгө жана (же) шайлоого өбөлгө болгон ишти жүзөгө ашыруу үчүн мамлекеттик же муниципалдык менчикте турган транспорттук каражаттарды акысыз же жеңилдетилген шарттарда пайдалануу;

5) мамлекеттик же муниципалдык кызматчылардын, республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден каржылануучу мекемелердин жана уюмдардын кызматкерлеринин, аймактык коомдук өз алдынча башкаруунун кызматкерлеринин кол чогултуусу, шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүүсү;

6) кол чогултуу же шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүү максатында жалпыга маалымдоо каражаттарын артыкчылыктуу пайдалануу (башка талапкерлерге салыштырганда);

7) мамлекеттик органдар жана (же) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары уюштурган, же болбосо мамлекеттик органдардын жана (же) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын өкүлдөрү катышкан массалык (ачык) иш-чараларды жүргүзүүдө үгүттөп сөз сүйлөө;

8) шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде жалпыга маалымдоо каражаттарында, үгүттөөчү басылма материалдарда аткарылган иштер жөнүндө отчетторду жарыялоо, талапкердин атынан тиешелүү шайлоо фондунун каражаттарынан төлөнбөгөн куттуктоолорду жана башка материалдарды таркатуу.

3. Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарын, ошондой эле мамлекеттик, муниципалдык ишканалардын, мекемелердин, мамлекеттик (муниципалдык) катышуунун үлүшү 30 пайыздан ашкан ишканалардын жана алардын түзүмдөрүнүн жетекчилеринин кызмат орундарын ээлеген талапкерлер кызматтык же кызмат ордунун абалынын артыкчылыктарын жана административдик ресурстун башка түрлөрүн пайдаланууга укуксуз.

Талапкер болуп эсептелбеген жана мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарын, ошондой эле мамлекеттик, муниципалдык ишканалардын, мекемелердин, мамлекеттик (муниципалдык) катышуунун үлүшү 30 пайыздан ашкан ишканалардын жана алардын түзүмдөрүнүн жетекчилеринин кызмат орундарын ээлеген адамдар талапкерди көрсөтүү же шайлоо максатында кызматтык же кызмат ордунун абалынын артыкчылыгын жана административдик ресурстун башка түрлөрүн пайдаланууга укуксуз.

4. Ушул берененин 2-бөлүгүндө саналган чектөөлөрдү сактоо кызмат адамдарына өздөрүнүн кызматтык милдеттерин аткарууга тоскоол болбоого тийиш.

5. Жалпыга маалымдоо каражаттарынын жана интернет-басылмаларынын жетекчилерине, башкармалыгынын мүчөлөрүнө жана уюштуруучуларына, журналисттерге, жалпыга маалымдоо каражаттарын чыгарган уюмдардын башка чыгармачыл кызматкерлерине, эгерде көрсөтүлгөн адамдар талапкердин, саясий партиянын ишенимдүү адамы же ыйгарым укуктуу өкүлү болуп саналса, жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу шайлоо өнөктүгүн чагылдырууга катышууга тыюу салынат.

6. Ушул берененин талаптарын бузган адамдар мыйзамдарда каралган жазык же болбосо башка жоопкерчиликти тартат.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

5-глава
Шайлоону маалыматтык камсыз кылуу

22-берене. Шайлоочуларды кабарландыруу жана шайлоо алдында үгүт жүргүзүү

1. Шайлоону маалыматтык камсыз кылуу шайлоочуларды кабарландырууну, шайлоо алдында үгүт жүргүзүүнү өзүнө камтыйт жана жарандардын эркин аң-сезимдүү жана эркин билдирүүлөрүнө жана шайлоонун айкын өтүшүнө өбөлгө түзөт.

2. Шайлоочуларды кабарландырууну мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, шайлоо комиссиялары, жалпыга маалымдоо каражаттары, юридикалык жана жеке жактар, ушул конституциялык Мыйзамга жана колдонуудагы мыйзамдарга ылайык жүзөгө ашырат. Мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, шайлоо комиссиялары жарандарды өз убагында жана так кабарландыруу үчүн жоопкерчилик тартат.

Шайлоо комиссиялары ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочуларга маалымдоо боюнча зарыл болгон атайын чараларды көрөт.

Бул үчүн маалымат материалдары ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулар үчүн сурдокотормону же субтатрди колдонуу менен укма-көрмө форматта (санариптик алып жүрүүчүдө) даярдалууга, окуу үчүн ыңгайлуу болгон, чоңойтулган арип менен басылып чыгууга, ошондой эле Брайль арибин же башка атайын каражаттарды пайдалануу менен даярдалууга тийиш.

2-1. Борбордук шайлоо комиссиясы добуш берүү күнүнө чейин 75 календардык күн калганда шайлоочулардын тизмеси менен таанышып чыгуу, өздөрүнүн маалыматтарын шайлоочулардын тизмесинен тактоо зарылчылыгы жөнүндө шайлоочуларга жалпыга маалымдоо каражаттары жана башка жеткиликтүү жолдор аркылуу маалымдоого милдеттүү. Мамлекеттик телерадио уюмдары, республикалык бюджеттен каржылануучу башка телерадио уюмдар жана санариптик берүүнүн социалдык пакетине кирген телерадио уюмдары шайлоочуларды өздөрүн шайлоочулардын тизмесинен текшерүүнүн зарылчылыгы жөнүндө, добуш берүүгө катышуунун тартиби жөнүндө, добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө, шайлоо өнөктүгүнүн этаптары жана шайлоо процессинин башка маселелери тууралуу маалымдоо үчүн Борбордук шайлоо комиссиясына жетиштүү көлөмдө акысыз эфир убактысын берүүгө милдеттүү.

Шайлоочуларды көрсөтүлгөн, катталган талапкерлер жөнүндө, талапкердин жана саясий партиянын шайлоо фондунун каражаттарынын келип түшүүсү жана чыгымдалышы, талапкерлердин жана саясий партиялардын шайлоо фонддорундагы финансылык отчеттору жөнүндө маалымдоону Борбордук шайлоо комиссиясы жүзөгө ашырат.

2-2. Талапкер, саясий партия талапкерлер, талапкерлердин тизмеси катталган күндөн тартып 5 күндөн кечиктирбестен өзүнүн шайлоо алдындагы программасын кеминде бир республикалык мезгилдүү басылмага жарыялайт, ошондой эле аны өзүнүн расмий сайтына жайгаштырат. Талапкердин, саясий партиянын шайлоо алдындагы программасы жарыяланган басылманын көчүрмөсүн талапкер, саясий партия Борбордук шайлоо комиссиясына жиберет.

3. Жалпыга маалымдоо каражаттарында жайгаштырылган же башка ыкма менен таратылган маалыматтык материалдардын мазмуну калыс, так болушу керек, талапкерлердин, саясий партиялардын теңдигин бузбоосу тийиш, аларда кандайдыр бир талапкерге, саясий партияга артыкчылык берилбеши керек.

Маалыматтык теле- жана радио программаларда, мезгилдүү басылмалардагы (менчигинин түрүнө карабастан) жарыялоолордо катталган талапкерлер, саясий партиялар жөнүндө маалыматтар, талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо алдындагы иш-чараларды өткөрүүсү жөнүндө билдирүүлөр өзүнчө маалыматтык блок катары, комментарийсиз берилүүгө тийиш. Мындай маалыматтык блокторго талапкерлер, финансылык маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүлдөр, саясий партиялар акы төлөбөйт. Аларда кайсыл бир талапкерге же саясий партияга артыкчылык берилбөөгө тийиш, кайсыл бир талапкерди же саясий партияны, мунун ичинде анын шайлоо алдындагы ишин чагылдыруу убактысы, мындай билдирүүлөр үчүн

берилген эфир убактысынын же басылма аянтынын көлөмү боюнча кодулоого жол берилбөөгө тийиш.

4. Шайлоого байланыштуу коомдук пикирди сурамжылоонун натыйжаларын жарыялоо (чагылдыруу) шайлоочуларды кабарландыруунун бир түрү болуп саналат. Пикир сурамжылоонун жыйынтыктарын жарыялоо ушул берененин 5-бөлүгүнүн талаптарына ылайык келүүгө тийиш.

5. Шайлоого байланыштуу коомдук пикирди сурамжылоонун натыйжаларын жарыялоо (чагылдыруу) учурунда, көрсөтүлгөн жарыялоону (чагылдырууну) жүзөгө ашырып жаткан жалпыга маалымдоо каражаттары, интернет-басылмалар, жарандар жана уюмдар пикир сурамжылоону жүргүзгөн уюмду же жеке жакты, анын жүргүзүлгөн убагын, сурамжылангандардын санын (иргелген), маалыматты чогултуу усулун, сурамжылоо жүргүзүлгөн аймакты, суроонун так баяндалышын, мүмкүн болуучу кемчиликтерге статистикалык баа берүүнү, сурамжылоону жүргүзүүнү табыштаган жана аны жарыялоого акы төлөгөн жакты көрсөтүүгө милдеттүү.

6. Добуш берүү күнүнө чейинки акыркы 5 календардык күндө, ошондой эле добуш берүү күнү коомдук пикирди сурамжылоонун натыйжаларын, шайлоонун натыйжаларынын божомолдорун, шайлоого байланышкан башка изилдөөлөрдү жалпыга маалымдоо каражаттарында, интернет-басылмаларда жарыялоого (чагылдырууга) жол берилбейт.

7. Коомдук пикирди сурамжылоонун натыйжаларын жарыялоо (чагылдыруу) учурунда ушул берененин 5 жана 6-бөлүктөрүнүн талаптарынын сактабоо мындай маалыматтарды камтыган материалдарды үгүттөө деп таанууга жана колдонуудагы мыйзамдарда каралган жоопкерчиликке алып келет.

8. Кыргыз Республикасынын жарандарына, талапкерлерге, саясий партияларга шайлоо өткөрүүдө мамлекет тарабынан ушул конституциялык Мыйзамга, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык эркин үгүт жүргүзүү камсыз кылынат.

9. Кыргыз Республикасынын жарандары, талапкерлер, саясий партиялар шайлоого катышуу үчүн, ар кандай талапкерлерди, талапкерлердин тизмесин жактап же аларга каршы үгүт жүргүзүүгө, талапкерлердин же саясий партиялардын шайлоо алдындагы программаларын эркин жана ар тараптуу талкуулоого укуктуу.

Үгүттөө чогулуштарда, митингдерде жана жалпыга маалымдоо каражаттары митингдерде, жалпыга маалымдоо каражаттары, ошондой эле интернет-басылма аркылуу жүргүзүлүшү мүмкүн.

Шайлоо комиссиялары үгүт жүргүзүүнү жана шайлоочулар менен жолугушууларды өткөрүүнү камсыз кылууга тийиш.

Мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары үгүт жүргүзүү үчүн республикалык бюджет каражаттарынын эсебинен жолугушууларды өткөрүүнүн бардык талаптарына ылайык келген жайды, үгүт материалдарын илүү үчүн орундарды же аянттарды берүүгө тийиш.

10. Төмөнкүлөр шайлоо алдындагы үгүт деп таанылат:

1) тигил же бул талапкер, талапкерлердин тизмеси үчүн добуш берүүгө же болбосо аларга каршы добуш берүүгө үндөөлөр;

2) айрым талапкерлерге, саясий партияларга карата колдоону билдирүү;

3) талапкерди, талапкерлердин тизмесин шайлоонун же шайлабай коюунун мүмкүн болуучу кесепеттерин баяндап жазуу;

4) талапкерлердин, алардын кесиптик иштерине же алардын өздөрүнүн кызматтык (кызмат орундук) милдеттерин аткарууларына байланышпаган ишмердиги жөнүндө маалыматтарды таратуу.

11. Шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде Кыргыз Республикасынын жарандары, саясий партиялар каржылоону талап кылган шайлоо алдындагы үгүт иштерин талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар менен макулдашуу боюнча гана жана алардын шайлоо фонддору аркылуу жүргүзүүгө укуктуу.

12. Талапкерлерге, саясий партияларга жалпыга маалымдоо каражаттарына жетүүнүн тең шарттарына кепилдик берилет.

13. Шайлоо өткөрүүдө үгүттөө төмөнкүдөй жүзөгө ашырылышы мүмкүн:

1) жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу;

2) стадиондордо жана калктуу конуштардын көчөлөрүндө, ошондой эле спорттук иш-чараларда концерттерди жана театралдаштырылган оюндарды өткөрүүнү кошпогондо, үгүттүк ачык иш-чараларды (митингдерди, чогулуштарды, теледебаттарды) өткөрүү аркылуу;

3) басылма, көрмө-укма жана башка үгүт материалдарын чыгаруу жана таратуу жолу менен;

4) ушул конституциялык Мыйзамда тыюу салынбаган башка тариздерде.

14. Талапкер, саясий партиялар жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу өзүнүн үгүт иштеринин таризин жана мүнөзүн өз алдынча аныктоого укуктуу.

15. Жогорку Кеңештин депутаттарын кошпогондо, мамлекеттик жарандык жана муниципалдык кызматчылар, мамлекеттик саясий кызмат орундарын, атайын мамлекеттик жана саясий муниципалдык кызмат орундарын ээлеген адамдар, жергиликтүү кеңештердин депутаттарын кошпогондо, шайлоо комиссияларынын мүчөлөрү, байкоочулар, эл аралык байкоочулар, диний ишмерлер, кайрымдуулук иштери менен алектенишкен уюмдардын уюштуруучулары жана мүчөлөрү, 18 жашка толо элек адамдар, чет элдик жарандар жана уюмдар, жарандыгы жок адамдар, аймактык коомдук өз алдынча башкаруунун кызматкерлери үгүт жүргүзүүгө, кандай болбосун үгүт материалдарын чыгарууга жана таркатууга укуксуз.

16. Кыргыз Республикасынын аймагында таратылуучу чет өлкөлүк жалпыга маалымдоо каражаттарында шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүгө тыюу салынат. Шайлоо өткөрүү мезгилинде чет өлкөлүк теле- жана радио программалар жазылып алынган түрүндө берилет. Талапкерлердин жана саясий партиялардын ар намысына, кадыр-баркына жана ишкердик беделине шек келтирген теле- жана радио программаларды жазып алып берүүгө тыюу салынат. Мындай учурларда көрсөтүлгөн маалыматтарды таратканы үчүн жергиликтүү жалпыга маалымдоо каражаттары жоопкерчилик тартышат.

17. Эгерде көрсөтүлгөн адамдар ушул жалпыга маалымдоо каражаттарынын уюштуруучулары же интернет-басылманын ээлери жана бир эле убакта талапкерлер же болбосо алардын өкүлдөрү болуп саналса, ушул конституциялык Мыйзамга ылайык, жалпыга маалымдоо каражаттарынын редакцияларынын журналисттерине, башка чыгармачыл кызматкерлерине, ошондой эле кызмат адамдарына маалыматтык теле- жана радио программаларын алып барууга, ушул жалпыга маалымдоо каражаттары жана интернет-басылма аркылуу шайлоону чагылдырууга катышууга тыюу салынат. Ушул эреже мамлекеттик жана жергиликтүү телерадио уюмдарынын мамлекеттик жана жергиликтүү каналдарында талапкерлер акысыз обо убактысын пайдаланганда, ушул конституциялык Мыйзамдын 24-беренесинде каралган тартипте үгүттөп чыгып сүйлөөлөрүнө тиешелүү болбойт.

18. Уюштуруучулары (тең уюштуруучулары, ээлери) мамлекеттик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары же аларга ведомстволук баш ийүүдөгү мекемелер жана ишканалар болуп саналган, толугу менен же жарым-жартылай республикалык же жергиликтүү бюджеттин каражаттарынын эсебинен каржыланган жалпыга маалымдоо каражаттары жана интернет-басылмалары, ошондой эле салык жана милдеттүү төлөмдөрдү төлөөдө башка жалпыга маалымдоо каражаттарына салыштырганда жеңилдиктери бар жалпыга маалымдоо каражаттары жана интернет-басылмалары

талапкерлерге, саясий партияларга шайлоо алдындагы үгүт иштерин жүргүзүүдө тең мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылууга милдеттүү.

19. Ушул берененин 18-бөлүгүнүн колдонулушуна туура келбеген жалпыга маалымдоо каражаттары жана интернет-басылмалары талапкерлерге, саясий партияларга келишимдик негизде, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилген телерадио уюмдарынын каналдарында обо убактысын, мезгилдүү басылмаларда басма аянтын талапкерлерге, саясий-партияларга берүүнүн тартиби жөнүндө нускамаларга ылайык талапкерлерге, саясий партияларга обо убактысын, басма аянттарын берүүгө укуктуу.

Обо убактысын берүүнүн, мезгилдүү басма сөздө же интернет-басылмада жарыялоо үчүн акы төлөөнүн өлчөмү бардык талапкерлер, саясий партиялар үчүн бирдей болууга тийиш.

20. Шайлоо өткөрүүдө берилген эфирдик убакытты, басылма аянтты же интернет-басылмада жарыялоо укугун төлөөнүн өлчөмү жана башка шарттары жөнүндө маалыматтар тиешелүү телерадиоберүү уюму, мезгилдүү басылманын редакциясы, интернет-басылманын ээлик кылуучусу тарабынан аккредитация максатында шайлоону дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыялангандан күндөн тартып 20 календардык күндөн кечиктирбестен, Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүгө тийиш. Берилген маалыматтар Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан өзүнүн расмий сайтында, жалпы маалымдоо үчүн шайлоону дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыялангандан кийин 25 календарлык күндөн кечиктирбестен жарыяланат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

23-берене. Шайлоо алдында үгүт жүргүзүүнүн мөөнөттөрү

1. Шайлоо алдындагы үгүт бардык талапкерлерди, талапкерлердин тизмелерин каттоо мөөнөтү аяктаган күндөн тартып башталат жана добуш берүү башталганга 24 саат калганда токтойт.

2. Кайра добуш берүүнү өткөрүү учурунда, шайлоо алдындагы үгүт иштери кайра добуш берүүнү дайындоо жөнүндө чечим кабыл алынган учурдан тартып башталат жана кайра добуш берүү башталганга 24 саат калганда токтотулат.

3. Мурда шайлоо комиссияларынын имараттарынан жана жайларынан тышкары жайгаштырылган басылма үгүт материалдары (баракчалар, плакаттар, билборддор жана башка материалдар) добуш берүү күнү мурунку орундарында сакталат.

24-берене. Телекөрсөтүү жана радио боюнча шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү

1. Талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар ушул конституциялык мыйзамдын 22-беренесинин 18-бөлүгүнүн колдонулушуна туш келген жана шайлоо өткөрүлүп жаткан аймактарда телерадио берүүлөрдү жүзөгө ашыруучу телерадио уюмдарынын каналдарында аларга акысыз берилүүчү обо убактысына укуктуу. Көрсөтүлгөн обо убактысы теле- жана радио программалар аудиториянын көпчүлүгүн чогултуучу - саат 20дан саат 24кө чейинкиге мезгилге туура келиши керек.

2. Президентти, Жогорку Кеңештин депутаттарын бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайлоодо үгүт жүргүзүү үчүн мамлекеттик телерадио уюму бөлүп берген акысыз обо убактысынын жалпы көлөмү жумуш күндөрү бир сааттан кем болбоого тийиш. Көрсөтүлгөн акысыз обо убактысы, катталган жана берүүгө келген талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялардын ортосунда тең негизде бөлүштүрүлөт.

Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча талапкерлер үчүн акысыз эфир убактысынын көлөмү жумуш күндөрү региондук телерадиоуюмдардын каналдарында отуз мүнөттөн кем эмес болушу керек.

3. Акысыз бөлүнгөн эфир убактысынын жалпы көлөмүнүн жарымынан кем эмеси талапкерлерге, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партияларга дебаттарды жана ушуга окшогон үгүт иш-чараларын биргелешип өткөрүүлөрү үчүн гана берилет. Бардык талапкерлерге, саясий партияларга акысыз эфир убактысындагы бул үлүшүн пайдаланууга бирдей негиздерде жол берилиши керек.

Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагына берилген телерадио уюмдарынын каналдарында жүргүзүлүүчү биргелешкен үгүт иш-чараларына (дебаттарда жана башка ушуга окшогон иш-чараларга) катталган талапкерлер, анын ичинде саясий партиялардын катталган тизмесиндеги талапкерлер жеке өздөрү гана катыша алышат.

Катталган талапкердин же саясий партиянын өкүлдөрүнүн жана колдоочу топторунун мындай иш-чараларга катышуусуна жол берилбейт.

Биргелешкен үгүт иш-чараларына катышуудан баш тартканда же келбей калганда акысыз эфир убактысы башка убакта берилбейт.

4. Ушул конституциялык Мыйзамдын 22-беренесинин 18-бөлүгүнүн колдонулушуна туш келген телерадио уюмдары, шайлоонун деңгээлине жараша, талапкерлердин, саясий партиялардын үгүт жүргүзүүсү үчүн

акы төлөнүүчү обо убактысынын сактамын калтырууга милдеттүү. Көрсөтүлгөн обо убактысы келишимдин негизинде тиешелүү талапкердин, саясий партиянын талабы боюнча акыга берилүүсү тийиш. Сактамга калтырылган акы төлөнүүчү обо убактысынын жалпы көлөмү акысыз обо убактысынын жалпы көлөмүнөн кем болбошу, ошондой эле акы төлөөнүн өлчөмү бардык талапкерлер, саясий партиялар үчүн бирдей болушу керек. Мында ар бир талапкер, саясий партия сактамда калтырылган обо убактысынын жалпы көлөмүнөн ал көлөмдү талапкерлердин, саясий партиялардын жалпы санына бөлүштүрүүдөн алынган үлүш чегиндеги убакытты алууга укуктуу.

Мында талапкерлерге, саясий партияларга берилген акы төлөнүүчү оболук убакыттын баасы шайлоо дайындалган күнгө чейинки 6 ай үчүн алынган баадан ашышы мүмкүн эмес.

5. Талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн сүйлөгөн сөзүн бөлүүгө, ошондой эле аларды кандайдыр бир чечмелөөлөр менен коштоого тыюу салынат.

6. Ушул конституциялык Мыйзамдын 22-беренесинин 19-бөлүгүнүн колдонулушуна туш келген телерадио уюмдарынын каналдарында талапкерлерге, саясий партияларга обо убактысын берүүнү жөнгө салуунун тартиби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленет.

7. Талапкерлерге, саясий партияларга, менчигинин түрүнө карабастан, обо убактысын берген телерадио уюмдары обо убактысын ошондой эле шартта (баанын, обого чыгуу убактысынын, убакыт көлөмүнүн бирдейлиги жана башка шарттар) башка талапкерлерге, саясий партияларга берүүгө милдеттүү.

8. Шайлоо алдындагы үгүткө арналган теле- жана радио берүүлөрдүн тартиби, көлөмү жана убактысы телерадио уюмдарынын жетекчилиги менен макулдашуу боюнча, шайлоо комиссиялары тарабынан белгиленет жана талапкерлердин, саясий партиялардын ортосунда теңчилик принцибин сактоо менен бөлүштүрүлөт.

9. Борбордук шайлоо комиссиясы чүчүкулак өткөрүү күнүнө чейин 3 календардык күндөн кечиктирбестен, катталган талапкерлерге, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партияларга чүчүкулак өткөрүү күнү, убактысы жана орду жөнүндө маалымдайт жана акысыз эфир убактысын жана басылма аянттарын алуу үчүн чүчүкулакка катышуу боюнча алардан түшкөн өтүнмөлөрдү каттоого алат.

Мамлекеттик телерадио уюмдардын каналдарында катталган талапкерлердин жана саясий партиялардын шайлоо алдындагы үгүт материалдарын, биргелешкен үгүт иш-чараларын акысыз негизде эфирге

алып чыгуу күнүн жана убактысын аныктоочу чүчүкулакты тиешелүү телерадио уюмдарынын өкүлдөрүнүн катышуусунда Борбордук шайлоо комиссиясы өткөрөт. Чүчүкулак талапкерлерди каттоо бүткөндөн кийин, бирок добуш берүү күнүнө чейин 35 календардык күндөн кечиктирбестен өткөрүлөт, ал эми кайра добуш берүү өткөрүүдө - кайра добуш берүү дайындалган күндөн тартып бир күндөн кечиктирбестен өткөрүлөт. Чүчүкулактын натыйжалары протокол менен жол-жоболоштурулат. Чүчүкулактын натыйжасында аныкталган эфир убактысын бөлүштүрүү графиги шайлоо комиссиясынын чечими менен бекитилет жана ошого ылайык мамлекеттик мезгилдүү басылмаларда жарыяланат.

Дебаттарды уюштуруу жана өткөрүү тартиби Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет.

10. Катталган талапкерлерге, катталган талапкерлерди көрсөткөн саясий партияларга эфир убактысын, басылма аянтын берген телерадио уюмдар жана мезгилдүү басма сөздүн редакциялары (менчигинин түрүнө карабастан) алардын көлөмүнө жана баасына, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленген эсеп жүргүзүү таризине жана тартибине ылайык, өзүнчө эсеп жүргүзүүгө милдеттүү. Мындай эсептин маалыматтары шайлоо алдындагы үгүт мезгилинде ар 10 күн сайын жана добуш берген күндөн кийинки 10 күндүк мөөнөттө Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүгө тийиш.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

25-берене. Басылма жалпыга маалымдоо каражаттары жана интернет-басылма аркылуу шайлоо алдында үгүт жүргүзүү

1. Мамлекеттик бийлик органдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан расмий билдирүүлөрдү жана материалдарды, ченемдик жана башка актыларды жарыялоо үчүн гана уюштурулган басылмаларды кошпогондо, ушул конституциялык Мыйзамдын 22-беренесинин 18-бөлүгүнүн колдонулушуна туш келген мезгилдүү басылма жалпыга маалымдоо каражаттары, ошондой эле интернет-басылма талапкерлер, саясий партиялар тарабынан берилген материалдар үчүн тең шарттарда А4 өлчөмүндө бир беттен кем эмес акысыз басылма же тиешелүүлүгүнө жараша электрондук аянтын бөлүп берүүгө тийиш. Адистештирилген (балдар, техникалык, илимий жана башка) басма сөз же интернет-басылмалары үчүн шайлоо өнөктүгүнө кандай гана түрдө болбосун толук катышпаган шартта, кандай гана таризде болбосун үгүт материалдарын жарыялоодон баш тартууга жол берилет.

2. Талапкерлерге, саясий партияларга басма же интернет аянттарын берген мезгилдүү басылмалар менчигинин түрүнө карабастан, ошондой эле шарттарда (баанын, көлөмдүн бирдейлиги жана башка шарттар) башка талапкерлерге, саясий партияларга басма же электрондук аянттарын берүүгө милдеттүү. Мында басма же электрондук аянтынын баасы шайлоо дайындалган күнгө чейинки 6 ай үчүн алынган баадан ашышы мүмкүн эмес.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

26-берене. Көпчүлүк катышкан иш чараларды өткөрүү аркылуу шайлоо алдында үгүттөө

1. Мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары талапкерлерге, саясий партияларга, чогулуштарды жана жарандар менен жолугушууларды, көпчүлүк алдындагы дебаттарды жана дискуссияларды, митингдерди, демонстрацияларды жана жүрүштөрдү уюштурууга көмөк көрсөтүүгө, көпчүлүк катышкан иш чараларды өткөрүүнүн коопсуздугун камсыз кылууга милдеттүү.

2. Талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоочулар менен жолугушуу өткөрүү үчүн мамлекеттик жана муниципалдык менчиктеги жайларды бөлүп берүү жөнүндө арыздары, мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан алар берилген күнү каралат.

Талапкерге, саясий партияга шайлоочулар менен жолугушуу үчүн жай бөлүп берүүдөн баш тартылган учурда, мамлекеттик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары баш тартуу жөнүндө жазуу жүзүндөгү жүйөлүү чечимди берүүгө милдеттүү.

Эгерде көрсөтүлгөн жай көпчүлүк катышкан иш чараларды өткөрүү үчүн талапкерлердин бирине, саясий партиялардын бирине берилген учурда, ошол эле жайды башка талапкерге, башка саясий партияга берүүдөн баш тартууга жол берилбейт.

3. Мамлекеттик же муниципалдык менчикте, мамлекеттик ишканалардын, мекемелердин жана уюмдардын балансында турган жайлар талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн, алардын ишенимдүү адамдарынын, ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн шайлоочулар менен жолугушуусу үчүн бирдей шарттарда берилет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

27-берене. Басылма, укма-көрмө жана башка үгүт материалдарын чыгаруу жана таратуу

1. Талапкерлер, саясий партиялар басма, укма-көрмө жана башка үгүт материалдарын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте чыгарууга жана таратууга укуктуу. Үгүт материалдарын Кыргыз Республикасынын чектеринен тышкары даярдоого тыюу салынат. Басма жана башка үгүт материалдарынын нускалары же алардын көчүрмөлөрү Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүгө тийиш.

Талапкерлер, саясий партиялар жалпы нускасынын бир пайызынан аз эмес саны ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулар үчүн окуганга ыңгайлуу чоңойтулган арипте, сурдокотормону же субтитрди колдонуу, ошондой эле Брайль арибин же атайын каражаттарды колдонуу менен басылып чыккан үгүт материалдарын жарыялоого жана таркатууга милдеттүү.

2. Бардык басылма жана үгүт материалдары үгүт материалдарын даярдаган уюмдун, жеке ишкердин аталышын жана дарегин (фамилиясын, аты-жөнүн), үгүт материалдарын даярдоого табыштама берген талапкердин фамилиясын, аты-жөнүн, саясий партиянын аталышын, алардын чыгарылган нускасы жана датасы жөнүндө маалыматты, аларды жасоого тиешелүү шайлоо фондунан акы төлөө жөнүндө маалыматты, ошондой эле талапкердин же талапкердин, саясий партиянын табыштамага акы төлөгөн финансылык маселелер боюнча ыйгарым укуктуу өкүлүнүн фамилиясын, аты-жөнүн камтуусу тийиш. Көрсөтүлгөн маалыматтарды камтыбаган үгүт материалдарын тара-тууга тыюу салынат.

Тиешелүү шайлоо фондунан алдын ала төлөбөстөн жана ушул беренеде белгиленген талаптарды бузуу менен шайлоо алдындагы үгүт материалдарын даярдоого тыюу салынат.

3. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары шайлоо дайындалган күндөн тартып 10 календардык күндүн ичинде ар бир шайлоо участогунда үгүт материалдарын илүү үчүн атайын орундарды бөлүүгө жана жабдууга милдеттүү. Талапкерлерге, саясий партияларга үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн бирдей шарттар камсыз кылынышы керек. Мындай жайлар шайлоочулардын келүүсүнө ыңгайлуу болуп, шайлоочулар аларга жайгаштырылган маалыматтар менен тааныша ала тургандай жерде болуусу керек. Катталган талапкерлерге, талапкерлердин тизмелерине шайлоо алдындагы басылма үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн бирдей аянттар берилүүгө тийиш. Бөлүнгөн орундун аянты аларда шайлоо комиссиясынын маалыматтык материалдарын, талапкерлердин, саясий партиялардын

шайлоо алдындагы басылма үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн жетиштүү болушу керек. Талапкерлер, саясий партиялар тиешелүү аймактык шайлоо комиссиясынан шайлоо алдындагы басылма үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн бөлүнгөн жерлердин тизмесин алууга укуктуу.

4. Үгүт материалдарын эстеликтерге, эстелик мамыларга жана тарыхый, маданий же архитектуралык баалуулугу бар имараттарга, ошондой эле шайлоо комиссияларынын орун жайларына, алардын кире бериш жерлерине жана добуш берүүчү жайларга жайгаштырууга тыюу салынат.

Үгүт материалдарын жайгаштыруу максатында жашыл өсүмдүктөрдү, бак-дарактарды, тоонун боорлорун жана чокуларын жана дөбөлөрүн, башка табигый дөңсөөлөрдү кандай болбосун түрдө пайдаланууга жол берилбейт.

5. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары шайлоонун натыйжалары жарыялангандан кийин 10 календардык күндүн ичинде тиешелүү аймактарды үгүт материалдарынан тазалоону камсыз кылууга милдеттүү.

6. Жалган жасалма үгүт материалдары же ушул березненин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн маалыматтарды камтыбаган үгүт материалдары таратылып жатканы жөнүндө маалымат алган шайлоо комиссиясы бул иштерге бөгөт коюу боюнча чараларды көрөт жана укукка каршы үгүт иштерин болтурбоо жана мыйзамсыз үгүт материалдарын алып коюу жөнүндө сунуштама менен тиешелүү укук коргоочу жана башка органдарга кайрылууга укуктуу.

7. (КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

8. Ушул березненин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн талаптар радио боюнча жүзөгө ашырылуучу шайлоо алдындагы үгүткө жайылтылбайт.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

28-берене. Шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү укугун кыянаттык менен пайдалануунун жол берилбестиги

1. Шайлоо комиссиялары шайлоо алдындагы үгүттү жүргүзүүнүн белгиленген тартибинин сакталышын көзөмөлдөйт жана кетирилген кемчиликтерди жоюу боюнча чараларды көрөт.

2. Шайлоо алдындагы үгүттү жүргүзүүдө жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигин кыянат пайдаланууга жол берилбейт: улуттук, этностук, расалык, диний, аймактар аралык кастыкты, басмырлоолорго, кастыкка чакырган гендердик жана башка социалдык артыкчылыктарды пропагандалоого; же бийликти басып алуу, конституциялык түзүлүштү зомбулук менен өзгөртүү жана мамлекеттин бүтүндүгүн бузуу чакырыктарына; согушту пропагандалоого; чет мамлекеттердин саясий жана мамлекеттик ишмерлери менен көпчүлүк катышкан иш-чараларды жалпыга маалымдоо каражаттарында чагылдыруу менен өткөрүүгө, башка мамлекеттердин мамлекеттик жана саясий ишмерлеринин сүрөттөрүн пайдалануу менен фото жана көрмө материалдарды пайдаланууга жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынган жалпыга маалымдоо каражаттарынын эркиндигинен кыянаттык менен пайдалануунун башка түрлөрүнө тыюу салынат.

Ибадат кылуу имараттарына, курулмаларына жана аларга тиешелүү аймактарга, кооптуу жана зыяндуу өндүрүштөрү бар объекттерге, электр станцияларга, темир жолдорго, мунай куурларга жана жогорку чыңалуудагы электр берүү линияларына, пенитенциардык тутумдун объекттерине, саламаттык сактоонун мамлекеттик жана муниципалдык уюмдарына, мектепке чейинки балдар мекемелерине, мектепке чейинки билим берүүчү жана жалпы билим берүүчү уюмдардын ичинде жана уюмдарга жакын жерлерде (аралыгы 100 метрден аз) үгүт иш-чараларын жүргүзүүгө, үгүт материалдарын таратууга жол берилбейт.

Шайлоо алдындагы үгүттү өткөрүүдө, үгүттүк материалдарда тикелей жана кыйыр өздөштүрүп алынган маалыматтык бөлүктөрдү жана элементтерди (сүрөттөлүштөрдү) көрсөтүүгө же башкача пайдаланууга же диний тематикага шилтеме жасоого жол берилбейт.

3. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилген тизмекке ылайык, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын символикасын, талапкердин сүрөтүн камтыган басылма үгүт материалдарын, төш белгилерди, футболкаларды, баш кийимдерди, моюн орогучтарды кошпогондо, шайлоо дайындалган учурдан тартып шайлоочуларды сатып алууга: шайлоочуларга акча каражаттарын төлөп берүүгө; шайлоочуларга белектерди жана башка материалдык баалуулуктарды тапшырууга; товарларды жеңилдетилген шартта сатууга; кандай болбосун товарларды акысыз таркатууга, акысыз же жеңилдетилген шарттарда кызмат көрсөтүүлөргө тыюу салынат.

Талапкердин, саясий партиянын жана аткаруучунун ортосунда жазуу жүзүндө жол-жоболоштурулган эмгек мамилелеринин алкагында аткарылган жумушка талапкердин, саясий партиянын шайлоо фондунун каражаттарынан акы төлөө сатып алуу болуп эсептелбейт.

4. Талапкерлер, алардын жакын тууғандары, жубайы, талапкерлердин жана саясий партиялардын өкүлдөрү шайлоо дайындалган учурдан тартып жана шайлоонун натыйжалары жарыяланганга чейин кайрымдуулук иштерин жүргүзүүгө укуксуз.

5. Талапкерлер, алардын өкүлдөрү, саясий партиялардын өкүлдөрү, жалпыга маалымдоо каражаттары, башка жактар шайлоо алдындагы өнөктүктөргө катышууда билип туруп жалган маалыматтарга негизделген жана талапкерлердин, саясий партиялардын абийирине, ар-намысына же ишмердик беделине зыян келтирген жарыялоолорго жол берүүгө укуксуз. Мындай жарыялоолорго жол берген жалпыга маалымдоо каражаттары, интернет-басылмалар талапкердин, саясий партиянын талабы боюнча төгүндөөнү акысыз жарыялоо же чындыкка дал келбеген же аны бурмалаган макалага же кабарга түшүндүрмө берүү мүмкүнчүлүгүн түзүүгө милдеттүү. Төгүндөөлөр же түшүндүрмөлөр жооп берилип жаткан маалымат басылган бетте, электрондук аянтчада, ошондой эле арип менен мезгилдүү басылманын кийинки санында, интернет-басылмаларда - төгүндөө же түшүндүрмө келип түшкөн күнү, ал эми телекөрсөтүү же радио боюнча - төгүндөө же түшүндүрмө келип түшкөн күндөн кийинки күндөгү чыгарылышта берилет. Төгүндөөнү же башка түшүндүрмөнү жарыялоо үчүн эфир убактысы талапкерге, саясий партияга баштапкы маалымат жарыяланган сутканын ошол эле убактысында берилиши керек жана анын көлөмү баштапкы маалыматты берүү үчүн берилген эфир убактысынын көлөмүнөн аз болбоого, бирок эки мүнөттөн кем болбоого тийиш.

6. Талапкер, саясий партия үгүт материалдарын жайгаштыруу үчүн берилген телеберүүнү ишке ашыруучу уюмдардын каналдарында үгүт жүргүзүү үчүн акысыз берилген эфир убактысын, басылма продукцияны, аянтчаны төмөнкү максаттарга колдонууга укугу жок:

1) талапкерге (талапкерлерге), саясий партияга каршы добуш берүүгө чакырыктарды таратууга;

2) тигил же бул талапкер шайланган учурда мүмкүн болуучу терс натыйжаларды сыпаттоого;

3) кайсы бир талапкер (кайсы бир талапкерлер), катталган талапкерди көрсөткөн саясий партия тууралуу маалыматтар көз көрүнөө басымдуулук кылган, терс пикирлер менен коштолгон маалыматтарды таратууга;

4) талапкерге, катталган талапкерди көрсөткөн саясий партияга карата шайлоочуларда терс мамилени жаратууга көмөктөшүүчү маалыматтарды таратууга.

7. Талапкерге, саясий партияга шайлоо алдындагы үгүттөө мөөнөтү бүткөнгө чейин алардын кадыр-баркына зыян келтире турган маалыматты жарыялаган жалпыга маалымдоо каражаттарында ушул берененин 5-бөлүгүндө белгиленген мөөнөттө талапкердин, саясий партиянын беделин коргоо иретиндеги төгүндөөнү же башка түшүндүрмөлөрдү жарыялоого мүмкүндүк берилбеши бул жалпыга маалымдоо каражаттарын, интернет-басылмаларды Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартууга жана Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аккредитациядан ажыратууга негиз болушу мүмкүн.

Шайлоо өнөктүгүнүн мезгилинде талапкерлердин аты-жөнүн же сүрөттөрүн пайдалануу менен коммерциялык жана шайлоо менен байланышпаган башка ишмердүүлүк жарнагын, ошондой эле талапкерлерди көрсөткөн саясий партиялардын аталышын, эмблемаларын жана башка символикаларын пайдаланган жарнакты төлөө тиешелүү шайлоо фондунун каражаттарынын эсебинен гана жүргүзүлөт. Добуш берүү күнү жана добуш берүү күнүнөн мурунку күнү мындай жарнакка, анын ичинде шайлоо фондунун каражаттарынын эсебинен төлөнгөн жарнакка жол берилбейт.

8. Талапкер, саясий партия, ошондой эле алардын өкүлдөрү, жалпыга маалымдоо каражаттары, интернет-басылмалар ушул берененин 2, 3, 5 жана 6-бөлүктөрүнүн талаптарын бузган учурда, шайлоо комиссиялары, шайлоочулар, талапкер, саясий партия, ошондой эле алардын өкүлдөрү, жалпыга маалымдоо каражаттары укукка каршы үгүт ишине бөгөт коюу жана күнөөлүү жактарды ушул конституциялык Мыйзамда жана колдонуудагы мыйзамдарда белгиленген тартипте жоопкерчиликке тартуу жөнүндө сунуштама менен укук коргоо органдарына, сотко кайрылууга укуктуу.

Укук коргоо органдары укукка каршы үгүт ишине бөгөт коюу боюнча чараларды көрүүгө жана табылган фактылар менен көрүлгөн чаралар жөнүндө тиешелүү шайлоо комиссиясына токтоосуз маалымдоого милдеттүү.

9. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо алдындагы үгүттү жүргүзүүнүн белгиленген тартиби сакталышын контролдойт жана жол берилген укук бузууларды четтетүү боюнча чараларды көрөт. Талапкер, саясий партия ушул конституциялык Мыйзамдын 22-28-беренелеринде белгиленген талаптарды бузган учурда, тийиштүү шайлоо комиссиясы аларга укук бузуу жөнүндө жазуу жүзүндө эскертүү берүүгө укуктуу. Талапкер, саясий партия ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү эрежелерин бир нече жолу (эки же андан көп жолу) бузган учурда, тийиштүү шайлоо комиссиясы аларды Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартууга укуктуу.

Ушул берененин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү эрежелери бузулгандыгы ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын корутундусу (актысы) менен ырасталган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоону жокко чыгаруу жөнүндө чечим кабыл алууга укуктуу.

Ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарын бузуу менен жалган басылма, укма-көрмө жана башка үгүт материалдарын таркаткан учурда, ошондой эле ушул конституциялык Мыйзам менен белгиленген шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү тартибин телерадиоберүү уюму, мезгилдүү басылмалардын редакциясы, тармактык басылманын редакциясы бузган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы укук коргоо органдарына, сотко, маалымат саясаты чөйрөсүндөгү, анын ичинде электрондук жана массалык коммуникациялар, маалымат технологиялары жана байланыш чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга укукка каршы үгүт иштерине бөгөт коюу жөнүндө мыйзамсыз үгүт материалдарын колдонуудан алып салуу жана телерадио уюмун, мезгилдүү басылманын редакциясын, тармактык басылма редакциясын, алардын кызмат адамдарын, ошондой эле башка адамдарды мыйзамдарга ылайык жоопкерчиликке тартуу жөнүндө сунуштама менен кайрылууга милдеттүү.

10. Укук коргоо органдары жана башка органдар укукка каршы үгүт иштерине бөгөт коюу, жасалма жана мыйзамсыз даярдалган басылма, көрмө-укма жана башка үгүт материалдарын даярдоону токтотуу жана аларды алып салуу, көрсөтүлгөн материалдарды даярдоочуларды жана аларга акы төлөө булактарын аныктоо боюнча чараларды көрүүгө, ошондой аныкталган фактылар жана көрүлгөн чаралар жөнүндө тиешелүү шайлоо комиссиясына, референдум комиссиясына токтоосуз билдирүүгө милдеттүү.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

6-глава
Добуш берүүнү уюштуруу жана анын тартиби

29-берене. Добуш берүү үчүн жай

1. Добуш берүү үчүн жай мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан участкалык шайлоо комиссиясынын пайдалануусуна акысыз берилет.

2. Добуш берүү үчүн жайда жарык берүү тутуму менен камсыз кылынган жана жазуу буюмдары, мониторлор, башка зарыл жабдуу

менен жабдылган атайын жасалган кабиналар жана добуш берүү үчүн үкөктөр жайгаштырылат.

Жарык кылуу тутуму аны алмаштыруучу жарык берүү булагына, кол чырактарга жана шамдарга ээ болуусу керек. Электр жарыгы өчүп калганда добуш берүү жарык кайра берилгенге чейин (негизги же аны алмаштыруучу булактын эсебинен) токтотула турат. Бул учурда участкалык шайлоо комиссиясынын жумушуна натыйжалуу байкоо жүргүзүү максатында, байкоочулар, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү добуш берүүчү үкөктөрдөн, добуш берүүчү кабиналардан шайлоо комиссиясынын аракеттерин, алардын ишмилдеттерин аткарууларын толук көрүп турууну камсыз кылгыдай аралыкта турууга укуктуу.

3. Добуш берүү үчүн жайда шайлоо комиссиясы кереге көрнөктөрдү жасайт, аларда бардык талапкерлер, талапкерлердин тизмелерин каттаткан саясий партиялар жөнүндө маалыматтык материалдар ар бир талапкердин катар номерин көрсөтүү менен жайгаштырылат. Маалыматтык материалдардын формасы Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет. Көрсөтүлгөн материалдарда үгүт чакырыктары камтылбашы керек. Кереге көрнөктөрдө ошондой эле толтурулган шайлоо бюллетендеринин үлгүлөрү жайгаштырылат, алар катталган талапкерлердин фамилияларын, саясий партиялардын аталыштарын камтыбашы керек.

Көрүүсү боюнча ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочуларга маалымдоо үчүн маалыматтык тактада ири ариптер жана (же) Брайль арибин колдонуу менен аткарылган материалдар жайгаштырылат.

4. Добуш берүү үчүн жай шайлоо бюллетендери берилүүчү орун, добуш берүүчү кабиналар, мониторлор, башка зарыл жабдуу жана үкөктөр бир убакта шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн, байкоочулардын көз алдында болгудай жабдылышы керек.

Добуш берүүчү кабинада бардык талапкерлер, саясий партиялар жөнүндө маалыматтык материалдар чүчү кулак менен аныкталган кезекте жана ар бир партиянын талапкерлеринин тизмелери ар бир талапкердин катар номерин көрсөтүү менен жайгаштырылат. Маалыматтык материалдардын формасы Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет.

Талапкер маалыматтык материалдардын формасы менен тексти бекип калгандан кийин саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинен чыгып калган учурда, маалыматтык материалдардагы талапкер жөнүндө маалыматтар, талапкерлердин тизмесиндеги катар номери

кошуп алганда толук көлөмдө чийип салынат.

Добуш берүү үчүн жайда монитор байкоочулар, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү көрүп контролдоону жүзөгө ашыруу үчүн жеткиликтүү жерге орнотулууга тийиш.

5. Добуш берүүчү жай ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулардын бул жайга тоскоолдуксуз киргүүсүн жана анда добуш берүүсүн, анын ичинде ыңгайлуу келип-кетүүчү жана жөө жүрүүчү жолдор, жеке автотранспорт токтотуучу атайын жерлер, имараттын биринчи кабаттарында добуш берүүчү жайлардын жайгаштырылышы же болбосо лифттердин болушу, эшиктердин улагасынын кеңдиги, пандустардын болушу (пандусту орнотуу мүмкүн болбосо, жардамга чакыруу баскычтары менен жабдылышы), төшөмөлдөр, тактилдик көрсөткүчтөр, жетиштүү жарык менен камсыздалышы керек.

Добуш берүүчү жайдагы жабдуулар (столдор, добуш берүүчү кабиналар жана үкөктөр), ошондой эле маалыматтык такталар жеткиликтүү жана жашыруун добуш берүүнү камсыздоо зарылдыгын эске алуу менен жайгаштырылышы керек. Добуш берүүчү кабиналар кресло-коляска пайдалануучу шайлоочуларга тоскоолдуксуз кирүүгө мүмкүндүк берген параметрлерге ылайык келиши жана оптикалык коррекциялоо каражаттары (лупалар, жарыгы бар лупалар жана башкалар), кошумча жарык, стул, атайын трафарет менен жабдылышы керек.

6. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулардын шайлоо укуктарын ишке ашыруу шарттарын камсыз кылуу, добуш берүүчү жайдын максималдуу мүмкүн болгон жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу максатында тийиштүү шайлоо комиссиясы социалдык өнүктүрүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын аймактык бөлүмдөрү менен бирдикте ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулардын муктаждык картасын добуш берүү күнүнө чейин 60 календардык күндөн кечиктирбестен түзөт.

Тийиштүү шайлоо комиссиясы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын жана ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын коомдук уюмдарынын өкүлдөрүн тартуу менен муктаждык картасын түзүүнүн жыйынтыктары боюнча, добуш берүү күнүнө чейин 50 календардык күндөн кечиктирбестен добуш берүүчү жайды ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү шайлоочулардын керектөө картасында көрсөтүлгөн керектөөлөрүнө ылайык келишин текшерүүнү уюштурат.

Эгерде добуш берүүчү жай ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын кирүүсү үчүн атайын жабдуулар менен жабдылбаса, тийиштүү шайлоо комиссиясы шайлоо күнүнө чейин 40 календардык күндөн кечиктирбестен тийиштүү жергиликтүү өз алдынча

башкаруу органдарына ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар үчүн добуш берүүчү жайдын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу боюнча чараларды көрүү кайрылуусун жөнөтөт.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, ошондой эле алардын кызмат адамдары аларга шайлоо комиссиялары кайрылган учурда тиешелүү чараларды токтоосуз көрүүгө милдеттүү. Шайлоо комиссиясынын кайрылуусун аткарбоо мыйзамдарда белгиленген жоопкерчиликке алып келет.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

30-берене. Шайлоо бюллетени

1. Добуш берүүгө катышуу үчүн шайлоочу шайлоо бюллетенин алат, ал катуу эсептеги документ болуп саналат. Анын таризин жана коргоо даражасын Борбордук шайлоо комиссиясы аныктайт. Шайлоо бюллетендеринин саны катталган шайлоочулардын санынан 0,1 пайыздан ашык болбошу керек.

(Экинчи абзац КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

2. Шайлоо бюллетенинин таризи жана тексти добуш берүү күнүнө 25 календардык күн калгандан кечиктирилбестен, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет. Шайлоо бюллетенинин тексти анын бир гана бетинде жайгаштырылышы керек.

3. Президенттик шайлоодо шайлоо бюллетени талапкерлердин фамилиясын, атын, атасынын атын, туулган жылын чүчү кулакта аныкталгандай кезекте камтылат.

4. Жогорку Кеңештин депутаттарын бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча шайлоолордо шайлоо бюллетени талапкерлердин фамилияларын, аттарын, аталарынын аттарын чүчү кулакта аныкталган кезекте камтыйт.

5. Ушул берененин 3 жана 4-бөлүктөрүндө көрсөтүлгөн талапкерлер жөнүндө маалыматтардын оң тарабында бош чарчы жайгаштырылат. Талапкерлердин тизмегинин аягында, анын оң жагына бош чарчыны жайгаштыруу менен, «Баарына каршы» деген сап жайгаштырылат.

5-1. Бирдиктүү шайлоо округу боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодо шайлоо бюллетени эки бөлүктөн турат.

Шайлоо бюллетенининин биринчи бөлүгүндө чүчү кулак менен аныкталган кезектүүлүктө саясий партиялардын аталыштары жайгаштырылат. Саясий партиянын ар бир аталышынын оң жагына бош чарчыга жайгаштырылат.

Саясий партиянын тизмектеринин аягында, анын оң жагына бош чарчыны жайгаштыруу менен, «Баарына каршы» деген сап жайгаштырылат.

Шайлоо бюллетенининин экинчи бөлүгүндө чарчынын сол тышкы тарабына номерленген 54 бош чарчы жайгаштырылат. Бош чарчынын номери саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинде катталган талапкердин катар номерине дал келет.

6. Шайлоо бюллетендери мамлекеттик жана расмий тилдерде, добуш берүү күнүнө 7 календардык күн калгандан кечиктирбестен басып чыгарылат. Ар бир шайлоо бюллетени аны толтуруунун тартиби жөнүндө түшүндүрмөнү жана бюллетенди даярдоочу жана нускасы тууралуу маалыматты камтышы керек. Шайлоо бюллетени тыгыздыгы шайлоочунун койгон белгисин бюллетендин арт жагын көрүүгө мүмкүндүк бербей тургандай кагазга басылууга тийиш.

Шайлоо участоктору ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар шайлоо бюллетендерин өз алдынча толтуруусу үчүн атайын трафареттер, анын ичинде Брайль ариби колдонулган бюллетендер менен жабдылат.

7. Басмакана жараксыздарын иргеп салгандан кийин шайлоо бюллетендерин акт боюнча Борбордук шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө өткөрүп берет. Шайлоо бюллетендери өткөрүлүп берилгенден кийин, Борбордук шайлоо комиссиясынын кеминде 3төн кем эмес мүчөлөрүнүн катышуусунда, басмакананын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын, укук коргоо органдарынын өкүлдөрүнүн катышуусунда, иргелген жараксыздары жана ашык шайлоо бюллетендери жок кылынат, бул жөнүндө акт түзүлөт, ага катышып тургандардын баары кол коюшат.

8. Борбордук шайлоо комиссиясы округдук, аймактык шайлоо комиссияларына шайлоо бюллетендерин акт боюнча, округдук, аймактык шайлоо комиссияларынын мүчөлөрүнүн жарымынан кем эмесинин катышуусунда өткөрүп берет. Талапкерлердин, саясий партиялардын, коммерциялык эмес уюмдардын жана жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү шайлоо бюллетендерин өткөрүп берүүдө катышууга укуктуу.

Округдук, аймактык шайлоо комиссиялары участкалык шайлоо комиссияларына шайлоо бюллетендерин акты боюнча, участкалык шайлоо комиссияларынын мүчөлөрүнүн жарымынан кем эмесинин

катышуусунда өткөрүп берет. Талапкерлердин, саясий партиялардын, коммерциялык эмес уюмдардын жана жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү шайлоо бюллетендерин өткөрүп берүүдө катышууга укуктуу.

9. Шайлоо бюллетендерин тиешелүү шайлоо комиссияларына өткөрүп берүү добуш берүү күнүнө 5 календардык күн калганда, ал эми участкалык шайлоо комиссияларына добуш берүү күнүнө чейин 2-1 күн калганда жүзөгө ашырылат. Участкалык шайлоо комиссияларына өткөрүлүп берилүүчү шайлоо бюллетендеринин саны шайлоо участогу боюнча шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочулардын санынан 0,1 пайыздан ашышы мүмкүн эмес.

Шайлоо бюллетендерине участкалык шайлоо комиссиясынын тиешелүү мөөрүн коюу менен участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы жана катчысы кол коет.

10. Шайлоо бюллетендери даярдалгандан кийин талапкерлер, талапкерлердин тизмеси чыгып кеткен учурда, участкалык шайлоо комиссиялары шайлоо бюллетендериндеги тиешелүү талапкерлер, талапкерлердин тизмеси жөнүндө маалыматтарды чийип салат. Чийип салуу талапкер, саясий партия жөнүндө бардык маалыматтар жазылган саптар боюнча шариктүү сыя калем менен гана, түз сызык түрүндө жүргүзүлөт. Мында чийүү сызыгы талапкер, саясий партия жөнүндө маалымат жазылган саптын оң жагына жайгаштырылган бош чарчыны да камтышы керек.

11. Шайлоо бюллетендери, шайлоочулардын тизмеси жана башка шайлоо документтери, тиешелүү шайлоо комиссиясынын мөөрү сакталган атайын сейфи (шкаф) турган жай мөөр басылып бекитилет жана ички иштер органдарына кайтарууга тапшырылат. Мында сейф (шкаф) добуш берүү күнү добуш берүү жүзөгө ашырылуучу шайлоо участогунун орун жайынын ичинде болушу керек.

12. Басмакананын, шайлоо комиссияларынын орун жайларынан, ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарын бузуу менен, шайлоо бюллетендерин алып чыгууга, ошондой эле көчүрмөсүн алууга жана таратууга тыюу салынат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

31-берене. Добуш берүү тартиби

1. Шайлоо күнү добуш берүү саат 8ден саат 20га чейин жүргүзүлөт. Добуш берүү убактысы жана орду жөнүндө участкалык шайлоо комиссиялары шайлоочуларды жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу же башкача ыкма менен добуш берүү күнүнө 10 календардык күн калгандан кечиктирбестен, ал эми мөөнөтүнөн мурда же кайра добуш берүүдө - добуш берүү күнүнө 7 календардык күн калгандан кечиктирбестен кабарлоого милдеттүү.

Шайлоо күнү эртең мененки саат 7де участкалык шайлоо комиссиясы добуш берүү жайындагы өз жыйналышында чүчүкулак аркылуу төмөнкү иштерди аткаруучу комиссия мүчөлөрүн аныктайт:

- добуш берүү күнүндө оператордун ишин контролдоону жана аны менен бирдикте шайлоочулардын электрондук тизмесинде жарандарды идентификациялоону жүргүзүүчү;

- шайлоочулардын кагаздагы тизмесиндеги жарандарды каттоону жүзөгө ашыруучу;

- шайлоо бюллетендерин берүүчү;

- шайлоочулардын жашыруун добуш берүү кабиналарына киришин, шайлоо бюллетендерин добуш берүү үкөктөрүнө салышын көзөмөлдөөнү жүзөгө ашыруучу.

Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы, катчысы жана шайлоо жабдуусунун операторлору чүчү кулакка катышпайт.

Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн жана байкоочулардын катышуусунда, ушул участоктун шайлоочуларынын тизмеси, шайлоо бюллетендери жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү, ошондой эле орун жайдан тышкары добуш берүүнүн натыйжалары боюнча документтер турган мөөрлөнүп бекитилген сейфти (шкафты) ачат; сейфтен (шкафтан) шайлоочулардын кагаздагы тизмесин, шайлоочулардын электрондук тизмеси менен башка зарыл жабдууну алып чыгат, шайлоочулардын тизмесине киргизилген санды жарыялайт, өзү көрүп таанышууга жана кагаздагы жана электрондук тизмелерди салыштырууга мүмкүндүк берет, андан кийин аны добуш берүү күнү шайлоочуларды каттоого жана шайлоочулардын кагаздагы тизмесин толтурууга жооптуу болгон участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө таратып берет.

Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы карап чыгуу үчүн участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө, ошондой эле катышып олтурган байкоочуларга, талапкерлердин, саясий партиялардын, жалпыга

маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнө ичи бош, участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен мөөрлөнүп бекитилүүчү (пломбалануучу) добуш берүү үкөктөрүн көрсөтөт. Андан кийин мөөрлөнүп бекитилген добуш берүү үкөктөрүнө участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы, шайлоо участогунун номуру, көзөмөлдөө барактарынын добуш берүү үкөгүнө салынган убактысы, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасынын, катчысынын жана участкалык шайлоо комиссиясынын башка мүчөлөрүнүн, катышып отурган талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялардын өкүлдөрүнүн фамилиялары көрсөтүлгөн көзөмөлдөө барактарын салат. Көзөмөлдөө барактарына ошол адамдардын колдору коюлат жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлөт.

Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы жогору турган шайлоо комиссиясынан алынган жана орун жайдан тышкары добуш берүү үчүн берилген шайлоо бюллетендеринин саны жөнүндө жарыялайт. Участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн жана байкоочулардын катышуусунда шайлоо бюллетендерин кайра санап чыгат жана санын жарыялайт, андан кийин участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы катышып отурган адамдарга аларды көрүп таанышуу үчүн берет жана участкалык шайлоо комиссиясы тарабынан жогору турган шайлоо комиссиясынан алынган шайлоо бюллетендеринин санын добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго жана анын чоңойтулган таризине жазат.

Шайлоо бюллетендерин кайра санап чыккандан кийин участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы ведомость боюнча участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө 100дөн шайлоо бюллетенин берет, алар алганы үчүн кол коет жана шайлоо бюллетендеринин берилишине жооп беришет.

2. Добуш берүү үчүн жайда участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү идентификация боюнча жабдууну колдонуу менен, шайлоочунун биометрикалык жана персоналдык маалыматтары боюнча аны идентификациялоону операторлор менен биргелешип жүргүзөт. Шайлоочуну идентификациялоо аралыктан жана талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү, байкоочулар шайлоочуну идентификациялоо жол-жобосун жана мониторду көрүп тургандай шартта жүргүзүлүүгө тийиш.

Шайлоочунун биометрикалык жана персоналдык маалыматтары боюнча аны идентификациялоо үчүн шайлоочунун макулдугу талап кылынбайт.

Мында талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү жана байкоочулар үчүн көрүнүктүү жерге илинген монитордо төмөнкүдөй маалыматтар чагылдырылат:

- бул шайлоо участогунда шайлоочулардын тизмесине киргизилген жарандардын жалпы саны;

- бул шайлоо участогунда ошол учурда идентификациядан өткөрүлгөн жана идентификациядан өткөнү жөнүндө чек алган шайлоочулардын саны;

- идентификациядан өтүп жаткан шайлоочунун фото сүрөтү;

- жабдуулардын техникалык мүмкүнчүлүктөрүнө ылайык ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен биргелешип Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аныкталган башка маалыматтар.

Шайлоочуну идентификациялагандан кийин чек чыгарылат. Жогорку Кеңештин депутатын шайлоодо шайлоочуга эки: бирдиктүү шайлоо округу боюнча бир жана бир мандаттуу шайлоо округу боюнча бир шайлоо бюллетени берилет. Чек шайлоочу тарабынан чекке добуш берүү бюллетенин алмашып берген участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсүнө берилет.

Жабдуу ушул шайлоо участогу боюнча шайлоочулардын биротоло тизмесине кирген шайлоочуну идентификациялай албаган жана идентификациядан өткөнү жөнүндө чек бербеген ар бир учурда, эгерде идентификациялоо боюнча бир нече ирет көрүлгөн чаралар натыйжа бербесе, шайлоо комиссиясынын идентификациялоо процессин контролдоого жооптуу мүчөсү комиссиянын төрагасына билдирет, андан кийин жабдуунун идентификациялай албаганы жөнүндө эки нускада акт түзөт. Актыга шайлоо комиссиясынын идентификациялоо процессин контролдоого жооптуу мүчөсү, оператор жана тиешелүү шайлоочу кол коёт. Бир нускасы шайлоочуга тапшырылат, ал эми экинчи нускасы шайлоо комиссиясында калат, шайлоонун натыйжалары расмий жарыялангандан кийин шайлоо комиссиясы бул актыларды чара көрүү үчүн тиешелүү мамлекеттик органдарга жиберет. Мында шайлоочу добуш берүүгө киргизилбейт.

Шайлоочуга чек бербестен шайлоо бюллетенин берген учурда тиешелүү участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү мыйзамдарда каралган жоопкерчиликти тартат.

Добуш берүү үчүн кутуларга салынган шайлоо бюллетендеринин санына негизделген добуш бергендердин саны жөнүндө маалыматтар участкалык шайлоо комиссиялары тарабынан актыга киргизилет жана округдук, аймактык шайлоо комиссиясына ар бир 2 саат сайын өткөрүп берилет, округдук, аймактык шайлоо комиссиясынын системалык администратору алынган маалыматтарды Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына киргизет жана автоматтык түрдө жарыялайт. Добуш берүү үчүн кутуларга салынган шайлоо

бюллетендеринин санына негизделген добуш бергендердин саны жөнүндө биротоло маалыматтар дароо же шайлоо участоктору жабылгандан кийин, бирок бюллетендери бар урналар ачылганга чейин Борбордук шайлоо комиссиясына өткөрүп берилет.

3. Чүчүкулак менен аныкталган участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү шайлоо бюллетендерин берүүдө шайлоочуну шайлоочулардын кагаздагы тизмесине каттайт, шайлоочунун инсандыгын ырастоочу документтин сериясы жана номуру коюлат жана шайлоо бюллетенин бергени жөнүндө ага кол коёт.

4. Ар бир шайлоочу өзү үчүн добуш берет, башка шайлоочулар үчүн добуш берүүгө жол берилбейт.

5. Шайлоо бюллетендери шайлоочунун инсандыгын ырастаган документин көрсөткөндө, шайлоочулардын тизмесине киргизилген шайлоочуларга берилет.

6. Шайлоочу жүргүзүлгөн жазуунун тууралыгын текшерет жана шайлоочулардын тизмесине кол коет.

7. Шайлоо бюллетени шайлоочу тарабынан атайын жабдылган кабинада же башка адамдардын болушуна жол берилбеген атайын жабдылган жерде толтурулат. Атайын жабдылган кабина же атайын жабдылган жер шайлоо бюллетенин толтурууда добуш берүүчүнүн эркин билдирүүсүнүн жашыруундуулугун жана добуш берүүчүнүн аракеттерине шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн жана байкоочулардын көзөмөл жүргүзүүсүн камсыз кылууну эске алуу менен орнотулушу же даярдалышы керек. Добуш берүү үчүн үкөктөр добуш берүү үчүн атайы жабдылган эң жакынкы кабинадан бир жарым метрден ашпаган аралыкта, добуш берүү үчүн жайда турган адамдар бюллетендеги белгини көрүп биле албай тургандай жайгаштырылууга тийиш.

8. Президентти шайлоодо шайлоочу шайлоо бюллетениндеги талапкерге тиешелүү чарчыга кимдин пайдасына тандоо жасаганы тууралуу тиешелүү белгини же болбосо «Баарына каршы» позициясына белги коёт;

8-1. Жогорку Кеңештин депутаттарын бир мандаттуу шайлоо округу боюнча шайлоодо шайлоочу шайлоо бюллетенине өзү тандаган талапкерге тийиштүү чарчыга тиешелүү белгини же болбосо «Баарына каршы» позициясына белги коёт.

8-2. Жогорку Кеңештин депутаттарын бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайлоодо шайлоочу шайлоо бюллетенинин биринчи бөлүгүндөгү саясий партияга тийиштүү бир чарчыга тиешелүү белгини коёт.

Шайлоо бюллетенининин экинчи бөлүгүндө шайлоочу өзү тандаган тиешелүү талапкердин катар номерине тийиштүү бир чарчыга белги коёт.

Эгерде шайлоочу бир дагы саясий партиянын пайдасы үчүн тандоо жасабаган учурда, анда «Баарына каршы» позициясына тийиштүү чарчыга белги коёт.

9. Эгерде шайлоочу шайлоо бюллетенин толтурууда ката кетирип алдым деп эсептеген учурда, ал бузулган шайлоо бюллетенининин ордуна жаңысын берүү өтүнүчү менен участкалык шайлоо комиссиясынын шайлоо бюллетенин берген мүчөсүнө кайрылууга укуктуу. Шайлоо комиссиясынын мүчөсү шайлоочулардын тизмесиндеги ушул шайлоочунун фамилиясынын тушуна тиешелүү белги коюу менен, ага жаңы шайлоо бюллетенин берет. Бузулган шайлоо бюллетени керектен чыгарылат, бул жөнүндө акт түзүлөт.

10. Шайлоо бюллетенин алганына өз алдынча кол коюуга жана шайлоо бюллетенин толтурууга мүмкүнчүлүгү болбогон шайлоочу, бул үчүн шайлоо комиссиясынын мүчөсү, талапкер, талапкердин, саясий партиянын өкүлү, байкоочу болуп саналбаган башка шайлоочунун жардамынан пайдаланууга укуктуу. Бул учурда шайлоочу башка адамдын жардамынан пайдалануу жөнүндө өз ниетин участкалык шайлоо комиссиясына оозеки билдирет.

Шайлоо бюллетенин алгандыгы үчүн өз алдынча кол коюуга, шайлоо бюллетенин толтурууга мүмкүнчүлүгү жок шайлоочунун өтүнүчү боюнча дайындалган адам иш-аракеттерди шайлоочунун билдирген эркине толук ылайыктуу жасоого милдеттүү.

11. Толтурулган шайлоо бюллетендерин шайлоочулар тийиштүү мөөр басылган (пломбаланган), Жогорку Кеңештин депутаттарын бир мандаттуу шайлоо округу боюнча шайлоо үчүн жана Жогорку Кеңештин депутаттарын бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайлоо үчүн добуш берүүчү үкөктөргө салышат. Шайлоо бюллетенин добуш берүүчү бөлмөдөн алып чыгууга тыюу салынат. Автоматтык түрдө эсептөөчү урнага бюллетенди таштоонун эрежелеринен кыйналган шайлоочунун өтүнүчү боюнча шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн бири же техникалык адис чакырылган учурларды кошпогондо, добуш берүү үчүн үкөктүн жанында шайлоо бюллетенин таштап жаткан шайлоочудан башка адамдардын болушуна тыюу салынат. Добуш берүү үчүн жайда турган адамдарга добуш берүү үчүн үкөктү далдалоого же ага байкоо жүргүзүүгө башка ыкма менен тоскоолдук кылууга тыюу салынат.

12. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы добуш берүү жайындагы тартипке көз салат. Добуш берүү жайында коомдук тартип бузулган учурда, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы добуш берүү жайында коомдук тартипти камсыз кылуу максатында, укук коргоо

органдарынын кызматкерлерине жардамга кайрылууга укуктуу, алар тартип орнотулгандан кийин добуш берүү жайынан чыгып кетүүлөрү керек. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасынын өз ыйгарым укуктарынын чектеринде берилген, шайлоо жүрүмүнүн субъекттеринин укуктарын бузбаган тескемелери добуш берүү жайында тургандардын баары үчүн милдеттүү. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы жок болгондо, анын ыйгарым укуктарын участкалык шайлоо комиссиясынын катчысы же шайлоо комиссиясынын ыйгарым укук берилген мүчөсү аткарат.

Добуш берүү үчүн жайга киргизүү талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн байкоо жүргүзүүсүнө шайлоочулар топтолушуп, тоскоолдук кылбай тургандай жүргүзүлүүгө тийиш.

13. Эгерде алар шайлоо комиссиясынын ишине же Кыргыз Республикасынын жараны өз шайлоо укуктарын жүзөгө ашыруусуна тоскоолдук кылууга, ошондой эле добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузууга аракет кылса, участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү токтоосуз анын жумушуна катышуудан четтетилет, ал эми байкоочу же башка адамдар добуш берүүчү жайдан сыртка чыгарылат. Бул жөнүндө чечим участкалык шайлоо комиссиясы тарабынан жазуу жүзүндө кабыл алат. Мында комиссия бул адамдарды Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жоопкерчиликке тартуу жөнүндө сунуштама менен тиешелүү органдарга кайрылууга укуктуу.

14. Мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, мамлекеттик жана муниципалдык мекемелер менен ишканалар, ошондой эле алардын кызмат адамдары добуш берүү күнү коомдук коопсуздукту, коомдук транспорттун, байланыш каражаттарынын үзгүлтүксүз иштешин, добуш берүүчү жайларда электр жарыгы жана жылуулук болушун камсыз кылууга милдеттүү.

15. Шайлоо күнү автоматтык эсептөөчү урна бузулган учурда, добуш берүү запастык автоматтык эсептөөчү урнаны пайдалануунун негизинде жүзөгө ашырылат. Мында участкалык шайлоо комиссиясы акт түзөт, ага участкалык шайлоо комиссиянын катышкан бардык мүчөлөрү жана операторлор кол коюшат.

Запастык автоматтык эсептөөчү урна бузулган учурда, добуш берүү туруктуу орнотулган үкөктү пайдалануунун негизинде жүзөгө ашырылат. Мында участкалык шайлоо комиссиясы акт түзөт, ага участкалык комиссиянын катышкан бардык мүчөлөрү жана операторлор кол коюшат.

Автоматтык эсептөөчү урналардын бузулгандыгынын натыйжасында алмашылгандардын иштөө жөндөмдүүлүгү калыбына келтирилген учурда, аларды добуш берүү күнүнүн ичинде добуш берүү үчүн пайдаланууну улантууга жол берилбейт.

16. Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары добуш берүүнүн жана автоматтык түрдө саноочу урналарды пайдалануунун тартиби Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленет.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы №96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

32-берене. Мөөнөтүнөн мурда добуш берүү тартиби

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

33-берене. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүнүн тартиби

1. Шайлоочулардын тизмесине киргизилген, бирок ден соолугунун абалы же майыптыгы боюнча добуш берүү үчүн шайлоо участогуна келе албаган шайлоочулар; добуш берүү күнү ооруканаларда, шектүүлөрдү жана айыптууларды кайтаруу алдында кармоочу жайлардагы шайлоочулар; алыскы жана жетүү кыйын болгон райондордо, алыскы мал жайыт участокторунда убактылуу жашаган шайлоочулар; ошондой эле өзгөчө учурларда тиешелүү шайлоо комиссиясынын чечими боюнча аскер бөлүктөрүндө, эгерде алар убактылуу жүргөн жер өзүнүн жайгашкан орду боюнча кирген шайлоо участогунун аймагында туруктуу жашаса, добуш берүү күнү кызмат өтөп жаткан ички иштер органдарынын кызматкерлери, тизмеси Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилүүчү, жумуш цикли үзгүлтүксүз ишканаларда иштеген шайлоочулар, вахта ыкмасында иштеген шайлоочулар, үй камагында турган референдумдун катышуучулары добуш берүү күнү обочолонгон, калктуу конуштардын алыс жерлерде кызмат өтөп жатышкан аскер кызматкерлери, өзү жүргөн жери боюнча добуш беришет. Участкалык шайлоо комиссиялары мындай шайлоочуларга добуш берүү күнүнө чейин бир календардык күн калганда добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга милдеттүү.

2. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүү, добуш берүү күнүнө чейин бир календардык күн калганда саат 8ден 20га чейинки мезгилде жана шайлоочунун ага добуш берүү жайынан тышкары добуш берүү мүмкүнчүлүгүн түзүү жөнүндө жазуу жүзүндөгү кайрылуусунун негизинде гана жүргүзүлөт. Шайлоочунун арызы участкалык шайлоо комиссиясы түзүлгөндөн кийин каалаган учурда, бирок добуш берүү күнүнө 3 календардык күн калгандан кечиктирбестен берилиши мүмкүн. Участкалык шайлоо комиссиясы берилген бардык арыздарды атайын реестрде каттоого алат. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүгө

мүмкүнчүлүк берүү жөнүндө арызда шайлоочунун добуш берүүчү жайга келе албай турганынын себеби жана шайлоочу жөнүндө маалыматтар көрсөтүлүүгө тийиш.

3. Участкалык шайлоо комиссиясында добуш берүү үчүн көчмө үкөктөрдүн зарыл саны (бирок үчтөн ашык эмес) болушу керек. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүнү зарыл сандагы шайлоо бюллетендерин, ошондой эле алдын ала кол коюп, мөөрлөнүп жабылган (пломбаланган) көчмө үкөктөрдү алган оператор менен биргелешип участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү жүргүзөт. Добуш берүүчү жайдан тышкары жерде добуш берүү талапкерлердин, саясий партиялардын, байкоочулардын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнүн катышуусунда жүргүзүлөт.

4. Участкалык шайлоо комиссиясы добуш берүүгө 2 күн калганда өзүнүн жыйналышында добуш берүүчү орун жайдан тышкары добуш берүүнү уюштура турган комиссиянын мүчөлөрүн (участкалык шайлоо комиссиясынын эки мүчөсүнөн кем эмесин) чүчү кулак менен аныктайт. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы жана катчысы чүчүкулакка катышпайт.

Участкалык шайлоо комиссиясы добуш берүү күнүнө чейин 2 күн калганда өзүнүн участогунда добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүү мүмкүнчүлүгүн берүү тууралуу жазуу жүзүндө ага арыз берген шайлоочулардын реестрин илип коюуга милдеттүү.

5. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы карап чыгуу үчүн участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө, ошондой эле катышып олтурган байкоочуларга, талапкерлердин, саясий партиялардын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнө ичи бош, участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен мөөрлөнүп бекитилүүчү (пломбалануучу) орун жайдан тышкары добуш берүү үкөктөрүн көрсөтөт. Андан кийин мөөрлөнүп бекитилген добуш берүү үкөктөрүнө участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы, шайлоо участогунун номуру, көзөмөлдөө барактарынын добуш берүү үкөгүнө салынган убактысы, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасынын, катчысынын жана участкалык шайлоо комиссиясынын башка мүчөлөрүнүн, катышып отурган талапкерлердин, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялардын өкүлдөрүнүн фамилиялары көрсөтүлгөн көзөмөлдөө барактарын салат. Көзөмөлдөө барактарына ошол адамдардын колдору коюлат жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлөт.

6. Шайлоочуга келгенден кийин участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү анын биометрикалык жана персоналдык маалыматтары боюнча идентификациялоону оператор менен бирдикте жүргүзөт.

Андан кийин участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү ага чектин ордуна шайлоо бюллетенин берет. Шайлоо бюллетендерин бергенде участкалык шайлоо комиссиясынын чүчүкулак менен аныкталган мүчөсү шайлоочуну шайлоочулардын кагаздагы тизмесинде каттайт, шайлоочунун инсандыгын ырастоочу документтин сериясын жана номурун коет жана ага шайлоо бюллетинин бергени жөнүндө кол коёт. Шайлоочу жүргүзүлгөн жазманын тууралыгын текшерет жана шайлоочулардын кагаздагы тизмесине кол коёт.

7. Шайлоо бюллетени шайлоочу тарабынан башка адамдардын болушуна жол берилбеген атайын жерде толтурулат. Атайын жер шайлоо бюллетенин толтурууда добуш берүүчүнүн эркин билдирүүсүнүн жашыруундуулугун жана добуш берүүчүнүн аракеттерине шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн жана байкоочулардын көзөмөл жүргүзүүсүн камсыз кылууну эске алуу менен тандалып алынышы керек.

Эгерде шайлоочу ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү экендигинен улам же ден соолугунун абалы боюнча шайлоо бюллетендерин алганда өз алдынча кол кое албаса же шайлоо бюллетендерин толтура албаса, ал ушул конституциялык Мыйзамдын 31-беренесинин 10-бөлүгүндө каралган тартипте башка шайлоочунун жардамынан пайдаланууга укуктуу.

8. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берген шайлоочунун паспортунун же инсандыгын ырастоочу документинин сериясы жана номуру шайлоочулардын тизмесине киргизилет жана шайлоочулардын тизмесинин тиешелүү тик тилкесинде «Добуш берүү үчүн жайдан тышкары добуш берди» деген белги коюлат.

9. Жайдан тышкары добуш берүүнүн аякташы боюнча добуш берүү үчүн көчмө үкөктөрдүн көзөнөктөрү участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы, катчысы жана башка мүчөлөрү, байкоочулар тарабынан кол коюлган, А4 форматындагы мөөр басылган барак менен бекитилет (пломбаланат) жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлөт. Көчмө укөктөр сейфте (шкафта) сакталат, ал мөөр басылып кошумча бекитилет (пломбаланат).

Жайдан тышкары добуш берүүнүн аяктаганы тууралуу акт түзүлөт, анда добуш берүү үчүн жайдан тышкары добуш берүү жөнүндө арыздардын саны, добуш берген шайлоочулардын саны, берилген шайлоо бюллетендеринин саны, берилген чектердин саны, пайдаланылбаган бюллетендердин саны жана кайтарылган бузулган бюллетендердин саны тууралуу маалыматтар камтылат, ага участкалык шайлоо комиссиясынын катышкан бардык мүчөлөрү, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү жана байкоочулар кол коёт. Акт түзүүдө катышкан ар бир адамга актыга кол коюлгандан кийин токтоосуз анын

мөөр менен күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү берилет.

10. Добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берген шайлоочулардын добуштарын саноо добуш берүү үчүн жайда добуш берүү аяктагандан кийин, ушул конституциялык Мыйзамда аныкталган тартипте жана шарттарда жүргүзүлөт.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

7-глава
Добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо

34-берене. Добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протокол

1. Участкалык, аймактык шайлоо комиссиялары тиешелүү шайлоо участкаларындагы, аймактарындагы добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протокол түзөт.

2. Добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протокол таризи жана корголуу даражасы Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аныкталуучу, катуу эсептеги документ болуп саналат.

3. Участкалык, аймактык шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдорду толтурууларынын таризи жана тартиби Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленет.

35-берене. Участкалык шайлоо комиссиялары тарабынан добуш берүү жыйынтыктарын белгилөөнүн тартиби

1. Добуш берүү убактысы аяктагандан кийин участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы добуш берүүчү жайда турган шайлоочулар гана шайлоо бюллетендерин ала алышарын жана добуш бере ала турганы жөнүндө жарыялайт.

2. Шайлоочулардын добуштарын саноо участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү тарабынан гана, добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдо жана анын чоңойтулган таризинде (шайлоо комиссиясы белгилеген орунга илинген) шайлоо бюллетендерин жана шайлоочулардын добуштарын саноо боюнча аткарылуучу иш аракеттердин бардык натыйжалары тууралуу ырааттуу жарыялоо жана тиешелүү түрдө жол-жоболоо менен ачык жана айкын жүзөгө ашырылат.

Добуштарды саноо жана добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө процессинде талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү, байкоочулар, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрү участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы аныктаган жана участкалык шайлоо комиссиясынын ишине тоскоолдук кылбаган жерден фотосүрөт, кино-, көрмө тартылууларды жүргүзө алышат.

3. Шайлоочулардын добуштарын саноо добуш берүү аяктаары менен, шайлоочулардын добуш берүүсү өткөрүлгөн жайда башталат жана добуш берүүнүн жыйынтыктары белгиленгенге чейин тыныгуусуз жүргүзүлөт. Шайлоочулардын добуштарын түздөн-түз саноо жүргүзүлгөн жер ага участкалык шайлоо комиссиясынын бардык мүчөлөрүнүн жана шайлоо комиссияларындагы өкүлдөрдүн жетимдүүлүгү камсыз болгондой жабдылууга тийиш. Мында саноого катышкан бардык адамдар үчүн санап жаткан участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн аракеттерин толук көрүп турууларны камсыз кылынышы керек.

Ар түрдүү деңгээлдердеги шайлоолор айкалыштырылган учурда, биринчи кезекте Президентти, андан кийин - Жогорку Кеңештин депутаттарын, жергиликтүү кеңештин депутаттарын шайлоо боюнча добуштарды саноо жүзөгө ашырылат.

Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасын жана катчысын кошпогондо, добуштарды саноо учурунда участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнө жазуучу буюмдарды пайдаланууга тыюу салынат.

3-1. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодо биринчи кезекте бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча депутаттыкка талапкерлер үчүн берилген шайлоочулардын добуштарын эсептөө жүргүзүлөт, экинчи кезекте, бирдиктүү шайлоо округу боюнча саясий партиялар жана алардын талапкерлери үчүн берилген шайлоочулардын добуштарын эсептөө жүргүзүлөт.

4. Участкалык шайлоо комиссиясынын шайлоо бюллетендерин берүүгө жооптуу мүчөлөрү пайдаланылбай калган шайлоо бюллетендерин кайра санап чыгат, аларды төмөнкү оң бурчун кесүү жолу менен керектен чыгарат (мында катталган талапкерлер, саясий партиялардын аталыштары жана талапкерлердин катар номерлери бар чарчылар жөнүндө маалыматтардын оң жагында жайгашкан чарчыларды бузууга жол берилбейт) жана ведомость боюнча участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасына тапшырат, бул жөнүндө акт түзүлөт. Ушундай эле жол менен участкалык шайлоо комиссиясынын сейфинде пайдаланылбай калган шайлоо бюллетендери керектен чыгарылат. Бардык керектен чыгарылган шайлоо бюллетендери саналат жана пакетке таңгакталат, анан участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү

жана анын мүчөлөрүнүн колдору менен бекитилет. Пакетке «Керектен чыгарылган шайлоо бюллетендери» деген жазуу жазылат, алардын саны жана шайлоо участогунун номуру көрсөтүлөт.

Пайдаланылбаган шайлоо бюллетендеринин жана ката толтурулган (бузулган) катары шайлоочулар кайтарып берген шайлоо бюллетендеринин саны, бардык жокко чыгарылган шайлоо бюллетендеринин санынын суммасы катары жарыя кылынат жана добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколго жана анын чоңойтулган таризине киргизилет.

5. Шайлоочулардын добуштарын түздөн-түз саноонун алдында, участкалык шайлоо комиссиясынын шайлоочуларды каттоого жооптуу мүчөлөрү шайлоочулардын тизмесинин ар бир бетине тиешелүү суммалык маалыматтарды киргизүүгө милдеттүү.

Суммалык маалыматтар киргизилгенден кийин шайлоочулардын тизмесинин ар бир бетине участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөсү кол коет, андан кийин бардык маалыматтарды жыйынтыктайт жана участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасына өткөрүп берет. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы жана катчысы тизменин акыркы бетине шайлоочулардын тизмесинин бардык беттери боюнча маалыматтардын суммасы катары аныкталуучу жыйынды маалыматтарды киргизет, аларды өз колу жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөйт.

Шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин саны чектерди саноо жолу менен кошумча текшерилет.

Шайлоочулардын тизмеси менен иш жүргүзүлгөндөн кийин шайлоочуларга берилген шайлоо бюллетендеринин саны жөнүндө акт түзүлөт. Төраганын кол тамгасы жана участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн актынын көчүрмөсү катышкан талапкерге, талапкерлердин, саясий партиялардын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнө, байкоочуларга берилет, андан кийин маалыматтар чоңойтулган тариздеги протоколго киргизилет.

Шайлоочулардын тизмеси менен жумуштарды жүргүзгөндөн кийин, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы катышып отургандарга алар менен көрүп таанышууну сунуш кылат.

Андан кийин шайлоочулардын тизмеси сейфке (шкафка) алып коюлат.

6. Участкалык шайлоо комиссиясы добуш берүү үчүн көчмө үкөктөрдөгү шайлоо бюллетендерин саноого киришет. Участкалык шайлоо комиссиясынын добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүнү жүргүзгөн мүчөлөрү пломбалардын, мөөрлөрдүн жана участкалык

комиссиянын мүчөлөрү, көчмө үкөктөрдү мөөрлөп бекитүүдө катышкан адамдар койгон колдордун сакталганын көрсөтөт, добуш берүү үчүн көчмө үкөктөрдү кезек-кезеги менен ачат, андан кийин шайлоо бюллетендерин жана участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн, эртең менен шайлоо үкөктөрүн мөөрлөп жабуу учурунда катышкан адамдардын колдору менен көзөмөлдөө барагын алып чыгышат. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы көзөмөлдөө барактарын көрсөтөт.

Добуш берүү үчүн ар бир көчмө үкөктү ачаардын алдында добуш берүү үчүн ушул көчмө үкөктү жана берилген чектерди пайдалануу менен добуш берген шайлоочулардын саны жарыяланат. Добуш берүү үчүн ар бир көчмө үкөктөгү шайлоо бюллетендерин саноо өз-өзүнчө жүргүзүлөт.

Эгерде добуш берүү үчүн көчмө үкөктөгү шайлоо бюллетендеринин саны, алынган шайлоо бюллетендеринин жана берилген чектердин саны жөнүндө белгиде камтылган шайлоочулардын арыздарынын санынан көп экени белгиленсе, добуш берүү үчүн ушул көчмө үкөктөгү бардык шайлоо бюллетендери, участкалык шайлоо комиссиясынын чечими менен жараксыз деп таанылат жана төмөнкү оң бурчун кесүү жолу менен керектен чыгарылат, бул жөнүндө өзүнчө акт түзүлөт, ал добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколго тиркелет жана анда участкалык шайлоо комиссиясынын добуш берүүчү жайдан тышкары добуш берүүнү жүргүзүүнү камсыз кылган мүчөлөрүнүн фамилиялары жана аты-жөндөрү көрсөтүлөт. Бул жараксыз шайлоо бюллетендери өзүнчө таңгакталат жана мөөрлөнүп чапталат, мында пакетте шайлоо участогунун номуру, үкөктүн номуру жана шайлоо бюллетендеринин саны көрсөтүлөт жана «Добуш берүү үчүн көчмө үкөктөн алынган жараксыз шайлоо бюллетендери» деген жазуу жазылат.

Көчмө үкөктөн алынган шайлоо бюллетендери добуш берүү үчүн үкөктөргө салынат.

7. Добуштарды саноо учурунда аныкталбаган тариздеги шайлоо бюллетендери эсепке алынбайт. Мазмуну жана (же) таризи Борбордук шайлоо комиссиясы бекиткен шайлоо бюллетенинин текстине жана таризине ылайык келбеген бюллетендер аныкталбаган тариздеги шайлоо бюллетендери деп таанылат.

8. Шайлоочулардын добуштарын түздөн-түз эсептөөнүн алдында участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы автоматтык эсептөөчү урналар боюнча добуш берүүнүн алдын ала жыйынтыктарын жарыялайт, бул жөнүндө өзүнчө акт түзүлөт, ал добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго тиркелет жана участкалык шайлоо комиссиясынын бардык катышкан мүчөлөрүнүн, талапкерлердин өкүлдөрүнүн, саясий партиялардын талапкерлеринин өкүлдөрүнүн, байкоочулардын,

жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнүн алдында жарыя кылынат.

Автоматтык эсептөөчү урналар добуш берүүнүн бүткүл мезгилинде добуш берүүнүн купуялуулугунун ачылышына жол бербөөгө жана зымдуу жана зымсыз тарамдарга кошулбоого тийиш. Автоматтык эсептөөчү урналардан добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө маалыматтарды алуу добуш берүү күнү саат 20дан кийин, бирок саат 23төн кечиктирбестен участкалык шайлоо комиссиясы тарабынан жүзөгө ашырылат. Автоматтык эсептөөчү урналардын мөөр менен күбөлөндүрүлгөн отчеттору, мөөр менен күбөлөндүрүлгөн идентификациялоо боюнча баштапкы жана жыйынтык отчеттор добуш берилүүчү жайда турган саясий партиялардын талапкерлеринин бардык өкүлдөрүнө, байкоочуларга берилет.

Добуш берүүчү үкөктөрдөн алынып чыккандан кийин шайлоо бюллетендери эсептелип чыгат, ал эми натыйжалары добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколго жазылат.

Добуш берүүчү үкөктөрдөн алынып чыккан бюллетендердин саны шайлоочуларга берилген бюллетендердин санына дал келүүгө же аз болууга тийиш. Эгерде добуш берүүчү үкөктөрдөгү шайлоо бюллетендердин саны шайлоочуларга берилген бюллетендердин санынан көп болуп чыкса, анда участкалык шайлоо комиссиясы себептерди аныктоо жана жоюу боюнча чараларды көрөт.

Эгерде себептери аныкталып жана жоюлгандан кийин, добуш берүүчү үкөктөгү жарактуу шайлоо бюллетендеринин саны шайлоочуларга берилген бюллетендерге караганда көп болуп чыкса, добуш берүүчү үкөктөгү бардык шайлоо бюллетендери участкалык шайлоо комиссиясынын чечими менен жараксыз деп табылат жана ылдыйкы оң бурчун кесүү жолу менен жокко чыгарылат.

9. Президентти шайлоодо участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү добуш берүү үчүн көчмө жана туруктуу орнотулган үкөктөрдөн алынып чыккан шайлоо бюллетендерин ар бир талапкер үчүн, «Баарына каршы» позициясына берилген добуштар боюнча иргешет, ошол эле учурда аныкталбаган тараздеги шайлоо бюллетендерин жана жараксыз шайлоо бюллетендерин бөлүп чыгышат. Шайлоо бюллетендерин иргөөдө участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү шайлоо бюллетендеринде камтылган шайлоочулардын белгилерин жарыялашат жана шайлоо бюллетендерин көрүп көзөмөлдөө үчүн саноого катышып олтургандардын баарына көрсөтүшөт.

9-1. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодо участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү добуш берүү үчүн көчмө жана туруктуу орнотулган үкөктөрдөн алынып чыккан шайлоо

бюллетендерин ар бир талапкер үчүн, ар бир саясий партия үчүн, «Баарына каршы» позициясына берилген добуштар боюнча иргешет, ошол эле учурда аныкталбаган тариздеги шайлоо бюллетендерин жана жараксыз шайлоо бюллетендерин бөлүп чыгышат. Шайлоо бюллетендерин иргөөдө участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү шайлоо бюллетендеринде камтылган шайлоочулардын белгилерин жарыялашат жана шайлоо бюллетендерин көрүп көзөмөлдөө үчүн саноого катышып олтургандардын баарына көрсөтүшөт.

10. Иргелген шайлоо бюллетендери менен участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн көзөмөлү астында талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү, байкоочулар таанышууга укуктуу.

11. Президенттик шайлоодо белгиленген тариздеги шайлоо бюллетендери боюнча шайлоочулардын добуштарын ар бир талапкер, талапкерлердин тизмеси жана «Баарына каршы» берилген добуштар боюнча өз-өзүнчө саноо жүргүзүлөт. Иргелген шайлоо бюллетендерин саноо үн чыгаруу менен, аларды бир пачкадан экинчисине бирден алып коюу жолу менен, саноого катышып отурган адамдар уккандай жана шайлоочунун шайлоо бюллетениндеги белгисин көргөндөй жүзөгө ашырылат. Ар башка пачкалардагы шайлоо бюллетендерин бир убакта саноого жол берилбейт.

Ар бир талапкер, ар бир талапкердин тизмеси жана «Баарына каршы» берилген шайлоо бюллетендериндеги шайлоочулардын тиешелүү белгиси (добушу) боюнча аныкталуучу, алынган маалыматтар добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколго жана анын чоңойтулган таризине киргизилет.

11-1. Жогорку Кеңештин депутаттарын бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайлоодо шайлоочулардын добуштарын эсептөө белгиленген формадагы шайлоо бюллетендери боюнча, ар бир саясий партия жана «Баарына каршы» позициясы боюнча өз алдынча жүргүзүлөт. Иргелген шайлоо бюллетендерин саноо үн чыгаруу менен, аларды бир пачкадан экинчисине бирден алып коюу жолу менен, саноого катышып отурган адамдар уккандай жана шайлоочунун шайлоо бюллетениндеги белгисин көргөндөй жүзөгө ашырылат. Ар башка пачкалардагы шайлоо бюллетендерин бир убакта саноого жол берилбейт.

Шайлоо бюллетендерин эсептөөнүн жыйынтыктарында ар бир партия жана «Баарына каршы» позициясы боюнча алынган маалыматтар жарыяланат жана добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго жана анын чоңойтулган формасына киргизилет.

11-2. Андан кийин саясий партиялар боюнча иргелген шайлоо бюллетендеринен ар бир саясий партия боюнча өзүнчө, шайлоо

бюллетенинин биринчи бөлүгүндө көрсөтүлгөн кезекте талапкерлердин тизмегиндеги талапкердин иреттик номери боюнча шайлоочулардын добуштарын эсептөө жүргүзүлөт.

Талапкерлердин тизмесиндеги ар бир талапкер боюнча шайлоо бюллетендерин эсептөөнүн жыйынтыктары боюнча алынган маалыматтар жарыяланат жана добуш берүүнүн натыйжалары тууралуу протоколго жана анын чоңойтулган формасына киргизилет.

Эгерде шайлоочу шайлоо бюллетенинде тиешелүү белгисин саясий партияга тиешелүү чарчыга коюп, ошол эле учурда белгини талапкерлердин тизмегиндеги талапкердин иреттик номери боюнча койбосо же болбосо белгини чыгып кеткен талапкердин чарчысына коюп салса, анда шайлоочунун добушу ушул саясий партиянын пайдасына кошуп эсептелинет.

Шайлоочулардын мындай добуштары өзүнчө эсептелинет жана добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго жана анын чоңойтулган формасына киргизилет.

Шайлоочулардын саясий партиялардын тизмесиндеги талапкерлер үчүн берилген добуштарын эсептөө усулу Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан бекитилет.

12. Жараксыз шайлоо бюллетендери өзүнчө саналат жана кошулат. Шайлоочунун эркин билдирүүсүн аныктоо мүмкүн болбогон шайлоо бюллетендери, ошондой эле добуш берүү үчүн көчмө үкөктөн алынган жараксыз шайлоо бюллетендери (эгерде добуш берүү үчүн көчмө үкөктөгү шайлоо бюллетендеринин саны алынган шайлоо бюллетендеринин саны жөнүндө белги бар шайлоочулардын арыздарынын санынан ашкан факты орун алган болсо) жараксыз болуп эсептелет. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгилеген коргоо белгилери коюлбаган, участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлбөгөн жана башка белгиленген белгилерди камтыбаган шайлоо бюллетендери да жараксыздарга кирет.

Арткы бетинде белгини, сызыкты же алардын мазмунуна карабастан башка жазууларды камтыган бюллетендер жараксыз деп таанылбайт.

Шайлоо бюллетенин жараксыз деп таанууда шектенүүлөр болгон учурда, участкалык шайлоо комиссиясы маселени добуш берүү менен чечет, мында шайлоо бюллетенинин арткы бетине анын жараксыздыгынын себеби көрсөтүлөт жана бул жазуу белги участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасынын жана катчысынын колу менен ырасталат, комиссиянын мөөрү менен күбөлөндүрүлөт. Жараксыз шайлоо бюллетендеринин жалпы саны добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколго жана анын чоңойтулган таризине киргизилет.

12-1. Жогорку Кеңештин депутаттарын бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайлоодо шайлоо бюллетендери төмөнкү учурларда жараксыз деп эсептелинет, эгерде:

1) эгерде шайлоочу шайлоо бюллетенине тийиштүү белгини саясий партияга тиешелүү чарчыга койсо, ошону менен бирге, ушул конституциялык Мыйзамдын 31-беренесинин 82-бөлүгүн бузуп, шайлоо бюллетенинин төмөнкү бөлүгүндөгү талапкерлердин катар номерлери бар чарчыларга бирден ашык белги койсо;

2) шайлоочу шайлоо бюллетенинин саясий партияларга тийиштүү чарчысына тиешелүү белгини койбосо, ошол эле учурда белгини шайлоо бюллетенинин төмөнкү бөлүгүндөгү талапкерлердин катар номерлери бар чарчыга койсо;

3) ушул конституциялык Мыйзамда каралган башка учурларда.

13. Участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү жараксыз шайлоо бюллетендеринин санын санайт, жарыялайт жана добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго жана анын чоңойтулган таризине жазат, ал шайлоочулардын эркин аныктоого боло турган шайлоочулардын белгилери боюнча аныкталат.

14. Участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы добуштарды саноодо бардык катышып отурган адамдарга участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн көзөмөлү алдында шайлоо бюллетендерин көрүп таанышууну сунуш кылат. Автоматтык эсептөөчү урналардагы маалыматтар боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары добуш берүүнү кол менен эсептөөнүн маалыматтары боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктарына дал келбеген учурда, талапкердин, саясий партиянын өкүлүнүн же байкоочунун добуштарды кайра эсептөөнү жүргүзүү талабы боюнча талапкердин, саясий партиянын өкүлүнүн же байкоочунун түздөн-түз катышуусунда жана алар тараптан көрүп туруп көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгүн берүү менен шайлоо бюллетендери кайра эсептелет. Мында шайлоо бюллетендерин саноо үн чыгаруу менен жүргүзүлөт.

Добуш берүүнүн жыйынтыктары добуштарды кол менен эсептөөнүн натыйжалары боюнча белгиленет.

15. Мындан кийин Борбордук шайлоо комиссиясы бекиткен тартипке ылайык добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго киргизилген маалыматтардын көзөмөлдүк өз ара катыштарын текшерүү жүргүзүлөт.

16. Добуштарды саноо жүргүзүлгөндөн кийин участкалык шайлоо комиссиясы милдеттүү түрдө жыйынтыктоочу жыйналыш өткөрөт, анда добуш берүү жана шайлоочулардын добуштарын саноо учурундагы тартип

бузуулар жөнүндө келип түшкөн арыздар (даттануулар) каралат, ар бир арыз (даттануу) боюнча чечим кабыл алынат. Андан кийин участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү келип түшкөн арыздар (даттануулар) боюнча участкалык шайлоо комиссиясынын кабыл алган чечимдерине макул болгон арыз ээлери менен участкалык шайлоо комиссиясынын жыйынтыктоочу жыйналышынын протоколуна кол коюшат. Участкалык шайлоо комиссиясынын жыйынтыктоочу жыйналышынын протоколуна кол коюуда, протоколдун мазмуну менен макул эмес участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү ага өзгөчө пикирлерин тиркөөгө укуктуу, бул жөнүндө протоколго тиешелүү жазуу жазылат.

Добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протокол түзүлгөндөн кийин, иргелген шайлоо бюллетендери, шайлоочулардын тизмелери, чектер, автоматтык эсептөөчү урналардын отчеттору, идентификация боюнча баштапкы жана жыйынтык отчет өзүнчө пакеттерге таңгакталат, аларда шайлоо участогунун номуру, шайлоо бюллетендеринин саны, шайлоочулардын тизмелеринин аталыштары көрсөтүлөт. Пакеттер мөөрлөнүп чапталат, аларга участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн колдору коюлат жана өзүнчө мүшөккө же кутуга салынат. Мүшөктө же кутуда шайлоо участогунун номуру жана анын ичиндеги документтердин тизмеси көрсөтүлөт. Мүшөк же кутуга участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн колдору коюлуу менен мөөрлөнүп чапталат. Шайлоо бюллетендерин, шайлоочулардын тизмесин, чектерди, автоматтык эсептөөчү урналардын отчетторун, идентификация боюнча баштапкы жана жыйынтык отчетту таңгактоо, ошондой эле аларды мүшөккө же кутуга салуу талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн, байкоочулардын катышуусунда жүзөгө ашырылат, аларга мүшөккө же кутуга өз колдорун коюу мүмкүнчүлүгү берилет. Пакет, мүшөк же куту жогору турган шайлоо комиссиясынын же соттун чечими боюнча гана ачылышы мүмкүн.

17. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол эки нускада толтурулат, күнү жана убактысы (сааты, мүнөтү) коюлуу менен, участкалык шайлоо комиссиясынын бардык катышып олтурган мүчөлөрүнүн колдору коюлат. Эгерде ага участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн көпчүлүгү кол койсо, протокол жарактуу болуп саналат. Протоколго кол коюуда протоколдун мазмуну менен макул эмес участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү протоколго өзгөчө пикирлерин тиркөөгө укуктуу, бул жөнүндө протоколго тиешелүү жазуу жазылат.

18. Добуш берүүнүн жыйынтыгы жөнүндө протоколго кол коюлгандан кийин, участкалык шайлоо комиссиясы тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыктары катышып олтурган бардык талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн, байкоочулардын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнүн алдында токтоосуз жарыяланат.

Добуш берүүнүн жыйынтыктары жарыялангандан кийин, участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол, шайлоочуларды жана автоматтык эсептөөчү урналарды идентификациялоо тууралуу алгачкы, жыйынтыктоочу чектер автоматтык эсептөөчү урналар аркылуу сканерлөө жолу менен Борбордук шайлоо комиссиясынын борбордук серверине жөнөтүлөт.

Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол ката толтурулган учурда, комиссия тиешелүү акт түзөт, ал да сканерленет жана жаңыдан толтурулган жана кол коюлган добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол менен бирге Борбордук шайлоо комиссиясынын борбордук серверине жөнөтүлөт.

Борбордук шайлоо комиссиясынын борбордук серверине келип түшкөн сканерленген документтер протоколду толтуруунун тууралыгы текшерилгенден кийин Борбордук шайлоо комиссиясынын сайтына жарыяланат.

19. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго кол коюлгандан кийин, анын биринчи нускасы, шайлоо бюллетендерин кошуп алганда шайлоо документтери, шайлоочулардын тизмелери, арыздар (даттануулар), алар боюнча кабыл алынган чечимдер, участкалык шайлоо комиссиясы түзгөн актылар, автоматтык эсептөөчү урналардын отчеттору, идентификация боюнча баштапкы жана жыйынтык отчет менен бирге участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасы тарабынан токтоосуз талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн коштоосунда округдук, аймактык шайлоо комиссиясына жеткирилет.

Тизмеси Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аныкталуучу чет мамлекеттердин аймагында же алыскы жерлерде турган шайлоо участокторунун участкалык шайлоо комиссиялары ушул бөлүктө көрсөтүлгөн документтерди жеткирүүнү Борбордук шайлоо комиссиясы белгилеген мөөнөттөрдө жүзөгө ашырат.

20. Протоколдун экинчи нускасы, ошондой эле участкалык шайлоо комиссиясынын мөөрү комиссиянын иши аяктаганга чейин алардын аныктыгы жана сакталышы үчүн мыйзамдарда белгиленген жоопкерчиликти тартуучу участкалык шайлоо комиссиясынын катчысында сакталат.

21. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдун чоңойтулган тиризи жалпы элдин таанышуусу үчүн, участкалык шайлоо комиссиясы белгилеген жерге илинип коюлат жана участкалык шайлоо комиссиясынын иши аяктаганга чейин сакталат.

22. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго кол коюлгандан кийин, участкалык шайлоо комиссиясынын катчысы добуштарды саноого катышкан ар бир адамга добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдун мөөр менен күбөлөнгөн көчүрмөсүн берүүгө милдеттүү.

23. Добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдун мөөр менен күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү участкалык шайлоо комиссияларынын кире беришиндеги такталарга токтоосуз илинет.

Шайлоого катышкан шайлоочулардын тизмеси же анын мөөр менен күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү добуш берүү күнүнөн кийин 7 календардык күндөн кечиктирбестен участкалык шайлоо комиссияларынын кире беришиндеги такталарга илинет жана Борбордук шайлоо комиссиясынын сайтына жарыяланат.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

36-берене. Аймактык шайлоо комиссиялары тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруунун тартиби

1. Участкалык шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдорунун биринчи нускалары, ушул мыйзамдын 35-беренесинин 19-бөлүгүндө көрсөтүлгөн шайлоо документтери менен бирге, аларга участкалык шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү кол койгондон кийин, токтоосуз акт боюнча аймактык шайлоо комиссиясына өткөрүлүп берилет, ал тиешелүү аймактагы добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгарат.

2. Аймактык шайлоо комиссиясы участкалык шайлоо комиссияларынан түздөн-түз келип түшкөн протоколдордун негизинде тиешелүү аймактагы добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгарууну жүзөгө ашырат. Тиешелүү аймактык шайлоо комиссиясы тарабынан протоколдорду кабыл алуу жана добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруу Борбордук шайлоо комиссиясы белгилеген тартипте жана мөөнөттөрдө жүзөгө ашырылат.

Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу участкалык шайлоо комиссияларынын протоколдорунун туура түзүлгөнүн алдын ала текшергенден кийин, аймактык шайлоо комиссиясы бардык участкалык шайлоо комиссияларынын маалыматтарын кошуу жолу менен тиешелүү аймактагы шайлоонун жыйынтыктарын чыгарат. Аймактык шайлоо комиссиясы добуш берүүнүн жыйынтыктары боюнча жыйынды таблица

жана протокол түзөт, аларга участкалык шайлоо комиссияларынын саны, келип түшкөн протоколдордун саны жөнүндө маалыматтар киргизилет, алардын негизинде добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол, ошондой эле участкалык шайлоо комиссияларынын протоколдорунун кошулган маалыматтары түзүлөт.

Тиешелүү аймактагы шайлоонун жыйынтыктары тууралуу протоколго кол коюунун алдында, аймактык шайлоо комиссиясы милдеттүү түрдө жыйынтыктоочу жыйналышын өткөрөт, анда комиссияга келип түшкөн добуш берүүнү өткөрүүгө, добуштарды саноого жана участкалык шайлоо комиссияларынын протоколдорун түзүүгө байланыштуу арыздар (даттануулар) каралат. Шайлоо комиссиясы ар бир арыз (даттануу) боюнча чечим кабыл алат, андан кийин шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү жана келип түшкөн арыздар (даттануулар) боюнча шайлоо комиссиясы кабыл алган чечимдерге макул болгон арыз ээлери шайлоо комиссиясынын жыйынтыктоочу жыйналышынын протоколуна кол коюшат. Аймактык шайлоо комиссиясынын жыйынтыктоочу жыйналышынын протоколуна кол коюуда аймактык протоколдун мазмуну менен макул эмес шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү ага өзгөчө пикирлерин тиркөөгө укуктуу, бул жөнүндө протоколго тиешелүү жазуу жазылат. Андан кийин шайлоо комиссиясы тиешелүү аймактагы шайлоонун жыйынтыктары тууралуу протоколго кол коет.

3. Шайлоонун жыйынтыктары тууралуу протокол эки нускада түзүлөт жана аймактык шайлоо комиссиясынын бардык катышкан мүчөлөрү тарабынан кол коюулат. Протоколдорго тиешелүү аймактагы добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу эки нускада түзүлүүчү жыйынды таблица, шайлоо комиссиясынын мүчөлөрүнүн өзгөчө пикирлери, ошондой эле келип түшкөн арыздар (даттануулар) жана алар боюнча кабыл алынган чечимдер тиркелет.

4. Аймактык шайлоо комиссиясынын протоколунун биринчи нускасы кол коюлгандан кийин, жыйынды таблицанын биринчи нускасы менен бирге токтоосуз Борбордук шайлоо комиссиясына жөнөтүлөт.

5. Протоколдун экинчи нускасы бардык шайлоо документтери менен бирге, архивге берилгенге чейин аймактык комиссиясынын катчысы тарабынан кайтарылуучу жайда сакталат.

6. Шайлоонун жыйынтыктары тууралуу протоколдун чоңойтулган таризи жалпы элдин таанышуусу үчүн аймактык шайлоо комиссиясы тарабынан белгилеген жерге илинип коюлат жана шайлоо комиссиянын жумушу аяктаганга чейин сакталат.

7. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдордо жана (же) жыйынды таблицаларда каталар, ылайык келбестиктер табылган

же аймактык шайлоо комиссияларынан келип түшкөн протоколдордун түзүлүшүнүн тууралыгына шектенүүлөр пайда болгон учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо комиссиясы тарабынан добуштарды кайра саноону жүргүзүү жөнүндө чечим кабыл алууга укуктуу. Кайра саноо Борбордук шайлоо комиссиясынын мүчөсүнүн (мүчөлөрүнүн) милдеттүү түрдө катышуусу менен жүргүзүлөт. Добуштарды кайра саноодо талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрү жана байкоочулар катышып турууга укуктуу. Шайлоочулардын добуштарын кайра саноонун жыйынтыктары боюнча шайлоо комиссиясы добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол түзөт, ага «Добуштарды кайра саноо» деген белги коюлат. Протокол токтоосуз Борбордук шайлоо комиссиясына жөнөтүлөт.

8. Добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколго кол коюлгандан кийин, участкалык шайлоо комиссиясынын катчысы добуштарды саноого катышкан ар бир адамга добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протоколдун мөөр менен күбөлөнгөн көчүрмөсүн берүүгө милдеттүү.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

37-берене. Шайлоонун натыйжаларын аныктоонун тартиби

1. Борбордук шайлоо комиссиясы түздөн-түз округдук шайлоо комиссияларынан келип түшкөн протоколдордун негизинде, аларда камтылган маалыматтарды кошуу жолу менен, добуш берүү күнүнөн тартып 20 календардык күндөн кечиктирбестен шайлоонун натыйжаларын аныктайт.

Борбордук шайлоо комиссиясы милдеттүү түрдө жыйынтыктоочу жыйналышын өткөрөт, анда шайлоону даярдоонун жана өткөрүүнүн жүрүшүндөгү тартип бузуулар жөнүндө келип түшкөн бардык арыздарды (даттанууларды) карайт, ар бир арыз (даттануу) боюнча чечим кабыл алат.

2. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжалары жөнүндө протокол түзөт, ага алардын негизинде шайлоонун натыйжалары аныкталуучу, түздөн-түз төмөн турган шайлоо комиссияларынын саны жөнүндө маалыматтар, ошондой эле төмөн турган шайлоо комиссияларынын протоколдорунун жалпы кошунду маалыматтары боюнча жыйынды таблица, келип түшкөн протоколдордун маалыматтары киргизилет.

3. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан төмөнкү учурларда шайлоо болбой калды деп таанылат:

1) эгерде башка талапкерге караганда алда канча көп сандагы добуш алган талапкер үчүн берилген шайлоочулардын добуштарынын саны, шайлоочулардын бардык талапкерлерге каршы берилген добуштарынын санынан аз болсо. Бул учурда кайра шайлоо өткөрүлөт;

2) эгерде талапкерлердин тизмесинин бири да мандаттарды бөлүштүрүүгө катышуу үчүн зарыл болгон сандагы добуштарды ала албаса;

3) эгерде талапкерлердин башка тизмесине караганда алда канча көп сандагы добуш алган талапкерлердин тизмеси үчүн берилген шайлоочулардын добуштарынын саны, шайлоочулардын бардык талапкерлердин тизмесине каршы берилген добуштарынын санынан аз болсо. Бул учурда кайра шайлоо өткөрүлөт.

Добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын саны белгиленген формадагы, добуш берүү үчүн үкөктөн алынган шайлоо бюллетендеринин саны, ал эми кошумча контролдоо зарыл болгондо - ошондой эле идентификациядан өткөнү жөнүндө чектер боюнча аныкталат.

4. Округдук, аймактык шайлоо комиссиясы төмөнкү учурларда шайлоо участкасындагы добуш берүүнүн жыйынтыктарын жараксыз деп таанууга укуктуу:

1) эгерде добуш берүүнү өткөрүү, добуштарды саноо, добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруу убагында шайлоочулардын добуш берүүлөрүнүн жыйынтыктарын ишенимдүү аныктоого мүмкүнчүлүк бербеген бузуулар орун алса;

2) эгерде добуш берүүнү өткөрүү, добуштарды саноо, добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруу убагында, шайлоочулардын эрктерин билдирүүсүнө таасир эткен бузуулар орун алса;

3) жогору турган шайлоо комиссиясынын чечими боюнча;

4) соттун чечими боюнча.

5) эгерде добуш берүү үчүн үкөктөрдөгү шайлоо бюллетендери анык эмес деп таанылса.

Шайлоо участогунда добуш берүүнүн жыйынтыктары жараксыз деп таанылган учурда, шайлоонун жыйынтыктары калган шайлоо участокторундагы добуш берүүнүн жыйынтыктары боюнча аныкталат. Добуш берүүнүн жыйынтыктары бир же бир нече шайлоо участокторунда жараксыз деп таанылган учурда, алар шайлоонун натыйжаларына таасирин тийгизе турган болсо, ошол шайлоо участкаларында тиешелүү шайлоо комиссиясы кайра добуш берүү дайындаган күндөн тартып, 2 жумалык мөөнөттө кайра добуш берүү өткөрүлөт.

4-1. Эгерде шайлоолорго даярдануу, добуш берүүнү өткөрүү, добуштарды саноо, добуш берүүнүн жыйынтыгын белгилөө учурунда талапкер, саясий партия тарабынан добуш берүүнүн жыйынтыгын анык белгилөөгө мүмкүндүк бербеген бузуулар орун алса, же шайлоочулардын эрк билдирүүсүнө таасир көрсөтүлсө, Борбордук шайлоо комиссиясы талапкер, талапкерлердин тизмеси боюнча добуш берүүнүн жыйынтыгын анык эмес деп таанууга укуктуу.

Шайлоо мыйзамдарынын бузулушун аныктоонун натыйжасында добуш берген күндөн кийин талапкер, саясий партиянын талапкерлеринин тизмеси боюнча добуш берүүнүн жыйынтыгы анык эмес деп таанылган учурда, шайлоочулардын талапкерге, саясий партияга берген добуштары шайлоо бюллетендерин анык эмес бюллетендерге кошуу менен жараксыз деп таанылат. Мындай талапкер, саясий партия кийинки шайлоого катыша албайт.

Алар боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары анык эмес деп таанылган талапкерге, саясий партиянын талапкерлеринин тизмесине берилген шайлоочулардын добуштары депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүнү эсептөө максаттары үчүн добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын катарында эсепке алынбайт.

5. Шайлоо участкасында ар бир талапкер, талапкерлердин тизмеси алган добуштардын санын так аныктоого мүмкүнчүлүк бербеген добуш берүүнүн, добуштарды саноонун, добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу протокол түзүүнүн тартибин бузуулар шайлоочулардын добуш берүүсүнүн жыйынтыктарын анык белгилөөгө мүмкүнчүлүк бербеген тартип бузуулар деп түшүнүлөт.

Шайлоо участогунда добуш берүүнүн, добуштарды саноонун же добуш берүүнүн жыйынтыктарын аныктоонун жүрүшүндө шайлоочулардын өз эркин билдирүүлөрүнө таасир эткен, добуш берүү күнү үгүт жүргүзүү, жарандардын шайлоо укуктарын жүзөгө ашырууларына, добуш берүүдө байкоо жүргүзүүгө тоскоолдук кылуу, башка шайлоочулар үчүн добуш берүү, шайлоо комиссияларынын ишине кийлигишүү, шайлоочуларды сатып алуу менен байланышкан бузуулар шайлоочулардын эркин билдирүүсүнө таасир эткен бузуулар деп түшүнүлөт.

6. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжаларын анык эмес деп тааныйт:

1) эгерде добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын жалпы санынын үчтөн бирин камтыган шайлоо участокторунун бөлүгүндөгү добуш берүүнүн жыйынтыктары анык эмес деп таанылса;

2) эгерде талапкер (талапкерлер), саясий партиянын (партиялардын)

талапкерлеринин тизмеси боюнча добуш берүүлөрдүн анык эмес деп таанылган жыйынтыктары добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын жалпы санынын үчтөн биринен ашыгын камтыса.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

37-1-берене. Добуш берүүнүн алдын ала жыйынтыктарын, добуш берүүнүн жыйынтыктарын жана шайлоонун натыйжаларын Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жарыялоонун тартиби

1. Ар бир шайлоо участкасы боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары Борбордук шайлоо комиссиясына келип түшкөнүнө жараша анын расмий сайтына токтоосуз жайгаштырылат, алар юридикалык мааниге ээ болбогон алдын ала маалымат болуп саналат.

2. Ар бир шайлоо участкасы боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдор добуш берүү күнүнөн тартып 18 календардлык күндөн кечиктирбестен, Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жайгаштырылат.

3. Шайлоого катышкан шайлоочулардын тизмелери добуш берүү күнүнөн тартып 5 календардлык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жайгаштырылат.

4. Аймактык шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдору добуш берүү күнүнөн тартып 19 календардлык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жайгаштырылат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

38-берене. Кайра шайлоо

1. Эгерде шайлоо жараксыз жана болбой калды деп таанылган, добуш берүүнүн жыйынтыктары боюнча талапкер, саясий партия шайланбай калган учурда, кайра шайлоо дайындалат. Кайра шайлоо бир айдын ичинде Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан дайындалат жана тиешелүү шайлоо комиссиялары тарабынан өткөрүлөт. Талапкерлерди, талапкерлердин тизмелерин көрсөтүү жана каттоо, башка аракеттер, анын ичинде шайлоо боюнча шайлоо аракеттеринин мөөнөттөрүн аныктоо, ушул конституциялык Мыйзамда жана Борбордук шайлоо комиссиясынын актыларында каралган тартипте жүзөгө ашырылат.

Кайра шайлоону өткөрүү жөнүндө билдирүү кайра шайлоону дайындоо жөнүндө чечим кабыл алынгандан кийин 7 календардык күндүн ичинде жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыяланат.

2. Кайра шайлоо өткөрүлгөн учурда, иш аракеттери шайлоону жараксыз деп таануу үчүн негиз болгон талапкерлер кайрадан шайлануучу орунга талапкерликке көрсөтүлүшү мүмкүн эмес.

3. Эгерде мамлекеттик бийлик, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, шайлоо комиссияларынын кызмат адамдарынын чечимдери, аракеттери (аракетсиздиги) шайлоонун жыйынтыктарын жана (же) натыйжаларын жараксыз деп таануу үчүн негиз катары кызмат кылган учурда, кайра шайлоо шайлоого катышкан жана кайра шайлоого катышууну каалоолорун билдирген талапкерлердин, саясий партиялардын арасында өткөрүлөт.

39-берене. Добуш берүүнүн жыйынтыктарын жана шайлоонун натыйжаларын жарыялоо

1. Аймагында шайлоо комиссиясынын иш аракети жайылтылган ар бир шайлоо участогу боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары, шайлоонун натыйжалары шайлоо округу боюнча Борбордук шайлоо комиссиясынын жана түздөн-түз төмөн турган шайлоо комиссияларынын протоколунда камтылган маалыматтардын көлөмүндө, алардын талабы боюнча шайлоочуларга, талапкерлерге, талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнө, байкоочуларга, эл аралык байкоочуларга, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнө таанышуу үчүн берилет.

Ар бир шайлоо участкасы боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары Борбордук шайлоо комиссиясына келип түшүүсүнө жараша Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына токтоосуз жайгаштырылат. Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жайгаштырылган добуш берүүнүн жыйынтыктарынын маалыматтары юридикалык мааниге ээ болбогон алдын алма маалымат болуп эсептелет.

2. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжалары жөнүндө жалпы маалыматтарды шайлоонун натыйжасы чыгарылгандан кийин бир күндүн ичинде жалпыга маалымдоо каражаттарына жиберет.

3. Шайлоонун натыйжаларын, ошондой эле талапкерлердин, талапкерлердин тизмелеринин ар бири алган шайлоочулардын саны жөнүндө маалыматтарды; алардын негизинде аныкталган түздөн-түз төмөн турган шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө протоколдорунда камтылган маалыматтарды кошуп алганда, Президенттик кызматка талапкерлердин ар бири, бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча депутаттыкка талапкерлер,

саясий партиялардын жана талапкерлердин тизмесиндеги талапкерлер алган добуштардын, бардык талапкерлерге каршы, бардык саясий партияларга каршы добуштардын натыйжаларын расмий жарыялоо, шайлоонун натыйжалары аныкталган күндөн тартып 2 жумалык мөөнөттө Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жүзөгө ашырылат.

(КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

8-глава
Шайлоону каржылоо

40-берене. Шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү каржылык камсыз кылуу

1. Шайлоо комиссияларынын шайлоону даярдоо жана өткөрүү боюнча чыгымдары республикалык бюджеттин жана шайлоо комиссияларынын атайын фонддорунун каражаттарынын эсебинен жүргүзүлөт. Каржылоонун тартиби Кыргыз Республикасынын бюджеттик мыйзамдарында жана Кыргыз Республикасынын шайлоо комиссиялары жөнүндө мыйзамдарда аныкталат.

2. Шайлоо мыйзамдарын өркүндөтүү программаларын, маалыматтык, билим берүү, илимий-изилдөө программаларын, шайлоону техникалык даярдоону, шайлоочулардын укуктук маданиятын жогорулатууну кошпогондо, чет мамлекеттердин, Кыргыз Республикасында катталган чет өлкөлүк мамлекеттик органдардын, мекемелердин жана ишканалардын, башка чет өлкөлүк юридикалык жактардын, алардын бөлүмдөрүнүн жана өкүлчүлүктөрүнүн, чет өлкөлүк жарандардын, эл аралык уюмдардын, катышуучусу чет өлкөлүк жарандар болуп саналган юридикалык жактардын шайлоону каржылоосуна тыюу салынат.

41-берене. Шайлоо фонддору

1. Жарандар талапкерликке көрсөтүлгөн учурдан тартып жана каттоо үчүн документтерди бергенге чейин шайлоо алдындагы өнөктүктү каржылоо үчүн өздөрүнүн шайлоо фонддорун ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте түзөт.

Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партия шайлоо комиссиясы тарабынан ушул конституциялык Мыйзамдын 54, 62-беренелеринде каралган тартипте, саясий партиянын каржы маселеси боюнча ыйгарым укуктуу өкүлү катталгандан кийин, өзүнүн

шайлоо өнөктүгүн каржылоо үчүн 5 календардык күндүн ичинде шайлоо фондун түзөт. Талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоодон расмий баш тартылган учурда, шайлоо фондуна келип түшкөн каражаттар аларды кайрымдуулук иретинде берүүнү жана которууну жүзөгө ашырган уюмдарга жана адамдарга кайтарылып берилет.

Талапкерлер, талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар катталгандан кийин, шайлоо алдындагы үгүт иштерин каржылоо үчүн ачылган өздөрүнүн шайлоо фонддорунун эсептерин жүргүзүүнү улантат.

Талапкерлердин тизмесинин курамында талапкерлигин койгондор өздөрүнүн шайлоо фонддорун түзүүгө укуксуз.

2. Талапкердин, саясий партиянын шайлоо фонду мыйзамдардын талаптарын эске алуу менен төмөнкү каражаттардын, атап айтканда, төмөнкүлөрдүн эсебинен түзүлүшү мүмкүн:

- талапкердин, саясий партиянын өз каражаттарынан;

- ушул берененин 3-бөлүгүндө саналган жактарды кошпогондо, жарандардын жана юридикалык жактардын ыктыярдуу кайрымдуулук берүүлөрүнөн.

3. Шайлоо фонддоруна төмөнкүлөрдүн ыктыярдуу кайрымдуулук берүүлөрүнө жол берилбейт:

- чет мамлекеттердин, чет өлкөлүк мамлекеттик органдардын, мекемелердин жана ишканалардын, башка чет өлкөлүк юридикалык жактардын, алардын бөлүмдөрүнүн жана өкүлчүлүктөрүнүн, катышуучусу чет өлкөлүк жарандар жана юридикалык жактар болуп саналган чет өлкөлүк жарандардын, эл аралык уюмдардын Кыргыз Республикасында катталган юридикалык жактарынын;

- жарандыгы жок адамдардын;

- мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын;

- мамлекеттик жана муниципалдык мекемелердин жана ишканалардын;

- уставдык капиталында мамлекеттик же муниципалдык үлүш бар, ошондой эле салыктар, жыйымдар жана башка милдеттүү төлөмдөр боюнча жеңилдиктерден пайдаланган юридикалык жактардын;

- аскер бөлүктөрүнүн, аскердик мекемелердин жана уюмдардын;

- укук коргоо органдарынын, соттордун;

- кайрымдуулук менен алектенген уюмдардын;

- диний уюмдардын;

- атын атабай кайрымдуулук кылуучулардын (атын атабай кайрымдуулук кылуучу болуп төмөнкү маалыматтардын бирин: фамилиясын, атын, атасынын атын, жашаган жеринин дарегин, паспорттук маалыматтарын көрсөтпөгөн, ошондой эле өзү жөнүндө анык эмес маалыматтарды көрсөткөн жаран түшүнүлөт).

Талапкердин, саясий партиянын шайлоо фондуна мамлекеттик бюджеттин же Кыргыз Республикасынын Социалдык фондунун алдында карызы бар юридикалык жактардын, юридикалык жак түзбөстөн ишкердикти жүзөгө ашыруучу жеке жактардын акча каражаттарын кошууларына жол берилбейт. Көрсөтүлгөн юридикалык, жеке жактар шайлоо фондуна акча каражаттарын которгон учурда талапкер, саясий партия жоопкерчилик тартпайт. Эгерде талапкердин, саясий партиянын шайлоо фондуна жогоруда көрсөтүлгөн жеке жана юридикалык жактар которгон акча каражаттары келип түшкөн учурда, соттун чечими боюнча банк же башка мекемелер, ал каражаттарды Борбордук шайлоо комиссиясынын атайын фондуна которууга милдеттүү, ал өз кезегинде бул каражаттарды мамлекеттик бюджетке же Кыргыз Республикасынын Социалдык фондуна которот.

Эгерде кайрымдуулук ушундай кайрымдуулукту жасоого укугу болбогон жаран же юридикалык жак тарабынан берилген болсо, ушул берененин 3-бөлүгүнө ылайык ал кайрымдуулук берүүчүгө толугу менен кайра кайтарылууга тийиш.

Эгерде кайрымдуулук ушул конституциялык Мыйзамдын ушул беренесинин 2-бөлүгүнүн 54, 62-беренелеринин талаптарын бузуу менен жаран же юридикалык жак тарабынан берилген болсо, анда ал кайрымдуулук берүүчүгө толугу менен кайра кайтарылууга тийиш же ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген кайрымдуулуктун максималдуу өлчөмүнөн ашкан бөлүгү кайра кайтарылууга тийиш, мында кайра кайтаруунун себептери көрсөтүлөт.

Мында көрсөтүлгөн каражаттарды кайра кайтаруу менен байланышкан чыгымдар аларды берген жарандардын жана уюмдардын эсебинен жабылат.

4. Талапкердин, саясий партиянын шайлоо фонддоруна келип түшкөн акча каражаттары шайлоо дайындалган күнгө Кыргыз Республикасынын мыйзамында белгиленген эсептик көрсөткүчтөн саналат. Белгиленген өлчөмдөн ашык түшкөн акча каражаттары шайлоо фондуна чегерилүүгө жатпайт жана жарандарга жана уюмдарга кайтарылып берилет. Мында көрсөтүлгөн каражаттарды кайтарып

берүүгө байланышкан чыгымдар аларды чегерген жарандардын жана уюмдардын эсебинен жабылат.

Талапкердин бардык чыгымдарынын жалпы чектик суммасы кайра добуш берүү өткөрүлгөн учурда шайлоо фондунун каражаттарынын эсебинен бир жарым эсеге көбөйтүлүшү мүмкүн.

5. Шайлоо фондун түзүүчү бардык акча каражаттары банктагы же башка мекемедеги атайын эсепке которулат. Ушул эсеп Борбордук шайлоо комиссиясынын уруксаты менен талапкер, саясий партия тарабынан ачылат. Шайлоо фонддоруна келип түшүүчү акча каражаттары улуттук валютада гана кабыл алынышы керек. Көрсөтүлгөн эсептер боюнча кирешелер эсептелбейт жана төлөнбөйт.

Талапкер, саясий партия өзүнүн шайлоо фондунун бир гана атайын эсебин ачууга укуктуу.

6. Банк же башка мекемелердин тизмеси, көрсөтүлгөн эсептерди ачуунун, жүргүзүүнүн, шайлоо фонддорунун каражаттары боюнча эсепке алуунун жана отчеттуулуктун тартиби банк же башка мекемелер менен макулдашуу боюнча, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленет.

7. Шайлоо фонддорунун каражаттарын тескөө укугу аларды түзгөн талапкерлерге, саясий партияларга, алардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнө таандык.

8. Шайлоо фонддорунун каражаттары максаттуу болот. Алар шайлоо өнөктүгүн өткөрүүгө байланышкан чыгымдарды жабуу үчүн гана пайдаланылышы мүмкүн.

9. Шайлоо фонддорунун каражаттары төмөнкүлөргө гана пайдаланылышы мүмкүн:

1) шайлоо алдындагы үгүткө, талапкерди колдоо үчүн кол чогултууга багытталган уюштуруу-техникалык чараларды финансылык камсыздоого;

2) ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген өлчөмдө шайлоо күрөөсүн төлөөгө;

3) шайлоо өнөктүгүн өткөрүү менен түздөн-түз байланышкан жумуштарды аткарууга, кызматтарды көрсөтүүгө төлөөгө, атап айтканда, төмөнкүлөргө:

- маалыматтык жана консультациялык мүнөздөгү кызмат көрсөтүүлөргө;

- үгүт материалдарын чыгарууга жана таратууга;

- жайларды, жабдууларды ижарага алууга;

- транспорттук жана иш сапар чыгымдарын жабууга;

- байланыш кызмат көрсөтүүлөрүнө;

- канцеляриялык товарларды, жабдууларды сатып алууга;

- жарыяларды жана талапкердин сүйлөгөн сөздөрүн жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыялоого;

- шайлоочулар менен шайлоо алдындагы чогулуштарды, жолугушууларды өткөрүүгө.

10. Жарандар жана юридикалык жактар талапкерди, талапкерлердин тизмесин шайлоого көмөктөшүүчү иш аракеттерге шайлоо фонддору аркылуу гана каржылык (материалдык) колдоо көрсөтүүгө укуктуу. Юридикалык жактарга, алардын филиалдарына, өкүлчүлүктөрүнө, ошондой эле жеке адамдарга шайлоого түздөн-түз же кыйыр түрдө байланыштуу жумуштарды, кызмат көрсөтүүлөрдү, товарларды сатууну бекер аткарууга же негизсиз төмөндөтүлгөн бааларда аткарууга тыюу салынат. Талапкерлердин, саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү, ишенимдүү адамдары, байкоочулары, шайлоо комиссиялардагы өкүлдөрү, өздөрүнүн ыйгарым укуктарын, шайлоого түздөн-түз же кыйыр түрдө байланыштуу жумуштарды, кызмат көрсөтүүлөрдү бекер аткарууга укуктуу.

11. Талапкерлерге, саясий партияларга шайлоочулардын колун чогултууга, шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүгө, башка шайлоо алдындагы иш чараларды жүзөгө ашырууга өздөрүнүн шайлоо фонддоруна келип түшкөн каражаттардан тышкары акча каражаттарын пайдаланууга тыюу салынат.

12. Банк же башка мекемелер Борбордук шайлоо комиссиясынын талабы боюнча - күн сайын 24 сааттын ичинде талапкердин, саясий партиянын атайын эсебинде турган каражаттардын келип түшүүлөрү жана чыгымдалышы жөнүндө маалыматтарды Борбордук шайлоо комиссиясына берип турууга милдеттүү. Көрсөтүлгөн маалыматтар келип түшкөнүнө жараша милдеттүү түрдө Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына жекече маалыматтар жана банктык сыр жөнүндө мыйзамдарды эске алуу менен жайгаштырылуусу тийиш.

13. Талапкер өз талапкерлигин алып салган, саясий партия талапкерлердин тизмесин чакырып алган же талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоо жокко чыгарылган (алынып салынган) талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоодон баш тарткан учурда, шайлоо фондуна келип түшкөн акча каражаттары аларды берген жарандарга жана уюмдарга токтоосуз кайтарылып берилүүсү тийиш.

Мында көрсөтүлгөн каражаттарды кайтарып берүүгө байланыштуу чыгымдар аларды берген жарандардын жана уюмдардын эсебинен жабылат.

14. Талапкердин, саясий партиянын шайлоо өнөктүгүнө байланыштуу белгилүү жумуштарды аткаруу (кызмат көрсөтүү) жөнүндө жарандар жана юридикалык жактар менен келишимдер (макулдашуулар) талапкердин жеке өзү же анын ыйгарым укуктуу өкүлү, саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлү тарабынан түзүлөт. Талапкердин, саясий партиялардын атайын эсептеринен төлөөлөр боюнча келишимдер жана макулдашуулар добуш берүү күнүнүн алдыңкы күнүнөн кеч түзүлүшү мүмкүн эмес.

Жеке жана юридикалык жактар менен эсептешүүлөр боюнча, ошондой эле атайын эсепте турган, чыгымдалбаган акча каражаттарын кайра кайтаруу боюнча бардык финансылык операциялар добуш берүү күнүнө чейин 5 календардык күндөн кечиктирбестен токтотулат.

Шайлоо өнөктүгүн өткөрүү менен байланышкан иштерди (кызмат көрсөтүүлөрдү) аткаруу (берүү) үчүн талапкердин, саясий партиянын жана жеке, юридикалык жактардын ортосундагы эсептешүүлөр накталай эмес тартипте гана жүзөгө ашырылат.

14-1. Талапкер, саясий партия Кыргыз Республикасынын жарандары менен үгүт боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү аткаруу жөнүндө келишимдерди төмөнкүдөй чектерде түзүүгө укуктуу:

- саясий партия, Кыргыз Республикасынын Президентинин кызмат ордуна талапкер 10 000 үгүттөөчүдөн ашпайт;

- бир мандаттуу округдан талапкер 500 үгүттөөчүдөн ашпайт.

15. Кайра добуш берүү өткөрүүдө аларга карата кайра добуш берүү өткөрүлүп жаткан талапкерлердин атайын эсептери боюнча каржылык аткарымдар кайра добуш берүү күнү дайындалган күнү кайра ачылат.

16. Шайлоо күрөөсү Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партияларга төмөнкүдөй учурларда кайтарып берилет:

1) бирдиктүү шайлоо округу боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын добуштарынын 1 пайыздан кем эмесин алгандарга, ошондой эле бир мандаттуу шайлоо округу боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын 5 пайыздан кем эмес добушун алгандарга, алар шайлоодон кийин 10 календардык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясына өз фондунун өлчөмү жана аны түзгөн бардык булактар, ошондой эле бардык жүргүзүлгөн чыгымдар жөнүндө отчет бергенден кийин;

2) эгерде Борбордук шайлоо комисиясы тарабынан Президенттин кызмат ордуна талапкерди, Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлердин тизмесин каттоодон баш тартуу жөнүндө чечим кабыл алынса;

3) шайлоо бюлеттенининин тексти жана формасы бекитилгенге чейин шайлоого андан ары катышуудан баш тарткандарга.

4) эгерде ушул бөлүктүн 1-пунктунда көрсөтүлгөн отчет Борбордук шайлоо комиссиясына берилгенден кийин шайлоо өткөн жок же жараксыз деп таанылса.

Күрөөнүн калган суммасы бюджетке кошулууга тийиш.

16-1. Мыйзамдарды бузуунун натыйжасында добуш берген күнүнө чейин талапкерди, саясий партиянын талапкерлеринин тизмесин каттоону жокко чыгарган учурда, ошондой эле ушул конституциялык Мыйзамдын 37-беренесинин 41-бөлүгүндө каралган учурда талапкер, саясий партия тарабынан коюлган шайлоо күрөөсү кайтарылып берилбейт жана бюджетке чегерилет.

17. Атайын эсептеги чыгымдалбаган акча каражаттарынын калдыктары добуш берүү күнүнөн кийин талапкерлерге, саясий партияларга кайтарылып берилет.

18. Шайлоо фонддорунун каражаттарына, көрсөтүлгөн фонддорго ыктыярдуу кайрымдуулук менен берилген жана чегерилген каражаттарга, ошондой эле көрсөтүлгөн фонддордун чыгымдарына салык салуунун тартиби Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленет.

19. Шайлоо фондунун атайын эсеби талапкер, саясий партия жыйынтык финансылык отчетту бергенден кийин Борбордук шайлоо комиссиясынын көрсөтмөсү боюнча банк же башка мекеме тарабынан жабылат.

20. Талапкерлер, саясий партиялар өздөрүнүн шайлоо фонддорунун акча каражаттарынын келип түшүшүнүн жана чыгымдалышынын эсебин жүргүзүүгө жана тиешелүү финансылык отчетторду Борбордук шайлоо комиссиясына берүүгө милдеттүү. Финансылык отчеттордун тартиби, мөөнөттөрү жана формасы Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аныкталат.

21. Шайлоо фонддорунун каражаттарынын келип түшүшү жана чыгымдалышы жөнүндө маалымат, шайлоо өнөктүгүн финансылоо жөнүндө талапкерлердин, саясий партиянын финансылык отчеттору, шайлоо күрөөлөрүнүн келип түшкөн жана кайра кайтарылган каражаттарынын суммасы жана мамлекеттик бюджетке которулган сумма жөнүндө маалымат жеке маалыматтар жана банктык сыр жөнүндө

мыйзамдарды эске алуу менен Борбордук шайлоо комиссиясынын расмий сайтына милдеттүү түрдө жайгаштырылууга тийиш.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2020-жылдын 11-ноябрындагы № 2, 2021-жылдын 15-июлундагы № 84, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

42-берене. Шайлоону өткөрүүгө бөлүнгөн каражаттардын, талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддорунун каражаттарынын чыгымдалышын көзөмөлдөө

1. Талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддорунун каражаттарын түзүүнүн жана чыгымдоонун тартибин көзөмөлдөө шайлоо комиссиялары тарабынан жүзөгө ашырылат.

2. Шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө шайлоо комиссияларына республикалык бюджеттен бөлүнгөн акча каражаттарынын максаттуу чыгымдалышын көзөмөлдөө, ошондой эле талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддорунун акча каражаттарынын келип түшүү булактарын, каражаттардын туура эсептелишин жана пайдаланылышын көзөмөлдөө, талапкерлердин, саясий партиялардын каржылык отчетторун текшерүү үчүн Борбордук шайлоо комиссиясынын алдында саны 7 кишиден аз эмес көзөмөлдөө-текшерүү тобу түзүлөт. Көзөмөлдөө-текшерүү тобун уюштуруунун жана иштөө тартибин Борбордук шайлоо комиссиясы аныктайт.

3. Көзөмөлдөө-текшерүү тобуна төмөнкүлөр кирет: көзөмөлдөө-текшерүү тобунун жетекчиси, анын орун басары, көзөмөлдөө-текшерүү тобуна дайындалган шайлоо комиссиясынын мүчөлөрү, укук коргоо, каржылык жана башка мамлекеттик органдардын, уюмдардын жана мекемелердин тартылган адистери. Көрсөтүлгөн органдар, уюмдар жана мекемелер, Борбордук шайлоо комиссиясынын суроо-талабы боюнча шайлоону дайындоо жөнүндө расмий чечим жарыяланган күндөн тартып 15 календардык күндөн кечиктирбестен адистерди анын карамагына жиберүүгө милдеттүү.

4. Тартылган адистер көзөмөлдөө-текшерүү тобунда иштеп жаткан убакытка негизги жумуштарынан бошотулат, аларга жумуш орду (кызматы), белгиленген кызматтык маянасы жана негизги иштеген жери боюнча башка төлөмдөр сакталат. Көрсөтүлгөн тартылган адистерге ошондой эле шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө бөлүнгөн каражаттардын эсебинен сыйлык акы төлөнүшү мүмкүн.

5. Көзөмөлдөө-текшерүү тобунун ишин уюштурууну, укуктук жана материалдык-техникалык жактан камсыз кылууну Борбордук шайлоо

комиссиясы жүзөгө ашырат.

6. Көзөмөлдөө-текшерүү тобу Борбордук шайлоо комиссиясынын жазуу жүзүндөгү тапшырмасы боюнча:

1) талапкерлердин, саясий партиялардын, төмөн турган шайлоо комиссияларынын каржылык отчетторун текшерет;

2) талапкерлерден, саясий партиялардан, шайлоо комиссияларынан өзүнүн компетенциясына кирген бардык маселелер боюнча маалыматтарды суратат жана алат;

3) талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүүнү каржылоого, шайлоо өнөктүгүн жүргүзүүгө түздөн-түз байланышкан башка иш чараларды жүзөгө ашырууларынын белгиленген тартибинин сакталышын көзөмөлдөйт;

4) көзөмөлдөө-текшерүү тобунун карамагына кирген бардык маселелер боюнча мамлекеттик органдарга, менчигинин түрүнө карабастан уюмдарга, ошондой эле жарандарга кайрылат, шайлоону каржылык камсыз кылууга байланыштуу зарыл маалыматтарды жана материалдарды суратып алат. Көзөмөлдөө-текшерүү тобунун кайрылууларына жооптор жана ал сураткан материалдар - 3 күндүк мөөнөттө, ал эми добуш берүү күнүнө 5 жана андан аз күн калганда жана добуш берүү күнү - токтоосуз берилет;

5) шайлоону каржылоодогу каржылык эреже бузуулар жөнүндө документтерди түзөт;

6) талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо өнөктүгүн каржылоодо алар тарабынан кетирилген эреже бузуулар үчүн талапкерлерге, саясий партияларга, ошондой эле жарандарга жана юридикалык жактарга карата жоопкерчилик чарасын колдонуу жөнүндө маселени тиешелүү шайлоо комиссиясынын алдына коет;

7) текшерүүлөрдү жүргүзүүгө, корутундуларды жана эксперттик баалоолорду даярдоого эксперттерди тартат.

(КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

9-глава
Шайлоо эркиндигинин кепилдиктери

43-берене. Шайлоо комиссияларынын, мамлекеттик органдардын шайлоонун эркиндигин камсыз кылуу боюнча иштери

1. Шайлоого даярдык көрүүдө жана өткөрүүдө шайлоо комиссиялары, прокуратура органдары, ички иштер органдары Конституциянын, ушул конституциялык Мыйзамдын, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарынын так сакталышын камсыз кылат.

2. Добуш берүү күнү жана анын алдындагы күнү соттор, прокуратура органдары, ички иштер органдары үчүн жумуш күнү болуп саналат. Талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддорунун атайын эсептерин тейлеген банк же башка мекемелер үчүн добуш берүү күнүнүн алдындагы күн жумушчу күн болуп саналат.

3. Ички иштер органдары шайлоо участкасынын аймагында добуш берүүнү өткөрүүдө шайлоо комиссиялары талап кылган, ошондой эле коомдук тартип бузулган учурда, участкалык шайлоо комиссиясынын төрагасынын чакыруусу боюнча добуш берүү үчүн жайда коомдук тартипти камсыз кылуу боюнча жардам көрсөтүүгө милдеттүү.

4. Мамлекеттик жана башка органдардын, алардын кызмат адамдарынын, шайлоо процессинин башка субъекттеринин жарандардын шайлоо укуктарын, ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарын бузган чечимдери жана (же) аракеттери (аракетсиздиги) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык прокуратура органдарына, ички иштер органдарына, шайлоо комиссияларына же сотко даттанылышы мүмкүн.

Мында ушул бөлүктүн үчүнчү абзацында көрсөтүлгөн адамдарды кошпогондо, ички иштер органдары коомдук тартипти бузууга тиешелүү арыздарды (даттанууларды), ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик каралган, шайлоо процессинин субъекттеринин аракеттерине карата арыздарды кароо боюнча иштерди жүргүзөт.

Прокуратура органдары аткаруу бийлигинин органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, алардын кызмат адамдары тарабынан шайлоо мыйзамдарынын сакталышын көзөмөлдөйт, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик каралган алардын иш-аракеттерине карата арыздарды (даттанууларды) карайт.

Ушул бөлүктүн үчүнчү абзацында көрсөтүлгөн адамдарды копшогондо, шайлоо комиссиялары Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген ыйгарым укуктарынын чектеринде жоопкерчилиги каралган, шайлоо процессинин субъекттеринин иш-аракеттерине карата арыздарды мыйзамдарда белгиленген ыйгарым укуктарынын чектеринде карайт.

Шайлоону даярдоодо жана өткөрүүдө шайлоо комиссиялары тарабынан шайлоо комиссияларынын бардык деңгээлдеринде ыкчам аракеттенүүчү координациялык топтор түзүлөт, алардын курамына укук коргоо органдарынын өкүлдөрү кирет. Ыкчам аракеттенүүчү координациялык топтун негизги функциялары шайлоо мыйзамдарынын бузулушуна карата ыкчам аракет көрүү жана көрүлүп жаткан чаралар тууралуу жарандарга маалымдоо болуп эсептелет.

Ыкчам аракеттенүүчү координациялык топтун иш тартиби Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан аныкталат.

Мамлекеттик жана башка органдардын, алардын кызмат адамдарынын, шайлоо процессинин башка катышуучуларынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздигине) арыздар (даттануулар) менен шайлоочулар, талапкерлер, саясий партиялар, коммерциялык эмес уюмдар, алардын өкүлдөрү жана байкоочулар кайрыла алышат. Арыздар (даттануулар) жүйөлүү болуп, аларга негизделген далилдер менен бирге берилүүгө тийиш.

5. Шайлоочулардын, талапкерлердин, саясий партиялардын, шайлоо жүрүмүнүн башка субъекттеринин шайлоону даярдоонун жүрүшүндө келип түшкөн арыздары (даттануулары) прокуратура жана ички иштер органдары тарабынан арыз (даттануу) келип түшкөн учурдан тартып 2 күндүк мөөнөттө, ал эми добуш берүү күнү же добуш берүү күнүнүн алдындагы күнү токтоосуз каралуусу тийиш. Эгерде шайлоону даярдоонун жүрүшүндө келип түшкөн арыздарда (даттанууларда) камтылган фактылар кошумча текшерүүнү талап кылган учурда, алар боюнча чечимдер 3 күндүк мөөнөттөн кечиктирбестен кабыл алынат. Прокуратура органдары, ички иштер органдары арыз (даттануу) боюнча кабыл алынган чечимдин көчүрмөсүн тиешелүү шайлоо комиссиясына токтоосуз жөнөтөт.

6. Арыздары (даттанууларды) кароодон баш тартылган учурда, прокуратура органдары, ички иштер органдары баш тартуунун негиздерин баяндоо менен чечимдин көчүрмөсүн токтоосуз берүүгө милдеттүү.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

44-берене. Шайлоо жүрүмүнүн субъекттеринин шайлоо укуктарын бузган шайлоо комиссияларынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) даттануу

1. Шайлоо комиссияларынын, алардын кызмат адамдарынын шайлоо жүрүмүнүн субъекттеринин шайлоо укуктарын бузган чечимдери жана (же) аракеттери (аракетсиздиктери) жогору турган шайлоо комиссиясына, Борбордук шайлоо комиссиясынын чечими жана (же) аракеттери (аракетсиздиги) сотко даттанылышы мүмкүн.

2. Шайлоо комиссияларынын жарандардын шайлоо укуктарын бузган чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздигине) шайлоочулар, талапкерлер, саясий партиялар, алардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү, коомдук байкоочулар, арыз (даттануу) менен кайрылышы мүмкүн.

(Экинчи абзац КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

3. Арыздарды (даттанууларды) ошондой эле шайлоо укуктарын, шайлоо мыйзамдарын бузуулар жөнүндө маселе каралган башка учурларда, кызыкдар жактар же алардын өкүлдөрү кароонун күнү, убактысы жана орду жөнүндө кабарландырылат. Көрсөтүлгөн жактар каралып жаткан маселенин маңызы боюнча түшүндүрмөлөрдү берүүгө жана далилдерди келтирүүгө укуктуу.

4. Участкалык шайлоо комиссияларынын, алардын кызмат адамдарынын шайлоо жүрүмүнүн субъекттеринин шайлоо укуктарын бузган чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) округдук, аймактык шайлоо комиссиясына даттанылат.

5. Шайлоо жүрүмүнүн субъекттеринин шайлоо укуктарын бузган округдук, аймактык шайлоо комиссияларынын, алардын кызмат адамдарынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) Борбордук шайлоо комиссиясына даттанылат.

6. Борбордук шайлоо комиссиясынын чечимдерине жана (же) аракеттерине (аракетсиздиктерине) биринчи баскычтагы сотко, биринчи баскычтагы соттун чечими - Жогорку сотко даттанылат. Жогорку соттун чечими акыркы болуп саналат жана ага даттанууга болбойт.

7. Арыздар (даттануулар), шайлоо субъектине анын укуктары бузулганы, чечимдер кабыл алынганы, аракеттер (аракетсиздиктер) жасалганы жөнүндө белгилүү болгон учурдан тартып токтоосуз, бирок 3 календардык күндөн кечиктирбестен берилет.

8. Шайлоонун даярдоонун жүрүшүндө келип түшкөн арыздар (даттануулар) шайлоо комиссиялары жана соттор тарабынан арыз

(даттануу) келип түшкөн учурдан тартып 3 күндүк мөөнөттө, ал эми добуш берүү күнү же добуш берүү күнүнүн алдыңкы күнү - токтоосуз каралууга жатат. Эгерде шайлоону даярдоонун жүрүшүндө келип түшкөн арыздарда (даттанууларда) камтылган фактылар кошумча текшерүүнү талап кылган учурда, алар боюнча чечимдер 5 күндүк мөөнөттөн кечиктирбестен кабыл алынат. Чечимди кабыл алган органдын колу коюлган жана мөөрү басылып ырасталган чечим жазуу жүзүндө токтоосуз арыз ээсине тапшырылат.

9. Арызды (даттанууну) кароонун натыйжалары боюнча кабыл алынган чечимге карата арыз (даттануу) - жогору турган шайлоо комиссиясына, ал эми Борбордук шайлоо комиссиясынын чечимине даттануу чечим чыгарылган учурдан тартып 3 календардык күндүн ичинде сотко берилет. Аракетсиздикке даттанылган учурда, арыз (даттануу) - жогору турган шайлоо комиссиясына, ал эми Борбордук шайлоо комиссиясынын аракетсиздигине даттанганда аракет көрүү керек болгон күндөн тартып 3 календардык күндүн ичинде сотко берилет.

10. Жогору турган шайлоо комиссиясы төмөн турган шайлоо комиссиясынын чечимин күчүндө калтырат же аны жокко чыгарат жана арыздын (даттануунун) маңызы боюнча чечим кабыл алат.

11. Сот арыздардын (даттануулардын) негиздүүлүгүн белгилейт жана талашылган чечимдерди, аракеттерди (аракетсиздиктерди) мыйзамсыз деп тааныйт жана Борбордук шайлоо комиссиясынын чечимин жокко чыгарат, же болбосо эгерде талашылган чечимдер, аракеттер (аракетсиздиктер) мыйзамдуу болуп саналары аныкталса, арыздарды (даттанууларды) канааттандыруудан баш тартылат.

12. Арыздарды (даттанууларды) берүү мөөнөттөрү калыбына келтирилүүгө жатпайт. Арыздарды (даттанууларды) берүү мөөнөтү чечим кабыл алынгандан, аракет (аракетсиздик) жасалгандан кийинки күнү башталат. Көрсөтүлгөн мөөнөттөр аяктагандан кийин арыздар (даттануулар) кабыл алынбайт.

13. Талаш-тартыштарды кароо менен байланышкан материалдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык сакталууга тийиш.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

45-берене. Шайлоо комиссиялардын добуш берүү жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо тууралуу чечимдерине даттануу

1. Шайлоо комиссияларынын добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө жана шайлоонун натыйжаларын аныктоо жөнүндө чечимдерине талапкерлер, талапкерлердин тизмелерин көрсөткөн саясий партиялар, алардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү жана байкоочулар арыздар (даттануулар) менен кайрыла алышат.

2. Добуш берүүнүн жыйынтыктарын белгилөө тууралуу участкалык шайлоо комиссияларынын чечимдерине округдук, аймактык шайлоо комиссияларына даттанылат; округдук, аймактык шайлоо комиссияларынын чечимдерине Борбордук шайлоо комиссиясына даттанылат; Борбордук шайлоо комиссиясынын чечимдерине биринчи инстанциядагы сотко даттанылат; биринчи инстанциядагы соттун чечимдерине Жогорку сотко даттанылат.

3. Арыздар (даттануулар) добуш берүүнүн жыйынтыгы белгиленген же шайлоонун натыйжалары аныкталган учурдан тартып, 3 календардык күндүн ичинде берилет.

4. Келип түшкөн арыздар (даттануулар) шайлоо комиссиялары же соттор тарабынан келип түшкөн учурдан тартып 3 күндүк мөөнөттө каралууга жатат. Эгерде арызда (даттанууда) камтылган фактылар кошумча текшерүүнү талап кылган учурда, алар боюнча чечимдер 5 күндүк мөөнөттөн кечиктирбестен кабыл алынат. Чечимди кабыл алган орган тарабынан кол коюлган жана мөөрү басылып ырасталган чечим жазуу жүзүндө токтоосуз арыз ээсине тапшырылат.

5. Кабыл алынган чечимдерге арыздар (даттануулар) чечим кабыл алынган учурдан тартып 3 календардык күндүн ичинде берилет.

6. Сот ушул конституциялык Мыйзамда, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган учурларда, Борбордук шайлоо комиссиясынын шайлоонун натыйжаларын аныктоо тууралуу чечимин жокко чыгарышы мүмкүн.

7. Соттун чечими чыгарылган учурдан тартып мыйзамдуу күчүнө кирет жана мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, коммерциялык эмес уюмдар, кызмат адамдары, шайлоо комиссиялары жана шайлоо жүрүмүнүн башка катышуучулары үчүн аткарылууга милдеттүү.

Сот тарабынан кабыл алынган жүйөлүү чечим токтоосуз арыз ээсине, жоопкерге же алардын өкүлдөрүнө, ошондой эле Борбордук шайлоо комиссиясына берилет.

Ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте жана мөөнөттөрдө кассациялык даттануусунун берилиши, Борбордук шайлоо комиссиясынын биринчи инстанциядагы соттун чечимин аткаруусун токтото турат.

8. Биринчи инстанциядагы соттун чечимине даттануу соттун чечими чыгарылган учурдан тартып, 3 календардык күндүн ичинде берилиши мүмкүн.

9. Райондук (шаардык) соттун мыйзамдуу күчүнө кирген чечимине даттануу көзөмөлгө алуу тартибинде Жогорку сотко келип түшкөн күндөн тартып, 5 календардык күндүн ичинде каралат.

Кассациялык даттануусу Жогорку сотко алып келинет, ал милдеттүү түрдө Борбордук шайлоо комиссиясынын өкүлүн чакырат.

Соттун чечимине кассациялык даттануусу чечим чыгарган тиешелүү сот аркылуу алып келинет. Даттанууну түздөн-түз кассациялык инстанциясына берүү даттанууну кароо үчүн тоскоолдук болуп саналбайт.

Кассациялык инстанциясынын сотунун токтому чыгарылган учурдан тартып мыйзамдуу күчүнө кирет, акыркы болуп саналат жана даттанууга жатпайт.

10. Арыздарды (даттанууларды) берүү мөөнөттөрү калыбына келтирилүүгө жатпайт. Көрсөтүлгөн мөөнөттөр бүткөндөн кийин арыздар (даттануулар) кабыл алынбайт.

11. Талаш-тартыштарды кароо менен байланышкан материалдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык сакталууга жатат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

46-берене. Талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоону жокко чыгаруу, шайлоо комиссиясынын добуш берүүнүн жыйынтыктары жөнүндө, шайлоонун натыйжалары жөнүндө чечимдерин жокко чыгаруу үчүн негиздер

1. Шайланган талапкердин каттоосу, талапкер өзүнүн пассивдүү шайлоо укугу жок экени тууралуу маалыматтарды жашырып койгонунун, анын ичинде талапкердин мыйзамда белгиленген тартипте алып салынбаган же жоюлбаган соттолгондугу же ушул конституциялык Мыйзамдын 3-беренесинин 4-бөлүгүндө каралган жагдайлардын бар экени жөнүндө, ага карата соттун айыптоо өкүмү күчүнө киргени жөнүндө, Кыргыз Республикасынын жарандыгынан чыкканы же жоготкону жөнүндө, башка мамлекеттин жарандыгына таандыгы жөнүндө, колдонуудагы

мыйзамдарда белгиленген негиздерде анын башка пассивдүү шайлоо укугу жок экени тууралуу маалыматтар талапкер тарабынан жашырган фактылары далилденген учурларда, ошондой эле талапкер каза болгон учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жокко чыгарылат.

2. Талапкердин каттоосу төмөнкү учурларда жокко чыгарылат:

1) ушул конституциялык Мыйзамдын 53-беренесинин 6-бөлүгүндө жана 61-беренесинин 10-бөлүгүнүн биринчи абзацында белгиленген мөөнөттөрдө талапкер өзүнүн талапкерлигин алып салуу жөнүндө арыз бергенде;

2) (КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

3) өзүнүн шайлоо өнөктүгүн каржылоодо талапкер шайлоо фондунун каражаттарынан тышкары, талапкердин шайлоо фондуна келип түшкөн акча каражаттарынын жалпы суммасынын 0,5 пайыздан ашыгын түзгөн башка акча каражаттарын пайдаланганда, же талапкер өзүнүн шайлоо фондунун каражаттарынан чыгымдарды шайлоо фондундагы каражаттардын бардык чыгымдарынын белгиленген суммасынын чегинен 0,5 пайыздан ашык чыгымдаганда;

4) ушул конституциялык Мыйзамдын 21, 53 жана 61-беренелеринде белгиленген талаптар бузулганда;

5) талапкер, анын өкүлдөрү талапкерди шайлоо максатында административдик ресурсту кыянаттык менен пайдаланууга жол берилбей тургандыгы жөнүндө ушул конституциялык Мыйзамдын 21-1-беренесинде каралган талаптарды бузганда;

6) талапкердин, анын өкүлдөрүнүн ушул конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү эрежелерин бузууга түздөн-түз катышуу фактылары далилдегенде;

7) талапкердин, анын ыйгарым укуктуу өкүлүнүн, ишенимдүү адамдарынын, байкоочулардын, ошондой эле жакын туугандарынын шайлоочуларды сатып алуу же ага катышуу, же ушул конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 3 жана 4-бөлүктөрүндө белгиленген бузууларга катышуу фактылары далилденгенде;

8) талапкерге карата соттун айыптоо өкүмүнүн күчүнө кириши.

3. Талапкерлердин тизмесинин каттоосу төмөнкү учурларда жокко чыгарылат:

1) эгерде саясий партиянын төмөнкүдөй арызы Борбордук шайлоо комиссиясына добуш берүү күнүнө чейин 5 календардык күндөн кечиктирбестен жазуу жүзүндө келип түшсө, саясий партия талапкерлердин тизмесин кайра чакыртып алганда жана шайлоого катышуудан баш тартканда;

2) өзүнүн шайлоо өнөктүгүн каржылоодо саясий партия шайлоо фондунун каражаттарынан тышкары, саясий партиянын шайлоо фондуна келип түшкөн акча каражаттарынын жалпы суммасынын 0,5 пайыздан ашыгын түзгөн башка акча каражаттарын пайдаланганда же саясий партия өзүнүн шайлоо фондунун каражаттарынан чыгымдарды шайлоо фондундагы каражаттардын бардык чыгымдарынын белгиленген суммасынын чегинен 0,5 пайыздан ашыкча чыгымдаганда;

3) ушул конституциялык Мыйзамдын 21, 53 жана 61-беренелеринде белгиленген талаптар бузулганда;

4) саясий партиянын жетекчилиги, талапкерлер тарабынан талапкерлердин тизмесин шайлоо максатында административдик ресурсту кыянаттык менен пайдалануунун жол берилбестиги жөнүндө ушул конституциялык Мыйзамдын 21-1-беренесинде каралган талаптар бузулганда;

5) саясий партиянын аткаруу органынын жетекчилигинин же кызматкерлеринин, талапкерлердин, саясий партиянын өкүлдөрүнүн ушул конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүндө белгиленген шайлоо алдындагы үгүт жүргүзүү эрежелерин бузууга түздөн-түз катышы бар экендигинин фактылары ырасталганда;

6) саясий партиянын жетекчилигинин, аткаруу органынын кызматкерлеринин, талапкерлердин, ыйгарым укуктуу өкүлдөрүнүн, саясий партиянын ишенимдүү адамдарынын, саясий партиянын атынан чыккан байкоочулардын шайлоочуларды сатып алуу же алардын шайлоочуларды сатып алууга катышы бар экенинин фактылары далилденгенде.

4. Эгерде Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан Президентти шайлоонун жыйынтыктары аныкталгандан кийин жана шайланган талапкерге мандатты тапшырганга чейин, ушул талапкерде пассивдүү шайлоо укугу болбогондугу тууралуу, анын ичинде, анда мыйзамда белгиленген тартипте алып салынбаган же жоюлбаган соттолгондугу бар экени жөнүндө, ага карата соттун айыптоочу өкүмү күчүнө киргени жөнүндө, Кыргыз Республикасынын жарандыгынан чыкканы же жоготкону жөнүндө, башка мамлекеттин жарандыгына таандык экени жөнүндө маалыматтар ырасталган, ошондой эле талапкер каза болгон учурда, шайлоонун натыйжалары жөнүндө чечим Борбордук шайлоо комиссиясы же сот тарабынан жокко чыгарылат жана шайлоо жараксыз деп таанылат.

Эгерде Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоонун натыйжаларын аныктагандан кийин жана шайланган талапкерди Жогорку Кеңештин депутаттыгына каттаганга чейин анда пассивдүү шайлоо укугунун жок экени тууралуу, анын ичинде, мыйзамда белгиленген тартипте алып салынбаган же жоюлбаган соттолгону бар экени жөнүндө, ага карата соттун айыптоо өкүмү күчүнө киргени жөнүндө, Кыргыз Республикасынын жарандыгынан чыкканы же жоготкону жөнүндө, башка мамлекеттин жарандыгына таандык экени жөнүндө маалыматтар ырасталган, ошондой эле ал каза болгон учурда, ушул шайланган талапкерди каттоо жөнүндө чечим кабыл алынбайт. Бул учурда ушул конституциялык Мыйзамдын 65-беренесинин талаптарын эске алуу менен, ушул саясий партиянын талапкерлеринин тизмесиндеги кийинки шайланган талапкер катталат.

5. Ушул беренеде көрсөтүлгөн негиздер шайланган талапкерди, анын ичинде талапкерлердин тизмесин каттоону жокко чыгаруу, добуш берүүнүн жыйынтыктары тууралуу, шайлоонун натыйжалары жөнүндө шайлоо комиссиясынын чечимдерин жокко чыгаруу үчүн толук жетиштүү болуп саналат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

47-берене. Шайлоо укуктарын бузгандык үчүн жоопкерчилик

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык төмөнкү адамдар жазык же башка жоопкерчиликтерди тартат:

1) күч колдонуу, алдоо, коркутуу, будамайлоо же башка ыкма менен Кыргыз Республикасынын жарандарынын шайлоо жана шайлануу укугун жүзөгө ашырышына тоскоолдук кылган, же болбосо добуш берүүнүн жашыруундуулугун бузган; же жарандардын шайлоочулардын тизмеси менен таанышууга укугун бузган; же жарандарды талапкерди колдоп кол коюуга мажбурлаган же аларга тоскоолдук кылган, ошондой эле кол коюу маалыматтарын оңдоого катышкан, же шайлоочуларды сатып алууну жүзөгө ашыргандар;

2) шайлануу максатында өзүнүн административдик ресурсту кыянаттык менен пайдалангандар же каттоого алынган шайлоочулар (шайлоочулардын тизмеси) жөнүндө маалыматтарды өз учурунда түзбөгөндөр жана көрсөтүлгөн маалыматтарды тиешелүү шайлоо комиссияларына жөнөтөр алдында тактабагандар; же шайлоону каржылоо эрежелерин бузгандар, анын ичинде, шайлоо комиссияларына каражаттарды которууну кармагандар; же жарандарга башка адамдар үчүн добуш берүүгө мүмкүнчүлүк түзүү үчүн шайлоо бюллетендерин

бергендер; же шайлоо документтерин жасалма жасоону жүзөгө ашыргандар, билип туруп жалган документтерди түзгөн жана бергендер; же билип туруп добуштарды туура эмес саноону же билип туруп добуш берүүнүн жыйынтыктарын туура эмес белгилөөнү, шайлоонун натыйжаларын туура эмес аныктоону жүзөгө ашыргандар; өздөрүнө жүктөлгөн милдеттерге карабастан, добуш берүүнүн жыйынтыктары, шайлоонун натыйжалары тууралуу маалыматтарды бербегендер же жарыялабагандар;

3) талапкерлер, саясий партиялар жөнүндө жалган маалыматтарды билип туруп таркаткандар, же талапкерлердин, алардын жакын туугандарынын жана талапкерлердин, саясий партиялардын өкүлдөрүнүн, ар-намысына жана кадыр-баркына шек келтирген башка аракеттерди жасагандар, же болбосо шайлоо комиссияларынын мүчөлөрүнүн, байкоочулардын, эл аралык байкоочулардын, талапкерлердин, саясий партиялардын, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнүн укуктарын, анын ичинде маалыматтарды жана шайлоо документтеринин көчүрмөлөрүн өз убагында алуу укуктарын бузгандар; же байкоочуларды, эл аралык байкоочуларды, талапкерлерди, талапкерлердин, саясий партиялардын тизмесин, талапкерлердин жана саясий партиялардын өкүлдөрүн, жалпыга маалымдоо каражаттарынын өкүлдөрүнүн каттоодон негизсиз баш тарткандар; шайлоо участкаларында шайлоо укуктарын жүзөгө ашырууга тоскоолдук кылгандар; же шайлоо алдында үгүт жүргүзүү эрежелерин бузгандар, анын ичинде добуш берүү күнүнүн алдыңкы күнү жана добуш берүү күнү үгүт жүргүзгөндөр; алардын өз милдеттерин аткарууларына байланыштуу шайлоо комиссияларынын жумушуна тоскоолдук кылгандар же мыйзамсыз кийлигишкендер; добуш берүүчү жайдан шайлоо бюллетендерин алып чыккандар; же шайлоону даярдоого жана өткөрүүгө каражаттардын чыгымдалышы жөнүндө отчетторду, талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо фонддорунун каржылык отчетторун жана шайлоону өткөрүүгө бөлүнгөн бюджеттик каражаттардын чыгымдалышы жөнүндө каржылык отчетторун бербегендер же жарыялабагандар, ошондой эле шайлоого катышуу үчүн ушул конституциялык Мыйзамда каралган өргүүнү берүүдөн баш тарткан жумуш берүүчүлөр.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

10-глава
Президентти шайлоо

48-берене. Президентти шайлоону дайындоо

1. Президентти кезектеги шайлоо иштеп жаткан Президенттин ал шайланган мөөнөттөгү ыйгарым укуктары аяктоочу жылдын октябрь айынын үчүнчү жекшембисинде өткөрүлөт жана шайлоо күнүнө чейин 4 ай калгандан кечиктирбестен Жогорку Кеңеш тарабынан дайындалат.

2. Президентти мөөнөтүнөн мурда шайлоо Конституцияда каралган учурларда, иштеп жаткан Президенттин ыйгарым укуктары токтотулган күндөн тартып жумалык мөөнөттөн кечиктирилбестен Жогорку Кеңеш тарабынан дайындалат жана иштеп жаткан Президенттин ыйгарым укуктары токтотулган күндөн тартып 3 айлык мөөнөттө өткөрүлүшү керек. Бул учурда ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген шайлоо иш аракеттеринин мөөнөттөрү чейрекке кыскартылат.

3. Эгерде Жогорку Кеңеш Президентти шайлоону же мөөнөтүнөн мурда шайлоону ушул березенин 1 жана 2-бөлүктөрүндө көрсөтүлгөн мөөнөттөрдө дайындабаган учурда, Президентти шайлоо же мөөнөтүнөн мурда шайлоо дайындалган болуп эсептелет. Мындай учурларда шайлоону дайындоонун мөөнөтү аяктаган күндөн кийинки күн шайлоонун дайындалган күнү болуп эсептелет.

4. Борбордук шайлоо комиссиясы ушул березенин 3-бөлүгүндө көрсөтүлгөн жагдайлар келип чыкканда, шайлоону өткөрүү күнү дайындалган болуп эсептелгенден тартып 2 календардык күндөн кечиктирбестен жалпыга маалымдоо каражаттарына Президентти шайлоону же мөөнөтүнөн мурда шайлоону өткөрүүнүн күнүн расмий жарыялайт жана ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген мөөнөттө шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү уюштурат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

49-берене. Президенттин кызмат ордуна талапкерди көрсөтүү тартиби

1. Президенттин кызмат ордуна талапкерлердин саны чектелбейт. Шайлоочулардын 30 миңден кем эмес колун топтогон жана өз шайлоо фондунун каражатынан Борбордук шайлоо комиссиясынын эсебине мыйзамда белгиленген эсептик көрсөткүчтүн он миң эсе өлчөмүндө шайлоо күрөөсүн төккөн адам Президенттикке талапкер болуп каттала алат.

2. Президенттин кызмат ордуна талапкерлерди көрсөтүү шайлоону дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыяланган күндөн кийинки күнү башталат жана шайлоо күнүнө чейин 75 календардык күн калганда аяктайт.

3. Президенттин кызмат ордуна талапкерлерди көрсөтүү укугу өзүн-өзү көрсөтүү жолу менен чыккан жарандарга, ошондой эле шайлоону дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыяланган күнгө карата белгиленген тартипте катталган саясий партияларга таандык.

Саясий партияларды мамлекеттик каттоо чөйрөсүндө функцияларды жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу бийликтин аткаруу бутагынын мамлекеттик органы катталган саясий партиялардын тизмесин түзөт жана шайлоону дайындоо жөнүндө чечим күчүнө кирген күндөн тартып 3 календардык күндөн кечиктирбестен, ар бир саясий партиянын жетекчисин, саясий партиянын мүчөлөрүн көрсөтүү менен Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын расмий жарыялоочу булактарга тизмени жарыялайт жана ошол эле мөөнөттө аталган тизмени Борбордук шайлоо комиссиясына жөнөтөт.

4. Саясий партия тарабынан Президенттин кызмат ордуна талапкерди көрсөтүү анын уставында каралган тартипте, саясий партиялар жөнүндө мыйзамдардын жана ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык жүзөгө ашырылат. Талапкер тапшырылган документтердин ишенимдүүлүгү үчүн мыйзамдарга ылайык жоопкерчилик тартат.

Саясий партиянын талапкерди көрсөтүү жөнүндө чечиминин протоколу талапкердин Президенттин кызмат ордуна талапкер болууга макулдугу жөнүндө арызын тиркөө менен саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлү тарабынан Борбордук шайлоо комиссиясына машина менен окуй турган түрдө тапшырылат.

Борбордук шайлоо комиссиясы документтерди берген адамга аларды алгандыгы тууралуу жазуу жүзүндө ырастама (маалымдама) берүүгө милдеттүү.

Ырастама (маалымдама) документтер тапшырылгандан кийин токтоосуз берилет.

5. Президенттин кызмат ордуна талапкерликке көрсөтүү үчүн талапкер же талапкерди көрсөткөн саясий партия Борбордук шайлоо комиссиясына төмөнкүдөй документтерди (Борбордук шайлоо комиссиясы белгилеген форма боюнча басылма түрүндө) берет:

1) өзүн-өзү көрсөтүү жолу менен Президенттин кызмат ордуна талапкер болууга ниеттенгендиги жөнүндө талапкердин арызын;

2) талапкер саясий партия тарабынан көрсөтүлгөн учурда - Президенттин кызмат ордуна аталган саясий партиядан талапкер болуп көрсөтүлүүгө макулдугу жөнүндө талапкердин арызын тиркөө менен саясий партиянын талапкерди көрсөтүү тууралуу чечиминин протоколу, ошондой эле саясий партиянын уставынын жана саясий партияны мамлекеттик каттоо (кайра каттоо) жөнүндө күбөлүктүн нотариалдык күбөлөндүрүлгөн көчүрмөлөрүн;

3) паспорттун көчүрмөсүн;

4) ушул конституциялык Мыйзамдын 51-беренесинде каралган сертификатты;

5) төмөнкүдөй документтерди:

- башка мамлекеттин жарандыгы жок экендиги тууралуу;

- талапкердин кайсыл бир учурда соттолгондугу, соттуулугу бар экендиги жөнүндө, эгерде талапкер колдонуудагы Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинде кылмыш деп таанылган жосундары үчүн тиешелүү мыйзам актыларына ылайык соттолгон болсо, талапкердин соттолуусуна негиз болгон Кыргыз Республикасынын Жазык кодексинин беренесинин (беренелеринин) номерин (номерлерин) жана аталышын (аталыштарын), чет мамлекеттин мыйзамынын беренесин (беренелерин) көрсөтүү менен, же соттуулугунун жоктугу жөнүндө;

6) жеке маалыматты, анын ичинде башка мамлекеттин жарандыгынын (анын ичинде мурдагы жарандыктары, башка жарандыгы) бар же болбосо жоктугу жагынан маалыматтарды топтоого жана талдап чыгууга жазуу жүзүндөгү макулдукту.

6. Талапкер ооруп калган, шектүүлөрдү жана айыптууларды кайтаруу алдында кармоочу жайларда жаткан учурларды кошпогондо, ал ушул берененин 5-бөлүгүндө каралган документтерди Борбордук шайлоо комиссиясына жеке өзү тапшырууга милдеттүү (мында талапкердин арыздагы колунун аныктыгы нотариалдык жактан күбөлөндүрүлүүшү керек же талапкер дарыланып жаткан стационардык дарылоо-алдын алуу мекемесинин администрациясы, ал шектүү же айыпталуучу катары камакта кармалган мекеменин администрациясы тарабынан жазуу жүзүндө күбөлөндүрүлүүгө тийиш). Талапкердин өтүнүчү боюнча документтерди берүүгө адамдын ыйгарым укуктары талапкер нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык берген ишеним кат менен ырасталууга тийиш.

Шайлоо документтерин берүү, аларда камтылган маалыматтардын толуктугу жана ишенимдүүлүгү үчүн, ошондой эле Борбордук шайлоо комиссиясы бекиткен берилүүчү документтердин тариздeлишинин шайкештиги үчүн жоопкерчиликти талапкер жана көрсөтүү тартибине карабастан саясий партия тартат.

Жазык же башка жоопкерчиликке алып келүүчү мыйзамдар бузулган белгилер табылган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы укук бузуу фактысын аныктоо жана күнөөлүү адамдарды жоопкерчиликке тартуу жөнүндө маселени чечүү үчүн тиешелүү документтерди жана материалдарды укук коргоо органдарына же башка ыйгарым укуктуу органдарга, сотко жөнөтөт.

7. Борбордук шайлоо комиссиясы ушул березенин 5-бөлүгүндө көрсөтүлгөн бардык документтер берилгенден кийин, документтерди берген адамга аларды алгандыгы жөнүндө берилген документтердин алынган датасын жана тизмесин көрсөтүү менен жазуу жүзүндөгү ырастаманы (маалымдаманы) токтоосуз берүүгө милдеттүү.

8. Эгерде Борбордук шайлоо комиссиясы талапкердин документтеринде толук эместик жана (же) ылайык эместиктер бар экендигин тапса, документтерди алгандан кийин 48 сааттын ичинде Борбордук шайлоо комиссиясы талапкерге же талапкерди көрсөткөн саясий партияга табылган ылайык эместиктер жөнүндө билдирет. Талапкер же саясий партия билдирүүнү алган учурдан тартып 48 сааттын ичинде зарыл документтерди, өзгөртүүлөрдү киргизүүгө жана оңдолгон документтерди Борбордук шайлоо комиссиясына берүүгө укуктуу.

Эгерде талапкер 48 сааттын ичинде зарыл болгон же оңдолгон документтерди бербесе, Борбордук шайлоо комиссиясы талапкерге документтерди кайтарып берет, мында мурда берилген жазуу жүзүндөгү ырастама (маалымдама) жараксыз деп эсептелет. Документтерди кайтарып берүү ушул березенин 2-бөлүгүндө көрсөтүлгөн мөөнөттүн чегинде талапкерди кайталап көрсөтүүгө тоскоолдук кылбайт.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

50-берене. Президенттин кызматына талапкерге карата коюлуучу талаптар

1. Кыргыз Республикасынын Президенти 5 жылдык мөөнөткө шайланат.

2. Бир эле адам эки мөөнөттөн ашык Президент болуп шайлана албайт.

3. Президент болуп 35 жаштан төмөн эмес, чет мамлекеттин жарандыгы жок, мамлекеттик тилди билген жана республикада жалпысынан 15 жылдан кем эмес жашаган Кыргыз Республикасынын жараны шайлана алат.

4. Президенттин кызмат ордуна талапкердин Конституцияда ага карата коюлган талаптарга ылайыктуулугун Борбордук шайлоо комиссиясы ушул конституциялык Мыйзамдын 49-беренесинин 5-бөлүгүндө көрсөтүлгөн документтер алынгандыгы тууралуу жазуу жүзүндөгү ырастаманы (маалымдаманы) талапкерге берген учурдан тартып 10 календардык күндүн ичинде аныктайт. Мында Президенттин кызмат ордуна талапкердин Кыргыз Республикасында жалпысынан 15 жылдан кем эмес жашагандыгы тууралуу факт чек аралар боюнча ыйгарым укуктуу органдын жана калкты каттоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын маалыматынын негизинде белгиленет.

Борбордук шайлоо комиссиясы көрсөтүлгөн талапкер Конституциянын жана ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келерин ырастаган маалымдаманы көрсөтүлгөн талапкерге берүүгө милдеттүү.

5. Борбордук шайлоо комиссиясы Конституциянын жана ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келген көрсөтүлгөн талапкерлердин маалыматтарын (фамилиясы, аты, атасынын аты) аны көрсөткөн субъектти (өзүн-өзү көрсөтүү, саясий партия) көрсөтүү менен расмий сайтка жарыялайт.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

51-берене. Президенттин кызмат ордуна талапкердин мамлекеттик тилди билүүсүн аныктоо

1. Президенттин кызмат ордуна талапкер Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген, мамлекеттик тилди билүүнүн деңгээлин аныктоо тутумунун талаптарына ылайык «Ортодон жогору» деңгээл катары мүнөздөлүүчү, карым-катыштын бардык чөйрөлөрүндө кесиптик ишти жүзөгө ашыруу үчүн коммуникативдик компетенциянын деңгээлинде мамлекеттик тилди билүүгө тийиш. Тилди билүүнүн деңгээли белгиленген үлгүдөгү сертификат (мындан ары - мамлекеттик тилди билүү деңгээли тууралуу сертификат) менен ырасталат.

2. Мамлекеттик тилди билүү деңгээли тууралуу сертификат ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган же мамлекеттик тилди билүү деңгээлине баа берүү чөйрөсүндөгү мекеме тарабынан тестирлөөнүн жыйынтыктары боюнча берилет.

3. (КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

52-берене. Президенттин кызмат ордуна талапкерди колдогон колдорду чогултуу

1. Президенттин кызмат ордуна талапкер 30 миңден кем эмес шайлоочунун колу менен колдоого алынууга тийиш.

2. Кол чогултуу талапкердин шайлоо фонду түзүлгөн күндөн тартып жүргүзүлөт жана талапкердин ыйгарым укуктуу өкүлдөрү тарабынан уюштурулат. Кол коюу барактарын даярдоо жана кол чогултуу менен байланышкан бардык чыгымдар талапкердин шайлоо фонду аркылуу гана жүргүзүлөт. Талапкерди колдогон шайлоочулардын колдорун чогултуу кол коюу барактарын даярдоо акысы төлөнгөн күндөн тартып башталат.

3. Кол активдүү шайлоо укугуна ээ шайлоочулардын арасында гана чогултулат. Шайлоочулардын колдорун чогултуу иштеген, кызмат өтөгөн, окуган, жашаган жерлерде, шайлоо алдындагы иш-чараларда, ошондой эле ушул конституциялык Мыйзамда үгүттөөгө жана кол чогултууга тыюу салынбаган башка жерлерде жүргүзүлөт.

Мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, менчигин түрүнө карабастан уюмдардын башкаруу органдарынын, мекемелердин, шайлоо комиссияларынын мүчөлөрүнүн кол чогултууга катышуусуна, ошондой эле шайлоочуларды кол чогултуу процессине мажбурлоого жана кол койгондугу үчүн аларга сыйакы төлөөгө жол берилбейт.

4. Шайлоочулардын колдорун чогултуу укугу Кыргыз Республикасынын жашы жеткен, аракетке жөндөмдүү жаранына таандык.

5. Шайлоочулар ар башка талапкерлерди колдоп кол коюуга, бирок бир эле талапкерди колдоп бир гана жолу кол коюуга укуктуу.

6. Кол коюу барагынын формасы, колдорду чогултуунун жана текшерүүнүн тартиби Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленет.

Мында берилген колдордун саны шайлоочулардын 60 миң колунан ашууга тийиш эмес.

7. Президенттикке талапкерди колдоп кол чогултуу боюнча кол коюу барактары мыйзамда белгиленген эсептик көрсөткүчтүн он миң эселенген өлчөмүндөгү шайлоо күрөөсүн төлөгөндүгүн ырастаган

документ менен бирге ыйгарым укуктуу өкүлдөр тарабынан шайлоо күнүнө чейин 50 календардык күндөн кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясына өткөрүп берилет. Борбордук шайлоо комиссиясы 10 күндүк мөөнөттө каттоо кызматтарынын кызматкерлерин жана сот-эксперттик иш чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын эксперттерин тартуу менен коюлган колдордун аныктыгын текшерет. Кол коюу барактарын кабыл алууда Борбордук шайлоо комиссиясы ар бир кол коюу барагын мөөр менен күбөлөндүрөт жана кол коюу барактары кабыл алынгандыгы жөнүндө жазуу түрүндө ырастама берет.

8. Коюлган колдордун аныктыгын текшерүү ушул беренинин 1-бөлүгүнө ылайык Президентикке талапкерге зарыл болгон сандагы ишенимдүү колдорду аныктаганга чейин жүргүзүлөт.

Текшерүү жүргүзүүнүн ар бир учуру жөнүндө каттоо үчүн колдорду тапшырган бардык талапкерлер кабарландырылышы керек. Коюлган колдорду текшерүүдө колдордун белгиленген санын тапшырган бардык талапкерлер же алардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү катышууга укуктуу.

9. Эгерде ушул беренеде каралган талаптар сакталбаса, кол коюу барактары жараксыз деп эсептелет.

10. Борбордук шайлоо комиссиясы жекече маалыматтарды жана кол коюу барактарында көрсөтүлгөн жарандардын башка маалыматтарын текшерүүнү, анын ичинде мыйзамдарга ылайык ведомстволор аралык электрондук өз ара аракеттенүү системасын колдонуу менен текшерүүнү жүзөгө ашырат.

11. Борбордук шайлоо комиссиясы текшерүүнүн жыйынтыктары боюнча талапкерге, анын ыйгарым укуктуу өкүлүнө талапкерди колдогон шайлоочулардын ишенимдүү колдорунун Конституцияда жана ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген санын тапшыргандыгын ырастаган Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан белгиленген үлгүдөгү документти берет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

53-берене. Президенттин кызмат ордуна талапкерлерди каттоо

1. Каттоо үчүн Кыргыз Республикасынын Президентинин кызмат ордуна талапкер же анын ыйгарым укуктуу өкүлү шайлоо күнүнө чейин 45 календардык күндөн кечиктирбестен ушул конституциялык Мыйзамдын 49-беренесине жана 52-беренесинин 7-бөлүгүнө ылайык мурда берилген документтерге толуктоо катары Борбордук шайлоо комиссиясына биографиялык маалыматтары бар анкетаны берет.

Борбордук шайлоо комиссиясы бардык документтер берилгенден кийин документтерди берген адамга токтоосуз түрдө аларды алгандыгы тууралуу, алган датасын жана берилген документтердин тизмесин көрсөтүү менен жазуу жүзүндөгү ырастама (маалымдама) берет.

2. Борбордук шайлоо комиссиясы документтерди кабыл алган күндөн тартып 10 календардык күндүн ичинде аларды текшерет жана талапкерди каттоо жөнүндө чечим чыгарат. Так эместиктер же жетишпеген документтер табылган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы жетишпеген документтерди толуктоо же каталарды оңдоо жөнүндө жазуу жүзүндө корутунду берет. Документ берген адам жазуу жүзүндөгү корутунду алынган күндөн тартып 3 күндүн ичинде жетишпеген документтерди толуктоого же кетирилген каталарды оңдоого милдеттүү. Жазуу жүзүндөгү корутундуда көрсөтүлгөн талаптар аткарылбаса, Борбордук шайлоо комиссиясы каттоодон баш тартуу жөнүндө жүйөлөштүрүлгөн чечим чыгарат.

3. Каттоодон баш тартуунун негиздери төмөнкүлөр болуп саналат:

1) ушул конституциялык Мыйзамга ылайык талапкерди каттоо үчүн зарыл болгон документтерди бербөө;

2) талапкерди колдоп берилген шайлоочулардын ишенимдүү колдорунун санынын жетишсиздиги;

3) талапкердин пассивдүү шайлоо укугунун жоктугу;

4) ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген учурларда талапкер өзүнүн шайлоо фондун түзбөгөндүгү;

5) ушул конституциялык Мыйзамдын 21-1-беренесинде каралган талаптарды сактабагандык.

Эгерде талапкер, талапкердин ыйгарым укуктуу өкүлү ушул беренеде көрсөтүлгөн каттоо үчүн зарыл болгон документтердин баарын бербесе, бирок каттоо мөөнөтү аяктаганга чейин аларды кошумча берсе, шайлоо комиссиясы талапкерди каттоого милдеттүү.

4. Талапкерди каттоодон баш тартуу тууралуу чечим кабыл алган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы ал кабыл алынган учурдан тартып бир сутка аралыгында талапкерге же болбосо саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлүнө баш тартуунун негизин баяндоо менен шайлоо комиссиясынын чечиминин көчүрмөсүн берүүгө милдеттүү. Көрсөтүлгөн чечим 5 күндүк мөөнөттө сотко даттанылышы мүмкүн.

5. Президенттин кызмат ордуна талапкерлерди каттоо шайлоо күнүнө чейин 35 календардык күн калганда аяктайт.

6. Президенттин кызмат ордуна талапкер кандай болбосун убакта,

бирок добуш берүү күнүнө чейин 3 календардык күндөн кечиктирбестен шайлоого андан ары катышуудан баш тартууга укуктуу, бул тууралуу Борбордук шайлоо комиссиясына жеке өзү жазуу жүзүндө арыз берет же өз өкүлү аркылуу нотариалдык жактан күбөлөндүрүлгөн арызын жөнөтөт. Көрсөтүлгөн арыздын негизинде талапкерди каттаган Борбордук шайлоо комиссиясы талапкердин каттоосун жокко чыгаруу тууралуу чечим кабыл алууга милдеттүү.

7. Борбордук шайлоо комиссиясы талапкерлерди каттагандан кийин 5-календардык күндөн кечиктирбестен ар бир талапкердин фамилиясын, атын, атасынын атын, туулган жылын, иштеген жана жашаган жерин, ошондой эле анын партиялык таандыктыгы жөнүндө маалыматтарды көрсөтүү менен каттоо жөнүндө билдирүүнү басма сөзгө жарыялайт.

8. Борбордук шайлоо комиссиясы каттагандан кийин 2 календардык күндүн ичинде талапкерлерге катталган датасын көрсөтүү менен талапкердин тиешелүү күбөлүктөрүн берет.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

54-берене. Президенттин кызмат ордуна талапкердин шайлоо фонду

1. Президенттин кызмат ордуна көрсөтүлгөн талапкердин Конституциянын, ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайыктуулугу жөнүндө маалымдама Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан берилгенден кийин 5 календардык күндүн ичинде шайлоо алдындагы өнөктүктү каржылоо үчүн, ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте өзүнүн шайлоо фондун түзөт.

2. Шайлоо фонддору төмөнкү акча каражаттарынын, ошондой эле Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан эске алынуучу үгүттүк-маалыматтык мүнөздөгү материалдардын эсебинен түзүлүшү мүмкүн:

1) эсептик көрсөткүчтөн 150000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, талапкердин өз каражаттарынан;

2) эсептик көрсөткүчтөн 500000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, талапкерге саясий партия тарабынан бөлүнгөн каражаттардан;

3) алардын ар бири эсептик көрсөткүчтөн 500000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, жеке жактардын ыктыярдуу берүүлөрүнөн;

4) алардын ар бири эсептик көрсөткүчтөн 500000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, юридикалык жактардын ыктыярдуу берүүлөрүнөн.

Талапкердин шайлоо фондунан келип түшкөн жана чыгымдалган акча каражаттарынын чектелген суммасы 2000000 жолудан көп эсептик көрсөткүчтөн ашпоосу керек.

Шайлоо фондун түзүү тартибин бузуу жана шайлоо фондунун чыгымдарынын чектелген суммасынан ашырып жиберүү мыйзамдарда каралган жоопкерчиликке алып келет.

3. (КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

55-берене. Добуш берүүнүн жыйынтыктарын чыгаруу жана Президентти шайлоонун натыйжаларын аныктоо

1. Участкалык шайлоо комиссияларынын протоколдорунун негизинде аймактык шайлоо комиссиялары өз жыйналыштарында өз аймактарындагы шайлоонун жыйынтыктарын чыгарат жана документтерди токтоосуз Борбордук шайлоо комиссиясына берет.

2. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо күнүнөн кийин 20 күндүк мөөнөттөн кечиктирбестен Президентти шайлоонун натыйжаларын аныктайт. Эгерде добуш берүүнүн жыйынтыктарына ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте даттанылган учурда, шайлоонун натыйжаларын аныктоо алар сот тарабынан биротоло каралганга чейин токтотулуп турат.

3. Добуш берүүнүн биринчи турунда шайлоого катышкан бардык шайлоочулардын добуштарынын жарымынан көбүн алган талапкер Президенттин кызмат ордуна шайланды деп эсептелет.

56-берене. Кайра добуш берүү

1. Эгерде шайлоо бюллетенине Президенттин кызмат ордуна экиден ашык талапкер киргизилсе жана алардын бири да шайланбай калса, Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоочулардын кыйла көп добушун алган эки талапкер боюнча кайра добуш берүүнү дайындайт.

2. Кайра добуш берүү ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарын сактоо менен, шайлоонун натыйжалары аныкталган күндөн тартып 20 күндүн ичинде өткөрүлөт. Кайра добуш берүү күнү жөнүндө билдирүүнү Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжалары аныкталган күндөн тартып 3 календардык күндөн кечиктирбестен жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыялайт.

3. Эгерде кайра добуш берүүнү өткөргөнгө чейин Президенттин кызматына талапкердин бири чыгып кетсе, Борбордук шайлоо комиссиясынын чечими боюнча, жалпы шайлоодо алгачкы жолу кайра добуш берүү дайындалган талапкерлерден кийин, шайлоочулардын кыйла көп добушун алган талапкер кайра добуш берүү өткөрүү үчүн экинчи талапкер деп таанылат. Эгерде башка талапкерлер калбаган учурда, шайлоо бир талапкер боюнча өткөрүлөт.

4. Кайра добуш берүүдө шайлоочулардын добушунун кыйла көбүрөөк санын алган талапкер шайланды деп эсептелет.

(КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

57-берене. Кайра шайлоо

Шайлоо жараксыз деп таанылган учурда, ошондой эле эгерде шайлоо бюллетенине эки талапкер киргизилип жана алардын бири да шайланбай калса, же кайра добуш берүүдө бир да талапкер шайланбаса, Жогорку Кеңеш бир айдын ичинде Президентти кайра шайлоону дайындайт.

Кайра шайлоо ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте жана мөөнөттөрдө өткөрүлөт.

Кайра шайлоо өткөрүү жөнүндө билдирүү тиешелүү чечим кабыл алынгандан кийин 3 календардык күндөн кечиктирбестен жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыяланат.

58-берене. Президенттин кызматына киришүүсү

1. Шайланган Президент шайлоонун натыйжалары расмий жарыяланган күндөн тартып 30 календардык күндүн ичинде Жогорку Кеңештин депутаттарынын катышуусунда Кыргызстан элине төмөнкүдөй мазмундагы ант берет:

«Мен ..., Кыргыз Республикасынын Президентинин кызматына киришип жатып, Кудайдын жана элимдин алдында мамлекет башчысынын ыйгарым укуктарын адилеттүү ишке ашырууга, адамдын жана жарандын укуктарын коргоого, Кыргыз Республикасынын Конституциясын так аткарууга, элибиздин биримдигин жана мамлекетибиздин бүтүндүгүн жана коопсуздугун сактоого ант беремин.».

Ант Президент тарабынан мамлекеттик тилде берилет.

Президенттин ант берүү аземи республикалык телекөрсөтүү жана радио боюнча алып берилет.

2. Президентти шайлоонун натыйжаларын жалпыга маалымдоо каражаттарына расмий жарыялоо Борбордук шайлоо комиссиясы 3 календардык күндүн ичинде жүзөгө ашырат.

3. Борбордук шайлоо комиссиясы шайланган Президентти каттайт жана Президенттин кызмат ордуна киришип жатканда, ага Президент болуп шайланганы тууралуу ырастама, айырмалоо белгилерин - Президенттин төш белгисин жана фамилиясы, аты, атасынын аты, ыйгарым укуктарынын мөөнөтү чегилип жазылган Штандартын (желегин) тапшырат.

(КР 2011-жылдын 25-ноябрындагы № 221 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

11-глава
Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо

59-берене. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоону дайындоо

1. Жогорку Кеңештин депутаттары 5 жылдык мөөнөткө шайланат.

Жогорку Кеңештин 54 депутаты бирдиктүү шайлоо округу боюнча пропорционалдык тутум боюнча шайланат.

Жогорку Кеңештин 36 депутаты бир мандаттуу шайлоо округу боюнча мажоритардык тутум боюнча шайланат.

Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлерди көрсөтүү укугу төмөнкүлөргө таандык:

- пропорционалдык тутум боюнча - саясий партияларга;

- мажоритардык тутум боюнча - саясий партияларга жана өзүн-өзү көрсөтүү жолу менен жарандарга.

2. Шайлоо күнүнө карата 25 жашка толгон, шайлоого укугу бар, жогорку кесиптик билими бар Кыргыз Республикасынын жараны Жогорку Кеңештин депутаты болуп шайлана алат.

3. Жогорку Кеңешке кезектеги шайлоолор Президент тарабынан добуш берүү күнүнө 100 календардык күн калгандан эрте эмес жана 90 календардык күн калгандан кеч эмес дайындалат. Учурдагы чакырылыштагы Жогорку Кеңеш шайланган конституциялык мөөнөт аяктаган айдын жекшемби күнү добуш берүү күнү болуп саналат. Жогорку Кеңеш шайланган конституциялык мөөнөт ал шайланган күндөн тартып эсептелет. Добуш берүүнүн натыйжасында ал ыйгарым укуктуу курамда шайланган күн Жогорку Кеңештин шайланган күнү болуп саналат.

4. Президент Жогорку Кеңештин депутаттарын мөөнөтүнөн мурда шайлоону Жогорку Кеңеш өзүн-өзү тараткан учурда жана Конституцияда каралган учурларда - ал чечим кабыл алынган же Жогорку Кеңеш өзүн-өзү тараткан күндөн тартып 5 күндүк мөөнөттө дайындайт.

(Абзац КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

Мөөнөтүнөн мурда шайлоодо, ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген шайлоо аракеттеринин мөөнөттөрү үчтөн бирине кыскарат.

5. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо күнүн дайындоо жөнүндө Президенттин Жарлыгы кол коюлган күндөн тартып 3 календардык күндүн ичинде жалпыга маалымдоо каражаттарында расмий жарыялануусу тийиш.

6. Эгерде Президент ушул берененин 3 жана 4-бөлүктөрүндө көрсөтүлгөн мөөнөттөрдө Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоону дайындабаган учурда, Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо дайындалды деп эсептелет. Борбордук шайлоо комиссиясы 2 календардык күндүн ичинде жалпыга маалымдоо каражаттарында Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоону өткөрүү күнүн расмий жарыялайт жана ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген мөөнөттөрдө шайлоону даярдоону жана өткөрүүнү уюштурат.

7. Тийиштүү шайлоо округдарында чыгып кеткендердин ордуна бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо бош депутаттык мандат пайда болгондон кийин эки айдын ичинде ушул конституциялык Мыйзам менен белгиленген тартипте Кыргыз Республикасынын Президенти тарабынан дайындалат жана Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан өткөрүлөт. Жогорку Кеңештин депутаттары Жогорку Кеңешке шайланган мөөнөтү аяктаганга чейин бир жыл же болбосо бир жылдан аз калганда чыгып кеткен учурда, чыгып кеткендердин ордуна депутат-тарды шайлоо өткөрүлбөйт.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

60-берене. Пропорционалдык тутум боюнча Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлердин тизмесин көрсөтүү тартиби

1. Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлердин тизмесин көрсөтүү шайлоо дайындалган күндөн тартып башталат жана шайлоо күнүнө 45 календардык күн калганда аяктайт.

2. Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлердин тизмесин көрсөтүү укугуна юстиция органдарында белгиленген тартипте

каттоодон өткөн жана\же кайра каттоодон өткөн саясий партиялар ээ болот. Аткаруу бийлигинин саясий партияларды мамлекеттик каттоо чөйрөсүндөгү ишмилдеттерди жүзөгө ашырууга ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы каттоодон өткөн саясий партиялардын тизмесин түзөт жана шайлоону дайындоо жөнүндө чечим расмий жарыяланган күндөн тартып 3 календардык күндөн кечиктирбестен, ар бир саясий партиянын жетекчисин көрсөтүү менен, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары расмий жарыялануучу булактарга тизмени жарыялоону камсыз кылат жана ошол эле мөөнөттө көрсөтүлгөн тизмени Борбордук шайлоо комиссиясына жиберет. Талапкерлердин тизмесин көрсөтүү жөнүндө чечим саясий партиянын съездинде жашыруун добуш берүү менен кабыл алынат.

3. Пропорционалдык тутум боюнча шайлоо боюнча саясий партия 54 талапкерден ашпаган санда талапкерлердин тизмесин саясий партиядан көрсөтөт.

Талапкерлердин тизмесин аныктоодо саясий партия төмөнкү өкүлчүлүктү эске алууга милдеттүү:

- бир жыныстагы талапкерлердин 70 пайыздан ашпоосун, мында саясий партиялардан көрсөтүлгөн аял жана эркек талапкерлердин тизмесиндеги кезектешүү айырмасы үч позициядан ашпоосун;

- 35 жаштан ашпаган талапкерлердин 15 пайыздан кем болбоосун, мында алардын ичинен кеминде 3 талапкер алгачкы 25 талапкердин тизмесине киргизилиши керек;

- ар кандай этносторго таандык талапкерлердин 15 пайыздан кем болбоосун, мында алардын ичинен кеминде 3 талапкер алгачкы 25 талапкердин тизмесине киргизилиши керек;

- кеминде 2 талапкердин - ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелген адамдардан болуусун, мында булардын бири биринчи 25 талапкердин тизмесине киргизилиши керек.

4. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоо дайындалгандан кийин 5 календардык күндүн ичинде шайлоого катышууну каалаган саясий партиялар, ушул конституциялык Мыйзамга ылайык саясий партиядан талап кылынуучу шайлоо документтерине кол коюу укугуна ээ саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлүнүн аты-жөнүн жана маалыматтарын көрсөтүү менен, Борбордук шайлоо комиссиясына шайлоого катышары тууралуу жазуу жүзүндө билдирме жиберүүлөрү керек. Жазуу жүзүндөгү билдирме саясий партиянын уставынын нотариалдык ырасталган көчүрмөсү тиркелүү менен, саясий партиянын жетекчисинин колу жана саясий партиянын мөөрү менен ырасталуусу тийиш.

Эгерде анын уставында камтылган аталышынын жана энбелгисинин кыскача сыпаттамасы саясий партиянын шайлоо документтеринде пайдаланылуучу кыскача аталышынан жана энбелгисинен айырмаланган учурда, аларды Борбордук шайлоо комиссиясы менен макулдашат. Саясий партиянын аталышы жана энбелгиси Борбордук шайлоо комиссиясына көрсөтүлгөндөн кийин, шайлоо жүрүмү аяктаганга чейин аларды өзгөртүүгө жол берилбейт.

Борбордук шайлоо комиссиясы саясий партияга ушул билдирмени алганы жөнүндө токтоосуз жазуу жүзүндө ырастама жана саясий партиянын шайлоо фондун түзүү максатында атайын шайлоо эсебин ачуу үчүн маалымдама берүүгө милдеттүү.

5. Кол тамга жана саясий партиянын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн саясий партия тарабынан көрсөтүлгөн талапкерлердин тизмеси Борбордук шайлоо комиссиясына берилет.

Талапкерлердин тизмеси Борбордук шайлоо комиссиясына берилгенден кийин, анда талапкерлердин курамы жана аларды жайгаштыруунун тартиби өзгөртүлүшү мүмкүн эмес. Талапкерлердин тизмесиндеги талапкер чыгып кеткен учурда, чыгып кеткен талапкердин катар номуру тизмедеги башка талапкерлердин ордун толтурууга берилбейт.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги №88, 2017-жылдын 5-июнундагы №96, 2019-жылдын 8-августундагы №116, 2021-жылдын 26-августундагы №103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

60-1-берене. Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерлерди көрсөтүү тартиби

1. Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча депутаттыкка талапкерлерди көрсөтүү шайлоо округдарынын тизмеси расмий жарыяланган күндөн тартып башталат жана добуш берүү күнүнө чейин 45 календардык күн калганда аяктайт.

2. Саясий партиялардан бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча депутаттыкка талапкерлерди көрсөтүү ар бир талапкер талапкерлиги добушка коюлган шайлоо округун көрсөтүү менен съезддерде жүзөгө ашырылат. Депутаттыкка талапкерлерди көрсөтүү боюнча саясий партиянын съездине Борбордук шайлоо комиссиясынын мүчөсү катышууга укуктуу. Саясий партиялар бир мандаттуу шайлоо округу боюнча бирден ашык эмес талапкерди көрсөтүүгө укуктуу. Талапкерди көрсөтүү жөнүндө чечим жашыруун добуш берүү менен кабыл алынат.

3. Өзүн-өзү көрсөтүү тартибинде бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкерди депутаттыкка көрсөтүү талапкердин өзүнүн

ушул шайлоо округу боюнча талапкерлигин добушка коюу ниети жөнүндө арызын Борбордук шайлоо комиссиясына берүү жолу менен жүргүзүлөт. Мында талапкер жеке каражаттарынан Борбордук шайлоо комиссиясынын атайын эсебине мыйзамдарда көрсөтүлгөн эсептик көрсөткүчтүн миң эселен-ген өлчөмүндө шайлоо күрөөсүн төгөт.

4. Талапкер бир шайлоо округунда гана көрсөтүлүшү мүмкүн.

(КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

61-берене. Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоо

1. Бирдиктүү шайлоо округу боюнча талапкерлердин тизмесин каттоо үчүн саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү шайлоо күнүнө чейин 40 календардык күндөн кечиктирбестен, жергиликтүү убакыт боюнча саат 18ге чейин Борбордук шайлоо комиссиясына төмөнкү документтерди берет:

1) саясий партиянын жетекчисинин колу жана саясий партиянын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн талапкерлердин тизмесин көрсөтүү жөнүндө саясий партиянын чечимин;

2) талапкерлердин тизмесине киргизилген ар бир талапкер тарабынан толтурулган, өмүр баянын жана башка маалыматтарды көрсөтүү менен талапкер жөнүндө маалыматтардын атайын формаларын, паспортунун көчүрмөсүн, жогорку кесиптик билим жөнүндө документтин нотариалдык түрдө күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсүн, иштеген же окуган жеринен маалымдаманы, башка мамлекеттин жарандыгы жок экендиги жөнүндө, соттолгондук жөнүндө маалыматтарды, чет мамлекеттин жарандыгы (ошондой эле мурдагы жарандыктары, башка жарандыктары) бар же жок экендиги жагынан жекече маалыматтарын иштетүүгө жазуу жүзүндө макулдугун;

3) шайлоо күрөөсүн төккөндүгүн ырастоочу документти.

Борбордук шайлоо комиссиясына берилүүчү документтер саясий партиянын жетекчисинин колу жана саясий партиянын мөөрү менен күбөлөндүрүлөт.

Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү талапкер көрсөтүлгөн учурда жана буга байланыштуу ушул конституциялык Мыйзамда каралган өзүн-өзү көрсөтүү жөнүндө арызды өз алдынча жазууга, башка документтерди толтурууга мүмкүнчүлүгү жок болгон учурда, бул адам башка адамдын жардамынан пайдаланууга укуктуу. Мында каттоо документтерин толтурууга жардам берип жаткан адамдын ыйгарым

укуктары нотариалдык жактан күбөлөндүрүлүүгө тийиш.

Борбордук шайлоо комиссиясы көрсөтүлгөн документтерди берген адамга аларды алгандыгы жөнүндө жазуу жүзүндө ырастама (маалымдама) берүүгө милдеттүү. Ырастама (маалымдама) документтер берилгенден кийин токтоосуз берилет.

1-1. Бир мандаттуу шайлоо округу боюнча депутаттыкка талапкерди каттоо үчүн талапкер же анын ыйгарым укуктуу өкүлү, саясий партиялардын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү шайлоо күнүнө чейин 40 календардык күндөн кечиктирбестен, жергиликтүү убакыт боюнча саат 18:00гө чейин Борбордук шайлоо комиссиясына саясий партиянын жетекчисинин колу жана саясий партиянын мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкерди көрсөтүү жөнүндө саясий партиянын чечимин же болбосо өзүн-өзү көрсөтүү тартибинде талапкерди көрсөтүү жөнүндө арызды жана ушул берененин 1-бөлүгүнүн 2 жана 3-пункттарында каралган документтерди берет.

2. Бирдиктүү шайлоо округу боюнча талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар өзүнүн шайлоо фондунун каражаттарынын эсебинен, Борбордук шайлоо комиссиясынын эсебине мыйзамдарда белгиленген эсептик көрсөткүчтүн он миң эселенген өлчөмүндөгү шайлоо күрөөсүн төгөт.

Бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкер Борбордук шайлоо комиссиясынын атайын эсебине мыйзамдарда белгиленген эсептик көрсөткүчтүн миң эселенген өлчөмүндөгү шайлоо күрөөсүн төгөт.

(Абзац КР 2019-жылдын 8-августундагы № 116 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

3. Борбордук шайлоо комиссиясы документтерди кабыл алган күндөн тартып 10 календардык күндүн ичинде талапкерди, талапкерлердин тизмесин көрсөтүү тартибинин ушул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайыктуулугун текшерет жана талапкерлердин тизмесин каттоону жүзөгө ашырат же каттоодон баш тартуу тууралуу жүйөлүү чечим чыгарат. Көрсөтүлгөн текшерүү анын ичинде мыйзам менен бекитилген электрондук ведомстволор аралык өз ара аракеттенүү системасын колдонуу аркылуу жүзөгө ашырылат. Мында эгерде шайлоо комиссиясы талапкердин документтеринен же талапкерлердин тизмесинен ушул талапкерди же талапкерлердин тизмесин каттоо үчүн тоскоолдук болуп саналган ылайыксыздыктарды тапса, шайлоо комиссиясы документтерди алгандан кийин 48 сааттын ичинде саясий партияга ушул ылайыксыздыктар жөнүндө билдирүүгө милдеттүү. Талапкер, саясий партия билдирме алынган учурдан тартып 48 сааттын ичинде зарыл өзгөртүүлөрдү киргизүүгө жана оңдолгон документтерди тиешелүү шайлоо комиссиясына берүүгө укуктуу.

4. Бир эле адамды бирдиктүү шайлоо округу боюнча талапкерлердин тизмесинде, бир мандаттуу шайлоо округу боюнча же болбосо бир эле убакта талапкерлердин тизмеси жана бир мандаттуу шайлоо округу боюнча бирден ашык каттоого жол берилбейт.

4-1. Ушул конституциялык Мыйзамдын 37-беренесинин 4-1-бөлүгүндө каралган факты бар болгондо талапкерди, саясий партиянын талапкерлеринин тизмесин каттоого жол берилбейт.

5. Депутаттыкка талапкерлерди, талапкерлердин тизмесин каттоо шайлоо күнүнө 30 календардык күн калганда аяктайт.

6. Эгерде ушул беренеде белгиленген мөөнөттөрдө шайлоо округу боюнча бир да талапкерлер, талапкерлердин тизмеси катталбаган же талапкерлердин бир гана тизмеси Катталган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясынын чечими боюнча шайлоо талапкерлер, талапкерлердин тизмесин кошумча көрсөтүү жана андан кийинки шайлоо аракеттерин жүзөгө ашыруу үчүн 25 календардык күнгө кийинкиге жылдырылат.

7. Талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоодон баш тартуу тууралуу чечим кабыл алынган учурда, Борбордук шайлоо комиссиясы ал кабыл алынган учурдан тартып бир сутканын ичинде саясий партиянын ыйгарым укуктуу өкүлүнө, талапкерге баш тартуунун негиздерин баяндоо менен, шайлоо комиссиясынын чечиминин көчүрмөсүн берүүгө милдеттүү.

Баш тартуунун негиздери төмөнкүлөр болушу мүмкүн:

1) талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттоо үчүн ушул конституциялык Мыйзамга ылайык зарыл болгон документтерди бербөө;

2) көрсөтүүнүн ушул конституциялык Мыйзамда каралган тартибин сактабоо;

3) талапкерде пассивдүү шайлоо укугунун жоктугу;

4) талапкердин башка саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинде катталуу фактысынын болушу, талапкердин бирден ашык шайлоо округунда катталган фактысынын болушу;

5) саясий партиянын, талапкердин өз шайлоо фондун түзбөгөнү;

6) талапкердин башка мамлекеттин жарандыгына тиешелүүлүгү;

7) (КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

(Абзац КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

8. Талапкерлердин тизмесине киргизилген айрым талапкерлерге карата ушул беренеде каралган каттоодон баш тартуу үчүн негиздердин болгону, талапкерлердин тизмесинен аларды гана чыгарып салуу үчүн негиз катары кызмат кылат.

9. Бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкерлердин тизмесин, талапкерди каттоодон баш тартуу тууралуу чечим сотко чечим алынган учурдан тартып 3 календардык күндүн ичинде даттанылышы мүмкүн.

10. Талапкерлердин тизмесинде турган талапкер, бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкер каалаган убакта, бирок добуш берүү күнүнө чейин 3 календардык күндөн кечиктирбестен, Борбордук шайлоо комиссиясына жеке өзү жазуу жүзүндө арыз берүү же нотариалдык жактан күбөлөндүрүлгөн арызды ыйгарым укуктуу адам аркылуу берүү менен шайлоого андан ары катышуудан баш тартууга укуктуу. Көрсөтүлгөн арыздын негизинде талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттаган Борбордук шайлоо комиссиясы бир мандаттуу шайлоо округу боюнча талапкерди каттоону жокко чыгаруу жөнүндө же тиешелүү талапкерлердин тизмесинен талапкерди чыгаруу тууралуу чечим кабыл алууга милдеттүү.

(Абзац КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

Саясий партия кандай болбосун убакта, бирок добуш берүү күнүнө 10 календардык күн калгандан кечиктирбестен Борбордук шайлоо комиссиясына жазуу жүзүндө тиешелүү арыз берүү менен, талапкерлердин тизмесин чакыртып алууга жана шайлоого катышуудан баш тартууга укуктуу. Көрсөтүлгөн арыздын негизинде Борбордук шайлоо комиссиясы тиешелүү талапкерлердин тизмесин каттоо тууралуу чечимди жокко чыгарууга милдеттүү.

11. Борбордук шайлоо комиссиясы талапкерди, талапкерлердин тизмесин каттагандан кийин 5 календардык күндөн кечиктирбестен саясий партиялардын аталыштарын, ошондой эле талапкерлердин фамилиясын, аты-жөнүн, туулган жылын, ээле-ген кызмат ордун (ишинин түрүн) көрсөтүү менен бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча талапкерлердин тизмесин, талапкерлерди каттоо жөнүндө билдирүүнү басма сөздө жарыялайт.

12. Борбордук шайлоо комиссиясы каттоодон кийин 2 календардык күндүн ичинде талапкерлерге катталган күнүн көрсөтүү менен талапкердин тиешелүү ырастамасын берет.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2020-жылдын 11-ноябрындагы № 2, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

62-берене. Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо фонду

1. Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиялар шайлоо алдындагы өнөктүктү каржылоо үчүн, ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте өздөрүнүн шайлоо фонддорун түзөт.

2. Шайлоо фонддору төмөнкү акча каражаттарынын, ошондой эле Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан эске алынуучу үгүттүк-маалыматтык мүнөздөгү материалдардын эсебинен түзүлүшү мүмкүн:

1) эсептик көрсөткүчтөн 15000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, талапкерлердин тизмесине киргизилген, талапкердин өз каражаттарынан;

2) эсептик көрсөткүчтөн 1000000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, саясий партиянын өз каражаттарынан;

3) өлчөмү эсептик көрсөткүчтөн 2000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, жеке жактардын ыктыярдуу кайрымдуулук берүүлөрүнөн;

4) өлчөмү эсептик көрсөткүчтөн 30000 эседен ашуусу мүмкүн болбогон, юридикалык жактардын ыктыярдуу кайрымдуулук берүүлөрүнөн.

Талапкерлердин тизмесин көрсөткөн саясий партиянын шайлоо фондунун келип түшкөн жана чыгымдалган акча каражаттарынын чектелген суммасы эсептик көрсөткүчтөн 3000000 эседен ашуусу мүмкүн эмес.

Шайлоо фондун түзүү тартибин бузуу жана шайлоо фондунун чыгымдарынын чектелген суммасынан ашырып жиберүү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жоопкерчиликке алып келет.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги № 88, 2019-жылдын 8-августундагы № 116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

62-1-берене. Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттыгына талапкердин шайлоо фонду

1. Депутаттыкка талапкер шайлоо алдындагы өнөктүктү каржылоо үчүн ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте өздүк шайлоо фондун түзөт.

2. Шайлоо фонду Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан эсепке алынуучу төмөнкү акча каражаттарынын эсебинен түзүлүшү мүмкүн:

1) талапкердин эсептик көрсөткүчтөн 1500 эседен ашпаган өздүк каражаттарынан;

2) аны көрсөткөн саясий партия тарабынан талапкерге бөлүнгөн эсептик көрсөткүчтөн 10000 эседен ашпаган каражаттарынан;

3) өлчөмү эсептик көрсөткүчтөн 2000 эседен ашпаган жеке адамдардын ыктыярдуу берүүлөрүнөн;

4) өлчөмү эсептик көрсөткүчтөн 5000 эседен ашпаган юридикалык жактардын ыктыярдуу берүүлөрүнөн.

Талапкердин шайлоо фондунан келип түшкөн жана чыгымдалган акча каражаттарынын чектелген суммасы эсептик көрсөткүчтөн 100000 эседен ашпашы керек.

Шайлоо фондун түзүү тартибин бузуу жана шайлоо фондунун чыгымдарынын чектелген суммасынан ашуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган жоопкерчиликке алып келет.

(КР 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамынын редакциясына ылайык)

63-берене. Кайра шайлоо

1. Эгерде Борбордук шайлоо комиссиясы бирдиктүү шайлоо округу боюнча бардык депутаттык мандаттар бөлүштүрүлбөй калганын тааныган учурда, эгерде бардык саясий партиялар ушул конституциялык Мыйзамдын 64-беренесинин 2 жана 6-бөлүктөрүнө ылайык депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүдөн чыгарылып салынса, анда Борбордук шайлоо комиссиясы Жогорку Кеңештин депутаттарын кайра шайлоону дайындайт.

2. Кайра шайлоо ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген мөөнөттөрдө өткөрүлөт. Мында шайлоо аракеттеринин мөөнөтү үчтөн бирге кыскарат. Кайра шайлоо өткөрүү жөнүндө билдирүү Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан тиешелүү чечим кабыл алгандан кийин 2 календардык күндөн кечиктирбестен жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыяланат.

64-берене. Шайлоонун натыйжаларын аныктоо жана расмий жарыялоо

1. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо комиссияларынын протоколдорунун негизинде, аларда камтылган маалыматтарды кошуу жолу менен, шайлоо округу боюнча ар бир талапкер, ар бир саясий партия жана талапкерлердин тизмесиндеги ар бир талапкер үчүн берилген шайлоочулардын добуштарын саноону жүргүзөт.

2. Шайлоо округу боюнча депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүдөн төмөнкү саясий партиялар, талапкерлердин тизмеси чыгарып салынат:

1) жалпы республика боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын добуштарынын 5 пайыздан азын алган;

2) ар бир облус, Бишкек жана Ош шаарлары боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын добуштарынын 0,5 пайыздан азын алган.

Талапкерлеринин тизмеси үчүн жалпы республика боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын 5 жана андан көп пайызы; ар бир облус, Бишкек жана Ош шаарлары боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын 0,5 жана андан көп пайызы добуш берген саясий партиялар, саны ушул берененин 3-бөлүгүндө каралган усул боюнча аныкталуучу депутаттык мандаттарды алышат.

2-1. Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан талапкер, талапкерлердин тизмеси боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары ушул конституциялык Мыйзамдын 37-беренесинин 4-1-бөлүгүндө каралган тартипте жараксыз деп таанылган учурда, шайлоолордун натыйжаларын аныктоо ал боюнча добуш берүүнүн жыйынтыктары жараксыз деп таанылган талапкер, саясий партиянын талапкерлеринин тизмеси үчүн берилген шайлоочулардын добуштарын эсепке алуусуз жүзөгө ашырылат.

3. Борбордук шайлоо комиссиясы жалпы республика боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын добуштарынын 5 жана андан көп пайызын; ар бир облус, Бишкек жана Ош шаарлары боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын добуштарынын 0,5 жана андан көп пайызын алган саясий партиялардын талапкерлеринин тизмеси үчүн бирдиктүү шайлоо округу боюнча берилген шайлоочулардын добуштарынын суммасын санайт. Шайлоочулардын добуштарынын бул суммасы 54 - бирдиктүү шайлоо округу боюнча бөлүштүрүлүүчү депутаттык мандаттардын санына бөлүнөт. Алынган натыйжа биринчи шайлоо натыйжасы (бир мандатты алуу үчүн квота) болуп саналат.

Андан кийин депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүгө катышкан талапкерлердин ар бир тизмеси алган добуштардын саны биринчи шайлоо натыйжасына бөлүнөт. Санды бөлүштүрүүнүн натыйжасында алынган бүтүн бөлүк талапкерлердин тиешелүү тизмеси алуучу депутаттык мандаттардын саны болот.

Эгерде ушул бөлүктүн экинчи абзацына ылайык жүргүзүлгөн аракеттерден кийин бөлүштүрүлбөгөн мандаттар калса, аларды экинчи бөлүштүрүү жүргүзүлөт. Бөлүштүрүлбөгөн мандаттар ушул пункттун экинчи абзацына ылайык бөлүштүрүүнүн натыйжасында алынган сандын алда канча көп бөлчөктүк бөлүгү (калдыгы) бар талапкерлердин тизмелерине бирден берилет. Бөлчөктүк бөлүктөр тең болгондо артыкчылык шайлоочулардын көп добушу берилген талапкерлердин тизмесине берилет. Шайлоочулардын добуштарынын саны тең болгондо артыкчылык

каттоого мурдараак берилген талапкерлердин тизмесине берилет.

4. Саясий партия алган мандаттарды бөлүштүрүүдө алгач, саясий партия алган мандаттардын жалпы санынын 30 пайыздан кем эмеси шайлоочулардын кыйла көп добушун алган аял талапкерлердин арасында бөлүштүрүлүүгө тийиш. Эгерде саясий партиянын тизмесиндеги аял талапкерлер шайлоочулардын добуштарын албаса аялдардын квотасы боюнча калган мандаттар Борбордук шайлоо комиссиясында тизмени каттоодо белгиленген саясий партиянын тизмесиндеги аял талапкерлерди жайгаштыруу тартибине ылайык кезекте бөлүштүрүлөт.

Андан кийин мандаттардын жалпы санынын 70 пайызы башка талапкерлерге карата шайлоочулардын добуштарынын кыйла көп добушу берилген катар номерлери үчүн талапкерлердин арасында бөлүштүрүлөт. Мында саясий партиянын талапкерлеринин тизмелериндеги талапкерлердин позициялары ар бир талапкердин шайлоочулардан алган добуштарынын санына жараша төмөндөөчү ырааттуулукта жылдырылат.

Саясий партиялардын биринин талапкерлеринин тизмесиндеги талапкерлердин ортосунда шайлоочулардан алган добуштары тең чыккан учурда, талапкерлердин тизмесиндеги талапкерлердин позицияларынын ырааттуулугу Борбордук шайлоо комиссиясында тизмени каттоодо белгиленген бул тизмедеги талапкерлерди жайгаштыруу тартибине ылайык аныкталат.

Эгерде шайлоочулардын алган добуштарынын саны боюнча талапкерлердин ортосунда мандаттар бөлүштүрүлгөндөн кийин бош мандаттар калса, аларды бөлүштүрүү, Борбордук шайлоо комиссиясында тизмени каттоодо белгиленген бул тизмедеги талапкерлерди жайгаштыруу тартибине ылайык, саясий партиялардын талапкерлеринин тизмесиндеги талапкерлердин арасында жүргүзүлөт. Мында саясий партиянын талапкерлеринин тизмесиндеги талапкерлердин кезеги талапкерлердин шайлоочулардан алган добуштарынын санына жараша аныкталат, ал эми калган талапкерлердин мындан аркы кезеги Борбордук шайлоо комиссиясында тизмени каттоодо белгиленген тизмедеги талапкерлерди жайгаштыруу тартибине ылайык аныкталат.

5. Шайлоолордун натыйжалары боюнча саясий партияга Жогорку Кеңештеги депутаттык мандаттардын жалпы санынын 50 пайыздан көп эмеси пропорционалдык система боюнча берилиши мүмкүн.

5-1. Бир мандаттуу шайлоо округу боюнча Жогорку Кеңештин шайланган депутаты деп ушул бир мандаттуу шайлоо округу боюнча добуш берүүгө катышкан шайлоочулардын кыйла көп добушун алган талапкер таанылат.

Талапкерлердин алган добуштары тең чыккан учурда, бир мандаттуу шайлоо округу боюнча шайланган талапкер болуп каттоо үчүн документтердин топтомун датасы жана убактысы боюнча мурдараак берген талапкер эсептелет.

6. Борбордук шайлоо комиссиясы ушул беренеде белгиленген шарттарга ылайык шайлоо округу боюнча депутаттык мандаттарды саясий партиялардын ортосунда бөлүштүрүү жөнүндө протокол түзөт. Протоколго кошумча төмөнкүлөр киргизилет:

1) депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүгө кое берилген саясий партиялардын аталыштары;

2) талапкерлердин ар бир тизмесиндеги шайланган депутаттардын фамилиясы, аты, атасынын аты.

7. Эгерде бардык саясий партиялар ушул берененин 2-бөлүгүнө ылайык депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүдөн чыгарып салынса, Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо округу боюнча бардык депутаттык мандаттар бөлүштүрүлбөй калганын тааныйт. Мындай учурда Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоо округу боюнча кайра шайлоо дайындайт.

8. Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоонун натыйжаларын жалпыга маалымдоо каражаттарында расмий жарыялоо шайлоонун натыйжалары аныкталган күндөн тартып 2 жумалык мөөнөттө Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан жүзөгө ашырылат.

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96, 2020-жылдын 30-июнундагы № 68, 2020-жылдын 11-ноябрындагы № 2, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

65-берене. Жогорку Кеңештин депутаттарын каттоо, депутаттын бош мандатын ээлөө

1. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжалары жөнүндө протоколго кол коюлгандан кийин бул тууралуу депутаттык мандаттарды бөлүштүрүүгө кое берилген саясий партияларды, жана депутат болуп шайланган талапкерди кабарландырат. Депутат болуп шайланган талапкер 3 күндүк мөөнөттө өзүнөн Жогорку Кеңештин депутатынын статусуна ылайык келбеген ыйгарым укуктарды алып салганы жөнүндө билдирүүнүн көчүрмөсүн Борбордук шайлоо комиссиясына берүүгө милдеттүү.

Эгерде депутат болуп шайланган талапкер 3 күндүк мөөнөттө өзүнөн Жогорку Кеңештин депутатынын статусуна ылайык келбеген ыйгарым укуктарды алып салуу жөнүндө талапты аткарбаган учурда, анын депутаттык мандаты кезек боюнча, ушул конституциялык

Мыйзамдын 64-беренесинин 4-бөлүгүндө аныкталган тартипте кийинки талапкерге берилет.

Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан катталган саясий партиянын талапкерлеринин тизмесинде турган талапкер добуш бергүдөн кийин депутаттык мандаттар бөлүштүрүлгөнгө чейин талапкерлердин тизмесинен чыгуу жөнүндө Борбордук шайлоо комиссиясына жазуу жүзүндө арыз менен кайрылууга укуктуу. Талапкерлердин тизмесинен чыгуу жөнүндө жазуу жүзүндөгү арыз талапкер тарабынан Борбордук шайлоо комиссиясы бекиткен форма боюнча толтурулууга, нотариалдык күбөлөндүрүлүүгө жана талапкердин жеке өзү тарабынан берилүүгө тийиш. Борбордук шайлоо комиссиясы аны талапкерлердин тизмесинен чыгарып салуу тууралуу чечим кабыл алат. Талапкерлердин тизмесинен чыгаруу жөнүндө арыз Борбордук шайлоо комиссиясы аны талапкерлердин тизмесинен чыгарып салуу тууралуу чечимди кабыл алганга чейин чакыртып алынышы мүмкүн.

Мындай учурда чыгып калган талапкердин ордун ушул конституциялык Мыйзамдын 60-беренесинин 3-бөлүгүнүн талаптарын эске алуу менен тизме боюнча талапкер ээлейт.

2. Борбордук шайлоо комиссиясы шайлоонун натыйжалары аныкталган жана депутат болуп шайланган талапкерлерден Жогорку Кеңештин депутатынын статусуна ылайык келбеген ыйгарым укуктарды алып салганы жөнүндө билдирүүлөр алынгандан кийин, 3 күндүк мөөнөттө шайланган депутаттарды каттайт жана аларга белгиленген үлгүдөгү ырастамаларды жана төш белгилерди тапшырат.

3. Эгерде саясий партиялардын ортосунда депутаттык мандаттарды талапкерлердин тизмелери боюнча бөлүштүрүүнүн натыйжасында шайланган депутат мөөнөтүнөн мурда кеткен учурда, анын мандаты ушул конституциялык Мыйзамдын 64-беренесинин 4-бөлүгүндө аныкталган, ушул берененин 4-1-бөлүгүнүн талаптарын эске алуу менен Борбордук шайлоо комиссиясынын чечими боюнча кезек боюнча кийинки талапкерге берилет.

4. Ушул берененин маңызында депутаттын мөөнөтүнөн мурда ыйгарым укуктарын токтотушу дегенде төмөнкүлөр түшүнүлөт:

1) анын ыйгарым укуктарын алып салуу жөнүндө жазуу жүзүндө арыз бериши же фракциядан чыгышы;

2) аны соттун аракетке жөндөмсүз деп табышы;

3) депутаттын каза болушу;

4) аны дайынсыз жок болду же өлдү деп жарыялоо жөнүндө соттун чечиминин мыйзамдуу күчүнө кириши;

5) ага карата соттун айыптоо өкүмүнүн күчүнө кириши;

6) депутаттык ыйгарым укуктарды аткаруу менен коошпогон ишке өтүүсү же андай ишти таштабоосу;

7) Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары туруктуу жашоого чыгып кетиши;

8) жарандыктан чыгуу, башка жарандыгы бар экендиги тууралуу фактынын аныкталышы же башка жарандыкты алышы;

9) бир сессиянын ичинде Жогорку Кеңештин жыйналыштарында жүйөлүү себептерсиз 10 жана андан ашык жумушчу күнү болбошу;

10) шайлоонун жараксыз деп таанылышы;

11) депутаттык мандатты чакыртып алуу.

4-1. Бирдиктүү шайлоо округу боюнча шайланган депутаттын ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулган учурда анын мандаты кезек боюнча кийинки талапкерге берилет:

1) аял жынысындагы депутаттын ыйгарым укуктары токтотулган учурда, аял жынысындагы талапкерлердин ичинен;

2) эркек жынысындагы депутаттын ыйгарым укуктары токтотулган учурда, эркек жынысындагы талапкерлердин ичинен.

Талапкерлердин тизмесинде тиешелүү жыныстагы көрсөтүлгөн адамдар болбогон учурда, депутаттын мандаты кезек боюнча ошол эле тизмедеги кийинки талапкерге берилет.

5. Эгерде саясий партиянын тизмесинде талапкерлер калбаган учурда, мандат Жогорку Кеңешке кийинки шайлоого чейин бош бойдон калат.

6. Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча тийиштүү шайлоо округдарына кеткендердин ордуна Жогорку Кеңешке депутаттарды шайлоо Кыргыз Республикасынын Президенти тарабынан дайындалат жана бош депутаттык мандат пайда болгондон кийин эки айдын ичинде Борбордук шайлоо комиссиясы тарабынан ушул конституциялык Мыйзамда белгиленген тартипте жана мөөнөттө өткөрүлөт. Бир мандаттуу шайлоо округдары боюнча Жогорку Кеңештин депутаттары Жогорку Кеңешке шайланган мөөнөтү аяктаганга чейин бир жыл же болбосо бир жылдан аз калганда чыгып кеткен учурда, чыгып кеткендердин ордуна депутаттарды шайлоо өткөрүлбөйт.

(КР 2015-жылдын 23-апрелиндеги №88, 2017-жылдын 5-июнундагы №96, 2019-жылдын 8-августундагы №116, 2021-жылдын 26-августундагы № 103 конституциялык Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык)

12-глава
Корутунду жоболор

66-берене. Өткөөл жоболор

(КР 2017-жылдын 5-июнундагы № 96 конституциялык Мыйзамына ылайык күчүн жоготту)

67-берене. Ушул конституциялык Мыйзамдын күчүнө кириши

1. Ушул конституциялык Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

2. Ушул конституциялык Мыйзам күчүнө кирген күндөн тартып төмөнкүлөр күчүн жоготту деп таанылсын:

Кыргыз Республикасындагы шайлоо жөнүндө кодекси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 1999-ж., № 9, 436-ст.);

«Кыргыз Республикасындагы шайлоо жөнүндө Кодекске өзгөртүүлөр киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2007-ж., № 10, 775-ст.);

«Кыргыз Республикасындагы шайлоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Кодексинин жаңы редакциясы тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2007-ж., № 10, 777-ст.);

«Кыргыз Республикасындагы шайлоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын кодексине толуктоолорду киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2009-ж., № 1, 3-ст.);

«Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү жөнүндө» (Кыргыз Республикасындагы шайлоо жөнүндө Кыргыз Республикасынын Кодекси, Кыргыз Республикасынын Административдик жоопкерчилик жөнүндө кодекси) Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренеси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2009-ж., № 1, 20-ст.);

«Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 1-беренеси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2009-ж., № 7, 735-ст.);

«Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөр киргизүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренеси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2009-ж., № 9, 871-ст.).

Кыргыз Республикасынын Президенти	Р.Отунбаева
2011-жылдын 30-июнунда	Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан кабыл алынган

КОНСТИТУЦИОННЫЙ ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики

Бишкек – 2021

ОГЛАВЛЕНИЕ

Глава 1. Общие положения. Избирательные права граждан..................3
Глава 2. Избирательные комиссии и избирательный округ.....................20
Глава 3. Списки избирателей...24
Глава 4. Представители кандидата, политической партии.
Статус кандидатов 30
Глава 5. Информационное обеспечение выборов..................................40
Глава 6. Организация и порядок голосования...56
Глава 7. Установление итогов голосования и определение результатов
выборов 70
Глава 8. Финансирование выборов 87
Глава 9. Гарантии свободы выборов..95
Глава 10. Выборы Президента 105
Глава 11. Выборы депутатов Жогорку Кенеша.......................................116
Глава 12. Заключительные положения 131

КОНСТИТУЦИОННЫЙ ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

г.Бишкек, от 2 июля 2011 года № 68

О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики

(В редакции конституционных Законов КР от 25 ноября 2011 года № 221, 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 30 июня 2020 года № 68, 11 ноября 2020 года № 2, 15 июля 2021 года № 84, 26 августа 2021 года № 103)

(Преамбула исключена в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

Глава 1
Общие положения. Избирательные права граждан

Статья 1. Основные термины, используемые в настоящем конституционном Законе

В настоящем конституционном Законе используются следующие термины:

агитационные материалы - печатные, аудиовизуальные и иные материалы, содержащие признаки предвыборной агитации и предназначенные для массового распространения, обнародования в ходе избирательной кампании;

активное избирательное право граждан - право граждан Кыргызской Республики избирать в органы государственной власти и органы местного самоуправления;

близкие родственники - супруг(а), родители, дети, усыновители, усыновленные, полнородные и неполнородные братья и сестры, дедушка, бабушка, внуки;

гарантии избирательных прав граждан - организационные, правовые, информационные и иные средства обеспечения избирательных прав граждан Кыргызской Республики;

государственный портал - интернет-сайт государственного органа, содержащий информацию о списках избирателей в электронном формате в разрезе избирательных участков, районов, городов и республики в целом, формируемый и актуализированный в

порядке, установленном законодательством, включающий сведения об изменениях избирательного адреса (номера избирательного участка), об участии граждан в выборах и референдумах, а также предоставляющий избирателям возможность для уточнения и изменения своих данных при соблюдении требований по идентификации и аутентификации, установленных законодательством;

документ, удостоверяющий личность избирателя - все типы национальных паспортов гражданина Кыргызской Республики, установленные законодательством;

должностное лицо органов государственной власти или местного самоуправления - лицо, постоянно, временно или по специальному полномочию осуществляющее функции представителя власти либо выполняющее организационно-распорядительные, административно-хозяйственные, контрольно-надзорные функции в государственных органах и органах местного самоуправления;

зарегистрированный кандидат - лицо, соответствующее требованиям, установленным Конституцией Кыргызской Республики (далее - Конституция), настоящим конституционным Законом и зарегистрированное Центральной избирательной комиссией по выборам и проведению референдумов (далее - Центральная избирательная комиссия) в качестве кандидата на замещаемую посредством выборов должность Президента, депутата Жогорку Кенеша;

избиратели - граждане Кыргызской Республики, обладающие активным избирательным правом;

избиратели с ограниченными возможностями здоровья - граждане Кыргызской Республики, обладающие активным избирательным правом, имеющие нарушение здоровья со стойким расстройством функций организма, обусловленное заболеваниями, последствиями травм или дефектами, выраженными в нарушении слуха, зрения, функций опорно-двигательного аппарата, приводящими к ограничению полноценного осуществления избирательных прав на общих условиях;

избирательные документы - списки избирателей, бюллетени действительные, недействительные, неиспользованные (погашенные), испорченные (заполненные с ошибками), а также чеки о прохождении идентификации, первичные и итоговые отчеты по идентификации, нулевые и итоговые отчеты автоматически считывающей урны, протоколы избирательных комиссий, их решения по вопросам выборов, регистрационные документы кандидатов, политических партий, сводные таблицы о результатах голосования;

избирательные комиссии - коллегиальные органы, организующие подготовку и проведение выборов в Кыргызской Республике, обеспечивающие реализацию и защиту избирательных прав граждан Кыргызской Республики;

избирательное законодательство - совокупность нормативных правовых актов, регулирующих порядок проведения выборов в Кыргызской Республике;

избирательные права граждан - право граждан Кыргызской Республики избирать и быть избранными в органы государственной власти и органы местного самоуправления, в том числе участвовать в выдвижении кандидатов, предвыборной агитации, наблюдении за проведением выборов, работой избирательных комиссий, включая установление итогов голосования и определение результатов выборов, а также в других избирательных действиях;

информационное обеспечение выборов - информирование избирателей и предвыборная агитация, способствующие осознанному волеизъявлению граждан, гласности выборов;

информирование избирателей - деятельность по подготовке и распространению информации в период избирательной кампании о ходе избирательной кампании и деятельности избирательных комиссий, избирательных участках, порядке формирования и изменения списка избирателей, порядке участия в голосовании, порядке голосования, порядке установления итогов голосования и определения результатов выборов; деятельность избирательных комиссий и средств массовой информации по подготовке и распространению официальной информации о кандидате (кандидатах) и политической партии (политических партиях) и их программах, не создающей предпочтений к какому-либо кандидату (кандидатам), политической партии (политическим партиям) и не содержащей признаков предвыборной агитации за того или иного кандидата, политическую партию либо против них;

информационный материал - печатные, аудиовизуальные и иные материалы, содержащие информацию о ходе избирательной кампании и деятельности избирательных комиссий, избирательных участках, порядке формирования и изменения списка избирателей, порядке участия в голосовании, порядке голосования, порядке установления итогов голосования и определения результатов выборов; официальная информация избирательных комиссий и средств массовой информации о кандидате (кандидатах) и политической партии (политических партиях) и их программах, не создающая предпочтений к какому-либо кандидату (кандидатам), политической партии (политическим партиям)

и не содержащая признаков предвыборной агитации за того или иного кандидата, политическую партию либо против них;

избирательный адрес - заявленный в установленном настоящим конституционным Законом порядке адрес избирателя, не являющийся его постоянным местом жительства, но по которому он изъявил желание голосовать;

кандидат - лицо, выдвинутое в установленном настоящим конституционным Законом порядке в качестве претендента на замещаемую посредством выборов должность Президента, в депутаты Жогорку Кенеша;

контрольный список избирателей - список избирателей, содержащий актуализированную информацию об избирателях и изменениях, произведенных на основании заявлений избирателей, поступивших в период уточнения списка избирателей за 35 календарных дней до дня голосования, публикуемый на государственном портале и вывешиваемый на избирательных участках за 30 календарных дней до дня голосования;

международный наблюдатель - лицо, представляющее иностранную или международную организацию, приобретающее право на осуществление наблюдения за подготовкой и проведением выборов в Кыргызской Республике в соответствии с установленным законодательством порядком;

наблюдатель - лицо, назначенное кандидатом, политической партией, выдвинувшей список кандидатов, вести наблюдение за подготовкой выборов, проведением голосования, подсчетом голосов, установлением итогов голосования и определением результатов выборов в порядке, предусмотренном законодательством;

оборудование по идентификации - устройство, предназначенное для идентификации избирателей посредством идентификации избирателя по его биометрическим и персональным данным;

общественный наблюдатель - лицо, назначенное некоммерческой организацией Кыргызской Республики (далее - некоммерческая организация) вести наблюдение за подготовкой выборов, проведением голосования, подсчетом голосов, установлением итогов голосования и определением результатов выборов в порядке, предусмотренном законодательством;

окончательный список избирателей - уточненный список избирателей, в который внесены все изменения на основании заявлений избирателей в период уточнения списка избирателей, публикуемый на государственном портале и вывешиваемый на избирательных участках за 7 календарных дней до дня голосования;

пассивное избирательное право граждан - право граждан Кыргызской Республики избираться в органы государственной власти и органы местного самоуправления;

постоянное место жительства - место проживания гражданина на территории Кыргызской Республики, подтвержденное регистрационной отметкой органов регистрационного учета в соответствующем документе;

правоохранительные органы - органы внутренних дел, национальной безопасности, прокуратуры, таможенной службы;

предварительный список избирателей - список избирателей по состоянию за 80 календарных дней до дня голосования, опубликованный на государственном портале и вывешиваемый участковыми избирательными комиссиями для уточнения гражданами своих данных либо изменения избирательного адреса;

предвыборная агитация - деятельность граждан Кыргызской Республики, кандидатов, уполномоченных представителей и доверенных лиц кандидатов, политических партий по подготовке и распространению информации в период избирательной кампании, имеющая целью побудить или побуждающая избирателей к голосованию за тех или иных кандидатов (список кандидатов) либо против них;

представитель кандидата, политической партии - представитель в избирательных комиссиях, уполномоченный представитель, доверенное лицо, наблюдатель, представляющие кандидатов, политическую партию, выдвинувшую список кандидатов;

религиозный деятель - лицо, осуществляющее религиозную деятельность в соответствии с законодательством о свободе вероисповедания и религиозных организациях в Кыргызской Республике;

сведения о судимости кандидата - сведения о когда-либо имевшихся, имеющихся судимостях с указанием номера (номеров) и наименования (наименований) статьи (статей) Уголовного кодекса Кыргызской Республики, на основании которой (которых) был осужден кандидат, статьи (статей) закона иностранного государства, если кандидат был осужден в соответствии с указанными законодательными актами за деяния, признаваемые преступлением действующим Уголовным кодексом Кыргызской Республики, или об отсутствии судимости;

(абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

список избирателей - список граждан Кыргызской Республики, обладающих активным избирательным правом на день голосования, формируемый на основе Единого государственного реестра населения, составляемый в электронном и бумажном видах, который в зависимости от степени готовности и предназначения подразделяется на предварительный, контрольный и окончательный;

(абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 23 апреля 2015 года № 88)

список кандидатов - зарегистрированный Центральной избирательной комиссией единый список кандидатов, выдвинутый политической партией;

порядковый номер кандидата - цифра, присвоенная кандидату в списке кандидатов;

оператор - член участковой избирательной комиссии либо лицо, привлекаемое Центральной избирательной комиссией, обеспечивающее технические услуги по идентификации граждан при проведении выборов и референдумов или по обслуживанию автоматически считывающей урны на избирательном участке в день голосования;

автоматически считывающая урна - устройство,предназначенное для автоматического подсчета голосов избирателей;

стационарный ящик - прозрачная урна для голосования;

ящики для голосования - автоматически считывающие урны или стационарные ящики;

переносной ящик для голосования - ящик, предназначенный для голосования избирателя вне помещения;

сбой - временная утрата работоспособности автоматически считывающей урны, оборудования идентификации избирателя.

интернет - глобальная (всемирная) компьютерная сеть (система объединенных компьютерных сетей) для хранения и передачи информации;

интернет-издания - интернет-сайт (портал, форум), кроме интернет-блогов и персональных страниц физических лиц в социальных сетях, содержащий материалы новостного, информационно-аналитического, развлекательного и иного характера, администрируемый (модерируемый) в Кыргызской Республике или владельцами которых являются граждане и (или) юридические лица Кыргызской Республики, позволяющий свободный доступ к нему в сети интернет посетителей, если число посещений интернет-издания превышает 500 уникальных посетителей в сутки или 1000 уникальных посетителей в месяц;

уникальный посетитель или посетитель с уникальным IP-адресом - неповторяющийся пользователь, обладающий уникальными характеристиками и зашедший на интернет-издание в течение определенного промежутка времени;

избирательный округ одномандатный (одномандатный избирательный округ) - избирательный округ, в котором избирается один депутат Жогорку Кенеша;

избирательный округ единый республиканский (единый избирательный округ) - избирательный округ, включающий в себя всю территорию Кыргызской Республики, по выборам депутатов в Жогорку Кенеш, выдвинутых политическими партиями по спискам кандидатов;

член местного сообщества - гражданин Кыргызской Республики, постоянно проживающий в соответствующем айылном аймаке, городе, включенном в состав одномандатного избирательного округа. Членство избирателя в местном сообществе определяется отметкой о регистрации места жительства в паспорте гражданина, записанного на чип паспорта, либо регистрацией адреса места жительства в Государственном реестре национальных паспортов Кыргызской Республики (ГРНП), произведенной в срок не менее чем за 90 дней до дня голосования.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 1-1. Предмет регулирования

Настоящий конституционный Закон определяет порядок реализации избирательных прав граждан Кыргызской Республики и их гарантии, порядок избрания Президента и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики и регулирует отношения, связанные с подготовкой и проведением выборов.

(В редакции конституционного Закона КР от 26 августа 2021 года № 103)

Статья 2. Принципы участия граждан в выборах

1. Выборы в Кыргызской Республике проводятся на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании.

Выборы в Кыргызской Республике основываются на свободном и добровольном осуществлении гражданами республики своих избирательных прав. Никто не вправе оказывать воздействие на

граждан с целью принуждения их к участию или неучастию в выборах, а также на свободное волеизъявление.

2. Граждане Кыргызской Республики, проживающие или находящиеся за пределами Кыргызской Республики, обладают избирательными правами в соответствии с настоящим конституционным Законом.

Избирательные права граждан Кыргызской Республики, проживающих или находящихся за ее пределами в период выборов, обеспечиваются государственным органом, ведающим вопросами иностранных дел, через свои дипломатические представительства и консульские учреждения.

Граждане Кыргызской Республики, проживающие или находящиеся за ее пределами, голосуют на избирательных участках, образуемых по предложению государственного органа Кыргызской Республики в сфере иностранных дел, по согласованию с соответствующими органами страны аккредитации, как правило, на территории загранучреждений Кыргызской Республики.

3. Женщинам наравне с мужчинами обеспечиваются равные возможности реализации права избирать и быть избранными на должность Президента, депутатом Жогорку Кенеша.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 3. Всеобщее избирательное право

1. Граждане Кыргызской Республики, достигшие 18 лет, вправе избирать, а по достижении возраста, установленного Конституцией и настоящим конституционным Законом, - быть избранными в органы государственной власти и органы местного самоуправления.

2. Граждане Кыргызской Республики вправе избирать, быть избранными независимо от происхождения, пола, расы, этнической принадлежности, инвалидности, образования, должностного и имущественного положения, вероисповедания, политических и иных убеждений.

3. Не имеют права избирать, быть избранными граждане, признанные судом недееспособными или содержащиеся в местах лишения свободы по вступившему в законную силу приговору суда.

4. Не имеют права быть избранными на должность Президента, депутатом Жогорку Кенеша лица, чья судимость не погашена в установленном законом порядке.

5. Граждане реализуют свои права избирать и быть избранными при соблюдении требований, установленных настоящим конституционным Законом.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116)

Статья 4. Равное избирательное право

Граждане Кыргызской Республики участвуют в выборах в Кыргызской Республике на равных основаниях.

Статья 5. Прямое избирательное право

Граждане Кыргызской Республики избирают своих представителей на должность Президента и в депутаты Жогорку Кенеша непосредственно.

Статья 6. Тайное голосование

Голосование на выборах в Кыргызской Республике является тайным, исключающим возможность какого-либо контроля за волеизъявлением граждан.

Нарушение тайны голосования влечет за собой ответственность, предусмотренную законодательством Кыргызской Республики.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 7. Обязательность и периодичность выборов

1. Сроки полномочий Президента и депутатов Жогорку Кенеша устанавливаются Конституцией.

2. Выборы Президента и депутатов Жогорку Кенеша являются обязательными и проводятся периодически в сроки, установленные Конституцией.

3. Выборы не проводятся во время чрезвычайного или военного положения, введенного на всей территории Кыргызской Республики.

Статья 8. Гласность в избирательном процессе

1. Организация и проведение выборов осуществляются гласно и открыто.

2. На заседаниях соответствующей избирательной комиссии вправе присутствовать члены вышестоящих избирательных комиссий,

кандидаты, представители кандидатов, политических партий, а также наблюдатели, международные наблюдатели, представители средств массовой информации.

3. Для наблюдения за ходом и итогами голосования путем передачи данных протоколов от нижестоящих избирательных комиссий вышестоящим избирательным комиссиям используется избирательная информационная система. Данные о ходе и итогах голосования, полученные через избирательную информационную систему, являются предварительной информацией, не имеющей юридического значения, порядок использования которой определяется Центральной избирательной комиссией по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики (далее - Центральная избирательная комиссия).

Статья 9. Наблюдатель

1. Кандидат, политическая партия, выдвинувшая список кандидатов, вправе назначить наблюдателя, который вправе осуществлять наблюдение за подготовкой выборов, проведением голосования, подсчетом голосов, установлением итогов голосования и определением результатов выборов, в порядке, предусмотренном законодательством.

Кандидат, политическая партия могут назначить в каждую участковую избирательную комиссию не более двух наблюдателей, которые имеют право поочередно осуществлять наблюдение за проведением голосования и другими избирательными действиями в помещении для голосования. Не допускается одновременное осуществление полномочий наблюдателя в помещении избирательной комиссии, помещении для голосования двумя и более наблюдателями, представляющими интересы одного зарегистрированного кандидата, одной политической партии.

2. Наблюдатель приобретает права и обязанности наблюдателя, предусмотренные настоящим конституционным Законом, после поступления в соответствующую избирательную комиссию направления от назначивших его кандидата или политической партии, выдвинувшей список кандидатов. В направлении указываются фамилия, имя и отчество, постоянное место жительства наблюдателя, номера избирательных участков, наименования избирательных комиссий, в которые он направляется, а также производится запись об отсутствии у него ограничений, предусмотренных частью 3 настоящей статьи. Направление считается действительным при наличии подписи кандидата или печати политической партии и предъявлении паспорта или заменяющего его документа. Предварительное уведомление о направлении наблюдателя не требуется.

3. Наблюдателем вправе быть гражданин Кыргызской Республики, обладающий активным избирательным правом.

Наблюдателем не вправе быть: депутат Жогорку Кенеша, местного кенеша, кандидат в депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, лица, замещающие политические, специальные государственные должности и политические муниципальные должности, государственный гражданский и муниципальный служащий, член избирательной комиссии; представители кандидата, политической партии, выдвинувшей список кандидатов, в избирательных комиссиях; судьи, прокуроры, работники иных правоохранительных и фискальных органов, военнослужащие.

4. Наблюдатель вправе:

1) осуществлять наблюдение за формированием состава избирательной комиссии любого уровня;

2) осуществлять наблюдение за ходом формирования списков избирателей;

3) осуществить наблюдение за ходом учета избирателей;

4) осуществлять наблюдение за информационным обеспечением выборов;

5) знакомиться со списками избирателей, находящимися в избирательной комиссии, реестром заявлений (обращений) о голосовании вне помещения для голосования;

6) находиться в помещении для голосования в день голосования в любое время суток;

7) присутствовать при голосовании избирателей вне помещения для голосования;

8) публично, в том числе через средства массовой информации, излагать свое мнение, делать заявление о подготовке и проведении выборов;

9) свободно передвигаться и присутствовать на любых избирательных участках и в избирательных комиссиях;

10) наблюдать за установленным настоящим конституционным Законом порядком организации и голосования, не нарушая тайны голосования, в том числе за выдачей избирательных бюллетеней; подсчетом числа избирателей, внесенных в список избирателей, избирательных бюллетеней, выданных избирателям, погашенных избирательных бюллетеней; наблюдать за подсчетом голосов избирателей на расстоянии и в условиях, обеспечивающих им

обозримость содержания избирательных бюллетеней; знакомиться с любым заполненным или незаполненным избирательным бюллетенем при подсчете голосов избирателей; наблюдать за составлением избирательной комиссией протокола об итогах голосования и иных избирательных документов;

11) обращаться с замечаниями и предложениями по вопросам организации голосования к председателю участковой избирательной комиссии, в которую он направлен, а в случае его отсутствия - к лицу, его замещающему;

12) знакомиться с протоколом избирательной комиссии, в которую он направлен;

13) получать от избирательной комиссии копии протоколов и приложенных к ним документов;

14) обжаловать решения и (или) действия (бездействие) избирательной комиссии, в которую он направлен, в порядке, установленном настоящим конституционным Законом;

15) присутствовать при повторном подсчете голосов избирателей в соответствующих избирательных комиссиях;

16) носить не содержащие признаков предвыборной агитации нагрудные знаки с обозначением своего статуса, фамилии, имени и отчества, имени и фамилии кандидата или наименования организации, направившей наблюдателя в избирательную комиссию;

17) лично осуществлять фото-, видеосъемку, аудиозапись, не нарушая тайны голосования избирателей, не мешая ходу голосования, подведению итогов голосования.

5. Наблюдатель не вправе:

1) выдавать избирателям избирательные бюллетени;

2) расписываться за избирателя по его просьбе в получении избирательных бюллетеней;

3) заполнять за избирателя по его просьбе избирательный бюллетень;

4) предпринимать действия, нарушающие тайну голосования;

5) принимать непосредственное участие в подсчете избирательных бюллетеней, проводимом членами избирательной комиссии;

6) совершать действия, препятствующие работе избирательной комиссии;

7) вести агитацию среди избирателей;

8) участвовать в принятии решений соответствующей избирательной комиссией.

6. Деятельность наблюдателей регулируется избирательным законодательством.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 10. Международные наблюдатели

1. Международные наблюдатели аккредитуются Центральной избирательной комиссией при наличии приглашения, направленного Президентом, Жогорку Кенешем, Кабинетом Министров, Центральной избирательной комиссией, после официального опубликования решения о назначении выборов. Предложения о направлении приглашений могут быть поданы международными и национальными некоммерческими организациями, специализирующимися по вопросам избирательного законодательства и выборов, а также в области защиты прав человека.

Граждане Кыргызской Республики не могут быть аккредитованы в качестве международных наблюдателей.

2. Срок полномочий международного наблюдателя начинается со дня его аккредитации Центральной избирательной комиссией и заканчивается в день официального опубликования результатов выборов.

3. Международные наблюдатели вправе свободно передвигаться и присутствовать на любых избирательных участках и избирательных комиссиях.

4. Международные наблюдатели вправе:

1) публично излагать свое мнение о подготовке и проведении выборов;

2) проводить пресс-конференции и обращаться к представителям средств массовой информации;

3) осуществлять фото-, видеосъемку, аудиозапись, не нарушая тайны голосования избирателей;

4) носить не содержащие признаков предвыборной агитации нагрудные знаки с обозначением своего статуса, фамилии, имени и отчества, наименования организации, которую они представляют;

5) осуществлять наблюдение за формированием составов избирательной комиссии любого уровня;

6) осуществлять наблюдение за ходом формирования списков избирателей;

7) осуществлять наблюдение за ходом учета избирателей;

8) осуществлять наблюдение за информационным обеспечением выборов.

5. Между народные наблюдатели не вправе использовать свой статус для осуществления деятельности, не связанной с наблюдением за подготовкой и проведением выборов.

6. Центральная избирательная комиссия вправе отозвать аккредитацию международного наблюдателя в случае нарушения им настоящего конституционного Закона, законодательства Кыргызской Республики.

7. Деятельность международных наблюдателей регулируется избирательным законодательством.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 10-1. Общественные наблюдатели

1. Некоммерческие организации вправе в порядке, установленном своими уставами, принять решение об участии в наблюдении за выборами и направлении своих общественных наблюдателей.

2. Полномочия общественного наблюдателя должны быть определены в письменном направлении, удостоверенном печатью некоммерческой организации, интересы которой представляет данный общественный наблюдатель. В направлении указываются фамилия, имя и отчество общественного наблюдателя, адрес его места жительства, номер избирательного участка, наименование комиссии, в которую наблюдатель направляется, а также делается запись об отсутствии ограничений, предусмотренных частью 4 настоящей статьи. Направление действительно при предъявлении общественным наблюдателем паспорта гражданина Кыргызской Республики, а также заверенной копии решения некоммерческой организации об участии в наблюдении за выборами.

Некоммерческая организация, намеренная осуществлять наблюдение за выборами, направляет уведомление в Центральную избирательную комиссию, территориальную избирательную комиссию с приложением копии свидетельства о государственной регистрации некоммерческой организации. Центральная избирательная комиссия, территориальная избирательная комиссия направляют в участковые избирательные

комиссии перечень некоммерческих организаций, объявивших о намерении осуществлять гражданский мониторинг за выборами.

3. Общественные наблюдатели регистрируются соответствующей избирательной комиссией при предоставлении ими документов, указанных в части 2 настоящей статьи. Условия и порядок регистрации, форма документа о регистрации общественных наблюдателей при избирательных комиссиях устанавливаются Центральной избирательной комиссией.

Некоммерческая организация может зарегистрировать не более трех общественных наблюдателей в каждой избирательной комиссии. При этом на одном избирательном участке одновременно может находиться только один общественный наблюдатель от одной некоммерческой организации.

4. Общественными наблюдателями в избирательных комиссиях не могут быть назначены депутат Жогорку Кенеша, местного кенеша, кандидат в депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, лица, замещающие политические, специальные государственные должности и политические муниципальные должности, государственный гражданский и муниципальный служащий, член избирательной комиссии, представители и наблюдатели кандидата, политической партии, выдвинувшей список кандидатов, судьи, прокуроры, работники иных правоохранительных и фискальных органов, военнослужащие.

5. Срок полномочий общественного наблюдателя начинается со дня его регистрации соответствующей избирательной комиссией и заканчивается в день официального опубликования результатов выборов.

6. Общественные наблюдатели вправе:

1) осуществлять наблюдение за формированием состава избирательной комиссии любого уровня;

2) осуществлять наблюдение за ходом формирования списков избирателей;

3) осуществлять наблюдение за ходом учета избирателей;

4) осуществлять наблюдение за информационным обеспечением выборов;

5) знакомиться со списками избирателей, находящимися в избирательной комиссии, реестром заявлений (обращений) о голосовании вне помещения для голосования, реестром заявлений (обращений), поступивших в соответствующую избирательную комиссию;

6) находиться в помещении для голосования в день голосования в любое время суток;

7) присутствовать при голосовании избирателей вне помещения для голосования;

8) публично, в том числе через средства массовой информации, излагать свое мнение, делать заявление о подготовке и проведении выборов;

9) наблюдать за установленным настоящим конституционным Законом порядком организации и голосования, не нарушая тайны голосования, в том числе за выдачей избирательных бюллетеней, подсчетом числа избирателей, внесенных в список избирателей, избирательных бюллетеней, выданных избирателям, погашенных избирательных бюллетеней; наблюдать за подсчетом голосов избирателей на расстоянии и в условиях, обеспечивающих им обозримость содержания избирательных бюллетеней; знакомиться с любым заполненным или незаполненным избирательным бюллетенем при подсчете голосов избирателей; наблюдать за составлением избирательной комиссией протокола об итогах голосования и иных избирательных документов;

10) обращаться с замечаниями и предложениями по вопросам организации голосования к председателю участковой избирательной комиссии, в которую он направлен, а в случае его отсутствия - к лицу, его замещающему;

11) знакомиться с протоколом избирательной комиссии, в которую он направлен;

12) получать от избирательной комиссии копии протоколов и приложенных к ним документов;

13) присутствовать при повторном подсчете голосов избирателей в соответствующих избирательных комиссиях;

14) носить не содержащие признаков предвыборной агитации нагрудные знаки с обозначением своего статуса, фамилии, имени и отчества, наименования организации, направившей наблюдателя в избирательную комиссию;

15) лично осуществлять фото-, видеосъемку, аудиозапись, не нарушая тайны голосования избирателей, не мешая ходу голосования и подведению итогов голосования;

16) свободно передвигаться и присутствовать на избирательных участках, в которых они зарегистрированы, с соблюдением требований, указанных в части 3 настоящей статьи.

7. Общественный наблюдатель не вправе:

1) выдавать избирателям избирательные бюллетени;

2) расписываться за избирателя по его просьбе в получении избирательных бюллетеней;

3) заполнять за избирателя по его просьбе избирательный бюллетень;

4) предпринимать действия, нарушающие тайну голосования;

5) принимать непосредственное участие в подсчете избирательных бюллетеней, проводимом членами избирательной комиссии;

6) совершать действия, препятствующие работе избирательной комиссии;

7) вести агитацию среди избирателей;

8) участвовать в принятии решений соответствующей избирательной комиссией.

8. Общественные наблюдатели не вправе использовать свой статус для осуществления деятельности, не связанной с наблюдением за подготовкой и проведением выборов.

9. Соответствующая избирательная комиссия вправе отменить регистрацию общественного наблюдателя в случае нарушения им настоящего конституционного Закона и законодательства Кыргызской Республики.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 11. Представители средств массовой информации

1. Представители средств массовой информации аккредитуются Центральной избирательной комиссией после поступления заявки в письменной форме.

2. Представители средств массовой информации, принимающие участие в информационном освещении подготовки и проведения выборов, вправе:

1) присутствовать на заседаниях избирательных комиссий;

2) знакомиться с протоколом избирательной комиссии;

3) получать от избирательной комиссии копии протоколов и приложенных к ним документов;

4) осуществлять фото-, видеосъемку в период подготовки к выборам, а в день проведения голосования - с места, определенного председателем участковой избирательной комиссии, не нарушая тайны голосования избирателей, не мешая ходу голосования и подведению итогов голосования;

5) носить не содержащие признаков предвыборной агитации нагрудные знаки с обозначением своего статуса, фамилии, имени и отчества, наименования организации, которую они представляют.

3. По требованию представителя средств массовой информации избирательная комиссия обязана заверить копию протокола об итогах голосования или о результатах выборов.

4. Центральная избирательная комиссия вправе отозвать аккредитацию средства массовой информации в случае нарушения им избирательного законодательства.

5. Деятельность представителя средства массовой информации в период подготовки и проведения выборов регулируется избирательным законодательством.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Глава 2
Избирательные комиссии и избирательный округ

Статья 12. Избирательные комиссии

1. Избирательные комиссии организуют подготовку и проведение выборов в Кыргызской Республике, обеспечивают реализацию и защиту избирательных прав граждан Кыргызской Республики.

2. Единую систему избирательных комиссий Кыргызской Республики образуют:

1) Центральная избирательная комиссия;

1-1) окружные избирательные комиссии;

2) территориальные избирательные комиссии;

3) участковые избирательные комиссии.

3. Избирательные комиссии осуществляют свою деятельность на принципах:

1) законности;

2) гласности;

3) открытости;

4) независимости;

5) коллегиальности;

6) справедливости;

7) беспристрастности.

4. Правовое положение, организация и порядок деятельности, а также гарантии независимости избирательных комиссий устанавливаются законом, регламентирующим порядок деятельности избирательных комиссий, конституционным Законом Кыргызской Республики «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики», настоящим конституционным Законом и иными нормативными правовыми актами.

5. Окружные избирательные комиссии формируются Центральной избирательной комиссией на период подготовки и проведения выборов депутатов Жогорку Кенеша из числа членов соответствующих территориальных избирательных комиссий, функционирующих в соответствующих избирательных округах, в порядке, определяемом Центральной избирательной комиссией.

Окружные избирательные комиссии прекращают свои полномочия по решению Центральной избирательной комиссии после официального опубликования результатов выборов депутатов Жогорку Кенеша.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 13. Избирательный округ

1. Избирательным округом для проведения выборов Президента является вся территория Кыргызской Республики.

1-1. Для проведения выборов депутатов Жогорку Кенеша, выдвинутых политическими партиями по спискам кандидатов, вся территория Кыргызской Республики является единым избирательным округом.

Проведение выборов депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам осуществляется в избирательных округах, образуемых на основе данных, представляемых уполномоченными государственными органами в сфере регистрации населения, управления земельными ресурсами, органами местного самоуправления

не позднее 3 календарных дней после назначения дня выборов.

1-2. Центральная избирательная комиссия формирует и утверждает схему и границы избирательных округов, перечень населенных пунктов (улиц, домов), входящих в каждый избирательный округ, номер и центр каждого избирательного округа, число избирателей в каждом избирательном округе не позднее 7 календарных дней после назначения дня выборов.

1-3. При образовании избирательных округов должны соблюдаться следующие требования:

- примерное равенство избирательных округов по числу избирателей с допустимым отклонением от средней нормы представительства избирателей не более чем на 20 процентов;

- избирательный округ составляет единую территорию, не допускается образование избирательного округа из не граничащих между собой территорий.

1-4. При соблюдении требований, указанных в части 1-3 настоящей статьи, как правило, учитывается административно-территориальное деление республики.

1-5. Списки избирательных округов с указанием их границ и адресов окружных, территориальных избирательных комиссий, включая их графическое изображение, должны быть опубликованы на официальном сайте Центральной избирательной комиссии и в средствах массовой информации в течение 5 календарных дней со дня утверждения округов.

1-6. Изменения схем и границ избирательных округов, места нахождения избирательных комиссий могут осуществляться по предложению окружной избирательной комиссии.

2. Избиратели, проживающие за пределами территории Кыргызской Республики, считаются приписанными к единому избирательному округу.

3. Для проведения голосования и подсчета голосов избирателей избирательные участки образуются с учетом местных и иных условий в целях создания максимальных удобств для избирателей.

Для организации проведения голосования и подсчета голосов избирателей, проживающих или находящихся за пределами Кыргызской Республики, избирательные участки могут быть образованы по предложению государственного органа Кыргызской Республики в сфере иностранных дел, по согласованию с соответствующими органами страны аккредитации, как правило, на территории заграничных учреждений Кыргызской Республики.

4. Избирательные участки образуются соответствующими территориальными избирательными комиссиями сроком на 5 лет из расчета, как правило, не более 2500 избирателей на каждом участке. Управление границами избирательных участков осуществляется на основе порядка, утверждаемого Центральной избирательной комиссией. Перечень избирательных участков и их границы подлежат уточнению в порядке, предусмотренном для их образования, по предложению территориальных избирательных комиссий и органов местного самоуправления.

В целях обеспечения реализации избирательных прав граждан, включая право голосования по избирательному адресу в местах временного пребывания, создания максимальных удобств для избирателей территориальными избирательными комиссиями по предложению органов местного самоуправления могут быть образованы дополнительные избирательные участки.

Дополнительные избирательные участки образуются и действуют только на период подготовки и проведения выборов. Их образование происходит в следующих случаях:

- если большая численность избирателей, временно пребывающих на данной территории и не имеющих постоянного места жительства по месту голосования;

- если количество избирателей на близлежащих избирательных участках превышает численность избирателей, установленную настоящим конституционным Законом.

Положение абзаца первого настоящей части, касающееся количества избирателей, может не применяться при образовании избирательных участков за пределами территории Кыргызской Республики.

В случае если на одной территории количество избирателей, проживающих или находящихся за пределами Кыргызской Республики, превышает количество избирателей, установленное абзацем первым настоящей части, по предложению органа, ведающего вопросами иностранных дел, и по согласованию с компетентными органами страны аккредитации могут быть образованы два и более избирательных участков в одном помещении.

5. Центральная избирательная комиссия рассматривает и утверждает схему и границы избирательных участков по предложению территориальных избирательных комиссий и публикует их в средствах массовой информации с указанием границ и адресов не позднее 5 календарных дней со дня их утверждения и передает уполномоченному государственному органу.

Информация об избирательных участках, образованных за пределами Кыргызской Республики, размещается на сайтах Центральной избирательной комиссии, дипломатических представительств, консульских учреждений и представительств государственных органов Кыргызской Республики за рубежом, аккредитованных в стране пребывания, не позднее 5 календарных дней со дня их утверждения.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Глава 3
Списки избирателей

Статья 14. Составление списков избирателей

1. В целях реализации прав избирателей, ознакомления избирателей с данными о себе, а также проведения голосования составляется список избирателей по каждому избирательному участку.

2. В списки избирателей на выборах Президента и депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу включаются граждане Кыргызской Республики, обладающие на день голосования активным избирательным правом и прошедшие биометрическую регистрацию в соответствии с законодательством.

В список избирателей на выборах депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам включаются все граждане Кыргызской Республики, обладающие на день голосования активным избирательным правом, являющиеся членами местного сообщества и прошедшие биометрическую регистрацию.

В период подготовки выборов по решению Центральной избирательной комиссии и государственного органа в сфере регистрации населения (далее - уполномоченный государственный орган) биометрическая регистрация граждан может осуществляться в том числе на территориях аэропортов, железнодорожных вокзалов Кыргызской Республики.

3. Составление списка избирателей производится на основе персональных данных (в том числе биометрических), содержащихся в Едином государственном реестре населения, с учетом границ избирательных участков.

Формирование, хранение и актуализация Единого государственного реестра населения осуществляются уполномоченным государственным органом.

4. Предварительный список избирателей формируется путем автоматической выгрузки из Единого государственного реестра населения данных о гражданах, достигших 18-летнего возраста, сдавших биометрические данные, и с учетом границ избирательных участков.

Предварительный список избирателей размещается на государственном портале за 80 календарных дней до дня голосования в разрезе участков, районов и городов без информации о месте постоянного либо фактического проживания, дате рождения избирателя для ознакомления и соответствующего уточнения указанных данных, определения ошибок и неточностей в списках.

5. Сведения об избирателях, находящихся в день голосования в стационарных лечебно-профилактических учреждениях, в местах содержания под стражей в качестве подозреваемых и обвиняемых, на предприятиях с непрерывным циклом работы (вахтовые работы), военнослужащих срочной службы, военнослужащих и членов их семей и других лиц, проживающих в воинских частях, составляются руководителями указанных учреждений (предприятий, воинских частей) и передаются в соответствующую участковую избирательную комиссию не позднее 12 календарных дней до дня голосования.

Для учета избирателей, находящихся в стационарных лечебно-профилактических учреждениях, в местах содержания под стражей в качестве подозреваемых и обвиняемых, и избирателей с ограниченными возможностями здоровья уполномоченные государственные органы, в ведении которых находятся вышеуказанные учреждения, а также уполномоченный орган в сфере социального развития обязаны предоставлять сведения о фактической численности указанных избирателей по состоянию на 1 февраля и 1 августа каждого года в Центральную избирательную комиссию.

6. Сведения об избирателях, проживающих и находящихся за пределами Кыргызской Республики, вставших на консульский (временный консульский) учет и прошедших биометрическую регистрацию, составляются руководителями соответствующих дипломатических представительств и консульских учреждений, передаются через государственный орган, ведающий вопросами иностранных дел, в Центральную избирательную комиссию не позднее 85 календарных дней до дня голосования.

Форма, вид и порядок представления сведений об избирателях, проживающих или находящихся за пределами Кыргызской Республики и вставших на консульский (временный консульский) учет, определяются Центральной избирательной комиссией по согласованию с

государственным органом, ведающим вопросами иностранных дел.

Избиратель, проживающий или находящийся за пределами Кыргызской Республики в день голосования, вправе заявить о намерении голосовать по избирательному адресу места проживания или пребывания путем подачи заявления в порядке, установленном статьей 15 настоящего конституционного Закона.

7. Предварительный список, размещенный на государственном портале и составленный по каждому избирательному участку, распечатывается Центральной избирательной комиссией и передается в участковые избирательные комиссии за 75 календарных дней до дня голосования.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 11 ноября 2020 года № 2, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 15. Ознакомление со списками избирателей, исправление неточностей. Избирательный адрес

1. Участковая избирательная комиссия обязана вывесить предварительный список избирателей для ознакомления избирателями, проживающими на территории соответствующего избирательного участка, за 70 календарных дней до дня голосования.

2. Каждый избиратель в случае обнаружения любой ошибки или неточности, а также отсутствия его в предварительном списке избирателей вправе обратиться не позднее 15 календарных дней до дня голосования в соответствующую участковую избирательную комиссию с заявлением с приложением копий подтверждающих документов, при этом избиратель проходит биометрическую идентификацию.

При приеме от избирателя заявления установленной формы член участковой избирательной комиссии после проверки на правильность заполнения и соответствия указанных в заявлении сведений паспортным данным, а также при условии прохождения идентификации вручает избирателю отрывной талон с информацией по уточнению статуса обработки заявления, размещенный в нижней части заявления.

Участковая избирательная комиссия незамедлительно передает указанное заявление системному администратору Центральной избирательной комиссии в соответствующей территориальной избирательной комиссии для принятия соответствующих мер по включению его в список, исправления ошибок или неточностей.

Избиратель также вправе подать заявление в электронном виде через сервис «кабинет избирателя» на государственном портале с

прохождением авторизации в установленном законодательством порядке.

Ответ на заявление избирателя направляется соответствующей избирательной комиссией не позднее 7 календарных дней со дня приема заявления в форме бумажного или электронного сообщения по адресу, который указывается избирателем при подаче заявления.

3. Каждый избиратель, проживающий или находящийся за пределами Кыргызской Республики в день голосования, с момента ознакомления со списком избирателей, но не позднее 15 календарных дней до дня голосования, вправе заявить о намерении голосовать по избирательному адресу путем подачи в дипломатическое представительство или консульское учреждение Кыргызской Республики заявления установленного образца с приложением копии паспорта гражданина Кыргызской Республики, а при его отсутствии - копии общегражданского паспорта гражданина Кыргызской Республики, служебного или дипломатического паспорта. При этом избиратель проходит биометрическую идентификацию.

Дипломатическое представительство или консульское учреждение Кыргызской Республики с момента поступления заявления избирателя о намерении голосовать по избирательному адресу места нахождения или пребывания регистрирует избирателя в качестве лица, вставшего на временный консульский учет на безвозмездной основе. Такая регистрация производится на срок, указанный в заявлении избирателя.

После приема заявления дипломатическое представительство или консульское учреждение Кыргызской Республики незамедлительно передает его в Центральную избирательную комиссию для принятия соответствующих мер по изменению избирательного адреса.

Избиратель также вправе подать заявление в электронном виде через сервис «кабинет избирателя» на государственном портале с прохождением авторизации в установленном законодательством порядке.

Избиратель за предоставление заведомо недостоверных сведений несет ответственность, предусмотренную законодательством.

Дипломатические представительства или консульские учреждения Кыргызской Республики ведут учет поступивших заявлений избирателей об изменении избирательного адреса.

4. Центральная избирательная комиссия не позднее 35 календарных дней до дня голосования составляет контрольный список избирателей, содержащий актуализированную информацию об избирателях, и направляет в участковые избирательные комиссии.

Участковая избирательная комиссия обязана за 30 календарных дней до дня голосования вывесить контрольный список избирателей для ознакомления избирателями.

Контрольный список не должен содержать иной информации, кроме фамилии, имени, отчества избирателей, включенных в списки по соответствующему участку, а также номера избирательного участка.

5. Прием заявлений избирателей об отсутствии их в списке избирателей, об ошибке или неточности в нем, о намерении голосовать по избирательному адресу прекращается за 15 календарных дней до дня голосования. После обработки заявлений Центральная избирательная комиссия формирует окончательный список избирателей. При этом контрольные и окончательные списки избирателей подлежат обязательной сверке и актуализации со сведениями в Едином государственном реестре населения.

Центральной избирательной комиссией за 10 дней до дня голосования в уполномоченный государственный орган передаются окончательные списки избирателей в электронном виде для подготовки комплектов оборудования.

После получения окончательного списка избирателей уполномоченным государственным органом проводится работа по подготовке серверных комплектов оборудования по идентификации избирателей с загрузкой списков избирателей с биометрическими данными с последующей передачей комплектов оборудования в Центральную избирательную комиссию не позднее 3 календарных дней до дня выборов для доставки их на избирательные участки.

Центральная избирательная комиссия за 7 календарных дней до дня голосования распечатывает и передает пронумерованный, прошнурованный и заверенный печатью Центральной избирательной комиссии окончательный список избирателей в двух экземплярах в соответствующие участковые избирательные комиссии. При этом второй экземпляр бумажного окончательного списка избирателей по каждому избирательному участку, предназначенный для вывешивания, не должен содержать информацию о месте жительства избирателей, включенных в окончательный список. Разглашение сведений с персональными данными, содержащихся в окончательных списках избирателей, путем передачи, копирования, опубликования влечет ответственность, предусмотренную законодательством.

Соответствующие участковые избирательные комиссии обязаны не позднее 7 календарных дней до дня голосования вывесить на избирательном участке второй экземпляр бумажного окончательного списка избирателей соответствующего избирательного участка.

Не подлежит ограничению фото-, видеосъемка избирателем или наблюдателем вывешенного окончательного списка избирателей.

6. В день голосования имеют право голосовать только граждане, включенные в список избирателей.

7. Актуализация списка избирателей осуществляется Центральной избирательной комиссией по взаимодействию с уполномоченным государственным органом в целях обеспечения точности данных в Едином государственном реестре населения.

Взаимодействие осуществляется в том числе с применением системы электронного межведомственного взаимодействия, утвержденной законодательством.

Порядок взаимодействия Центральной избирательной комиссии и уполномоченного государственного органа по вопросам составления, ознакомления со списками избирателей, рассмотрения заявлений избирателей об отсутствии их в списке избирателей, об ошибке или неточности в нем, о намерении голосовать по избирательному адресу, идентификации избирателей в день голосования, сверки и синхронизации данных в Едином государственном реестре населения и государственном портале, а также по другим вопросам, требующим оперативного разрешения, утверждается Центральной избирательной комиссией по согласованию с уполномоченным государственным органом.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 11 ноября 2020 года № 2)

Статья 16. Государственный учет избирателей

1. Государственный учет избирателей осуществляется Центральной избирательной комиссией на основе Единого государственного реестра населения путем автоматического размещения данных о гражданах, достигших 18-летнего возраста, сдавших биометрические данные, на государственном портале.

В межвыборный период список избирателей на государственном портале обновляется ежемесячно, в период подготовки и проведения выборов обновляется ежедневно и размещается на государственном портале.

2. Порядок формирования и использования Единого государственного реестра населения регулируется законами.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116)

Глава 4
Представители кандидата, политической партии. Статус кандидатов

Статья 17. Статус представителя кандидата, политической партии, выдвинувшей список кандидатов, в избирательных комиссиях

1. Кандидаты, политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, после регистрации вправе назначить в соответствующую избирательную комиссию своего представителя (далее - представитель в избирательных комиссиях) с представлением документов, удостоверяющих его личность, сведений о месте его основной работы (роде занятий), полного адреса постоянного места жительства и контактных данных.

2. Полномочия представителя в избирательных комиссиях начинаются с момента его регистрации в соответствующей избирательной комиссии.

3. Представителем в избирательных комиссиях вправе быть гражданин Кыргызской Республики, достигший 21 года, обладающий активным избирательным правом и постоянно проживающий на территории Кыргызской Республики.

4. Представителем в избирательных комиссиях не вправе быть депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, кандидаты в депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, лица, замещающие политические, специальные государственные должности и политические муниципальные должности, государственные гражданские и муниципальные служащие, члены избирательных комиссий, судьи, военнослужащие, работники правоохранительных и фискальных органов, иностранные граждане и лица без гражданства, а также лица, чья судимость не снята или не погашена в установленном законом порядке.

5. Представитель в избирательной комиссии не может быть одновременно представителем в иной избирательной комиссии.

6. Представитель в избирательных комиссиях, замещающий государственную или муниципальную должность, не вправе использовать преимущества своего должностного или служебного положения.

7. Представителю в избирательных комиссиях выдается удостоверение установленного образца.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 18. Полномочия представителя в избирательных комиссиях

1. Представитель в избирательных комиссиях вправе:

1) знакомиться с документами и материалами, которые рассматриваются на заседании избирательной комиссии;

2) вносить в повестку дня заседаний избирательной комиссии предложения по вопросам, входящим в ее компетенцию, и требовать проведения голосования по ним;

3) присутствовать и участвовать в прениях на всех заседаниях избирательной комиссии;

4) задавать другим участникам заседания избирательной комиссии вопросы в соответствии с повесткой дня и получать на них ответы по существу;

5) знакомиться с документами и материалами избирательных комиссий, непосредственно связанными с выборами, и получать их копии (за исключением документов и материалов, содержащих конфиденциальную информацию, отнесенную к таковой в порядке, установленном законом);

6) обжаловать действия (бездействие) избирательной комиссии в порядке, предусмотренном настоящим конституционным Законом;

7) проверять соответствие предъявленного документа личности избирателя и правильность получения бюллетеня.

2. Представитель в избирательных комиссиях не вправе:

1) участвовать в проводимых избирательной комиссией проверках;

2) давать разъяснения и указания, делать сообщения от имени избирательной комиссии;

3) составлять протоколы об итогах голосования и результатах выборов;

4) участвовать в голосовании при принятии решений, отнесенных к полномочиям избирательной комиссии;

5) подписывать решения и протоколы избирательной комиссии.

3. Полномочия представителя в избирательных комиссиях в любое время могут быть прекращены по решению назначившего его субъекта и переданы другому лицу.

4. Полномочия представителя в избирательных комиссиях также

прекращаются в случае отмены регистрации назначившего его субъекта.

5. Полномочия представителя в избирательных комиссиях прекращаются после официального опубликования результатов выборов.

6. В случае обжалования зарегистрированным кандидатом, политической партией итогов голосования, результатов выборов полномочия представителя в избирательных комиссиях прекращаются после вынесения окончательного решения по существу жалобы.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116)

Статья 19. Уполномоченные представители кандидатов, политических партий, выдвинувших списки кандидатов

1. Кандидаты, политические партии вправе назначить не более двух уполномоченных представителей, которые представляют соответствующих кандидатов, политические партии: уполномоченного представителя по вопросам, связанным с участием в выборах, и уполномоченного представителя по финансовым вопросам.

2. Уполномоченными представителями не могут быть депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, кандидаты в депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, лица, замещающие политические, специальные государственные должности и политические муниципальные должности, государственные гражданские и муниципальные служащие, члены избирательных комиссий, судьи, работники правоохранительных и фискальных органов, иностранные граждане и лица без гражданства.

3. Список уполномоченных представителей кандидата, политической партии представляется в Центральную избирательную комиссию с указанием полномочий, фамилии, имени, отчества, даты рождения, серии и номера паспорта, даты его выдачи, адреса места жительства, основного места работы или службы, занимаемой должности (в случае отсутствия основного места работы или службы - рода занятий), номера телефона каждого уполномоченного представителя. В отношении уполномоченного представителя по финансовым вопросам дополнительно указывается также право подписи финансовых документов. К списку, представляемому в Центральную избирательную комиссию, прилагается письменное согласие каждого перечисленного лица осуществлять деятельность уполномоченного представителя. При этом кандидат, политическая партия подтверждают соответствие уполномоченного представителя требованиям настоящей статьи и

несут ответственность за представленные сведения в соответствии с законодательством.

4. Центральная избирательная комиссия в течение 3 календарных дней со дня поступления необходимых документов выдает регистрационные свидетельства уполномоченным представителям либо принимает мотивированное решение об отказе в регистрации в соответствии с настоящим конституционным Законом.

5. Уполномоченный представитель кандидата, политической партии считается назначенным, приобретает права и обязанности уполномоченного представителя после регистрации и выдачи Центральной избирательной комиссией регистрационного свидетельства.

6. (Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 8 августа 2019 года № 116)

7. Уполномоченный представитель по вопросам, связанным с участием в выборах:

1) заверяет подписные листы при сборе подписей избирателей в поддержку кандидата в Президенты, подсчитывает число подписей, составляет протокол об итогах сбора подписей;

2) представляет в соответствующую избирательную комиссию подписные листы в поддержку кандидата в Президенты, а также другие документы для регистрации кандидата;

3) получает от соответствующей избирательной комиссии подтверждение в письменной форме (справку) о приеме подписных листов и других документов;

4) проводит предвыборную агитацию, распространяет агитационные материалы;

4-1) подписывает документы (договоры/соглашения) за выполненные работы, оказанные услуги, непосредственно связанные с проведением выборной кампании;

5) вправе участвовать в жеребьевках, проводимых избирательными комиссиями при определении порядка предоставления эфирного времени кандидатам, политическим партиям;

6) вправе присутствовать на заседаниях избирательных комиссий по вопросам, которые имеют отношение к кандидату, политической партии, назначившим уполномоченного представителя;

7) осуществляет иные полномочия, установленные настоящим

конституционным Законом, полномочия по поручению кандидата, политической партии.

7-1. Уполномоченный представитель по финансовым вопросам:

1) решает вопросы, связанные с созданием избирательного фонда для финансирования избирательной кампании кандидата, политической партии, вопросы по учету и контролю законности поступления и расходования денежных средств, по подготовке и сдаче финансовой отчетности по средствам избирательных фондов;

2) вправе подписывать финансовые расчетные документы и финансовые отчеты;

3) вправе принимать участие на заседаниях избирательных комиссий по финансовым вопросам, которые имеют отношение к кандидату, политической партии;

4) осуществляет иные полномочия в части финансовых вопросов, установленные настоящим конституционным Законом.

8. Кандидат, политическая партия вправе в любое время прекратить полномочия уполномоченного представителя, письменно известив об этом Центральную избирательную комиссию, зарегистрировавшую уполномоченного представителя.

9. Срок полномочий уполномоченных представителей кандидата, политической партии истекает с момента утраты статуса кандидата на должность Президента, в депутаты Жогорку Кенеша, всех кандидатов, выдвинутых в составе списка кандидатов политической партией, но не позднее дня официального опубликования результатов выборов. Срок полномочий уполномоченных представителей по финансовым вопросам истекает через 20 календарных дней со дня определения результатов выборов.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 20. Доверенные лица кандидатов, политических партий, выдвинувших списки кандидатов

1. Кандидаты, политические партии вправе назначить доверенных лиц.

2. Регистрация доверенных лиц осуществляется Центральной избирательной комиссией на основании письменного заявления кандидата либо представления политической партии и заявления самого гражданина о согласии быть доверенным лицом. Центральная избирательная комиссия выдает доверенному лицу удостоверение установленного образца.

3. Доверенными лицами не могут быть депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, кандидаты в депутаты Жогорку Кенеша, местного кенеша, лица, замещающие политические, специальные государственные должности и политические муниципальные должности, государственные гражданские и муниципальные служащие, члены избирательных комиссий, судьи, работники правоохранительных и фискальных органов, иностранные граждане и лица без гражданства.

4. Доверенные лица действуют в пределах полномочий, предоставленных им кандидатами, политическими партиями.

5. Доверенные лица вправе:

1) осуществлять агитационную и иную деятельность, способствующую избранию кандидатов (списка кандидатов), представлять их предвыборные программы;

2) выступать на предвыборных собраниях, встречах с избирателями, участвовать в предвыборных дебатах и дискуссиях;

3) присутствовать на заседаниях избирательных комиссий;

4) находиться на избирательных участках при проведении голосования, подсчете голосов избирателей и подведении итогов голосования;

5) знакомиться с документами избирательных комиссий, а также протоколами об итогах голосования, о результатах выборов;

6) обжаловать решения и действия (бездействие) избирательных комиссий и присутствовать при рассмотрении жалоб и заявлений.

6. Доверенные лица не вправе:

1) вмешиваться в работу избирательных комиссий;

2) расписываться за избирателя по его просьбе в получении избирательных бюллетеней, а также заполнять за него избирательные бюллетени;

3) вести информационные теле- и радиопрограммы (передачи), участвовать в освещении выборов через средства массовой информации в случае, если они являются журналистами, творческими работниками либо должностными лицами редакций этих средств массовой информации.

7. Кандидаты, политические партии вправе в любое время отозвать доверенных лиц, уведомив об этом Центральную избирательную комиссию, которая аннулирует выданные им удостоверения. Доверенное лицо вправе в любое время по собственной инициативе сложить свои

полномочия, вернув в Центральную избирательную комиссию выданное ему удостоверение и уведомив об этом назначившего его кандидата, политическую партию.

8. Полномочия доверенных лиц прекращаются вместе с утратой своего статуса назначившими их зарегистрированными кандидатами либо кандидатами, включенными в список кандидатов, выдвинутый политической партией.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 21. Статус кандидатов

1. Все кандидаты обладают равными правами и несут равные обязанности, за исключением случаев, установленных настоящим конституционным Законом.

2. Кандидат с момента выдвижения прекращает исполнение должностных или служебных полномочий в случае, если он является:

1) государственным политическим служащим, за исключением депутата Жогорку Кенеша или Президента;

2) муниципальным политическим служащим, за исключением депутата местного кенеша;

3) руководителем государственного, муниципального предприятия, учреждения, предприятия с долей государственного (муниципального) участия более 30 процентов и их подразделений.

2-1. Кандидат с момента выдвижения и до определения результатов выборов приостанавливает исполнение должностных или служебных полномочий в случае, если он является:

1) государственным служащим, независимо от вида государственной службы (гражданская, военная, правоохранительная, дипломатическая);

2) муниципальным служащим;

3) работником средства массовой информации.

3. Руководители государственных органов, органов местного самоуправления, предприятий, учреждений, организаций, командиры воинских частей и иные соответствующие должностные лица органов, в которых работает, служит кандидат, в течение 3 календарных дней с момента обращения кандидата с заявлением, рапортом обязаны приостановить исполнение его должностных полномочий с сохранением

среднего размера оплаты труда за счет учреждения, предприятия, организации независимо от форм собственности.

4. Кандидаты либо их уполномоченные представители, уполномоченные представители политических партий представляют в Центральную избирательную комиссию заверенную копию соответствующих приказов (распоряжений) не позднее 5 календарных дней со дня выдвижения кандидата, списка кандидатов.

5. Гарантии деятельности кандидата, предусмотренные частями 9 и 10 настоящей статьи, наступают с момента регистрации Центральной избирательной комиссией в порядке, предусмотренном статьями 53 и 61 настоящего конституционного Закона.

6. Установленные настоящим конституционным Законом права и гарантии кандидата распространяются до определения результатов выборов, а в случае обжалования кандидатом результатов выборов - до вступления в силу решения суда.

7. Зарегистрированный кандидат утрачивает права и освобождается от обязанностей, связанных со статусом кандидата, с момента официального опубликования Центральной избирательной комиссией результатов выборов в средствах массовой информации, а при досрочном выбытии - с момента выбытия. В случае если Центральная избирательная комиссия назначит повторное голосование, зарегистрированные кандидаты, по кандидатурам которых не проводится повторное голосование, утрачивают свой статус со дня назначения избирательной комиссией повторного голосования.

8. Кандидат, политическая партия вправе назначать представителей в избирательных комиссиях, уполномоченных представителей, доверенных лиц в порядке, предусмотренном настоящим конституционным Законом. В случаях, предусмотренных настоящим конституционным Законом, кандидат, политическая партия несут ответственность за действия своих представителей, связанные с нарушением ими требований настоящего конституционного Закона.

9. Во время проведения выборов зарегистрированный кандидат не может быть по инициативе администрации (работодателя) уволен с работы (должности) или без его согласия переведен на другую работу (должность), призван на военную службу.

Время участия зарегистрированного кандидата в выборах засчитывается в общий трудовой стаж по той специальности, по которой он работал до регистрации кандидатом.

10. Зарегистрированный кандидат не может быть привлечен к уголовной ответственности, задержан, арестован или подвергнут мерам

взыскания, налагаемым в судебном порядке, до дня официального объявления избирательной комиссией результатов выборов в средствах массовой информации без согласия Центральной избирательной комиссии, за исключением случаев задержания на месте совершения преступления.

11. В случае досрочного прекращения полномочий депутата Жогорку Кенеша лицо, состоящее следующим в зарегистрированном списке кандидатов после выбывшего депутата, вновь приобретает права и обязанности, связанные со статусом кандидата, до регистрации депутатом Жогорку Кенеша Центральной избирательной комиссией.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 21-1. Недопустимость злоупотребления административным ресурсом

1. Злоупотребление административным ресурсом - это неправомерное использование человеческих, финансовых, материальных, медийных, институциональных ресурсов кандидатами, должностными лицами, руководителями государственных и муниципальных организаций, членами и учредителями средств массовой информации и интернет-изданий на выборах, полученных в результате их контроля над государственными гражданскими и муниципальными служащими или работниками государственных, муниципальных предприятий, учреждений, предприятий с долей государственного (муниципального) участия более 30 процентов, над финансами и их распределением, которые могут трансформироваться в политические или другие формы поддержки тех или иных кандидатов, политических партий, нарушающие равенство всех кандидатов.

2. К видам злоупотребления административным ресурсом относятся:

1) привлечение лиц, находящихся в подчинении или в иной служебной зависимости, иных государственных или муниципальных служащих, служащих государственных или муниципальных образовательных организаций и учреждений здравоохранения, работников учреждений и организаций, финансируемых из республиканского и местного бюджетов, работников территориального общественного самоуправления для осуществления деятельности, способствующей выдвижению и (или) избранию кандидата;

2) использование помещений, занимаемых государственными органами или органами местного самоуправления, для осуществления

деятельности, способствующей выдвижению и (или) избранию, в случае если иные кандидаты не могут использовать эти же помещения на таких же условиях;

3) использование телефонной, факсимильной и иных видов связи, информационных услуг, оргтехники, обеспечивающих функционирование государственных учреждений или органов местного самоуправления, для осуществления деятельности, способствующей выдвижению и (или) избранию;

4) бесплатное или на льготных условиях использование транспортных средств, находящихся в государственной или муниципальной собственности, для осуществления деятельности, способствующей выдвижению и (или) избранию;

5) проведение сбора подписей, предвыборной агитации государственными или муниципальными служащими, работниками учреждений и организаций, финансируемых из республиканского и местного бюджетов, работниками территориального общественного самоуправления;

6) преимущественный доступ (по сравнению с другими кандидатами) к средствам массовой информации в целях проведения сбора подписей или предвыборной агитации;

7) агитационное выступление при проведении массового (публичного) мероприятия, организуемого государственными органами и (или) органами местного самоуправления, либо с участием представителей государственных органов и (или) органов местного самоуправления;

8) обнародование в период избирательной кампании в средствах массовой информации, в агитационных печатных материалах отчетов о проделанной работе, распространение от имени кандидата поздравлений и иных материалов, не оплаченных из средств соответствующего избирательного фонда.

3. Кандидаты, замещающие государственные и муниципальные должности, а также должности руководителей государственных, муниципальных предприятий, учреждений, предприятий с долей государственного (муниципального) участия более 30 процентов и их подразделений, не вправе использовать преимущества должностного или служебного положения и иные виды административного ресурса.

Лица, не являющиеся кандидатами и замещающие государственные и муниципальные должности, а также должности руководителей государственных, муниципальных предприятий, учреждений, предприятий с долей государственного (муниципального) участия

более 30 процентов и их подразделений, не вправе использовать преимущества должностного или служебного положения и иные виды административного ресурса в целях выдвижения или избрания кандидата.

4. Соблюдение перечисленных в части 2 настоящей статьи ограничений не должно препятствовать выполнению должностными лицами своих служебных обязанностей.

5. Руководителям, членам правления и учредителям средств массовой информации и интернет-изданий, журналистам, иным творческим работникам организаций, осуществляющих выпуск средств массовой информации, если указанные лица являются доверенными лицами или уполномоченными представителями кандидата, политической партии, запрещается участвовать в освещении избирательной кампании через средства массовой информации.

6. Лица, нарушившие требования настоящей статьи, несут уголовную либо иную ответственность, предусмотренную законодательством.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Глава 5
Информационное обеспечение выборов

Статья 22. Информирование избирателей и проведение предвыборной агитации

1. Информационное обеспечение выборов включает в себя информирование избирателей, предвыборную агитацию и способствует осознанному и свободному волеизъявлению граждан и гласности выборов.

2. Информирование избирателей осуществляют государственные органы, органы местного самоуправления, избирательные комиссии, средства массовой информации, юридические и физические лица в соответствии с настоящим конституционным Законом и действующим законодательством. Государственные органы, органы местного самоуправления, избирательные комиссии несут ответственность за своевременность и достоверность информирования граждан.

Избирательные комиссии принимают необходимые специальные меры по информированию избирателей с ограниченными возможностями здоровья.

Для этого информационные материалы должны быть подготовлены в аудио-, видеоформате (на цифровых носителях) с использованием сурдоперевода или субтитрирования, напечатаны увеличенным шрифтом, удобным для прочтения, а также с использованием шрифта Брайля или иных специальных средств для избирателей с ограниченными возможностями здоровья.

2-1. Центральная избирательная комиссия за 75 календарных дней до дня голосования обязана проинформировать избирателей о необходимости ознакомиться со списками избирателей, уточнить свои данные в списках избирателей через средства массовой информации и иными доступными способами. Государственные телерадиоорганизации, иные телерадиоорганизации, финансируемые из республиканского бюджета, и телерадиоорганизации, вошедшие в социальный пакет цифрового вещания, обязаны предоставить бесплатное эфирное время Центральной избирательной комиссии в достаточном объеме для информирования избирателей о необходимости проверить себя в списках избирателей, о порядке участия в голосовании, об итогах голосования, об этапах избирательной кампании и других вопросах избирательного процесса.

Информирование избирателей о выдвинутых, зарегистрированных кандидатах, о поступлении и расходовании средств избирательного фонда кандидата и политической партии, финансовых отчетах кандидатов и политических партий в избирательных фондах осуществляется Центральной избирательной комиссией.

2-2. Кандидат, политическая партия не позднее 5 дней со дня регистрации кандидатов, списков кандидатов публикуют свою предвыборную программу не менее чем в одном республиканском периодическом печатном издании, а также размещает ее на своем официальном сайте. Копия печатного издания с опубликованной предвыборной программой кандидата, политической партии представляется в Центральную избирательную комиссию.

3. Содержание информационных материалов, размещаемых в средствах массовой информации или распространяемых иным способом, должно быть объективным, достоверным, не должно нарушать равенства кандидатов, политических партий, в них не должно отдаваться предпочтение какому бы то ни было кандидату, политической партии.

В информационных теле- и радиопрограммах, публикациях в периодических печатных изданиях (независимо от форм собственности) сведения о зарегистрированных кандидатах, политических партиях, сообщения о проведении предвыборных мероприятий кандидатами,

политическими партиями должны даваться отдельным информационным блоком, без комментариев. Такие информационные блоки не оплачиваются кандидатами, уполномоченными представителями по финансовым вопросам, политическими партиями. В них не должно отдаваться предпочтение какому-либо кандидату или политической партии, не должна допускаться дискриминация какого-либо кандидата или политической партии, в том числе по времени освещения их предвыборной деятельности, объему эфирного времени или печатной площади, отведенной для таких сообщений.

4. Опубликование (освещение) результатов опросов общественного мнения, связанных с выборами, является разновидностью информирования избирателей. Публикация результатов опросов должна соответствовать требованиям части 5 настоящей статьи.

5. При опубликовании (освещении) результатов опросов общественного мнения, связанных с выборами, средства массовой информации, интернет-издания, граждане и организации, осуществляющие указанное опубликование (освещение), обязаны указывать организацию или физическое лицо, проводившее опрос, время его проведения, число опрошенных (выборку), метод сбора информации, регион проведения опроса, точную формулировку вопроса, статистическую оценку возможной погрешности, лицо, заказавшее проведение опроса и оплатившее его опубликование.

6. В последние 5 календарных дней до дня голосования, а также в день голосования опубликование (освещение) в средствах массовой информации, интернет-изданиях результатов опросов общественного мнения, прогнозов результатов выборов, иных исследований, связанных с выборами, не допускается.

7. Несоблюдение требований частей 5 и 6 настоящей статьи при опубликовании (освещении) результатов опросов общественного мнения влечет за собой признание материалов, содержащих такие сведения, агитационными и ответственность, предусмотренную действующим законодательством.

8. Гражданам Кыргызской Республики, кандидатам, политическим партиям при проведении выборов государством обеспечивается свободное проведение агитации в соответствии с настоящим конституционным Законом, законами Кыргызской Республики.

9. Граждане Кыргызской Республики, кандидаты, политические партии вправе проводить агитацию за участие в выборах, за или против любого кандидата, списка кандидатов, свободно и всесторонне обсуждать предвыборные программы кандидатов или политических партий.

Агитация может проводиться на собраниях, митингах, через средства массовой информации, а также интернет-издания. Формы и методы проведения агитации должны соответствовать законодательству Кыргызской Республики.

Для проведения агитации государственные органы и органы местного самоуправления за счет средств республиканского бюджета должны предоставить помещение, соответствующее всем требованиям проведения встреч, предоставить места или площади для вывешивания агитационных материалов.

10. Предвыборной агитацией признаются:

1) призывы голосовать за тех или иных кандидатов, список кандидатов либо против них;

2) выражение предпочтения в отношении отдельных кандидатов, политических партий;

3) описание возможных последствий избрания или неизбрания кандидатов, списка кандидатов;

4) распространение информации о деятельности кандидатов, не связанной с их профессиональной деятельностью или исполнением ими своих служебных (должностных) обязанностей.

11. В период избирательной кампании граждане Кыргызской Республики, политические партии вправе вести предвыборную агитацию, требующую финансирования, только по согласованию с кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, и через их избирательные фонды.

12. Кандидатам, политическим партиям гарантируются равные условия доступа к средствам массовой информации.

13. Агитация при проведении выборов может осуществляться:

1) через средства массовой информации;

2) посредством проведения агитационных публичных мероприятий (митинги, собрания, телевизионные дебаты), за исключением проведения концертов и театрализованных представлений на стадионах и улицах населенных пунктов, а также спортивных мероприятий;

3) путем выпуска и распространения печатных, аудиовизуальных и других агитационных материалов;

4) в иных не запрещенных настоящим конституционным Законом формах.

14. Кандидат, политические партии вправе самостоятельно определять форму и характер своей агитации через средства массовой информации.

15. Государственные гражданские и муниципальные служащие, лица, замещающие государственные политические должности, за исключением депутатов Жогорку Кенеша, специальные государственные и политические муниципальные должности, за исключением депутатов местных кенешей, члены избирательных комиссий, наблюдатели, международные наблюдатели, религиозные деятели, учредители и члены организаций, занимающихся благотворительной деятельностью, лица, не достигшие 18 лет, иностранные граждане и организации, лица без гражданства, работники территориального общественного самоуправления не имеют права проводить агитацию, выпускать и распространять любые агитационные материалы.

16. Запрещается проведение предвыборной агитации в зарубежных средствах массовой информации, распространяемых на территории Кыргызской Республики. В период проведения выборов ретрансляция зарубежных теле- и радиопрограмм производится в записи. Запрещается ретрансляция теле- и радиопрограмм, распространяющих информацию, порочащую честь, достоинство и деловую репутацию кандидатов и политических партий. В таких случаях ответственность за распространение подобных сведений несут местные средства массовой информации.

17. Журналистам, другим творческим работникам, а также должностным лицам редакций средств массовой информации запрещается вести информационные теле- и радиопрограммы, участвовать в освещении выборов через данные средства массовой информации и интернет-издания, если указанные лица являются учредителями данных средств массовой информации или владельцами интернет-издания и одновременно кандидатами либо их представителями в соответствии с настоящим конституционным Законом. Данное правило не касается агитационных выступлений указанных лиц при использовании кандидатами бесплатного эфирного времени на каналах государственных и местных телерадиоорганизаций в порядке, предусмотренном статьей 24 настоящего конституционного Закона.

18. Средства массовой информации или интернет-издания, учредителями (соучредителями, владельцами) которых являются государственные органы и органы местного самоуправления или их подведомственные учреждения и предприятия, которые финансируются полностью или частично за счет средств республиканского или местного бюджета, а также средства массовой информации, которые имеют льготы по уплате налогов и обязательных платежей по сравнению

с другими средствами массовой информации, обязаны обеспечить кандидатам, политическим партиям равные возможности проведения предвыборной агитации.

19. Средства массовой информации и интернет-издания, не подпадающие под действие части 18 настоящей статьи, вправе на договорной основе предоставить эфирное время, печатную площадь кандидатам, политическим партиям в соответствии с инструкциями о порядке предоставления кандидатам, политическим партиям на каналах телерадиоорганизаций эфирного времени, печатной площади в периодических печатных изданиях, утвержденными Центральной избирательной комиссией.

Размер оплаты за предоставление эфирного времени, публикацию в периодических печатных изданиях или публикацию в интернет-изданиях должен быть единым для всех кандидатов, политических партий.

20. При проведении выборов сведения о размере и других условиях оплаты за предоставление эфирного времени, печатной площади или права публикации в интернет-издании должны быть представлены в Центральную избирательную комиссию соответствующей организацией телерадиовещания, редакцией периодического печатного издания, владельцем интернет-издания не позднее 20 календарных дней со дня официального опубликования решения о назначении выборов в целях аккредитации. Представленные сведения публикуются Центральной избирательной комиссией на своем официальном сайте для всеобщего сведения не позднее 25 дней со дня официального опубликования решения о назначении выборов.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 23. Сроки проведения предвыборной агитации

1. Предвыборная агитация начинается со дня окончания срока регистрации всех кандидатов, списков кандидатов и прекращается за 24 часа до начала голосования.

2. При проведении повторного голосования предвыборная агитация возобновляется с момента принятия решения о назначении повторного голосования и прекращается за 24 часа до начала повторного голосования.

3. Агитационные печатные материалы (листовки, плакаты, билборды и другие материалы), ранее размещенные вне зданий и помещений избирательных комиссий, сохраняются в день голосования на прежних местах.

Статья 24. Проведение предвыборной агитации по телевидению и радио

1. Кандидаты, политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, имеют право на предоставление им бесплатного эфирного времени на каналах телерадиоорганизаций, подпадающих под действие части 18 статьи 22 настоящего конституционного Закона и осуществляющих телерадиовещание на территории, на которой проводятся выборы. Указанное эфирное время должно приходиться на период, когда теле- и радиопрограммы собирают наибольшую аудиторию - с 20 до 24 часов.

2. Общий объем бесплатного эфирного времени, выделяемого государственной телерадиоорганизацией для проведения агитации на выборах Президента, депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу, должен быть не менее одного часа в рабочие дни. Указанное бесплатное эфирное время распределяется между зарегистрированными и явившимися на передачу кандидатами, политическими партиями, выдвинувшими списки кандидатов, на равных основаниях.

Общий объем бесплатного эфирного времени для кандидатов по одномандатным избирательным округам должен быть не менее тридцати минут в рабочие дни на каналах региональных телерадиоорганизаций.

3. Не менее половины от общего объема выделяемого бесплатного эфирного времени отводится кандидатам, политическим партиям, выдвинувшим списки кандидатов, исключительно для совместного проведения дебатов и иных аналогичных агитационных мероприятий. К использованию этой доли бесплатного эфирного времени все кандидаты, политические партии должны быть допущены на равных основаниях.

В совместных агитационных мероприятиях (в дебатах и иных аналогичных мероприятиях), проводимых на каналах телерадиоорганизаций, осуществляющих вещание по всей территории Кыргызской Республики, зарегистрированные кандидаты, в том числе кандидаты из зарегистрированного списка политических партий, должны участвовать только лично.

Представители и группы поддержки зарегистрированного кандидата или политической партии к участию в таких мероприятиях не допускаются.

При отказе от участия или неявке на совместное агитационное мероприятие эфирное время в другое время не предоставляется.

4. Телерадиоорганизации, подпадающие под действие части 18 статьи 22 настоящего конституционного Закона, применительно к уровню выборов обязаны резервировать платное эфирное время для проведения агитации кандидатами, политическими партиями. Указанное эфирное время должно предоставляться на условиях договора соответствующим кандидату, политической партии за плату по их требованию. Общий объем резервируемого платного эфирного времени не может быть меньше общего объема бесплатного эфирного времени, а также размер оплаты должен быть единым для всех кандидатов, политических партий. При этом каждый кандидат, политическая партия вправе получить время из общего объема зарезервированного эфирного времени в пределах доли, полученной делением этого объема на общее число кандидатов, политических партий.

Стоимость предоставляемого кандидатам, политической партии платного эфирного времени не может превышать стоимости, которая взималась за 6 месяцев до дня назначения выборов.

5. Запрещается прерывать выступления кандидатов, представителей политических партий, а также сопровождать их какими-либо комментариями.

6. Регулирование порядка предоставления эфирного времени кандидатам, политическим партиям на каналах телерадиоорганизаций, подпадающих под действие части 19 статьи 22 настоящего конституционного Закона, устанавливается законодательством Кыргызской Республики.

7. Телерадиоорганизации независимо от форм собственности, предоставившие кандидатам, политическим партиям эфирное время, обязаны предоставить другим кандидатам, политическим партиям эфирное время на тех же условиях (одинаковые расценка, время выхода в эфир, объем времени и другие условия).

8. Порядок, объем и время радио- и телепередач, предназначенных для предвыборной агитации, устанавливаются избирательными комиссиями по согласованию с руководством телерадиоорганизаций и распределяются с соблюдением принципа равенства между кандидатами, политическими партиями.

9. Центральная избирательная комиссия не позднее чем за 3 календарных дня до дня проведения жеребьевки информирует зарегистрированных кандидатов, политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, о дате, времени и месте проведения жеребьевки и регистрирует поступившие от них заявки на участие в жеребьевке для получения бесплатного эфирного времени и печатной площади.

Жеребьевку, в результате которой определяются дата и время выхода в эфир на безвозмездной основе предвыборных агитационных материалов зарегистрированных кандидатов, политических партий, совместных агитационных мероприятий на каналах государственных телерадиоорганизаций, проводит Центральная избирательная комиссия с участием представителей соответствующих телерадиоорганизаций. Жеребьевка проводится по завершении регистрации кандидатов, но не позднее чем за 35 календарных дней до дня голосования, а при проведении повторного голосования - не позднее чем через один день со дня назначения повторного голосования. Результаты жеребьевки оформляются протоколом. Определенный в результате жеребьевки график распределения эфирного времени утверждается решением избирательной комиссии и публикуется соответственно в государственных периодических печатных изданиях.

Порядок организации и проведения дебатов утверждается Центральной избирательной комиссией.

10. Телерадиоорганизации и редакции периодических печатных изданий (независимо от форм собственности), предоставившие зарегистрированным кандидатам, политическим партиям, выдвинувшим зарегистрированных кандидатов, эфирное время, печатную площадь, обязаны вести отдельный учет их объема и стоимости в соответствии с формами и порядком ведения такого учета, которые установлены Центральной избирательной комиссией. Данные этого учета каждые 10 дней в период предвыборной агитации и в 10-дневный срок после дня голосования должны быть представлены в Центральную избирательную комиссию.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 25. Проведение предвыборной агитации через печатные средства массовой информации и интернет-издания

1. Периодические печатные средства массовой информации, а также интернет-издания, подпадающие под действие части 18 статьи 22 настоящего конституционного Закона и распространяемые на территории, на которой проводятся выборы, за исключением изданий, учрежденных органами государственной власти и местного самоуправления исключительно для публикации официальных сообщений и материалов, нормативных и иных актов, должны выделить на равных условиях бесплатные печатные или, соответственно, электронные площади для материалов, предоставляемых кандидатами, политическими партиями, в размере не менее одной страницы формата А4. Для специализированных печатных или интернет-изданий (детских,

технических, научных и других) допускается отказ от публикации каких бы то ни было агитационных материалов при условии полного неучастия в предвыборной кампании в какой бы то ни было форме.

2. Печатные или интернет-издания независимо от форм собственности, предоставившие кандидатам, политическим партиям печатные или электронные площади, обязаны предоставить другим кандидатам, политическим партиям печатные или электронные площади на тех же условиях (одинаковые расценки, объем и другие условия). При этом стоимость печатной или электронной площади не может превышать стоимости, которая взималась за 6 месяцев до дня назначения выборов.

(В редакции конституционного Закона КР от 5 июня 2017 года № 96)

Статья 26. Предвыборная агитация посредством проведения массовых мероприятий

1. Государственные органы, органы местного самоуправления обязаны оказывать содействие кандидатам, политическим партиям в организации собраний и встреч с гражданами, публичных дебатов и дискуссий, митингов, демонстраций и шествий, обеспечивать безопасность при проведении массовых мероприятий.

2. Заявления от кандидатов, политических партий о выделении помещений, находящихся в государственной или муниципальной собственности, для проведения встреч с избирателями рассматриваются государственными органами и органами местного самоуправления в день их подачи.

В случае отказа кандидату, политической партии в предоставлении помещения для встреч с избирателями государственные органы и органы местного самоуправления обязаны выдать письменное мотивированное решение об отказе.

В случае если указанное помещение было предоставлено для проведения массовых мероприятий одному из кандидатов, одной из политических партий, отказ в предоставлении этого же помещения другому кандидату, другой политической партии не допускается.

3. Помещения, находящиеся в государственной или муниципальной собственности, на балансе государственных предприятий, учреждений и организаций, предоставляются для встреч кандидатов, представителей политических партий, их доверенных лиц, уполномоченных представителей с избирателями на равных условиях.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 27. Выпуск и распространение печатных, аудиовизуальных и иных агитационных материалов

1. Кандидаты, политические партии вправе выпускать и распространять печатные, аудиовизуальные и иные агитационные материалы в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики. Запрещается изготовление агитационных материалов за пределами Кыргызской Республики. Экземпляры печатных и иных агитационных материалов или их копии должны представляться в Центральную избирательную комиссию.

Кандидаты, политические партии обязаны публиковать и распространять агитационные материалы с использованием сурдоперевода или субтитрирования, напечатанные увеличенным шрифтом, удобным для прочтения, а также с использованием шрифта Брайля или иных специальных средств для избирателей с ограниченными возможностями здоровья, в количестве не менее одного процента от общего количества тиража агитационных материалов.

2. Все печатные и иные агитационные материалы должны содержать наименование и адрес организации, индивидуального предпринимателя (фамилию, имя, отчество), изготовивших агитационные материалы, фамилию, имя, отчество кандидата, наименование политической партии, заказавшего(ей) изготовление агитационных материалов, информацию о тираже и дате их выпуска, сведения об оплате их изготовления из средств соответствующего избирательного фонда, а также фамилию, имя, отчество кандидата или уполномоченного представителя кандидата, политической партии по финансовым вопросам, оплатившего заказ. Распространение агитационных материалов, не содержащих указанную информацию, запрещается.

Запрещается изготовление предвыборных агитационных материалов без предварительной оплаты из соответствующего избирательного фонда и с нарушением требований, установленных настоящей статьей.

3. Органы местного самоуправления обязаны в течение 10 календарных дней со дня назначения выборов выделить и оборудовать на каждом избирательном участке специальные места для вывешивания агитационных материалов. Кандидатам, политическим партиям должны быть обеспечены равные условия для размещения агитационных материалов. Места для размещения агитационных материалов должны быть удобны для посещения избирателями и располагаться таким образом, чтобы избиратели могли ознакомиться с размещенной на них информацией. Зарегистрированным кандидатам, спискам кандидатов

должна быть выделена равная площадь для размещения предвыборных печатных агитационных материалов. Площадь выделенных мест должна быть достаточной для размещения на них информационных материалов избирательных комиссий и предвыборных печатных агитационных материалов кандидатов, политических партий. Кандидаты, политические партии вправе получить в соответствующей территориальной избирательной комиссии список мест, выделенных для размещения предвыборных печатных агитационных материалов.

4. Запрещается размещение агитационных материалов на памятниках, обелисках и зданиях, имеющих историческую, культурную или архитектурную ценность, в помещениях избирательных комиссий, у входа в них и в помещениях для голосования.

Использование зеленых насаждений, деревьев, склонов и вершин гор и холмов, других природных возвышенностей в целях размещения агитационных материалов в любом виде не допускается.

5. Органы местного самоуправления обязаны в течение 10 календарных дней после опубликования результатов выборов обеспечить уборку соответствующих территорий от агитационных материалов.

6. Избирательная комиссия, поставленная в известность о распространении подложных агитационных материалов либо агитационных материалов, не содержащих информацию, указанную в части 2 настоящей статьи, принимает меры по пресечению этой деятельности и вправе обратиться в соответствующие правоохранительные и иные органы с представлением о пресечении противоправной агитационной деятельности и изъятии незаконных агитационных материалов.

7. (Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 8 августа 2019 года № 116)

8. Требования, указанные в части 2 настоящей статьи, не распространяются на предвыборную агитацию, осуществляемую по радио.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 28. Недопустимость злоупотреблений правом на проведение предвыборной агитации

1. Избирательные комиссии контролируют соблюдение установленного порядка проведения предвыборной агитации и принимают меры по устранению допущенных нарушений.

2. При проведении предвыборной агитации не допускается злоупотребление свободой средств массовой информации: запрещаются пропаганда национальной, этнической, расовой, религиозной, межрегиональной вражды, гендерного и иного социального превосходства, призывающего к дискриминации, вражде; призывы к захвату власти, насильственному изменению конституционного строя и нарушению целостности государства; пропаганда войны; проведение публичных мероприятий с государственными и политическими деятелями других государств с освещением в средствах массовой информации; использование фото- и видеоматериалов с использованием изображения государственных и политических деятелей других государств; иные формы злоупотребления свободой средств массовой информации, запрещенные законами Кыргызской Республики.

Не допускается проведение агитационных мероприятий, раздача агитационных материалов внутри и вблизи (менее чем за 100 метров) от культовых зданий, сооружений и относящихся к ним территорий, объектов с опасными и вредными производствами, электростанций, железных дорог, нефтепроводов и от линий высоковольтной электропередачи, объектов пенитенциарной системы, государственных и муниципальных организаций здравоохранения, детских дошкольных учреждений, дошкольных образовательных и общеобразовательных организаций.

При проведении предвыборной агитации не допускается отображение и иное использование в агитационных материалах частей и элементов информации (изображений), содержащих прямые и косвенные заимствования или ссылки на религиозную тематику.

3. С момента назначения выборов запрещается осуществлять подкуп избирателей: выплачивать денежные средства; вручать подарки и иные материальные ценности; проводить льготную распродажу товаров; бесплатно распространять любые товары, за исключением агитационных печатных материалов, значков, футболок, головных уборов, шарфов, содержащих символику политической партии, выдвинувшей список кандидатов, изображение кандидата в соответствии с перечнем, утверждаемым Центральной избирательной комиссией; предоставлять безвозмездные или на льготных условиях услуги.

Подкупом не считается оплата работы, выполненной в рамках трудовых отношений, оформленных в письменном виде между кандидатом, политической партией и исполнителем, оплаченной из средств избирательного фонда кандидата, политической партии.

4. Кандидаты, их близкие родственники, супруг (супруга), представители кандидатов и политических партой с момента назначения выборов и до опубликования результатов выборов не вправе заниматься благотворительной деятельностью.

5. Кандидаты, их представители, представители политических партий, средства массовой информации, другие лица, участвуя в предвыборных кампаниях, не вправе допускать публикации, основанные на заведомо ложных сведениях и наносящие ущерб чести, достоинству или деловой репутации кандидатов, политических партий. Средства массовой информации, интернет-издания, допустившие такие публикации, по требованию кандидата, политической партии обязаны предоставить возможность бесплатно опубликовать опровержение или дать разъяснение на статью или выступление, не соответствующие действительности или искажающие ее. Опровержения или разъяснения публикуются на той же полосе, электронной площади и тем же шрифтом, что и информация, на которую дается опровержение или разъяснение, в периодических изданиях - в следующем выпуске, в интернет-изданиях - в день поступления опровержения или разъяснения, по телевидению или радио - в выпуске дня, следующего за днем поступления опровержения или разъяснения. Для обнародования опровержения или иного разъяснения эфирное время должно быть предоставлено кандидату, политической партии в то же время суток, когда была обнародована первоначальная информация, и его объем должен быть не меньше, чем объем эфирного времени, предоставленного для изложения первоначальной информации, но не менее двух минут.

6. Кандидат, политическая партия не вправе использовать эфирное время, печатные продукции, площади представленных для агитации на каналах организаций, осуществляющих телевещание, предоставленные им безвозмездно для размещения агитационных материалов, в целях:

1) распространения призывов голосовать против кандидата (кандидатов), политической партии;

2) описания возможных негативных последствий в случае, если тот или иной кандидат будет избран;

3) распространения информации, в которой явно преобладают сведения о каком-либо кандидате (каких-либо кандидатах), политической партии, выдвинувшей зарегистрированного кандидата, в сочетании с негативными комментариями;

4) распространения информации, способствующей созданию отрицательного отношения избирателей к кандидату, политической партии, выдвинувшей зарегистрированного кандидата.

7. Непредставление кандидату, политической партии возможности опубликовать до окончания срока предвыборной агитации опровержение или иные разъяснения в защиту их репутации в средствах массовой информации, интернет-изданиях в сроки, установленные частью 5 настоящей статьи, которые опубликовали информацию, способную нанести ущерб репутации кандидата, политической партии, может явиться основанием для привлечения средств массовой информации, интернет-изданий к ответственности в соответствии с законодательством Кыргызской Республики и лишения аккредитации Центральной избирательной комиссией.

Оплата рекламы коммерческой и иной, не связанной с выборами, деятельности с использованием фамилий или изображений кандидатов, а также рекламы с использованием наименований, эмблем и иной символики политических партий, выдвинувших кандидатов, в период избирательной кампании осуществляется только за счет средств соответствующего избирательного фонда. В день голосования и в день, предшествующий дню голосования, такая реклама, в том числе оплаченная из средств избирательного фонда, не допускается.

8. В случае нарушения кандидатом, политической партией, а также их представителями, средствами массовой информации, интернет-изданиями требований частей 2, 3, 5 и 6 настоящей статьи избирательные комиссии, избиратели, кандидат, политическая партия, а также их представители, средства массовой информации вправе обратиться в правоохранительные органы, суд о пресечении противоправной агитационной деятельности и привлечении виновных лиц к ответственности в порядке, установленном настоящим конституционным Законом и действующим законодательством.

Правоохранительные органы обязаны принимать меры по пресечению противоправной агитационной деятельности и незамедлительно информировать соответствующую избирательную комиссию о выявленных фактах и принятых мерах.

9. Центральная избирательная комиссия контролирует соблюдение установленного порядка проведения предвыборной агитации и принимает меры по устранению допущенных нарушений. В случае нарушения кандидатом, политической партией требований, установленных статьями 22-28 настоящего конституционного Закона, соответствующая избирательная комиссия вправе вынести им письменное предупреждение о нарушении. В случае неоднократного

нарушения (два или более раза) кандидатом, политической партией правил ведения предвыборной агитации, установленных настоящим конституционным Законом, соответствующая избирательная комиссия вправе привлечь их к ответственности в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

В случае нарушения правил ведения предвыборной агитации, указанных в части 2 настоящей статьи, подтвержденного заключением (актом) уполномоченного государственного органа, Центральная избирательная комиссия вправе принять решение об отмене регистрации кандидата, списка кандидатов.

В случае распространения подложных печатных, аудиовизуальных и иных агитационных материалов с нарушением требований настоящего конституционного Закона, а также в случае нарушения организацией телерадиовещания, редакцией периодического печатного издания, редакцией сетевого издания установленного настоящим конституционным Законом порядка проведения предвыборной агитации Центральная избирательная комиссия обязана обратиться в правоохранительные органы, суд, уполномоченный государственный орган в сфере информационной политики, в том числе электронных и массовых коммуникаций, информационных технологий и связи, с представлением о пресечении противоправной агитационной деятельности, об изъятии незаконных агитационных материалов и о привлечении организации телерадиовещания, редакции периодического печатного издания, редакции сетевого издания, их должностных лиц, а также иных лиц к ответственности в соответствии с законодательством.

10. Правоохранительные и иные органы обязаны принимать меры по пресечению противоправной агитационной деятельности, предотвращению изготовления подложных и незаконных предвыборных печатных, аудиовизуальных и иных агитационных материалов и их изъятию, устанавливать изготовителей указанных материалов и источник их оплаты, а также незамедлительно информировать соответствующую избирательную комиссию, комиссию референдума о выявленных фактах и принятых мерах.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Глава 6
Организация и порядок голосования

Статья 29. Помещение для голосования

1. Помещение для голосования безвозмездно предоставляется в пользование участковой избирательной комиссии государственными органами, органами местного самоуправления.

2. В помещении для голосования размещаются специально оборудованные кабины, оснащенные системой освещения и снабженные письменными принадлежностями, мониторы, иное необходимое оборудование и ящики для голосования.

Система освещения должна иметь альтернативный источник питания, фонари и свечи. При отключении электроосвещения голосование приостанавливается до его возобновления (за счет основного или альтернативного источника). В этом случае, в целях эффективного наблюдения за работой участковой избирательной комиссии, наблюдатели, представители кандидатов, политических партий вправе находиться от ящиков для голосования, кабин для голосования на расстоянии, обеспечивающем полное обозрение действий избирательной комиссии, выполнение их функций.

3. В помещении для голосования избирательная комиссия оборудует стенд, на котором размещаются информационные материалы о всех кандидатах, политических партиях, зарегистрировавших списки кандидатов, с указанием порядкового номера каждого кандидата. Форма информационных материалов утверждается Центральной избирательной комиссией. В указанных материалах не должны содержаться агитационные призывы. На стенде размещаются также образцы заполненных избирательных бюллетеней, которые не должны содержать фамилии зарегистрированных кандидатов, наименование политических партий.

Для информирования избирателей с ограниченными возможностями здоровья по зрению на информационном стенде размещаются материалы, выполненные крупным шрифтом и (или) с применением шрифта Брайля.

4. Помещение для голосования должно быть оборудовано таким образом, чтобы места выдачи избирательных бюллетеней, кабины, мониторы, иное необходимое оборудование и ящики для голосования одновременно находились в поле зрения членов избирательной комиссии, представителей кандидатов, политических партий, наблюдателей.

В кабине для голосования размещаются информационные материалы о всех кандидатах, политических партиях, в очередности, определенной жеребьевкой, и списки кандидатов каждой партии с указанием порядкового номера каждого кандидата. Форма, информационных материалов утверждается Центральной избирательной комиссией.

В случае выбытия кандидата, кандидата из списка кандидатов политической партии после утверждения формы и текста информационных материалов, сведения о кандидате вычеркиваются в информационных материалах в полном объеме, включая порядковый номер в списке кандидатов.

В помещении для голосования должен быть установлен монитор в месте, доступном для осуществления визуального контроля наблюдателями, представителями кандидатов, политических партий.

5. Помещение для голосования должно отвечать требованиям избирателей с ограниченными возможностями здоровья для беспрепятственного входа и голосования, включая удобные подъездные и пешеходные пути, специальные места для стоянки личного автотранспорта, размещение помещений для голосования на первых этажах зданий либо наличие лифтов, широкие проемы дверей, наличие пандусов (в случае невозможности установки пандуса оснастить кнопкой вызова помощи), настилов, тактильных указателей, достаточного освещения.

Оборудование в помещении для голосования (столы, кабины и ящики для голосования), а также информационные стенды должны быть расположены с учетом доступности и необходимости обеспечения тайны голосования. Кабины для голосования должны соответствовать параметрам, позволяющим избирателям, использующим кресло-коляску, беспрепятственно въехать, и быть оснащены средствами оптической коррекции (лупы, лупы с подсветкой и другие), дополнительным освещением, стулом, специальным трафаретом.

6. В целях обеспечения условий для реализации избирательных прав избирателей с ограниченными возможностями здоровья, обеспечения максимально возможной доступности помещения для голосования соответствующая избирательная комиссия совместно с территориальными подразделениями уполномоченного государственного органа в сфере социального развития составляет карту потребностей избирателей с ограниченными возможностями здоровья не позднее 60 календарных дней до дня голосования.

Соответствующая избирательная комиссия по итогам составления карты потребностей не позднее 50 календарных дней до дня голосования

организует проверку помещений для голосования на соответствие потребностям избирателей с ограниченными возможностями здоровья, указанным в карте потребностей, с привлечением органов местного самоуправления и представителей общественных организаций лиц с ограниченными возможностями здоровья.

В случае если помещение для голосования не оборудовано специальными приспособлениями для входа избирателей с ограниченными возможностями здоровья, соответствующая избирательная комиссия не позднее 40 календарных дней до дня выборов направляет обращение в соответствующие органы местного самоуправления принять меры по обеспечению доступности помещения для голосования для лиц с ограниченными возможностями здоровья.

Органы местного самоуправления, а также их должностные лица обязаны в случае обращения избирательных комиссий незамедлительно принять соответствующие меры. Неисполнение обращения избирательной комиссии влечет ответственность, установленную законодательством.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 30. Избирательный бюллетень

1. Для участия в голосовании избиратель получает избирательный бюллетень, который является документом строгой отчетности. Форма и степень его защиты определяются Центральной избирательной комиссией. Число избирательных бюллетеней не может превышать число зарегистрированных избирателей более чем на 0,1 процента.

(Абзац 2 утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 23 апреля 2015 года № 88)

2. Текст и форма избирательного бюллетеня утверждаются Центральной избирательной комиссией не позднее чем за 25 календарных дней до дня голосования. Текст избирательного бюллетеня должен быть размещен только на одной его стороне.

3. На выборах Президента избирательный бюллетень содержит фамилию, имя, отчество, год рождения кандидатов в очередности, определенной жеребьевкой.

4. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам избирательный бюллетень содержит фамилии, имена, отчества кандидатов в очередности, определенной жеребьевкой.

5. Справа от указанных в частях 3 и 4 настоящей статьи сведений о кандидатах помещается пустой квадрат. В конце перечня кандидатов помещается строка «Против всех» с расположенным справа от нее пустым квадратом.

5-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу избирательный бюллетень состоит из двух частей.

В первой части избирательного бюллетеня размещаются наименования политических партий в очередности, определенной жеребьевкой. Справа от каждого наименования политической партии размещается пустой квадрат.

В конце перечня политических партий помещается строка «Против всех» с расположенным справа от нее пустым квадратом.

Во второй части избирательного бюллетеня размещаются 54 пустых квадрата, пронумерованных с левой внешней стороны квадрата. Номер пустого квадрата соответствует порядковому номеру кандидата в зарегистрированном списке кандидатов политической партии.

6. Избирательные бюллетени печатаются на государственном и официальном языках не позднее 7 календарных дней до дня голосования. Каждый избирательный бюллетень должен содержать разъяснение о порядке его заполнения, информацию об изготовителе бюллетеня и тираже. Избирательный бюллетень должен быть напечатан на бумаге, плотность которой не позволяет увидеть отметку избирателя с обратной стороны бюллетеня.

Избирательные участки оснащаются специальными трафаретами для самостоятельного заполнения лицами с ограниченными возможностями здоровья избирательных бюллетеней, в том числе бюллетенями с применением шрифта Брайля.

7. После выбраковки типография передает избирательные бюллетени по акту членам Центральной избирательной комиссии. После передачи избирательных бюллетеней в присутствии не менее 3 членов Центральной избирательной комиссии, в присутствии представителей кандидатов, политических партий, представителей типографии, средств массовой информации, правоохранительных органов отбракованные и лишние избирательные бюллетени уничтожаются, о чем составляется акт, который подписывается всеми присутствующими лицами.

8. Центральная избирательная комиссия передает избирательные бюллетени окружным территориальным избирательным комиссиям по акту, в присутствии не менее половины членов окружной территориальной избирательной комиссии. Представители кандидатов,

политических партий, некоммерческих организаций и средств массовой информации вправе присутствовать при передаче избирательных бюллетеней.

Окружные территориальные избирательные комиссии передают избирательные бюллетени участковым избирательным комиссиям по акту, в присутствии не менее половины членов участковой избирательной комиссии. Представители кандидатов, политических партий, некоммерческих организаций и средств массовой информации вправе присутствовать при передаче избирательных бюллетеней.

9. Передача избирательных бюллетеней в соответствующие окружные территориальные избирательные комиссии осуществляется за 5 календарных дней до дня голосования, а в участковые избирательные комиссии - за 2-1 календарный день до дня голосования. Число избирательных бюллетеней, передаваемых участковой избирательной комиссии, не может превышать число избирателей, включенных в списки избирателей по избирательному участку, более чем на 0,1 процента.

Избирательные бюллетени подписываются председателем и секретарем участковой избирательной комиссии с проставлением соответствующей печати участковой избирательной комиссии.

10. В случае выбытия кандидатов, списков кандидатов после изготовления избирательных бюллетеней участковые избирательные комиссии вычеркивают в избирательных бюллетенях данные о соответствующих кандидатах, списках кандидатов. Вычеркивание производится прямой линией по строкам записи всех данных о кандидате, политической партии, наносимой только шариковой ручкой. При этом наносимая линия должна захватывать также пустой квадрат, помещенный справа строки с данными о кандидате, наименовании политической партии.

11. Помещение, в котором находится специальный сейф (шкаф), где хранятся избирательные бюллетени, списки избирателей и другие избирательные документы, печать соответствующей избирательной комиссии, опечатывается и сдается под охрану органам внутренних дел. При этом в день голосования сейф (шкаф) должен находиться внутри помещения избирательного участка, где осуществляется голосование.

12. Запрещается выносить из помещений типографий, избирательных комиссий, а также копировать и распространять избирательные бюллетени в нарушение требований настоящего конституционного Закона.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года №88, 5 июня 2017 года №96, 8 августа 2019 года №116, 26 августа 2021 года №103)

Статья 31. Порядок голосования

1. Голосование в день выборов проводится с 8 до 20 часов. О времени и месте голосования участковые избирательные комиссии обязаны оповестить избирателей не позднее чем за 10 календарных дней до дня голосования через средства массовой информации или иным способом, а при проведении досрочного и повторного голосования - не позднее чем за 7 календарных дней до дня голосования.

В день выборов, в 7 часов утра, участковая избирательная комиссия на своем заседании в помещении для голосования жеребьевкой определяет членов комиссии, которые будут:

- контролировать в день голосования работу оператора и совместно с ним проводить идентификацию граждан в электронном списке избирателей;

- осуществлять регистрацию граждан в бумажном списке избирателей;

- выдавать избирательные бюллетени;

- осуществлять контроль за прохождением избирателей в кабины для тайного голосования, опусканием избирательных бюллетеней в ящики для голосования.

Председатель, секретарь и операторы избирательного оборудования участковой избирательной комиссии в жеребьевке не участвуют.

Председатель участковой избирательной комиссии в присутствии членов участковой избирательной комиссии, представителей кандидатов, политических партий и наблюдателей вскрывает опечатанный сейф (шкаф), в котором находятся список избирателей данного участка, избирательные бюллетени и печать участковой избирательной комиссии, а также документы по результатам голосования вне помещения; вынимает из сейфа (шкафа) бумажный список избирателей, иное необходимое оборудование с электронным списком избирателей, оглашает число включенных в список избирателей, дает возможность визуально ознакомиться и сопоставить бумажный и электронный списки избирателей присутствующим лицам, затем раздает его членам участковой избирательной комиссии, которые несут ответственность за регистрацию избирателей и заполнение бумажного списка избирателей в день голосования.

Председатель участковой избирательной комиссии предъявляет для осмотра членам участковой избирательной комиссии, а также присутствующим наблюдателям, представителям кандидатов,

политических партий, средств массовой информации пустые ящики для голосования, которые опечатываются (пломбируются) печатью участковой избирательной комиссии. Затем в опечатанные ящики для голосования председатель участковой избирательной комиссии опускает контрольные листы, в которых указываются номер избирательного участка, время опускания контрольных листов в ящики для голосования, фамилии председателя, секретаря и других членов участковой избирательной комиссии, присутствующих кандидатов, представителей кандидатов, политических партий, выдвинувших списки кандидатов. Контрольные листы подписываются этими лицами и заверяются печатью участковой избирательной комиссии.

Председатель участковой избирательной комиссии объявляет о количестве избирательных бюллетеней, полученных от вышестоящей избирательной комиссии и выданных для голосования вне помещения. Члены участковой избирательной комиссии в присутствии представителей кандидатов, политических партий и наблюдателей пересчитывают и оглашают количество избирательных бюллетеней, затем председатель участковой избирательной комиссии предъявляет их для визуального ознакомления присутствующим лицам и заносит число избирательных бюллетеней, полученных участковой избирательной комиссией от вышестоящей избирательной комиссии, в протокол об итогах голосования и в его увеличенную форму.

После пересчета избирательных бюллетеней председатель участковой избирательной комиссии передает по 100 избирательных бюллетеней по ведомости членам участковой избирательной комиссии, которые расписываются за их получение и несут ответственность за выдачу избирательных бюллетеней.

2. В помещении для голосования члены участковой избирательной комиссии совместно с операторами проводят идентификацию избирателя по его биометрическим и персональным данным с применением оборудования по идентификации. Идентификация избирателя должна проводиться на расстоянии и в условиях, обеспечивающих представителям кандидатов, политических партий и наблюдателям обозрение процедуры идентификации избирателя и монитора.

Для идентификации избирателя по его биометрическим и персональным данным согласие избирателя не требуется.

При этом на мониторе, вывешенном на обозримом для представителей кандидатов, политических партий и наблюдателей месте, высвечивается следующая информация:

- общее количество граждан, включенных в список избирателей на

данном избирательном участке;

- количество избирателей, прошедших идентификацию и получивших чек о прохождении идентификации на этом избирательном участке на данный момент;

- фотография избирателя, проходящего идентификацию;

- иная информация, определенная Центральной избирательной комиссией совместно с уполномоченным государственным органом, в соответствии с техническими возможностями оборудования.

После идентификации избирателя распечатывается чек. На выборах депутата Жогорку Кенеша избирателю выдаются два избирательных бюллетеня: один по единому избирательному округу и один по одномандатному избирательному округу. Чек предъявляется избирателем члену участковой избирательной комиссии, который выдает ему бюллетень для голосования в обмен на чек.

О каждом случае, когда оборудование отказывает в идентификации избирателя, находящегося в окончательном списке избирателей по данному избирательному участку, и не выдает чек о прохождении идентификации, если все неоднократно предпринятые меры по идентификации не дали результатов, член избирательной комиссии, ответственный за контроль над процессом идентификации, информирует председателя, после чего составляет акт об отказе оборудования в двух экземплярах. Акт подписывается членом избирательной комиссии, ответственным за контроль над процессом идентификации, оператором и соответствующим избирателем. Один экземпляр вручается избирателю, а второй экземпляр остается в избирательной комиссии, которая после официального опубликования результатов выборов направляет эти акты в соответствующие государственные органы для принятия мер. При этом избиратель не допускается к голосованию.

В случае выдачи избирателю избирательного бюллетеня без чека соответствующий член участковой избирательной комиссии несет предусмотренную законодательством ответственность.

Сведения о количестве проголосовавших, основанные на количестве избирательных бюллетеней, опущенных в ящики для голосования, заносятся в акт участковыми избирательными комиссиями и передаются в окружную, территориальную избирательную комиссию через каждые 2 часа, системный администратор окружной, территориальной избирательной комиссии вводит и автоматически публикует полученные данные на официальном сайте Центральной избирательной комиссии. Окончательные сведения о количестве проголосовавших избирателей, основанные на количестве избирательных бюллетеней, опущенных в

ящики для голосования, передаются в Центральную избирательную комиссию сразу же после закрытия избирательных участков, но до вскрытия урн с бюллетенями.

3. При выдаче избирательных бюллетеней определенный жеребьевкой член участковой избирательной комиссии регистрирует избирателя в бумажном списке избирателей, проставляет серию и номер документа, удостоверяющего личность избирателя, и расписывается в нем о выдаче избирательного бюллетеня.

4. Каждый избиратель голосует лично, голосование за других избирателей не допускается.

5. Избирательные бюллетени выдаются избирателям, включенным в список избирателей, по предъявлении документа, удостоверяющего личность избирателя.

6. Избиратель проверяет правильность произведенной записи и расписывается в бумажном списке избирателей.

7. Избирательный бюллетень заполняется избирателем в специально оборудованной кабине или ином специально оборудованном месте, где не допускается присутствие других лиц. Специально оборудованная кабина или специально оборудованное место должны быть установлены или изготовлены с учетом обеспечения тайны волеизъявления голосующего при заполнении избирательного бюллетеня и возможности контроля членами избирательной комиссии и наблюдателями за действиями голосующего. Ящики для голосования должны располагаться на расстоянии не более полутора метров от ближайшей специально оборудованной кабины для голосования, чтобы лица, находящиеся в помещении для голосования, не могли распознать отметку в бюллетене.

8. На выборах Президента избиратель ставит в избирательном бюллетене соответствующую отметку в квадрате, относящемся к кандидату, в пользу которого сделан выбор, либо в позиции «Против всех».

8-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по одномандатному избирательному округу избиратель ставит в избирательном бюллетене соответствующую отметку в квадрате, относящемся к кандидату, в пользу которого сделан выбор, либо в позиции «Против всех».

8-2. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу избиратель ставит в первой части избирательного бюллетеня соответствующую отметку в одном квадрате, относящемся к политической партии.

Во второй части избирательного бюллетеня, избиратель ставит отметку в одном квадрате, относящемся к порядковому номеру соответствующего кандидата, в пользу которого сделан выбор.

В случае если избиратель не делает свой выбор в пользу ни одной политической партии, то ставит отметку в квадрате в позиции «Против всех».

9. В случае если избиратель считает, что при заполнении избирательного бюллетеня совершил ошибку, он вправе обратиться к члену участковой избирательной комиссии, выдавшему избирательный бюллетень, с просьбой выдать ему новый избирательный бюллетень взамен испорченного. Член участковой избирательной комиссии выдает ему новый избирательный бюллетень, делая при этом соответствующую отметку в списке избирателей против фамилии данного избирателя. Испорченный избирательный бюллетень погашается, о чем составляется акт.

10. Избиратель, не имеющий возможности самостоятельно расписаться в получении избирательного бюллетеня, заполнить избирательный бюллетень, вправе воспользоваться для этого помощью другого избирателя, не являющегося членом избирательной комиссии, кандидатом, представителем кандидата, политической партии, наблюдателем. В этом случае избиратель устно извещает участковую избирательную комиссию о своем намерении воспользоваться помощью другого лица.

Лицо, назначенное по просьбе избирателя, не имеющего возможности самостоятельно расписаться в получении избирательного бюллетеня, заполнить избирательный бюллетень, обязано совершить действия в полном соответствии с волеизъявлением избирателя.

11. Заполненные избирательные бюллетени опускаются избирателями в соответствующие опечатанные (опломбированные) ящики для голосования для выборов депутатов Жогорку Кенеша по одномандатному избирательному округу и для выборов депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу. Запрещается выносить избирательный бюллетень из помещения для голосования. Запрещается нахождение возле ящика для голосования иных лиц, кроме избирателя, опускающего избирательный бюллетень, за исключением случаев, когда по просьбе избирателя, затрудняющегося с правилами опускания бюллетеня в автоматически считывающую урну, может быть приглашен один из членов избирательной комиссии или технический специалист. Лицам, находящимся в помещении для голосования, запрещается закрывать обзор или иным способом препятствовать наблюдению за ящиком для голосования.

12. Председатель участковой избирательной комиссии следит за порядком в помещении для голосования. В случаях нарушения общественного порядка в помещении для голосования председатель участковой избирательной комиссии имеет право обратиться за помощью к работникам правоохранительных органов с целью обеспечения общественного порядка в помещении для голосования, которые после наведения порядка должны покинуть помещение для голосования. Распоряжения председателя участковой избирательной комиссии, отданные в пределах его полномочий и не нарушающие права субъектов избирательного процесса, обязательны для всех присутствующих в помещении для голосования. В отсутствие председателя участковой избирательной комиссии его полномочия исполняет секретарь участковой избирательной комиссии или иной член данной комиссии, уполномоченный ею.

Допуск в помещение для голосования должен производиться таким образом, чтобы не было скопления избирателей, препятствующего наблюдению представителями кандидатов, политических партий.

13. Член участковой избирательной комиссии немедленно отстраняется от участия в ее работе, а наблюдатель и иные лица удаляются из помещения для голосования, если они пытаются воспрепятствовать работе избирательной комиссии либо осуществлению гражданином Кыргызской Республики своих избирательных прав, а также нарушить тайну голосования. Решение об этом принимается участковой избирательной комиссией в письменной форме. При этом комиссия вправе обратиться в соответствующие органы с представлением о привлечении данных лиц к ответственности, предусмотренной законодательством Кыргызской Республики.

14. Государственные органы, органы местного самоуправления, государственные и муниципальные учреждения и предприятия, а также их должностные лица обязаны в день голосования обеспечить общественную безопасность, бесперебойную работу общественного транспорта, средств связи, электроосвещения и отопления помещений для голосования.

15. В случае сбоя автоматически считывающей урны в день выборов голосование осуществляется на основе использования запасной автоматически считывающей урны. При этом участковая избирательная комиссия составляет акт, который подписывается всеми присутствующими членами участковой комиссии и операторами.

В случае сбоя запасной автоматически считывающей урны голосование осуществляется на основе использования стационарного ящика. При этом участковая избирательная комиссия также составляет

акт, который подписывается всеми присутствующими членами участковой комиссии и операторами.

В случае восстановления работоспособности замененных в результате сбоя автоматически считывающих урн в течение дня голосования возобновление их использования для голосования не допускается.

16. Порядок голосования и использования автоматически считывающих урн за пределами Кыргызской Республики устанавливается Центральной избирательной комиссией.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 32. Порядок досрочного голосования

(Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 23 апреля 2015 года № 88)

Статья 33. Порядок голосования вне помещения для голосования

1. Избиратели, которые внесены в списки избирателей, но по состоянию здоровья или инвалидности не могут прибыть на избирательный участок для голосования; избиратели, находящиеся в день голосования в больницах, в местах содержания под стражей подозреваемых и обвиняемых; избиратели, временно проживающие в местах, расположенных в отдаленных и труднодоступных районах, на участках отгонного животноводства; а также в исключительных случаях, по решению соответствующей избирательной комиссии, военнослужащие, несущие службу в день голосования в воинских частях, расположенных в обособленных, удаленных от населенных пунктов местах, сотрудники органов внутренних дел, несущие службу в день голосования, избиратели, работающие на предприятиях с непрерывным циклом работы, список которых утверждается Центральной избирательной комиссией, избиратели, работающие вахтовым методом, участники референдума, находящиеся под домашним арестом, если они постоянно проживают на территории избирательного участка, в который входят по месту своего расположения места их временного пребывания, голосуют по месту своего пребывания. Участковые избирательные комиссии обязаны обеспечить таким избирателям возможность голосования вне помещения для голосования за один календарный день до дня голосования.

2. Голосование вне помещения для голосования проводится только за один календарный день до дня голосования в период с 8 до 20 часов и только на основании письменного заявления избирателя о предоставлении ему возможности проголосовать вне помещения для голосования. Заявление избирателя может быть сделано в любое время после формирования участковой избирательной комиссии, но не позднее 3 календарных дней до дня голосования. Участковая избирательная комиссия регистрирует все поданные заявления в специальном реестре. В заявлении о предоставлении возможности проголосовать вне помещения для голосования должна быть указана причина, по которой избиратель не может прибыть в помещение для голосования, и данные об избирателе.

3. Участковая избирательная комиссия должна располагать необходимым количеством (но не более трех) переносных ящиков для голосования. Голосование вне помещения для голосования проводят члены участковой избирательной комиссии совместно с оператором, которые получают необходимое количество избирательных бюллетеней под роспись, а также предварительно опечатанные (опломбированные) переносные ящики. Голосование вне помещения для голосования проводится в присутствии представителей кандидатов, политических партий, наблюдателей, представителей средств массовой информации.

4. Участковая избирательная комиссия за 2 дня до голосования на своем заседании жеребьевкой определяет членов комиссии (не менее чем двух членов участковой избирательной комиссии), которые будут организовывать голосование вне помещения для голосования. Председатель и секретарь участковой избирательной комиссии в жеребьевке не участвуют.

За 2 дня до дня голосования участковая избирательная комиссия на своем участке обязана вывесить реестр избирателей, подавших письменное заявление о предоставлении им возможности проголосовать вне помещения для голосования.

5. Председатель участковой избирательной комиссии предъявляет для осмотра членам участковой избирательной комиссии, а также присутствующим наблюдателям, представителям кандидатов, политических партий, средств массовой информации пустые ящики для голосования вне помещения, которые опечатываются (пломбируются) печатью участковой избирательной комиссии. Затем в опечатанные ящики для голосования председатель участковой избирательной комиссии опускает контрольные листы, в которых указываются номер избирательного участка, время опускания контрольных листов в ящики для голосования, фамилии председателя, секретаря и других членов участковой избирательной комиссии, присутствующих кандидатов,

представителей кандидатов, политических партий, выдвинувших списки кандидатов. Контрольные листы подписываются этими лицами и заверяются печатью участковой избирательной комиссии.

6. По прибытии к избирателю члены участковой избирательной комиссии совместно с оператором проводят идентификацию избирателя по его биометрическим и персональным данным. После чего член участковой избирательной комиссии выдает ему избирательный бюллетень в обмен на чек. При выдаче избирательных бюллетеней определенный жеребьевкой член участковой избирательной комиссии регистрирует избирателя в бумажном списке избирателей, проставляет серию и номер документа, удостоверяющего личность избирателя, и расписывается в нем о выдаче избирательного бюллетеня. Избиратель проверяет правильность произведенной записи и расписывается в бумажном списке избирателей.

7. Избирательный бюллетень заполняется избирателем в специальном месте, где не допускается присутствие других лиц. Специальное место должно быть подобрано с учетом обеспечения тайны волеизъявления голосующего при заполнении избирательного бюллетеня и возможности контроля членами избирательной комиссии и наблюдателями за действиями голосующего.

В случае если избиратель вследствие ограниченности возможности здоровья или по состоянию здоровья не может самостоятельно расписаться в получении избирательных бюллетеней или заполнить избирательные бюллетени, он вправе воспользоваться для этого помощью другого избирателя в порядке, предусмотренном частью 10 статьи 31 настоящего конституционного Закона.

8. Серия и номер паспорта или документа, удостоверяющего личность избирателя, проголосовавшего вне помещения для голосования, вносятся в список избирателей и одновременно в соответствующей графе списка избирателей делается отметка «Проголосовал вне помещения для голосования».

9. По окончании голосования вне помещения отверстие переносных ящиков для голосования опечатывается (пломбируется) листом бумаги формата А4, подписанным председателем, секретарем и другими членами участковой избирательной комиссии, наблюдателями и заверяется печатью участковой избирательной комиссии. Переносные ящики хранятся в сейфе (шкафу), который опечатывается (пломбируется) дополнительно.

Об окончании голосования вне помещения составляется акт, который содержит информацию о количестве заявлений о голосовании вне помещения, количестве проголосовавших избирателей, количестве

выданных избирательных бюллетеней, количестве чеков, количестве неиспользованных бюллетеней и количестве возвращенных испорченных бюллетеней, подписываемый всеми присутствующими членами участковой избирательной комиссии, представителями кандидатов, политических партий и наблюдателями. Каждому лицу, присутствовавшему при составлении акта, незамедлительно после подписания акта выдается его копия, заверенная печатью.

10. Подсчет голосов избирателей, проголосовавших вне помещения, производится по окончании голосования в помещении для голосования в порядке и условиях, определенных настоящим конституционным Законом.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116)

Глава 7
Установление итогов голосования и определение результатов выборов

Статья 34. Протокол об итогах голосования

1. Участковая, территориальная избирательные комиссии составляют протокол об итогах голосования на соответствующих избирательном участке, территории.

2. Протокол об итогах голосования является документом строгой отчетности, форма и степень защиты которого определяются Центральной избирательной комиссией.

3. Форма и порядок заполнения протоколов об итогах голосования участковыми, территориальными избирательными комиссиями устанавливаются Центральной избирательной комиссией.

Статья 35. Порядок установления итогов голосования участковыми избирательными комиссиями

1. По истечении времени голосования председатель участковой избирательной комиссии объявляет о том, что получить избирательные бюллетени и проголосовать могут только избиратели, находящиеся в помещении для голосования.

2. Подсчет голосов избирателей осуществляется открыто и гласно исключительно членами участковой избирательной комиссии, с последовательным оглашением и соответствующим оформлением в

протоколе об итогах голосования и в его увеличенной форме (которая вывешивается в месте, установленном избирательной комиссией) всех результатов выполняемых действий по подсчету избирательных бюллетеней и голосов избирателей.

В процессе подсчета голосов и установления итогов голосования представителями кандидатов, политических партий, наблюдателями, представителями средств массовой информации могут производиться фотографирование, кино-, видеосъемка с места, определенного председателем участковой избирательной комиссии, обеспечивающего обзор и не препятствующего работе участковой избирательной комиссии.

3. Подсчет голосов избирателей начинается сразу после окончания голосования и проводится без перерыва до установления итогов голосования в том же помещении, где проводилось голосование избирателей. Место, где производится непосредственный подсчет голосов избирателей, должно быть оборудовано таким образом, чтобы к нему был обеспечен доступ всех членов участковой избирательной комиссии, представителей в избирательных комиссиях. При этом должен быть обеспечен полный обзор действий членов участковой избирательной комиссии для всех лиц, присутствующих при подсчете.

В случае совмещения выборов разных уровней в первую очередь осуществляется подсчет голосов по выборам Президента, затем - депутатов Жогорку Кенеша, депутатов местных кенешей.

Членам участковой избирательной комиссии, за исключением председателя и секретаря участковой избирательной комиссии, при подсчете голосов запрещается пользоваться письменными принадлежностями.

3-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша в первую очередь осуществляется подсчет голосов избирателей, поданных за кандидатов в депутаты по одномандатным избирательным округам, во вторую очередь осуществляется подсчет голосов избирателей, поданных за политические партии и их кандидатов по единому избирательному округу.

4. Члены участковой избирательной комиссии, ответственные за выдачу избирательных бюллетеней, пересчитывают оставшиеся неиспользованные избирательные бюллетени, погашают их путем надрезания правого нижнего угла (при этом не допускается повреждение квадратов, размещенных справа от сведений о зарегистрированных кандидатах, наименований политических партий и квадратов с порядковыми номерами кандидатов) и сдают по ведомости председателю участковой избирательной комиссии, о чем составляется

акт. Таким же образом погашаются неиспользованные избирательные бюллетени, оставшиеся в сейфе участковой избирательной комиссии. Все погашенные избирательные бюллетени подсчитываются и упаковываются в пакет, который скрепляется печатью участковой избирательной комиссии и подписями ее членов. На пакете делается надпись «Погашенные избирательные бюллетени», указываются их количество и номер избирательного участка.

Число всех погашенных избирательных бюллетеней, которое определяется как сумма чисел неиспользованных избирательных бюллетеней и избирательных бюллетеней, которые были возвращены избирателями как ошибочно заполненные (испорченные), оглашается и заносится в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

5. Перед непосредственным подсчетом голосов избирателей члены участковой избирательной комиссии, ответственные за регистрацию избирателей, обязаны внести в каждую страницу списка избирателей соответствующие суммарные данные.

После внесения суммарных данных каждая страница списка избирателей подписывается членом участковой избирательной комиссии, который затем суммирует все данные и передает председателю участковой избирательной комиссии. Председатель и секретарь участковой избирательной комиссии вносят на последнюю страницу списка избирателей итоговые данные, определяемые как сумма данных по всем страницам, заверяют их своей подписью и печатью участковой избирательной комиссии.

Число избирательных бюллетеней, выданных избирателям, дополнительно проверяется путем подсчета чеков.

После проведения работы со списком избирателей составляется акт о числе избирательных бюллетеней, выданных избирателям. Копию акта, заверенную подписью председателя и печатью участковой избирательной комиссии, выдают присутствующим кандидатам, представителям кандидатов, политических партий, средств массовой информации, наблюдателям, затем данные заносятся в протокол увеличенной формы.

После проведения работы со списком избирателей председатель участковой избирательной комиссии предлагает присутствующим визуально ознакомиться с ним.

После этого список избирателей убирается в сейф (шкаф).

6. Участковая избирательная комиссия приступает к подсчету избирательных бюллетеней, содержащихся в переносных ящиках для голосования. Члены участковой избирательной комиссии, проводившие

голосование вне помещения для голосования, демонстрируют сохранность пломб, печатей и подписей членов участковой избирательной комиссии, лиц, присутствовавших при опечатывании переносных ящиков, вскрывают поочередно переносные ящики для голосования, затем извлекают избирательные бюллетени и контрольные листы с подписями членов участковой избирательной комиссии, лиц, присутствовавших при опечатывании избирательных ящиков. Председатель участковой избирательной комиссии демонстрирует контрольные листы.

Вскрытию каждого переносного ящика для голосования предшествует объявление числа избирателей, проголосовавших с использованием данного переносного ящика для голосования и выданных чеков. Подсчет избирательных бюллетеней в каждом переносном ящике для голосования производится отдельно.

Если установлено, что в переносном ящике для голосования число избирательных бюллетеней больше чем число заявлений избирателей, содержащих отметку о количестве полученных избирательных бюллетеней и выданных чеков, все избирательные бюллетени, находящиеся в данном переносном ящике для голосования, решением участковой избирательной комиссии признаются недействительными и погашаются путем надрезания правого нижнего угла, о чем составляется отдельный акт, который прилагается к протоколу об итогах голосования и в котором указываются фамилии и инициалы членов участковой избирательной комиссии, обеспечивавших проведение голосования вне помещения для голосования. Эти недействительные избирательные бюллетени упаковываются отдельно и опечатываются, при этом на пакете указываются номер избирательного участка, номер ящика, количество избирательных бюллетеней и делается надпись «Недействительные избирательные бюллетени, извлеченные из переносного ящика для голосования».

Извлеченные из переносного ящика избирательные бюллетени опускаются в ящики для голосования.

7. Избирательные бюллетени неустановленной формы при подсчете голосов не учитываются. Избирательными бюллетенями неустановленной формы признаются избирательные бюллетени, содержание и (или) форма которых не соответствуют тексту и форме избирательного бюллетеня, утвержденного Центральной избирательной комиссией.

8. Перед непосредственным подсчетом голосов избирателей председатель участковой избирательной комиссии объявляет предварительные итоги голосования по автоматически считывающим

урнам, о чем составляется отдельный акт, который прилагается к протоколу об итогах голосования и оглашается перед всеми присутствующими членами участковой избирательной комиссии, представителями кандидатов, представителями политических партий, наблюдателями, представителями средств массовой информации.

Автоматически считывающие урны не должны допускать раскрытия тайны голосования на весь период голосования и не должны быть подключенными к проводным и беспроводным сетям. Вывод данных об итогах голосования из автоматически считывающих урн осуществляется участковой избирательной комиссией после 20 часов, но не позднее 23 часов в день голосования. Отчеты автоматически считывающей урны, заверенные печатью, первичные и итоговые отчеты по идентификации, заверенные печатью, выдаются всем представителям кандидатов политических партий, наблюдателям, находящимся в помещении для голосования.

Избирательные бюллетени после извлечения из ящика для голосования подсчитываются, а результаты вписываются в протокол об итогах голосования.

Число извлеченных избирательных бюллетеней из ящика для голосования должно совпадать с числом бюллетеней, выданных избирателям, либо быть меньше. Если в ящике для голосования число избирательных бюллетеней будет больше чем число выданных бюллетеней избирателям, то участковая избирательная комиссия принимает меры по выявлению и устранению причин.

Если после выявления и устранения причин число действительных избирательных бюллетеней в ящике для голосования будет больше чем число выданных избирателям бюллетеней, все избирательные бюллетени, находящиеся в ящике для голосования, решением участковой избирательной комиссии признаются недействительными и погашаются путем надрезания правого нижнего угла.

9. На выборах Президента члены участковой избирательной комиссии сортируют избирательные бюллетени, извлеченные из переносных и стационарных ящиков для голосования, по голосам, поданным за каждого из кандидатов, за позицию «Против всех», одновременно отделяют избирательные бюллетени неустановленной формы и недействительные избирательные бюллетени. При сортировке избирательных бюллетеней члены участковой избирательной комиссии оглашают содержащиеся в избирательных бюллетенях отметки избирателей и предоставляют избирательные бюллетени для визуального контроля всем присутствующим при подсчете.

9-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша члены участковой избирательной комиссии сортируют избирательные бюллетени, извлеченные из переносных и стационарных ящиков для голосования, по голосам, поданным за каждого кандидата, каждую политическую партию, позицию «Против всех», одновременно отделяют избирательные бюллетени неустановленной формы и недействительные избирательные бюллетени. При сортировке избирательных бюллетеней члены участковой избирательной комиссии оглашают содержащиеся в избирательных бюллетенях отметки избирателей и представляют избирательные бюллетени для визуального контроля всем присутствующим при подсчете.

10. С рассортированными избирательными бюллетенями вправе ознакомиться под контролем членов участковой избирательной комиссии представители кандидатов, политических партий, наблюдатели.

11. На выборах Президента производится подсчет голосов избирателей по избирательным бюллетеням установленной формы отдельно по каждому кандидату, списку кандидатов и позиции «Против всех». Подсчет рассортированных избирательных бюллетеней осуществляется вслух, путем перекладывания их по одному из одной пачки в другую таким образом, чтобы лица, присутствующие при подсчете, могли слышать и видеть отметку избирателя в избирательном бюллетене. Одновременный подсчет избирательных бюллетеней из разных пачек не допускается.

Полученные данные, которые определяются по соответствующим отметкам (голосам) избирателей в избирательных бюллетенях, поданным за каждого кандидата, каждый список кандидатов и позицию «Против всех», заносятся в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

11-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу подсчет голосов избирателей производится по избирательным бюллетеням установленной формы отдельно по каждой политической партии и позиции «Против всех». Подсчет рассортированных избирательных бюллетеней осуществляется вслух, путем перекладывания их по одному из одной пачки в другую таким образом, чтобы лица, присутствующие при подсчете, могли слышать и видеть отметку избирателя в избирательном бюллетене. Одновременный подсчет избирательных бюллетеней из разных пачек не допускается.

Данные, полученные по итогам подсчета избирательных бюллетеней по каждой политической партии и позиции «Против всех», объявляются и заносятся в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

11-2. Затем из рассортированных по политическим партиям избирательных бюллетеней отдельно по каждой политической партии, в очередности, указанной в первой части избирательного бюллетеня, производится подсчет голосов избирателей по порядковому номеру кандидата из списка кандидатов.

Данные, полученные по итогам подсчета избирательных бюллетеней по каждому кандидату из списка кандидатов, объявляются и заносятся в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

Если избиратель поставил в избирательном бюллетене соответствующую отметку в квадрате, относящемся к политической партии, при этом не поставил отметку по порядковому номеру кандидата из списка кандидатов, либо поставил отметку в квадрате выбывшего кандидата, то голос избирателя засчитывается в пользу данной политической партии. Такие голоса избирателей подсчитываются отдельно и заносятся в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

Методика подсчета голосов избирателей, поданных за кандидатов из списка политической партии, утверждается Центральной избирательной комиссией.

12. Недействительные избирательные бюллетени подсчитываются и суммируются отдельно. Недействительными считаются избирательные бюллетени, по которым невозможно определить волеизъявление избирателя, а также недействительные избирательные бюллетени, извлеченные из переносного ящика для голосования (если имел место факт извлечения из переносного ящика для голосования числа избирательных бюллетеней, превышающего число заявлений избирателей с отметкой о количестве полученных избирательных бюллетеней). К числу недействительных относятся и избирательные бюллетени, в которых не проставлены установленные Центральной избирательной комиссией защитные отметки, не заверенные печатью участковой избирательной комиссии и не содержащие иные установленные отметки.

Избирательные бюллетени, содержащие на обратной стороне отметки, почерки или иные росписи, вне зависимости от их содержания, не могут быть признаны недействительными.

В случае возникновения сомнений при признании избирательного бюллетеня недействительным участковая избирательная комиссия решает вопрос голосованием, при этом на оборотной стороне избирательного бюллетеня указываются причины его недействительности и эта запись подтверждается подписями председателя и секретаря участковой избирательной комиссии, заверяется печатью комиссии.

Общее число недействительных избирательных бюллетеней заносится в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму.

12-1. На выборах депутатов Жогорку Кенеша по единому избирательному округу недействительными считаются избирательные бюллетени, если:

1) избиратель поставил в избирательном бюллетене соответствующую отметку в квадрате, относящемся к политической партии, но при этом, в нарушение части 8-2 статьи 31 настоящего конституционного Закона, поставил более одной отметки в квадратах с порядковыми номерами кандидатов;

2) избиратель не поставил в избирательном бюллетене соответствующую отметку в квадрате, относящемся к политической партии, но при этом, поставил отметку в квадрате с порядковыми номерами кандидатов;

3) в других случаях, предусмотренных настоящим конституционным Законом.

13. Члены участковой избирательной комиссии подсчитывают, оглашают и заносят в протокол об итогах голосования и его увеличенную форму число действительных избирательных бюллетеней, которое определяется по отметкам избирателей, позволяющим установить волеизъявление избирателей.

14. Председатель участковой избирательной комиссии предлагает всем присутствующим при подсчете голосов лицам визуально ознакомиться с избирательными бюллетенями под контролем членов участковой избирательной комиссии. В случае несовпадения итогов голосования по данным автоматически считывающей урны с итогами голосования по данным ручного подсчета голосов, по требованию представителя кандидата, политической партии или наблюдателя произвести пересчет голосов, избирательные бюллетени пересчитываются при непосредственном участии представителя кандидата, политической партии или наблюдателя и предоставлении возможности визуального контроля с их стороны. При этом пересчет избирательных бюллетеней производится вслух.

Итоги голосования устанавливаются по результатам ручного подсчета голосов.

15. После этого производится проверка контрольных соотношений данных, внесенных в протокол об итогах голосования, согласно порядку, утверждаемому Центральной избирательной комиссией.

16. После проведения подсчета голосов участковая избирательная

комиссия в обязательном порядке проводит итоговое заседание, на котором рассматриваются поступившие заявления (жалобы) о нарушениях при голосовании и подсчете голосов избирателей, принимаются решения по каждому заявлению (жалобе). Затем членами участковой избирательной комиссии и заявителями, согласными с принятыми участковой избирательной комиссией решениями по поступившим заявлениям (жалобам), подписывается протокол итогового заседания участковой избирательной комиссии. При подписании протокола итогового заседания участковой избирательной комиссии члены участковой избирательной комиссии, не согласные с содержанием протокола, вправе приложить к нему особое мнение, о чем в протоколе делается соответствующая запись.

После составления протокола об итогах голосования рассортированные избирательные бюллетени, списки избирателей, чеки, отчеты автоматически считывающих урн, первичного и итогового отчета по идентификации упаковываются в отдельные пакеты, на которых указываются номер избирательного участка, количество избирательных бюллетеней и наименование списков избирателей. Пакеты опечатываются, подписываются членами участковой избирательной комиссии и складываются в отдельный мешок или коробку. На мешке или коробке указываются номер избирательного участка и перечень находящихся внутри документов. Мешок или коробка опечатываются с проставлением подписей членов участковой избирательной комиссии. Упаковка избирательных бюллетеней, списков избирателей, чеков, отчетов автоматически считывающих урн, первичный и итоговый отчет по идентификации, а также их складывание в мешок или коробку осуществляются в присутствии представителей кандидатов, политических партий, наблюдателей, которым также предоставляется возможность поставить на мешке или коробке свои подписи. Пакет, мешок или коробка могут быть вскрыты только по решению вышестоящей избирательной комиссии или суда.

17. Протокол об итогах голосования в форме, утвержденной Центральной избирательной комиссией, заполняется в двух экземплярах и подписывается всеми присутствующими членами участковой избирательной комиссии с проставлением даты и времени (часа, минуты) его подписания. Протокол является действительным, если он подписан большинством от числа членов участковой избирательной комиссии. При подписании протокола члены участковой избирательной комиссии, не согласные с содержанием протокола, вправе приложить к протоколу особое мнение, о чем в протоколе делается соответствующая запись.

18. После подписания протокола об итогах голосования участковой избирательной комиссией итоги голосования незамедлительно

оглашаются перед всеми присутствующими представителями кандидатов, политических партий, наблюдателями, представителями средств массовой информации.

После оглашения итогов голосования протокол об итогах голосования, первичные, итоговые чеки об идентификации избирателей и автоматически считывающих урн, заверенные печатью участковой избирательной комиссии, направляются на центральный сервер Центральной избирательной комиссии путем сканирования через автоматически считывающие урны.

В случае ошибочного заполнения протокола об итогах голосования комиссия составляет соответствующий акт, который также сканируется и направляется на центральный сервер Центральной избирательной комиссии вместе с вновь заполненным и подписанным протоколом об итогах голосования.

Поступившие на центральный сервер Центральной избирательной комиссии сканированные документы после проверки на соответствие правильности заполнения протокола публикуются на сайте Центральной избирательной комиссии.

19. Первый экземпляр протокола об итогах голосования после его подписания вместе с избирательной документацией, включая избирательные бюллетени, списки избирателей, заявления (жалобы), принятые по ним решения, акты, составленные участковой избирательной комиссией, отчеты автоматически считывающих урн, первичный и итоговый отчет по идентификации, незамедлительно доставляются в окружную территориальную избирательную комиссию председателем участковой избирательной комиссии в сопровождении представителей кандидатов, политических партий.

Участковые избирательные комиссии избирательных участков, находящихся на территории иностранных государств или в отдаленных местностях, список которых определяется Центральной избирательной комиссией, осуществляют доставку указанных в настоящей части документов в сроки, установленные Центральной избирательной комиссией.

20. Второй экземпляр протокола, а также печать участковой избирательной комиссии хранятся у секретаря участковой избирательной комиссии, который несет установленную законодательством ответственность за их достоверность и сохранность до окончания работы комиссии.

21. Увеличенная форма протокола об итогах голосования вывешивается для всеобщего ознакомления в месте, установленном

участковой избирательной комиссией, и хранится до окончания работы участковой избирательной комиссии.

22. Каждому лицу, присутствовавшему при подсчете голосов, секретарь участковой избирательной комиссии незамедлительно после подписания протокола об итогах голосования обязан выдать его копию, заверенную печатью.

23. Копия протокола об итогах голосования, заверенная печатью, незамедлительно вывешивается на стендах перед помещениями участковых избирательных комиссий.

Список избирателей, принявших участие в выборах, или его копия, заверенные печатью, не позднее 7 календарных дней после дня голосования вывешивается на стендах перед помещениями участковых избирательных комиссий и публикуется на сайте Центральной избирательной комиссии.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 36. Порядок подведения итогов голосования территориальными избирательными комиссиями

1. Первые экземпляры протоколов об итогах голосования участковых избирательных комиссий вместе с избирательной документацией, указанной в части 19 статьи 35 настоящего Закона, немедленно после их подписания членами участковой избирательной комиссии передаются по акту в территориальную избирательную комиссию, которая подводит итоги голосования на соответствующей территории.

2. Подведение итогов голосования на соответствующей территории осуществляет территориальная избирательная комиссия на основании протоколов, поступивших непосредственно из участковых избирательных комиссий, путем сложения содержащихся в них данных. Прием протоколов и подведение итогов голосования соответствующей территориальной избирательной комиссией осуществляется в порядке и сроки, установленные Центральной избирательной комиссией.

После предварительной проверки правильности составления протоколов участковых избирательных комиссий об итогах голосования территориальная избирательная комиссия путем суммирования данных всех участковых избирательных комиссий подводит итоги голосования на соответствующей территории. По итогам голосования территориальная избирательная комиссия составляет сводную таблицу и протокол,

в который заносятся данные о числе участковых избирательных комиссий, количестве поступивших протоколов, на основании которых составляется протокол об итогах голосования, а также суммарные данные протоколов участковых избирательных комиссий.

Перед подписанием протокола об итогах голосования на соответствующей территории территориальная избирательная комиссия в обязательном порядке проводит итоговое заседание, на котором рассматриваются поступившие в комиссию заявления (жалобы), связанные с проведением голосования, подсчетом голосов и составлением протоколов участковых избирательных комиссий. Избирательная комиссия принимает решения по каждому заявлению (жалобе), затем членами избирательной комиссии и заявителями, согласными с принятыми избирательной комиссией решениями по поступившим заявлениям (жалобам), подписывается протокол итогового заседания избирательной комиссии. При подписании протокола итогового заседания территориальной избирательной комиссии члены избирательной комиссии, не согласные с содержанием протокола, вправе приложить к нему особое мнение, о чем в протоколе делается соответствующая запись. После этого избирательная комиссия подписывает протокол об итогах голосования на соответствующей территории.

3. Протокол об итогах голосования составляется в двух экземплярах и подписывается всеми присутствующими членами территориальной избирательной комиссии. К протоколам приобщаются составляемая в двух экземплярах сводная таблица об итогах голосования на соответствующей территории, особые мнения членов избирательной комиссии, а также поступившие заявления (жалобы) и принятые по ним решения.

4. Первый экземпляр протокола избирательной комиссии незамедлительно после подписания вместе с первым экземпляром сводной таблицы направляется в Центральную избирательную комиссию.

5. Второй экземпляр протокола вместе со всей избирательной документацией хранится секретарем территориальной комиссии в охраняемом помещении до передачи в архив.

6. Увеличенная форма протокола об итогах выборов вывешивается для всеобщего ознакомления в месте, установленном территориальной избирательной комиссией, и хранится до окончания работы избирательной комиссии.

7. При выявлении ошибок, несоответствий в протоколах и (или) сводных таблицах об итогах голосования или возникновении сомнений в правильности составления протоколов, поступивших из территориальных избирательных комиссий, Центральная

избирательная комиссия вправе принять решение о проведении повторного подсчета голосов избирательной комиссией. Повторный подсчет проводится с обязательным присутствием члена (членов) Центральной избирательной комиссии. При повторном подсчете голосов вправе присутствовать представители кандидатов, политических партий и наблюдатели. По итогам повторного подсчета голосов избирателей избирательная комиссия составляет протокол об итогах голосования, на котором делается отметка «Повторный подсчет голосов». Протокол незамедлительно направляется в Центральную избирательную комиссию.

8. Каждому лицу, присутствовавшему при подсчете голосов, секретарь территориальной избирательной комиссии незамедлительно после подписания протокола об итогах голосования обязан выдать его копию, заверенную печатью.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116)

Статья 37. Порядок определения результатов выборов

1. Результаты выборов определяет Центральная избирательная комиссия на основании протоколов, поступивших непосредственно из окружных, территориальных избирательных комиссий, путем сложения содержащихся в них данных, не позднее 20 календарных дней со дня голосования.

Центральная избирательная комиссия в обязательном порядке проводит итоговое заседание, на котором рассматривает все поступившие заявления (жалобы) о нарушениях в ходе подготовки и проведения выборов, принимает решение по каждому заявлению (жалобе).

2. Центральная избирательная комиссия составляет протокол о результатах выборов, в который заносятся данные поступивших протоколов, на основании которых определяются результаты выборов, данные о числе непосредственно нижестоящих избирательных комиссий, а также сводную таблицу по суммарным данным протоколов нижестоящих избирательных комиссий.

3. Выборы признаются Центральной избирательной комиссией несостоявшимися:

1) если число голосов избирателей, поданных за кандидата, набравшего наибольшее число голосов по отношению к другому кандидату, меньше числа голосов избирателей, поданных против всех кандидатов. В этом случае проводятся повторные выборы;

2) если ни один список кандидатов не получил число голосов, необходимое для того, чтобы принять участие в распределении мандатов;

3) если число голосов избирателей, поданных за список кандидатов, набравший наибольшее число голосов по отношению к другим спискам кандидатов, меньше числа голосов избирателей, поданных против всех списков кандидатов. В этом случае проводятся повторные выборы.

Число избирателей, принявших участие в голосовании, определяется по числу избирательных бюллетеней установленной формы, извлеченных из ящика для голосования, а при необходимости дополнительного контроля - также чеков о прохождении идентификации.

4. Окружная, территориальная избирательная комиссия вправе признать итоги голосования на избирательном участке недействительными:

1) если во время проведения голосования, подсчета голосов, установления итогов голосования имели место нарушения, которые не позволяют с достоверностью установить итоги голосования;

2) если во время проведения голосования, подсчета голосов, установления итогов голосования имели место нарушения, повлиявшие на волеизъявление избирателей;

3) по решению вышестоящей избирательной комиссии;

4) по решению суда;

5) если избирательные бюллетени в ящиках для голосования признаны недействительными.

В случае признания итогов голосования на избирательном участке недействительными результаты выборов определяются по итогам голосования на остальных избирательных участках. В случае признания итогов голосования на одном или нескольких избирательных участках недействительными, которые влияют на результаты выборов, на данных избирательных участках проводится переголосование в 2-недельный срок со дня назначения переголосования соответствующей избирательной комиссией.

4-1. Центральная избирательная комиссия вправе признать итоги голосования по кандидату, списку кандидатов недействительными, если во время подготовки выборов, проведения голосования, подсчета голосов, установления итогов голосования имели место нарушения со стороны кандидата, политической партии, которые не позволяют с достоверностью установить итоги голосования или повлияли на волеизъявление избирателей.

В случае признания недействительными итогов голосования по кандидату, списку кандидатов политической партии после дня голосования в результате установления нарушения избирательного законодательства голоса избирателей, отданные за кандидата, политическую партию, признаются недействительными с отнесением избирательных бюллетеней к недействительным. Такой кандидат, политическая партия не допускаются к следующим выборам.

Для целей расчета распределения депутатских мандатов голоса избирателей, отданные за кандидата, список кандидатов политической партии, итоги голосования по которым признаны недействительными, не учитываются в числе избирателей, принявших участие в голосовании.

5. Под нарушениями, которые не позволяют с достоверностью установить итоги голосования избирателей, понимаются нарушения порядка голосования, подсчета голосов, составления протокола об итогах голосования на избирательном участке, не позволяющие достоверно определить количество голосов, полученных каждым кандидатом, списком кандидатов.

Под нарушениями, повлиявшими на волеизъявление избирателей, понимаются нарушения, повлиявшие на выражение воли избирателей в ходе голосования, подсчета голосов или установления итогов голосования на избирательном участке, связанные с агитацией в день голосования, воспрепятствованием осуществлению избирательных прав гражданами, наблюдением за голосованием, голосованием за других избирателей, вмешательством в деятельность избирательных комиссий, подкупом избирателей.

6. Центральная избирательная комиссия признает результаты выборов недействительными:

1) если итоги голосования на части избирательных участков, охватывающих более одной трети избирателей от общего числа принявших участие в голосовании, будут признаны недействительными;

2) если признанные недействительными итоги голосования по кандидату (кандидатам), списку кандидатов политической партии (партий) охватывают более одной трети избирателей от общего числа принявших участие в голосовании.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 37-1. Порядок опубликования предварительных итогов голосования, итогов голосования и результатов выборов на официальном сайте Центральной избирательной комиссии

1. Итоги голосования по каждому избирательному участку, которые являются предварительной информацией, не имеющей юридического значения, по мере поступления в Центральную избирательную комиссию незамедлительно размещаются на ее официальном сайте.

2. Протоколы об итогах голосования по каждому избирательному участку не позднее 18 календарных дней со дня голосования размещаются на официальном сайте Центральной избирательной комиссии.

3. Списки избирателей, принявших участие на выборах, размещаются на официальном сайте Центральной избирательной комиссии не позднее 5 календарных дней со дня голосования.

4. Протоколы об итогах голосования территориальных избирательных комиссий размещаются на официальном сайте Центральной избирательной комиссии не позднее 19 календарных дней со дня голосования.

(В редакции конституционного Закона КР от 5 июня 2017 года № 96)

Статья 38. Повторные выборы

1. В случае если выборы признаны недействительными и несостоявшимися, кандидат, политические партии по итогам голосования не избраны, назначаются повторные выборы. Повторные выборы в течение одного месяца назначаются Центральной избирательной комиссией и проводятся соответствующими избирательными комиссиями. Выдвижение и регистрация кандидатов, списков кандидатов, другие действия, в том числе определение сроков избирательных действий по выборам, осуществляются в порядке, предусмотренном настоящим конституционным Законом и актами Центральной избирательной комиссии. Сообщение о проведении повторных выборов публикуется в средствах массовой информации в течение 7 календарных дней после принятия решения о назначении повторных выборов.

2. В случае проведения повторных выборов кандидатами на выборные должности не могут быть вновь выдвинуты кандидаты, действия которых послужили основанием для признания выборов недействительными.

3. В случае если решения, действия (бездействие) должностных

лиц органов государственной власти, местного самоуправления, избирательных комиссий послужили основанием для признания итогов и (или) результатов выборов недействительными, повторные выборы проводятся среди кандидатов, политических партий, принявших участие в выборах и изъявивших желание принять участие в повторных выборах.

Статья 39. Опубликование итогов голосования и результатов выборов

1. Итоги голосования по каждым избирательному участку, территории, на которые распространяется деятельность избирательной комиссии, результаты выборов по избирательному округу в объеме данных, содержащихся в протоколах Центральной избирательной комиссии и непосредственно нижестоящих избирательных комиссий, предоставляются для ознакомления избирателям, кандидатам, представителям кандидатов, политических партий, наблюдателям, международным наблюдателям, представителям средств массовой информации по их требованию.

Итоги голосования по каждому избирательному участку по мере поступления в Центральную избирательную комиссию незамедлительно размещаются на официальном сайте Центральной избирательной комиссии. Данные итогов голосования, размещенные на официальном сайте Центральной избирательной комиссии, являются предварительной информацией, не имеющей юридического значения.

2. Центральная избирательная комиссия направляет общие данные о результатах выборов в средства массовой информации в течение одних суток после определения результатов выборов.

3. Официальное опубликование результатов выборов, а также данных о количестве голосов избирателей, полученных каждым из кандидатов на должность Президента, кандидатами в депутаты по одномандатным избирательным округам, политической партией и кандидатами из списка кандидатов, голосов, поданных против всех кандидатов, против всех политических партий, включая данные, которые содержатся в протоколах об итогах голосования непосредственно нижестоящих избирательных комиссий, на основании которых определялись результаты выборов, осуществляется Центральной избирательной комиссией в 2-недельный срок со дня определения результатов выборов.

(В редакции конституционного Закона КР от 26 августа 2021 года № 103)

Глава 8
Финансирование выборов

Статья 40. Финансовое обеспечение подготовки и проведения выборов

1. Расходы избирательных комиссий по подготовке и проведению выборов производятся за счет средств республиканского бюджета и специальных фондов избирательных комиссий. Порядок финансирования устанавливается бюджетным законодательством Кыргызской Республики и законом об избирательных комиссиях Кыргызской Республики.

2. Запрещается финансирование выборов иностранными государствами, иностранными государственными органами, учреждениями и предприятиями, другими иностранными юридическими лицами, их филиалами и представительствами, иностранными гражданами, международными организациями, зарегистрированными в Кыргызской Республике юридическими лицами, участниками которых являются иностранные граждане и юридические лица, за исключением финансирования программ совершенствования избирательного законодательства, информационных, образовательных, научно-исследовательских программ, технической подготовки выборов, повышения правовой культуры избирателей.

Статья 41. Избирательные фонды

1. Граждане с момента выдвижения их кандидатами и до представления документов для регистрации создают собственные избирательные фонды для финансирования предвыборной кампании в порядке, установленном настоящим конституционным Законом.

Политическая партия, выдвинувшая список кандидатов, для финансирования своей избирательной кампании создает избирательный фонд в течение 5 календарных дней после регистрации избирательной комиссией уполномоченного представителя политической партии по финансовым вопросам в порядке, предусмотренном статьями 54, 62 настоящего конституционного Закона. В случае официального отказа в регистрации кандидата, списка кандидатов средства, поступившие в избирательный фонд, возвращаются организациям и лицам, осуществившим пожертвования и перечисления.

Кандидаты, политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, после регистрации продолжают ведение открытых счетов собственных избирательных фондов для финансирования предвыборной агитации.

Кандидаты, баллотирующиеся в составе списка кандидатов, не вправе создавать собственные избирательные фонды.

2. Избирательный фонд кандидата, политической партии может создаваться за счет средств, образованных с учетом требований законодательства, а именно:

- собственных средств кандидата, политической партии;

- добровольных пожертвований граждан и юридических лиц, за исключением лиц, перечисленных в части 3 настоящей статьи.

3. Запрещаются добровольные пожертвования в избирательные фонды:

- иностранных государств, иностранных государственных органов, учреждений и предприятий, других иностранных юридических лиц, их филиалов и представительств, иностранных граждан, международных организаций, зарегистрированных в Кыргызской Республике юридических лиц, участниками которых являются иностранные граждане и юридические лица;

- лиц без гражданства;

- органов государственной власти и органов местного самоуправления;

- государственных и муниципальных учреждений и предприятий;

- юридических лиц, имеющих государственную или муниципальную долю в уставном капитале, а также пользующихся льготами по уплате налогов, сборов и других обязательных платежей;

- воинских частей, военных учреждений и организаций;

- правоохранительных органов, судов;

- организаций, занимающихся благотворительной деятельностью;

- религиозных организаций;

- анонимные пожертвования (под анонимным жертвователем понимается гражданин, который не указал одно из следующих сведений: фамилия, имя, отчество, адрес места жительства, паспортные данные, а также если им указаны недостоверные сведения о себе).

Запрещается внесение в избирательный фонд кандидата, политической партии денежных средств юридическими лицами, физическими лицами, осуществляющими предпринимательскую деятельность без образования юридического лица, имеющими задолженность перед государственным бюджетом или Социальным

фондом Кыргызской Республики. Кандидат, политическая партия не несут ответственности в случае перечисления указанными юридическими, физическими лицами денежных средств в избирательный фонд. В случае если в избирательный фонд кандидата, политической партии поступили денежные средства от вышеуказанных физических и юридических лиц, то по решению суда банковское или иное учреждение обязано перечислить эти средства в специальный фонд Центральной избирательной комиссии, которая, в свою очередь, перечисляет данные средства в государственный бюджет или Социальный фонд Кыргызской Республики.

Если пожертвование внесено гражданином или юридическим лицом, не имеющим права осуществлять такое пожертвование согласно части 3 настоящей статьи, оно подлежит возврату жертвователю в полном объеме.

Если пожертвование внесено гражданином или юридическим лицом с нарушением требований части 2 настоящей статьи, статей 54, 62 настоящего конституционного Закона, то оно подлежит возврату жертвователю в полном объеме или подлежит возврату та его часть, которая превышает установленный настоящим конституционным Законом максимальный размер пожертвования, с указанием причины возврата.

При этом расходы, связанные с возвратом указанных средств, покрываются за счет внесших их граждан и организаций.

4. Денежные средства, поступающие в избирательные фонды кандидатов, политических партий, исчисляются от расчетного показателя, установленного законом Кыргызской Республики на день назначения выборов. Денежные средства, поступившие сверх установленного размера, зачислению в избирательные фонды не подлежат и возвращаются гражданам и организациям. При этом расходы, связанные с возвратом указанных средств, покрываются за счет внесших их граждан и организаций.

В случае проведения повторного голосования общая предельная сумма всех расходов кандидата за счет средств избирательного фонда может быть увеличена в полтора раза.

5. Все денежные средства, образующие избирательный фонд, перечисляются на специальный счет в банковском или ином учреждении. Данный счет открывается кандидатом, политической партией с разрешения Центральной избирательной комиссии. Денежные средства, поступающие в избирательные фонды, должны приниматься только в национальной валюте. Доходы по указанным счетам не начисляются и не выплачиваются.

Кандидат, политическая партия вправе открыть только один специальный счет своего избирательного фонда.

6. Перечень банковских или иных учреждений, порядок открытия, ведения указанных счетов, учета и отчетности по средствам избирательных фондов устанавливаются Центральной избирательной комиссией по согласованию с банковскими или иными учреждениями.

7. Право распоряжаться средствами избирательных фондов принадлежит создавшим их кандидатам, политическим партиям, их уполномоченным представителям.

8. Средства избирательных фондов имеют целевое назначение. Они могут использоваться только на покрытие расходов, связанных с проведением выборной кампании.

9. Средства избирательных фондов могут использоваться только на:

1) финансовое обеспечение организационно-технических мер, направленных на предвыборную агитацию, сбор подписей в поддержку кандидата;

2) оплату избирательного залога в размере, установленном настоящим конституционным Законом;

3) оплату за выполнение работ, оказание услуг, непосредственно связанных с проведением выборной кампании, в частности, за:

- услуги информационного и консультативного характера;

- выпуск и распространение агитационных материалов;

- аренду помещений, оборудования;

- покрытие транспортных и командировочных расходов;

- услуги связи;

- приобретение канцелярских товаров, оборудования;

- публикацию объявлений и выступлений кандидата в средствах массовой информации;

- проведение предвыборных собраний, встреч с избирателями.

10. Граждане и юридические лица вправе оказывать финансовую (материальную) поддержку деятельности, способствующей избранию кандидата, списка кандидатов, только через избирательные фонды. Запрещаются бесплатное выполнение или выполнение по необоснованно заниженным расценкам работ, услуг, реализация товаров, прямо или

косвенно связанных с выборами юридическими лицами, их филиалами, представительствами, а также физическими лицами. Уполномоченные представители, доверенные лица, наблюдатели, представители кандидатов, политических партий в избирательных комиссиях вправе осуществлять свои полномочия, выполнять работы и услуги, прямо или косвенно связанные с выборами, на безвозмездной основе.

11. Кандидатам, политическим партиям запрещается использовать иные денежные средства для оплаты работ по сбору подписей избирателей, ведению предвыборной агитации, осуществлению других предвыборных мероприятий, кроме средств, поступивших в их избирательные фонды.

12. Банковские или иные учреждения обязаны еженедельно, а по требованию Центральной избирательной комиссии - в течение 24 часов представлять в Центральную избирательную комиссию информацию о поступлении и расходовании средств, находящихся на специальном счете кандидата, политической партии. Указанная информация по мере поступления подлежит обязательному размещению Центральной избирательной комиссией на официальном сайте с учетом законодательства о персональных данных и банковской тайне.

13. В случае отказа в регистрации кандидата, списка кандидатов, снятия кандидатом своей кандидатуры, отзыва списка кандидатов политической партией или отмены (аннулирования) регистрации кандидата, списка кандидатов поступившие в избирательный фонд денежные средства подлежат безотлагательному возврату внесшим их гражданам и организациям. При этом расходы, связанные с возвратом указанных средств, покрываются за счет внесших их граждан и организаций.

14. Договоры (соглашения) с гражданами и юридическими лицами о выполнении (оказании) определенных работ (услуг), связанных с избирательной кампанией кандидата, политической партии, заключаются лично кандидатом либо его уполномоченным представителем, уполномоченным представителем политической партии. Договоры и соглашения по оплате из специальных счетов кандидатов, политических партий не могут заключаться позднее дня, предшествующего дню голосования.

Все финансовые операции по расчетам с физическими и юридическими лицами, а также по возврату неизрасходованных денежных средств, находящихся на специальном счете, прекращаются не позднее 5 календарных дней после дня голосования.

Расчеты между кандидатом, политической партией и физическими, юридическими лицами за выполнение (оказание) работ (услуг),

связанных с проведением выборной кампании, осуществляются только в безналичном порядке.

14-1. Кандидат, политическая партия вправе заключить договоры о выполнении услуг по агитации с гражданами Кыргызской Республики в пределах:

- политическая партия, кандидат на должность Президента Кыргызской Республики не более 10000 агитаторов;

- кандидат от одномандатного округа не более 500 агитаторов.

15. При проведении повторного голосования финансовые операции по специальным счетам кандидатов, в отношении которых проводится повторное голосование, возобновляются в день назначения дня повторного голосования.

16. Избирательный залог возвращается кандидатам, политическим партиям, выдвинувшим списки кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша:

1) получившим не менее 1 процента голосов избирателей, принявших участие в голосовании по единому избирательному округу, а также получившим не менее 5 процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании по одномандатному избирательному округу, после представления не позднее 10 календарных дней после выборов в Центральную избирательную комиссию отчета о размере и всех источниках создания своего фонда, а также о всех произведенных затратах;

2) если Центральной избирательной комиссией принято решение об отказе в регистрации кандидатом на должность Президента, списка кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша;

3) отказавшимся от дальнейшего участия в выборах до утверждения текста и формы избирательного бюллетеня;

4) если выборы признаны несостоявшимися или недействительными после представления в Центральную избирательную комиссию отчета, указанного в пункте 1 настоящей части.

Оставшаяся сумма залога подлежит зачету в бюджет.

16-1. В случае отмены регистрации кандидата, списка кандидатов политической партии до дня голосования в результате нарушения законодательства, а также в случае, предусмотренном частью 4-1 статьи 37 настоящего конституционного Закона, избирательный залог, внесенный кандидатом, политической партией, не возвращается и подлежит зачету в бюджет.

17. Остатки неизрасходованных денежных средств, находящихся на специальном счете, возвращаются кандидату, политической партии после дня голосования.

18. Порядок налогообложения средств избирательных фондов, добровольных пожертвований и перечислений в указанные фонды, а также расходов из указанных фондов устанавливается законами Кыргызской Республики.

19. Специальный счет избирательного фонда закрывается банковским или иным учреждением по указанию Центральной избирательной комиссии после представления кандидатом, политической партией итогового финансового отчета.

20. Кандидаты, политические партии обязаны вести учет поступления и расходования денежных средств своих избирательных фондов и представлять в Центральную избирательную комиссию соответствующие финансовые отчеты. Порядок, сроки и формы финансовых отчетов определяются Центральной избирательной комиссией.

21. Информация о поступлении и расходовании средств избирательных фондов, финансовые отчеты кандидатов, политических партий о финансировании избирательных кампаний, информация о сумме поступивших и возвращенных средств избирательных залогов и сумме, перечисленной в государственный бюджет, подлежит обязательному размещению на официальном сайте Центральной избирательной комиссии с учетом законодательства о персональных данных и банковской тайне.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116, 11 ноября 2020 года № 2, 15 июля 2021 года № 84, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 42. Контроль за расходованием средств, выделенных на проведение выборов, за средствами избирательных фондов кандидатов, политических партий

1. Контроль за порядком формирования и расходования средств избирательных фондов кандидатов, политических партий осуществляется избирательными комиссиями.

2. Для контроля за целевым расходованием денежных средств, выделенных из республиканского бюджета избирательным комиссиям на подготовку и проведение выборов, а также контроля за источниками поступления, правильным учетом и использованием денежных средств

избирательных фондов кандидатов, политических партий, для проверки финансовых отчетов кандидатов, политических партий создается контрольно-ревизионная группа при Центральной избирательной комиссии в количестве не менее 7 человек. Порядок организации и деятельности контрольно-ревизионной группы определяется Центральной избирательной комиссией.

3. В контрольно-ревизионную группу входят: руководитель контрольно-ревизионной группы, его заместитель, назначенные в контрольно-ревизионную группу члены избирательной комиссии, привлеченные специалисты правоохранительных, финансовых и других государственных органов, организаций и учреждений. Указанные органы, организации и учреждения по запросу Центральной избирательной комиссии не позднее чем через 15 календарных дней со дня официального опубликования решения о назначении выборов обязаны откомандировать специалистов в ее распоряжение.

4. На время работы в контрольно-ревизионной группе привлеченные специалисты освобождаются от основной работы, за ними сохраняются место работы (должность), установленные должностные оклады и иные выплаты по основному месту работы. Указанным привлеченным специалистам также может выплачиваться вознаграждение за счет средств, выделенных на подготовку и проведение выборов.

5. Организационное, правовое и материально-техническое обеспечение деятельности контрольно-ревизионной группы осуществляется Центральной избирательной комиссией.

6. Контрольно-ревизионная группа по письменному поручению Центральной избирательной комиссии:

1) проверяет финансовые отчеты кандидатов, политических партий, нижестоящих избирательных комиссий;

2) запрашивает и получает от кандидатов, политических партий, избирательных комиссий информацию по всем вопросам, входящим в ее компетенцию;

3) контролирует соблюдение установленного порядка финансирования проведения предвыборной агитации, осуществления иных мероприятий, непосредственно связанных с проведением избирательной кампании кандидатов, политических партий;

4) обращается в государственные органы, организации независимо от форм собственности, а также к гражданам по вопросам, отнесенным к ведению контрольно-ревизионной группы, запрашивает необходимые сведения и материалы, связанные с финансовым обеспечением выборов. Ответы на обращения контрольно-ревизионной группы и

запрашиваемые ею материалы предоставляются в 3-дневный срок, а за 5 и менее дней до дня голосования и в день голосования - немедленно;

5) составляет документы о финансовых нарушениях при финансировании выборов;

6) ставит перед соответствующей избирательной комиссией вопросы о применении мер ответственности к кандидатам, политическим партиям, а также к гражданам и юридическим лицам за нарушения, допущенные ими при финансировании избирательной кампании кандидатов, политических партий;

7) привлекает экспертов к проведению проверок, подготовке заключений и экспертных оценок.

(В редакции конституционного Закона КР от 26 августа 2021 года № 103)

Глава 9
Гарантии свободы выборов

Статья 43. Деятельность избирательных комиссий, государственных органов по обеспечению свободы выборов

1. При подготовке и проведении выборов избирательные комиссии, органы прокуратуры, органы внутренних дел обеспечивают строгое соблюдение требований Конституции, настоящего конституционного Закона, законов Кыргызской Республики.

2. День голосования и предшествующий ему день для судов, органов прокуратуры, органов внутренних дел являются рабочими днями. Для банковских или иных учреждений, обслуживающих специальные счета избирательного фонда кандидатов, политических партий, день, предшествующий дню голосования, является рабочим днем.

3. Органы внутренних дел обязаны оказывать помощь, которую потребуют избирательные комиссии по обеспечению общественного порядка при проведении голосования на территории избирательного участка, а также в помещении для голосования в случае нарушения общественного порядка, по приглашению председателя участковой избирательной комиссии.

4. Решения и (или) действия (бездействие) государственных и иных органов, их должностных лиц, других субъектов избирательного процесса, нарушающие избирательные права граждан, требования настоящего конституционного Закона, могут быть обжалованы в органы

прокуратуры, органы внутренних дел, избирательные комиссии или суд в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

При этом органы внутренних дел проводят работу по рассмотрению заявлений (жалоб), касающихся нарушения общественного порядка, а также заявлений на действия субъектов избирательного процесса, за исключением лиц, указанных в абзаце третьем настоящей части, за которые предусматривается ответственность в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Органы прокуратуры осуществляют надзор за соблюдением органами исполнительной власти, органами местного самоуправления, их должностными лицами избирательного законодательства, а также рассматривают заявления (жалобы) на их действия, за которые предусматривается ответственность в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Избирательные комиссии в пределах полномочий, установленных законодательством, рассматривают заявления на действия субъектов избирательного процесса, за исключением лиц, указанных в абзаце третьем настоящей части, за которые предусматривается ответственность в пределах полномочий, установленных законодательством Кыргызской Республики.

При подготовке и проведении выборов избирательными комиссиями формируются координационные группы оперативного реагирования на всех уровнях избирательных комиссий, в состав которых входят представители правоохранительных органов. Основными функциями координационной группы оперативного реагирования являются оперативное реагирование на нарушения избирательного законодательства и информирование граждан о принимаемых мерах.

Порядок деятельности координационной группы оперативного реагирования определяется Центральной избирательной комиссией.

С заявлениями (жалобами) на решения и (или) действия (бездействие) государственных и иных органов, их должностных лиц, иных участников избирательного процесса могут обратиться избиратели, кандидаты, политические партии, некоммерческие организации, их представители и наблюдатели. Заявления (жалобы) должны быть мотивированными и представлены вместе с доказательствами, на которых они основываются.

5. Заявления (жалобы) избирателей, кандидатов, политических партий, иных субъектов избирательного процесса, поступившие в ходе подготовки выборов, подлежат рассмотрению органами прокуратуры и внутренних дел в 2-дневный срок с момента поступления, а

поступившие в день голосования или в день, предшествующий дню голосования, - немедленно. В случаях если факты, содержащиеся в заявлениях (жалобах), поступивших в ходе подготовки выборов, требуют дополнительной проверки, решения по ним принимаются не позднее чем в 3-дневный срок. Копию принятого решения по заявлению (жалобе) органы прокуратуры, органы внутренних дел немедленно направляют в соответствующую избирательную комиссию.

6. В случае отказа в рассмотрении заявления (жалобы) органы прокуратуры, органы внутренних дел обязаны незамедлительно выдать копию решения с изложением оснований отказа.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116)

Статья 44. Обжалование решений и (или) действий (бездействия) избирательных комиссий, нарушающих избирательные права субъектов избирательного процесса

1. Решения и (или) действия (бездействие) избирательных комиссий, их должностных лиц, нарушающие избирательные права субъектов избирательного процесса, могут быть обжалованы в вышестоящую избирательную комиссию, решения и (или) действия (бездействие) Центральной избирательной комиссии - в суд.

2. С заявлениями (жалобами) на решения и (или) действия (бездействие) избирательных комиссий, нарушающие избирательные права граждан, могут обратиться избиратели, кандидаты, политические партии, их уполномоченные представители, общественные наблюдатели.

(Абзац 2 утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 23 апреля 2015 года № 88)

3. При рассмотрении заявлений (жалоб), а также в иных случаях, когда рассматривается вопрос о нарушениях избирательных прав, избирательного законодательства, заинтересованные стороны или их представители осведомляются о дне, времени и месте рассмотрения. Указанные лица вправе давать объяснения и представлять доказательства по существу рассматриваемого вопроса.

4. Решения и (или) действия (бездействие) участковых избирательных комиссий, их должностных лиц, нарушающие избирательные права субъектов избирательного процесса, обжалуются в окружную территориальную избирательную комиссию.

5. Решения и (или) действия (бездействие) окружных территориальных избирательных комиссий, их должностных лиц, нарушающие избирательные права субъектов избирательного процесса, обжалуются в Центральную избирательную комиссию.

6. Решения и (или) действия (бездействие) Центральной избирательной комиссии обжалуются в суд первой инстанции, решение суда первой инстанции в Верховный суд. Решение Верховного суда является окончательным и обжалованию не подлежит.

7. Заявления (жалобы) подаются незамедлительно, с момента, когда субъекту избирательного процесса стало известно о нарушении его избирательных прав, принятии решений, совершении действия (бездействия), но не позднее 3 календарных дней.

8. Заявления (жалобы), поступившие в ходе подготовки выборов, подлежат рассмотрению избирательными комиссиями или судами в 3-дневный срок с момента поступления, а поступившие в день голосования или в день, предшествующий дню голосования, - немедленно. В случаях если факты, содержащиеся в заявлениях (жалобах), поступивших в ходе подготовки выборов, требуют дополнительной проверки, решения по ним принимаются не позднее чем в 5-дневный срок. Решение, подписанное и заверенное печатью органа, принявшего решение, в письменном виде незамедлительно вручается заявителю.

9. На принятое по результатам рассмотрения заявления (жалобы) решение заявление (жалоба) подается в вышестоящую избирательную комиссию, а в случае обжалования решения Центральной избирательной комиссии - в суд в течение 3 календарных дней с момента вынесения решения. В случае обжалования бездействия заявление (жалоба) подается в вышестоящую избирательную комиссию, а в случае обжалования бездействия Центральной избирательной комиссии - в суд в течение 3 календарных дней со дня, в который должно было быть совершено действие.

10. Вышестоящая избирательная комиссия оставляет в силе решение нижестоящей избирательной комиссии либо отменяет его и принимает решение по существу заявления (жалобы).

11. Суд, установив обоснованность заявления (жалобы), признает оспариваемое решение, действие (бездействие) незаконным и отменяет решение Центральной избирательной комиссии либо отказывает в удовлетворении заявления (жалобы), если установит, что оспариваемое решение, действие (бездействие) является законным.

12. Сроки подачи заявлений (жалоб) восстановлению не подлежат. По истечении указанных сроков заявления (жалобы) не принимаются. Течение срока подачи заявлений (жалоб) начинается на следующий день после принятия решения, совершения действия (бездействия).

13. Материалы, связанные с рассмотрением споров, подлежат хранению в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 45. Обжалование решений избирательных комиссий об установлении итогов голосования и определении результатов выборов

1. С заявлениями (жалобами) на решения избирательных комиссий об установлении итогов голосования и определении результатов выборов могут обратиться кандидаты, политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, их уполномоченные представители и наблюдатели.

2. Решения участковых избирательных комиссий об установлении итогов голосования обжалуются в окружную территориальную избирательную комиссию; решения окружных территориальных избирательных комиссий обжалуются в Центральную избирательную комиссию; решения Центральной избирательной комиссии обжалуются в суд первой инстанции; решение суда первой инстанции - Верховный суд.

3. Заявления (жалобы) подаются в течение 3 календарных дней с момента установления итогов голосования или определения результатов выборов.

4. Поступившие заявления (жалобы) подлежат рассмотрению избирательными комиссиями или судами в 3-дневный срок с момента поступления. В случаях если факты, содержащиеся в заявлениях (жалобах), требуют дополнительной проверки, решения по ним принимаются не позднее чем в 5-дневный срок. Решение, подписанное и заверенное печатью органа, принявшего решение, в письменном виде незамедлительно вручается заявителю.

5. Заявления (жалобы) на принятые решения подаются в течение 3 календарных дней с момента вынесения решения.

6. В случаях, предусмотренных настоящим конституционным Законом, законами Кыргызской Республики, суд может отменить решение Центральной избирательной комиссии об определении результатов выборов.

7. Решение суда вступает в законную силу с момента его вынесения и обязательно для исполнения государственными органами, органами местного самоуправления, некоммерческими организациями, должностными лицами, избирательными комиссиями и иными участниками избирательного процесса.

Принятое судом мотивированное решение незамедлительно предоставляется заявителю, ответчику или их представителям, а также Центральной избирательной комиссии.

Подача кассационной жалобы в порядке и сроки, установленные настоящим конституционным Законом, приостанавливает исполнение Центральной избирательной комиссией решения суда первой инстанции.

8. Жалоба на решение суда первой инстанции может быть подана в течение 3 календарных дней с момента вынесения решения суда.

9. Жалоба на вступившее законную силу решение районного (городского) суда рассматривается в кассационном порядке в течение 5 календарных дней со дня поступления в Верховный суд.

Кассационная жалоба приносится в Верховный суд, который в обязательном порядке приглашает представителя Центральной избирательной комиссии.

Кассационная жалоба на решение суда приносится через соответствующий суд, вынесший решение. Подача жалобы непосредственно в кассационную инстанцию не является препятствием для рассмотрения жалобы.

Постановление суда кассационной инстанции вступает в законную силу с момента его вынесения, является окончательным и обжалованию не подлежит.

10. Сроки подачи заявлений (жалоб) восстановлению не подлежат. По истечении указанных сроков заявления (жалобы) не принимаются.

11. Материалы, связанные с рассмотрением споров, подлежат хранению в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 46. Основания для отмены регистрации кандидата, списка кандидатов, отмены решения избирательной комиссии об итогах голосования, о результатах выборов

1. Регистрация избранного кандидата отменяется Центральной избирательной комиссией в случаях подтверждения фактов сокрытия кандидатом сведений об отсутствии у него пассивного избирательного права, в том числе сведений о наличии у него неснятой или непогашенной в установленном законом порядке судимости или обстоятельств, предусмотренных частью 4 статьи 3 настоящего конституционного Закона, вступлении в силу обвинительного приговора суда в отношении него, выходе или утраты гражданства Кыргызской Республики, принадлежности к гражданству другого государства, о других, установленных действующим законодательством основаниях отсутствия у него пассивного избирательного права, а также в случае смерти кандидата.

2. Регистрация кандидата отменяется в случаях:

1) подачи кандидатом заявления о снятии своей кандидатуры в сроки, установленные частью 6 статьи 53 и абзацем первым части 10 статьи 61 настоящего конституционного Закона;

2) (утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

3) использования кандидатом при финансировании своей избирательной кампании помимо средств избирательного фонда иных денежных средств, составляющих более 0,5 процента от общей суммы денежных средств, поступивших в избирательный фонд кандидата, либо превышения кандидатом расходов из средств своего избирательного фонда более чем на 0,5 процента от установленной предельной суммы всех расходов из средств избирательного фонда кандидата;

4) нарушения требований, установленных статьями 21, 53 и 61 настоящего конституционного Закона;

5) нарушения кандидатом, его представителями требований, предусмотренных статьей 21-1 настоящего конституционного Закона о недопустимости злоупотребления административным ресурсом, в целях избрания кандидата;

6) подтверждения фактов непосредственной причастности кандидата, его представителей к нарушениям правил ведения предвыборной агитации, установленных частью 2 статьи 28 настоящего конституционного Закона;

7) подтверждения фактов совершения или причастности кандидата, его уполномоченного представителя, доверенных лиц, наблюдателей, а также близких родственников к подкупу избирателей или нарушениям, установленным частями 3 и 4 статьи 28 настоящего конституционного Закона;

8) вступления в силу обвинительного приговора суда в отношении кандидата.

3. Регистрация списка кандидатов отменяется в случаях:

1) отзыва политической партией списка кандидатов и отказа от участия в выборах, если такое заявление политической партии письменно поступило в Центральную избирательную комиссию не менее чем за 5 календарных дней до дня голосования;

2) использования политической партией при финансировании своей избирательной кампании помимо средств избирательного фонда иных денежных средств, составляющих более 0,5 процента от общей суммы денежных средств, поступивших в избирательный фонд политической партии, либо превышения политической партией расходов из средств своего избирательного фонда более чем на 0,5 процента от установленной предельной суммы всех расходов из средств избирательного фонда политической партии;

3) нарушения требований, установленных статьями 21, 53, 61 настоящего конституционного Закона;

4) нарушения руководством политической партии, кандидатами требований, предусмотренных статьей 21-1 настоящего конституционного Закона о недопустимости злоупотребления административным ресурсом, в целях избрания списка кандидатов;

5) подтверждения фактов непосредственной причастности руководства или работников исполнительного органа политической партии, кандидатов, представителей политической партии к нарушениям правил ведения предвыборной агитации, установленных частью 2 статьи 28 настоящего конституционного Закона;

6) подтверждения фактов совершения руководством, работниками исполнительного органа политической партии, кандидатами, уполномоченными представителями, доверенными лицами политической партии, наблюдателями, представляющими политическую партию, подкупа избирателей или их причастности к совершению подкупа избирателей.

4. В случае если после определения Центральной избирательной комиссией результатов выборов Президента и до вручения мандата

избранному кандидату на должность Президента подтвердятся сведения об отсутствии у данного кандидата пассивного избирательного права, в том числе сведения о наличии у него неснятой или непогашенной в установленном законом порядке судимости, вступлении в силу обвинительного приговора суда в отношении него, выходе или утраты гражданства Кыргызской Республики, принадлежности к гражданству другого государства, а также в случае смерти кандидата, то решение о результатах выборов отменяется Центральной избирательной комиссией или судом и выборы признаются недействительными.

В случае если после определения результатов выборов депутатов Жогорку Кенеша и до регистрации избранного кандидата в депутаты Жогорку Кенеша у него подтвердятся сведения об отсутствии пассивного избирательного права, в том числе сведения о наличии неснятой или непогашенной в установленном законом порядке судимости, вступлении в силу обвинительного приговора суда в отношении него, выходе или утрате гражданства Кыргызской Республики, принадлежности к гражданству другого государства, а также в случае его смерти, то решение о регистрации данного избранного кандидата не принимается. В этом случае регистрируется следующий избранный кандидат из списка кандидатов от данной политической партии, с учетом требований статьи 65 настоящего конституционного Закона.

5. Указанные в настоящей статье основания для отказа в регистрации избранного кандидата, в том числе по списку избранных кандидатов, отмены решения избирательной комиссии об итогах голосования, о результатах выборов являются исчерпывающими.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 47. Ответственность за нарушение избирательных прав

Уголовную либо иную ответственность в соответствии с законами Кыргызской Республики несут лица:

1) путем насилия, обмана, угроз, подлога или иным способом препятствующие свободному осуществлению гражданином Кыргызской Республики права избирать и быть избранным либо нарушающие тайну голосования; либо нарушающие права граждан на ознакомление со списком избирателей; либо принуждающие граждан или препятствующие им ставить подписи в поддержку кандидата, а также участвующие в подделке данных подписей либо осуществляющие подкуп избирателей;

2) злоупотребляющие административным ресурсом в целях избрания либо своевременно не сформировавшие и не уточнившие

сведения о зарегистрированных избирателях (списках избирателей) перед направлением указанных сведений в соответствующие избирательные комиссии; либо нарушающие правила финансирования выборов, в том числе лица, задерживающие перечисление средств избирательным комиссиям; либо выдавшие гражданам избирательные бюллетени в целях предоставления им возможности голосования за других лиц; либо осуществившие подлог избирательных документов, составившие и выдавшие заведомо ложные документы; либо осуществившие заведомо неправильный подсчет голосов или заведомо неправильное установление итогов голосования, определение результатов выборов; либо не представившие или не опубликовавшие сведения об итогах голосования, результатах выборов вопреки возложенным на них обязанностям;

3) распространяющие заведомо ложные сведения о кандидатах, политических партиях или совершающие иные действия, порочащие честь и достоинство кандидатов, их близких родственников и представителей кандидатов, политических партий и их представителей либо нарушающие права членов избирательных комиссий, наблюдателей, международных наблюдателей, представителей кандидатов, политических партий, средств массовой информации, в том числе право на своевременное получение информации и копий избирательных документов; либо необоснованно отказывающие в регистрации наблюдателей, международных наблюдателей, кандидатов, списков кандидатов, политических партий, представителей кандидатов и политических партий, представителей средств массовой информации; либо препятствующие осуществлению избирательных прав на избирательных участках; либо нарушающие правила проведения предвыборной агитации, в том числе проводящие агитацию в день, предшествующий дню голосования, и в день голосования; либо препятствующие или противозаконно вмешивающиеся в работу избирательных комиссий, связанную с выполнением ими своих обязанностей; вынесшие избирательные бюллетени из помещения для голосования; либо не представляющие или не публикующие отчеты о расходовании средств на подготовку и проведение выборов, финансовые отчеты избирательных фондов кандидатов, политических партий и финансовые отчеты о расходовании бюджетных средств, выделенных на проведение выборов, а также работодатели, отказывающие в предоставлении предусмотренного настоящим конституционным Законом отпуска для участия в выборах.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Глава 10
Выборы Президента

Статья 48. Назначение выборов Президента

1. Очередные выборы Президента проводятся в третье воскресенье октября года, в котором истекает срок полномочий Президента, на который он был избран, и назначаются Жогорку Кенешем не позднее чем за 4 месяца до дня выборов.

2. Досрочные выборы Президента назначаются Жогорку Кенешем в случаях, предусмотренных Конституцией, не позднее недельного срока со дня прекращения полномочий Президента и должны быть проведены в 3-месячный срок со дня прекращения полномочий действующего Президента. Сроки избирательных действий, установленные настоящим конституционным Законом, в этом случае сокращаются на четверть.

3. В случае если Жогорку Кенеш не назначит выборы или досрочные выборы Президента в сроки, указанные в частях 1 и 2 настоящей статьи, выборы или досрочные выборы Президента считаются назначенными. В таких случаях днем назначения выборов считается день, следующий за днем истечения срока назначения выборов.

4. Центральная избирательная комиссия при наступлении обстоятельств, указанных в части 3 настоящей статьи, не позднее 2 календарных дней со дня, когда выборы стали считаться назначенными, официально публикует в средствах массовой информации дату проведения выборов или досрочных выборов Президента и организует подготовку и проведение выборов в сроки, установленные настоящим конституционным Законом.

(В редакции конституционного Закона КР от 5 июня 2017 года № 96)

Статья 49. Порядок выдвижения кандидата на должность Президента

1. Число кандидатов на должность Президента не ограничивается. Кандидатом в Президенты может быть зарегистрировано лицо, собравшее не менее 30 тысяч подписей избирателей и внесшее из средств своего избирательного фонда на счет Центральной избирательной комиссии избирательный залог в десятитысячекратном размере установленного законодательством расчетного показателя.

2. Выдвижение кандидатов на должность Президента начинается со дня, следующего за днем официального опубликования решения о назначении выборов, и заканчивается за 75 календарных дней до дня выборов.

3. Право выдвижения кандидатов на должность Президента принадлежит гражданам путем самовыдвижения, а также политическим партиям, зарегистрированным в установленном порядке на день официального опубликования решения о назначении выборов.

Государственный орган исполнительной ветви власти, уполномоченный на осуществление функций в сфере государственной регистрации политических партий, составляет список зарегистрированных политических партий и не позднее 3 календарных дней со дня вступления в силу решения о назначении выборов обеспечивает публикацию списка в источниках официального опубликования нормативных правовых актов Кыргызской Республики с указанием руководителя каждой политической партии, членов политической партии и в этот же срок направляет указанный список в Центральную избирательную комиссию.

4. Выдвижение кандидата на должность Президента политической партией осуществляется в порядке, предусмотренном в ее уставе, в соответствии с требованиями законодательства о политических партиях и настоящего конституционного Закона. Кандидат несет ответственность за достоверность представляемых документов в соответствии с законодательством.

Протокол решения политической партии о выдвижении кандидата с приложением заявления о согласии баллотироваться на должность Президента представляется уполномоченным представителем политической партии в Центральную избирательную комиссию в машиночитаемом виде.

Центральная избирательная комиссия обязана выдать лицу, представившему документы, письменное подтверждение (справку) их получения.

Подтверждение (справка) выдается незамедлительно после представления документов.

5. Для выдвижения кандидатом на должность Президента кандидат или политическая партия, выдвинувшая кандидата, представляют в Центральную избирательную комиссию следующие документы (в печатном виде по форме, установленной Центральной избирательной комиссией):

1) заявление кандидата о намерении баллотироваться на должность Президента путем самовыдвижения;

2) в случае выдвижения кандидата политической партией - протокол решения политической партии о выдвижении кандидата с приложением заявления кандидата о согласии баллотироваться на должность

Президента от указанной политической партии, а также нотариально заверенные копии устава политической партии и свидетельства о государственной регистрации (перерегистрации) политической партии;

3) копию паспорта;

4) сертификат, предусмотренный статьей 51 настоящего конституционного Закона;

5) документ:

- об отсутствии гражданства иного государства;

- о когда-либо имевшихся, имеющихся судимостях с указанием номера (номеров) и наименования (наименований) статьи (статей) Уголовного кодекса Кыргызской Республики, на основании которой (которых) был осужден кандидат, статьи (статей) закона иностранного государства, если кандидат был осужден в соответствии с указанными законодательными актами за деяния, признаваемые преступлением действующим Уголовным кодексом Кыргызской Республики, или об отсутствии судимости;

6) письменное согласие на сбор и обработку персональных данных, в том числе на наличие либо отсутствие гражданства иного государства (в том числе предыдущие гражданства, иные гражданства).

6. Документы, предусмотренные частью 5 настоящей статьи, кандидат обязан представить в Центральную избирательную комиссию лично, за исключением случаев, когда он болен, находится в местах содержания под стражей подозреваемых и обвиняемых (при этом подлинность подписи кандидата на заявлении должна быть нотариально удостоверена либо письменно заверена администрацией стационарного лечебно-профилактического учреждения, в котором кандидат находится на излечении, администрацией учреждения, в котором он содержится под стражей в качестве подозреваемого или обвиняемого). Полномочия лица на представление документов по просьбе кандидата должны быть подтверждены доверенностью, выданной кандидатом в соответствии с законодательством о нотариате.

Ответственность за представление избирательных документов, полноту и достоверность содержащихся в них сведений, а также за соответствие оформления представляемых документов, утвержденных Центральной избирательной комиссией, несут кандидат, вне зависимости от порядка выдвижения, и политическая партия.

В случае обнаружения признаков нарушения законодательства, влекущего за собой уголовную или иную ответственность, Центральная избирательная комиссия направляет в правоохранительные или иные

уполномоченные органы, суд, соответствующие документы и материалы для установления факта нарушения и решения вопроса о привлечении к ответственности виновных лиц.

7. Центральная избирательная комиссия после представления всех документов, указанных в части 5 настоящей статьи, обязана незамедлительно выдать лицу, представившему документы, письменное подтверждение (справку) о получении их с указанием даты получения и перечнем представленных документов.

8. В случае если Центральная избирательная комиссия обнаружила неполноту и (или) несоответствие в документах кандидата, в течение 48 часов после получения документов Центральная избирательная комиссия уведомляет кандидата или политическую партию, выдвинувшую кандидата, о выявленных несоответствиях. Кандидат или политическая партия вправе в течение 48 часов с момента получения уведомления внести необходимые документы, изменения и представить исправленные документы в Центральную избирательную комиссию.

Центральная избирательная комиссия возвращает документы кандидату в случае, если в течение 48 часов кандидат не представит необходимые или исправленные документы, при этом ранее выданное письменное подтверждение (справка) считается недействительным. Возврат документов не препятствует повторному выдвижению кандидата в пределах срока, указанного в части 2 настоящей статьи.

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 50. Требования, предъявляемые к кандидату на должность Президента

1. Президент Кыргызской Республики избирается сроком на 5 лет.

2. Одно и то же лицо не может быть избрано Президентом более двух сроков.

3. Президентом может быть избран гражданин Кыргызской Республики, не имеющий гражданства иностранного государства, не моложе 35 лет, владеющий государственным языком и проживающий в республике в совокупности не менее 15 лет.

4. Соответствие кандидата на должность Президента предъявляемым к нему Конституцией требованиям устанавливается Центральной избирательной комиссией в течение 10 календарных дней с момента выдачи кандидату письменного подтверждения (справки) о получении документов, указанных в части 5 статьи 49

настоящего конституционного Закона. При этом факт проживания в Кыргызской Республике кандидата на должность Президента в совокупности не менее 15 лет устанавливается на основании информации уполномоченного органа по границам и уполномоченного государственного органа в сфере регистрации населения.

Центральная избирательная комиссия обязана выдать выдвинутому кандидату справку, подтверждающую соответствие выдвинутого кандидата требованиям Конституции и настоящего конституционного Закона.

5. Центральная избирательная комиссия публикует на официальном сайте данные выдвинутых кандидатов (фамилия, имя, отчество), соответствующих требованиям Конституции и настоящего конституционного Закона, с указанием субъекта выдвижения (самовыдвижение, политическая партия).

(В редакции конституционных Законов КР от 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 51. Установление владения кандидатом на должность Президента государственным языком

1. Кандидат на должность Президента должен владеть государственным языком на уровне коммуникативной компетенции во всех сферах общения для осуществления профессиональной деятельности, характеризуемом как уровень «Выше среднего» согласно требованиям системы определения уровня владения государственным языком, утверждаемой Кабинетом Министров. Уровень владения языком удостоверяется сертификатом установленного образца (далее - сертификат об уровне владения государственным языком).

2. Сертификат об уровне владения государственным языком выдается уполномоченным государственным органом или учреждением в сфере оценки уровня владения государственным языком по итогам тестирования.

3. (Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 8 августа 2019 года № 116)

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 52. Сбор подписей в поддержку кандидата на должность Президента

1. Кандидат на должность Президента должен быть поддержан не менее чем 30 тысячами подписей избирателей.

2. Сбор подписей осуществляется со дня создания избирательного фонда кандидата и организуется уполномоченными представителями кандидата. Все расходы, связанные с изготовлением подписных листов и со сбором подписей, производятся только через избирательный фонд кандидата. Подписи избирателей в поддержку кандидата могут собираться со дня оплаты изготовления подписных листов.

3. Подписи могут собираться только среди избирателей, обладающих активным избирательным правом. Сбор подписей избирателей проводится по месту работы, службы, учебы, жительства, на предвыборных мероприятиях, а также в других местах, где агитация и сбор подписей не запрещены настоящим конституционным Законом.

Участие государственных органов, органов местного самоуправления, органов управления организаций независимо от формы собственности, учреждений, членов избирательных комиссий в сборе подписей, равно как и принуждение избирателей в процессе сбора подписей и их вознаграждение за внесение подписи не допускаются.

4. Право сбора подписей избирателей принадлежит совершеннолетнему дееспособному гражданину Кыргызской Республики.

5. Избиратели вправе ставить подпись в поддержку разных кандидатов, но только один раз в поддержку одного и того же кандидата.

6. Форма подписного листа, порядок сбора и проверки подписей устанавливаются Центральной избирательной комиссией.

При этом количество представленных подписей не должно превышать 60 тысяч подписей избирателей.

7. Подписные листы по сбору подписей в поддержку кандидата в Президенты вместе с документом, подтверждающим внесение избирательного залога в десятитысячекратном размере установленного законодательством расчетного показателя, сдаются уполномоченными представителями не позднее чем за 50 календарных дней до дня выборов в Центральную избирательную комиссию. Центральная избирательная комиссия в 10-дневный срок осуществляет проверку достоверности подписей с привлечением работников регистрационных служб и экспертов уполномоченного государственного органа в сфере судебно-экспертной деятельности. При приеме подписных листов

Центральная избирательная комиссия заверяет каждый подписной лист печатью и выдает в письменной форме подтверждение о приеме подписных листов.

8. Проверка достоверности подписей производится до установления достоверных подписей в количестве, необходимом кандидату в Президенты в соответствии с частью 1 настоящей статьи.

О каждом случае проведения проверки должны извещаться все кандидаты, представившие подписи для регистрации. При проведении проверки подписей вправе присутствовать все представившие установленное количество подписей кандидаты или их уполномоченные представители.

9. Подписные листы считаются недействительными, если не соблюдены требования, предусмотренные настоящей статьей.

10. Центральная избирательная комиссия осуществляет проверку персональных данных и сведений граждан, указанных в подписных листах, в том числе с использованием системы электронного межведомственного взаимодействия в соответствии с законодательством.

11. Центральная избирательная комиссия по итогам проверки выдает кандидату, его уполномоченному представителю документ установленного Центральной избирательной комиссией образца, подтверждающий представление установленного Конституцией и настоящим конституционным Законом количества достоверных подписей избирателей в поддержку кандидата.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 53. Регистрация кандидатов на должность Президента

1. Для регистрации кандидат на должность Президента Кыргызской Республики или его уполномоченный представитель не позднее чем за 45 календарных дней до дня выборов, в дополнение к ранее представленным в соответствии со статьей 49 и частью 7 статьи 52 настоящего конституционного Закона документам представляет в Центральную избирательную комиссию анкету с биографическими данными.

Центральная избирательная комиссия обязана незамедлительно после представления всех документов выдать лицу, представившему документы, письменное подтверждение (справку) о получении их с указанием даты получения и перечнем представленных документов.

2. Центральная избирательная комиссия в течение 10 календарных дней со дня приема документов осуществляет проверку и выносит решение о регистрации кандидата. В случае обнаружения неточностей или недостающих документов Центральная избирательная комиссия дает письменное заключение о дополнении недостающих документов или исправлении ошибок. В течение 3 дней со дня получения письменного заключения лицо, представляющее документы, обязано дополнить недостающие документы или исправить допущенные ошибки. При невыполнении требований, указанных в письменном заключении, Центральная избирательная комиссия выносит мотивированное решение об отказе в регистрации.

3. Основаниями отказа в регистрации являются:

1) непредставление документов, необходимых в соответствии с настоящим конституционным Законом, для регистрации кандидата;

2) недостаточное количество представленных достоверных подписей избирателей в поддержку кандидата;

3) отсутствие у кандидата пассивного избирательного права;

4) несоздание кандидатом своего избирательного фонда в случаях, установленных настоящим конституционным Законом;

5) несоблюдение требований, предусмотренных статьей 21-1 настоящего конституционного Закона.

В случае если кандидат, уполномоченный представитель кандидата не представил все необходимые для регистрации документы, указанные в настоящей статье, но представил их дополнительно до окончания срока регистрации, избирательная комиссия обязана зарегистрировать кандидата.

4. В случае принятия решения об отказе в регистрации кандидата Центральная избирательная комиссия обязана в течение суток с момента его принятия выдать кандидату либо уполномоченному представителю политической партии копию решения избирательной комиссии с изложением оснований отказа. Указанное решение может быть обжаловано в 5-дневный срок в суд.

5. Регистрация кандидатов на должность Президента заканчивается за 35 календарных дней до дня выборов.

6. Кандидат на должность Президента вправе в любое время, но не позднее чем за 3 календарных дня до дня голосования, отказаться от дальнейшего участия в выборах, лично подав письменное заявление об этом в Центральную избирательную комиссию или направив

через своего представителя нотариально заверенное заявление. На основании указанного заявления Центральная избирательная комиссия, зарегистрировавшая кандидата, обязана принять решение об отмене регистрации кандидата.

7. Центральная избирательная комиссия не позднее чем на 5-й календарный день после регистрации кандидатов публикует в печати сообщение о регистрации с указанием фамилии, имени, отчества, года рождения, места работы и жительства каждого кандидата, а также сведений о его партийной принадлежности.

8. Центральная избирательная комиссия в течение 2 календарных дней после регистрации выдает кандидатам соответствующие удостоверения кандидата с указанием даты регистрации.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 54. Избирательный фонд кандидата на должность Президента

1. Кандидат на должность Президента в течение 5 рабочих дней после выдачи Центральной избирательной комиссией справки о соответствии выдвинутого кандидата требованиям Конституции, настоящего конституционного Закона создает собственный избирательный фонд для финансирования предвыборной кампании в порядке, установленном настоящим конституционным Законом.

2. Избирательные фонды могут формироваться за счет следующих денежных средств, а также материалов агитационно-информационного характера, которые учитываются Центральной избирательной комиссией:

1) собственные средства кандидата, которые не могут превышать расчетный показатель более чем в 150000 раз;

2) средства, которые выделены кандидату политической партией и не могут превышать расчетный показатель более чем в 500000 раз;

3) добровольные пожертвования физических лиц, каждое из которых не может превышать расчетный показатель более чем в 500000 раз;

4) добровольные пожертвования юридических лиц, каждое из которых не может превышать расчетный показатель более чем в 500000 раз.

Предельная сумма поступивших и израсходованных денежных средств избирательного фонда кандидата не может превышать расчетный показатель более чем в 2000000 раз.

Нарушение порядка формирования избирательного фонда и превышение предельной суммы расходов избирательного фонда влечет ответственность, предусмотренную законодательством.

3. (Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 5 июня 2017 года № 96)

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 55. Подведение итогов голосования и определение результатов выборов Президента

1. На основании протоколов участковых избирательных комиссий территориальные избирательные комиссии на своих заседаниях подводят итоги голосования выборов Президента на своих территориях и незамедлительно представляют документацию в Центральную избирательную комиссию.

2. Центральная избирательная комиссия не позднее чем в 20-дневный срок после дня голосования определяет результаты выборов Президента. В случае если итоги голосования обжалованы в установленном настоящим конституционным Законом порядке, определение результатов выборов приостанавливается до окончательного рассмотрения их судом.

3. Избранным считается кандидат на должность Президента, набравший в первом туре голосования свыше половины голосов всех избирателей, принявших участие в выборах.

Статья 56. Повторное голосование

1. Если в избирательный бюллетень были включены более двух кандидатов на должность Президента и ни один из них не был избран, Центральная избирательная комиссия назначает повторное голосование по двум кандидатам, получившим наибольшее число голосов избирателей.

2. Повторное голосование проводится в течение 20-дневного срока со дня определения результатов выборов с соблюдением требований настоящего конституционного Закона. Сообщение о дне повторного голосования публикуется Центральной избирательной комиссией в средствах массовой информации не позднее 3 календарных дней со дня определения результатов выборов.

3. Если до проведения повторного голосования один из кандидатов на должность Президента выбыл, по решению Центральной

избирательной комиссии вторым кандидатом для проведения повторного голосования признается кандидат, получивший на общих выборах наибольшее число голосов избирателей после кандидатов, по которым первоначально назначено повторное голосование. В случае если других кандидатов не осталось, выборы проводятся по одному кандидату.

4. При повторном голосовании избранным считается кандидат, получивший наибольшее число голосов избирателей.

(В редакции конституционного Закона КР от 8 августа 2019 года № 116)

Статья 57. Повторные выборы

В случаях признания выборов недействительными, а также если в избирательный бюллетень были включены два кандидата и ни один из них не был избран либо при повторном голосовании ни один кандидат не избран, Жогорку Кенеш в течение одного месяца назначает повторные выборы Президента.

Повторные выборы проводятся в порядке и сроки, установленные настоящим конституционным Законом.

Сообщение о проведении повторных выборов публикуется в средствах массовой информации не позднее 3 календарных дней после принятия соответствующего решения.

Статья 58. Вступление в должность Президента

1. Избранный Президент в течение 30 календарных дней со дня официального опубликования результатов выборов приносит народу Кыргызстана в присутствии депутатов Жогорку Кенеша присягу следующего содержания:

«Я, ..., вступая в должность Президента Кыргызской Республики, клянусь перед Богом и перед своим народом справедливо осуществлять полномочия главы государства, охранять права человека и гражданина, строго следовать Конституции Кыргызской Республики, защищать единство народа, целостность и безопасность государства.».

Присяга произносится Президентом на государственном языке.

Церемония принесения присяги Президентом транслируется по республиканскому телевидению и радио.

2. Официальное опубликование результатов выборов Президента осуществляется Центральной избирательной комиссией в средствах

массовой информации в течение 3 календарных дней.

3. Центральная избирательная комиссия регистрирует избранного Президента и при вступлении в должность выдает удостоверение об избрании Президентом, знаки отличия - нагрудный знак и Штандарт (флаг) Президента с выгравированными его фамилией, именем и отчеством и датами срока полномочий.

(В редакции конституционного Закона КР от 25 ноября 2011 года № 221)

Глава 11
Выборы депутатов Жогорку Кенеша

Статья 59. Назначение выборов депутатов Жогорку Кенеша

1. Депутаты Жогорку Кенеша избираются сроком на 5 лет.

54 депутата Жогорку Кенеша избираются по единому избирательному округу по пропорциональной системе.

36 депутатов Жогорку Кенеша избираются по одномандатным избирательным округам по мажоритарной системе.

Право выдвижения кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша принадлежит:

- по пропорциональной системе - политическим партиям;

- по мажоритарной системе - политическим партиям и гражданам путем самовыдвижения.

2. Депутатом Жогорку Кенеша может быть избран гражданин Кыргызской Республики, достигший на день проведения выборов 25 лет, обладающий избирательным правом, имеющий высшее профессиональное образование.

3. Очередные выборы в Жогорку Кенеш назначаются Президентом не ранее чем за 100 календарных дней и не позднее чем за 90 календарных дней до дня голосования. Днем голосования является воскресенье месяца, в котором истекает конституционный срок, на который был избран Жогорку Кенеш действующего созыва. Конституционный срок, на который избирается Жогорку Кенеш, исчисляется со дня его избрания. Днем избрания Жогорку Кенеша является день голосования, в результате которого он был избран в правомочном составе.

4. Президент назначает досрочные выборы депутатов Жогорку

Кенеша в случае самороспуска Жогорку Кенеша и в предусмотренных Конституцией случаях - в 5-дневный срок со дня принятия им решения или самороспуска Жогорку Кенеша.

(Абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

При досрочных выборах сроки избирательных действий, установленные настоящим конституционным Законом, сокращаются на треть.

5. Указ Президента о назначении дня выборов депутатов Жогорку Кенеша должен быть официально опубликован в средствах массовой информации в течение 3 календарных дней со дня подписания.

6. В случае если Президент не назначит выборы депутатов Жогорку Кенеша в сроки, указанные в частях 3 и 4 настоящей статьи, выборы депутатов Жогорку Кенеша считаются назначенными. Центральная избирательная комиссия в течение 2 календарных дней официально публикует в средствах массовой информации дату проведения выборов депутатов Жогорку Кенеша и организует подготовку и проведение выборов в сроки, установленные настоящим конституционным Законом.

7. Выборы депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам вместо выбывших в соответствующих избирательных округах назначаются Президентом Кыргызской Республики и проводятся Центральной избирательной комиссией в течение двух месяцев после появления вакантного депутатского мандата в порядке, установленном настоящим конституционным Законом. В случае выбытия депутатов Жогорку Кенеша за год либо менее года до истечения срока избрания Жогорку Кенеша выборы депутатов вместо выбывших не проводятся.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 60. Порядок выдвижения кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша по пропорциональной системе

1. Выдвижение списков кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша начинается со дня назначения выборов и заканчивается за 45 календарных дней до дня выборов.

2. Право выдвигать списки кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша имеют политические партии, прошедшие государственную регистрацию и/или перерегистрацию в установленном порядке. Государственный орган исполнительной власти, уполномоченный на осуществление

функций в сфере государственной регистрации политических партий, составляет список зарегистрированных политических партий и не позднее чем через 3 календарных дня со дня вступления в силу решения о назначении выборов обеспечивает публикацию списка в источниках официального опубликования нормативных правовых актов Кыргызской Республики с указанием руководителя каждой политической партии и в этот же срок направляет указанный список в Центральную избирательную комиссию. Решение о выдвижении списка кандидатов принимается тайным голосованием на съезде политической партии.

3. Политическая партия по выборам по пропорциональной системе выдвигает список кандидатов от политической партии в количестве, не превышающем 54 кандидатов.

При определении списка кандидатов политическая партия обязана учесть представительство:

- не более 70 процентов кандидатов одного пола, при этом разница очередности в списках кандидатов женщин и мужчин, выдвинутых от политических партий, не должна превышать трех позиций;

- не менее 15 процентов кандидатов не старше 35 лет, при этом не менее 3 кандидатов из них должны быть включены в список первых 25 кандидатов;

- не менее 15 процентов кандидатов, имеющих различную этническую принадлежность, при этом не менее 3 кандидатов из них должны быть включены в список первых 25 кандидатов;

- не менее 2 кандидатов - лица с ограниченными возможностями здоровья, при этом один из них должен быть включен в список первых 25 кандидатов.

4. В течение 5 календарных дней после назначения выборов депутатов Жогорку Кенеша политические партии, изъявившие желание участвовать в выборах, должны направить в Центральную избирательную комиссию письменное уведомление об участии в выборах с указанием имени и данных уполномоченного представителя политической партии, обладающего правом подписи на избирательных документах, требуемых от политической партии в соответствии с настоящим конституционным Законом. Письменное уведомление с приложением нотариально удостоверенной копии устава политической партии должно быть подписано руководителем политической партии и заверено печатью политической партии.

Политическая партия согласует с Центральной избирательной комиссией краткое наименование и эмблему, используемые в избирательных документах, в случаях если они отличаются от

наименования и эмблемы, описание которых содержится в ее уставе. Изменение наименования и эмблемы политической партии после их представления в Центральную избирательную комиссию не допускается до окончания избирательного процесса.

Центральная избирательная комиссия обязана незамедлительно выдать политической партии письменное подтверждение о получении данного уведомления и справку для открытия специального избирательного счета в целях формирования избирательного фонда политической партии.

5. Список кандидатов, выдвинутый политической партией и заверенный подписью и печатью политической партии, представляется в Центральную избирательную комиссию.

После представления списка кандидатов в Центральную избирательную комиссию его состав и порядок размещения в нем кандидатов не могут быть изменены. В случае выбытия кандидата из списка кандидатов порядковый номер выбывшего кандидата восполнению другим кандидатом из списка не подлежит.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 60-1. Порядок выдвижения кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам

1. Выдвижение кандидатов в депутаты по одномандатным избирательным округам начинается со дня официального опубликования списка избирательных округов и заканчивается за 45 календарных дней до дня голосования.

2. Выдвижение кандидатов в депутаты по одномандатным избирательным округам от политических партий осуществляется на съездах с указанием избирательного округа, в котором будет баллотироваться каждый кандидат. На съезде политической партии по выдвижению кандидатов в депутаты вправе присутствовать член Центральной избирательной комиссии. Политические партии вправе выдвинуть не более одного кандидата по одномандатному избирательному округу. Решение о выдвижении кандидата принимается тайным голосованием.

3. Выдвижение кандидата в депутаты по одномандатному избирательному округу в порядке самовыдвижения производится путем подачи кандидатом в Центральную избирательную комиссию заявления о намерении баллотироваться кандидатом по данному избирательному

округу. При этом кандидат из личных средств вносит на специальный счет Центральной избирательной комиссии избирательный залог в тысячекратном размере установленного законодательством расчетного показателя.

4. Кандидат может быть выдвинут только в одном избирательном округе.

(В редакции конституционного Закона КР от 26 августа 2021 года № 103)

Статья 61. Регистрация кандидата, списка кандидатов в депутаты Жогорку Кенеша

1. Для регистрации списка кандидатов по единому избирательному округу уполномоченные представители политических партий не позднее чем за 40 календарных дней до дня выборов, до 18 часов местного времени, представляют в Центральную избирательную комиссию следующие документы:

1) решение политической партии о выдвижении списка кандидатов, заверенное подписью руководителя политической партии и печатью политической партии;

2) заполненные каждым кандидатом, включенным в список кандидатов, специальные формы сведений о кандидате с указанием биографических и других данных, копию паспорта, нотариально заверенную копию документа о высшем профессиональном образовании, справку с места работы или учебы, сведения об отсутствии гражданства иного государства, о судимости, письменное согласие на обработку персональных данных на наличие либо отсутствие гражданства иностранного государства (в том числе предыдущие гражданства, иные гражданства);

3) документ, удостоверяющий внесение избирательного залога.

Документы, которые представляются в Центральную избирательную комиссию, удостоверяются подписью руководителя политической партии и печатью политической партии.

В случае выдвижения кандидата с ограниченными возможностями здоровья, и в связи с этим не имеющего возможности самостоятельно написать заявление о самовыдвижении, заполнить иные документы, предусмотренные настоящим конституционным Законом, данное лицо вправе воспользоваться для этого помощью другого лица. При этом полномочия лица, оказывающего помощь в заполнении регистрационных документов, должны быть нотариально удостоверены.

Центральная избирательная комиссия обязана выдать лицу, представившему указанные документы, письменное подтверждение (справку) о получении их. Подтверждение (справка) выдается незамедлительно после представления документов.

1-1. Для регистрации кандидата в депутаты по одномандатному избирательному округу кандидат или его уполномоченный представитель, уполномоченные представители политических партий не позднее чем за 40 календарных дней до дня выборов, до 18 часов местного времени, представляют в Центральную избирательную комиссию решение политической партии о выдвижении кандидата по одномандатному избирательному округу, заверенное подписью руководителя политической партии и печатью политической партии, либо заявление о выдвижении кандидата в порядке самовыдвижения и документы, предусмотренные пунктами 2 и 3 части 1 настоящей статьи.

2. Политические партии, выдвинувшие списки кандидатов по единому избирательному округу, из средств своих избирательных фондов вносят на счет Центральной избирательной комиссии избирательный залог в десятитысячекратном размере установленного законодательством расчетного показателя.

Кандидат по одномандатному избирательному округу вносит на счет Центральной избирательной комиссии избирательный залог в тысячекратном размере установленного законодательством расчетного показателя.

(Абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 8 августа 2019 года № 116)

3. Центральная избирательная комиссия в течение 10 календарных дней со дня принятия документов проверяет соответствие порядка выдвижения кандидата, списка кандидатов требованиям настоящего конституционного Закона и осуществляет регистрацию кандидата, списка кандидатов либо выносит мотивированное решение об отказе в регистрации. Указанная проверка осуществляется в том числе с применением системы электронного межведомственного взаимодействия, утвержденного законодательством. При этом если избирательная комиссия обнаружила несоответствия в документах кандидата или списка кандидатов, которые являются препятствием для регистрации данного кандидата или списка кандидатов, в течение 48 часов после получения документов избирательная комиссия обязана уведомить кандидата, политическую партию о данных несоответствиях. Кандидат, политическая партия вправе в течение 48 часов с момента получения уведомления внести необходимые изменения и представить исправленные документы в соответствующую избирательную комиссию.

4. Не допускается регистрация одного и того же лица более чем в одном списке кандидатов по единому избирательному округу, более чем по одному одномандатному избирательному округу либо одновременно по списку кандидатов и одномандатному избирательному округу.

4-1. Не допускается регистрация кандидата, списка кандидатов политической партии при наличии факта, предусмотренного частью 4-1 статьи 37 настоящего конституционного Закона.

5. Регистрация кандидатов, списка кандидатов в депутаты заканчивается за 30 календарных дней до дня выборов.

6. В случае если в сроки, установленные настоящей статьей, по избирательному округу не будет зарегистрирован ни один кандидат, список кандидатов либо будет зарегистрирован только один кандидат, список кандидатов, то выборы откладываются по решению Центральной избирательной комиссии на 25 календарных дней для дополнительного выдвижения кандидатов, списка кандидатов и осуществления последующих избирательных действий.

7. В случае принятия решения об отказе в регистрации кандидата, списка кандидатов Центральная избирательная комиссия обязана в течение суток с момента его принятия выдать представителю политической партии, кандидату копию решения избирательной комиссии с изложением оснований отказа.

Основаниями отказа могут быть:

1) непредставление документов, необходимых в соответствии с настоящим конституционным Законом для регистрации кандидата, списка кандидатов;

2) несоблюдение порядка выдвижения, предусмотренного настоящим конституционным Законом;

3) отсутствие у кандидата пассивного избирательного права;

4) наличие факта регистрации кандидата в списке кандидатов другой политической партии, наличие факта регистрации кандидата более чем в одном избирательном округе;

5) несоздание кандидатом, политической партией своего избирательного фонда;

6) принадлежность кандидата к гражданству другого государства;

7) (утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

(Абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

8. Наличие оснований для отказа в регистрации, предусмотренных настоящей статьей в отношении отдельных кандидатов, включенных в список кандидатов, может служить основанием только для их исключения из списка кандидатов.

9. Решение об отказе в регистрации списка кандидатов, кандидата по одномандатному избирательному округу может быть обжаловано в суд в течение 3 календарных дней с момента получения решения.

10. Кандидат, состоящий в списке кандидатов, кандидат по одномандатному избирательному округу вправе в любое время, но не позднее чем за 3 календарных дня до дня голосования, отказаться от дальнейшего участия в выборах, лично подав письменное заявление либо передав через уполномоченное лицо нотариально заверенное заявление в Центральную избирательную комиссию. На основании указанного заявления Центральная избирательная комиссия, зарегистрировавшая кандидата, список кандидатов, обязана принять решение об отмене регистрации кандидата по одномандатному избирательному округу либо об исключении кандидата из соответствующего списка кандидатов.

(Абзац утратил силу в соответствии с конституционным Законом КР от 26 августа 2021 года № 103)

Политическая партия в любое время, но не позднее чем за 10 календарных дней до дня голосования, вправе отозвать список кандидатов и отказаться от участия в выборах, подав соответствующее письменное заявление в Центральную избирательную комиссию. На основании указанного заявления Центральная избирательная комиссия обязана отменить решение о регистрации соответствующего списка кандидатов.

11. Центральная избирательная комиссия не позднее 5 календарных дней после регистрации кандидата, списка кандидатов публикует в печати сообщение о регистрации списка кандидатов, кандидатов по одномандатным избирательным округам с указанием наименований политических партий, а также фамилии, имени, отчества, года рождения, занимаемой должности (рода занятий) кандидатов.

12. Центральная избирательная комиссия в течение 2 календарных дней после регистрации выдает кандидатам соответствующие удостоверения кандидата с указанием даты регистрации.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 11 ноября 2020 года № 2, 26 августа 2021 года N 103)

Статья 62. Избирательный фонд политической партии, выдвинувшей список кандидатов

1. Политические партии, выдвинувшие списки кандидатов, формируют собственные избирательные фонды для финансирования предвыборной кампании в порядке, установленном настоящим конституционным Законом.

2. Избирательные фонды могут формироваться за счет следующих денежных средств, а также материалов агитационно-информационного характера, которые учитываются Центральной избирательной комиссией:

1) собственные средства кандидата, включенного в список кандидатов, которые не могут превышать расчетный показатель более чем в 15000 раз;

2) собственные средства политической партии, которые не могут превышать расчетный показатель более чем в 1000000 раз;

3) пожертвования физических лиц, размер которых не может превышать расчетный показатель более чем в 2000 раз;

4) пожертвования юридических лиц, размер которых не может превышать расчетный показатель более чем в 30000 раз.

Предельная сумма поступивших и израсходованных денежных средств избирательного фонда политической партии, выдвинувшей список кандидатов, не может превышать расчетный показатель более чем в 3000000 раз.

Нарушение порядка формирования избирательного фонда и превышение предельной суммы расходов избирательного фонда влекут ответственность, предусмотренную законодательством Кыргызской Республики.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 62-1. Избирательный фонд кандидата в депутаты Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам

1. Кандидат в депутаты формирует собственный избирательный фонд для финансирования предвыборной кампании в порядке, установленном настоящим конституционным Законом.

2. Избирательный фонд может формироваться за счет следующих денежных средств, которые учитываются Центральной избирательной комиссией:

1) собственные средства кандидата, которые не могут превышать расчетный показатель более чем в 1500 раз;

2) средства, выделенные кандидату выдвинувшей его политической партией, которые не могут превышать расчетный показатель более чем в 10000 раз;

3) пожертвования физических лиц, размер которых не может превышать расчетный показатель более чем в 2000 раз;

4) пожертвования юридических лиц, размер которых не может превышать расчетный показатель более чем в 5000 раз.

Предельная сумма поступивших и израсходованных денежных средств избирательного фонда кандидата не может превышать расчетный показатель более чем в 100000 раз.

Нарушение порядка формирования избирательного фонда и превышение предельной суммы расходов избирательного фонда влекут ответственность, предусмотренную законодательством Кыргызской Республики.

(В редакции конституционного Закона КР от 26 августа 2021 года № 103)

Статья 63. Повторные выборы

1. В случае если Центральная избирательная комиссия признает, что все депутатские мандаты по избирательному округу остались нераспределенными, если все политические партии исключены из распределения депутатских мандатов в соответствии с частями 2 и 6 статьи 64 настоящего конституционного Закона, то Центральная избирательная комиссия назначает повторные выборы депутатов Жогорку Кенеша.

2. Повторные выборы проводятся в сроки, установленные настоящим конституционным Законом. При этом сроки избирательных действий сокращаются на треть. Сообщение о проведении повторных выборов публикуется в средствах массовой информации не позднее чем через 2 календарных дня со дня принятия соответствующего решения Центральной избирательной комиссией.

Статья 64. Определение и официальное опубликование результатов выборов

1. Центральная избирательная комиссия на основании протоколов избирательных комиссий путем суммирования содержащихся в них данных производит подсчет голосов избирателей, поданных по избирательному округу за каждого кандидата, каждую политическую партию и за каждого кандидата из списка кандидатов.

2. Из распределения депутатских мандатов по избирательному округу исключаются политические партии, списки кандидатов которых получили:

1) менее 5 процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании, в целом по республике;

2) менее 0,5 процента голосов избирателей, принявших участие в голосовании, по каждой области, городам Бишкек и Ош.

Политические партии, за списки кандидатов которых подано 5 и более процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании, в целом по республике; 0,5 и более процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании, по каждой области, городам Бишкек и Ош, получают депутатские мандаты, число которых определяется по методике, предусмотренной в части 3 настоящей статьи.

2-1. В случае признания Центральной избирательной комиссией итогов голосования по кандидату, списку кандидатов недействительными в порядке, предусмотренном частью 4-1 статьи 37 настоящего конституционного Закона, определение результатов выборов осуществляется без учета голосов избирателей, отданных за кандидата, список кандидатов политической партии, итоги голосования по которой признаны недействительными.

3. Центральная избирательная комиссия подсчитывает сумму голосов избирателей, поданных по единому избирательному округу за списки кандидатов политических партий, получивших 5 и более процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании, в целом по республике; 0,5 и более процентов голосов избирателей, принявших участие в голосовании, по каждой области, городам Бишкек и Ош. Эта сумма голосов избирателей делится на 54 - число депутатских мандатов, распределяемых по единому избирательному округу. Полученный результат есть первое избирательное частное (квота для получения одного мандата).

Затем число голосов, полученных каждым списком кандидатов, участвующим в распределении депутатских мандатов, делится на первое избирательное частное. Целая часть полученного в результате деления числа есть число депутатских мандатов, которое получает соответствующий список кандидатов.

Если после действий, произведенных в соответствии с абзацем вторым настоящей части, остаются нераспределенные мандаты, производится их вторичное распределение. Нераспределенные мандаты передаются по одному тем спискам кандидатов, у которых оказывается наибольшей дробная часть (остаток) числа, полученного в результате деления в соответствии с абзацем вторым настоящей части. При равенстве дробных частей преимущество отдается тому списку кандидатов, за который подано больше голосов избирателей. При равенстве чисел голосов избирателей преимущество отдается списку кандидатов, представленному на регистрацию раньше.

4. При распределении мандатов, полученных политической партией, первоначально распределению подлежат не менее 30 процентов от общего числа мандатов, полученных политической партией, между кандидатами женского пола, получившими наибольшее количество голосов избирателей. В случае если кандидаты женского пола из списка кандидатов политической партии не получили голоса избирателей, оставшиеся мандаты по женской квоте распределяются в очередности, соответствующей порядку размещения кандидатов женского пола в списке политической партии, установленному при регистрации списка в Центральной избирательной комиссии.

Затем 70 процентов от общего числа мандатов распределяются между кандидатами, за порядковый номер которых отдано наибольшее количество голосов избирателей по отношению к другим кандидатам. При этом позиции кандидатов в списках кандидатов политической партии перемещаются в нисходящей последовательности в зависимости от количества набранных каждым кандидатом голосов избирателей.

В случае равенства набранных голосов избирателей между кандидатами из списка кандидатов одной политической партии последовательность позиций кандидатов в списке кандидатов определяется в соответствии с порядком размещения кандидатов в этом списке, установленным при регистрации списка в Центральной избирательной комиссии.

Если после распределения мандатов между кандидатами по количеству набранных голосов избирателей остаются незанятые мандаты, их распределение производится между кандидатами из списка кандидатов политических партий в соответствии с порядком размещения

кандидатов в этом списке, установленным при регистрации списка в Центральной избирательной комиссии. При этом очередность кандидатов в списке кандидатов политической партии определяется в зависимости от количества набранных кандидатами голосов избирателей, а дальнейшая очередность оставшихся кандидатов определяется в соответствии с порядком размещения кандидатов в списке, установленным при регистрации списка в Центральной избирательной комиссии.

5. По результатам выборов политической партии может быть предоставлено не более 50 процентов от общего количества депутатских мандатов в Жогорку Кенеше по пропорциональной системе.

5-1. Избранным депутатом Жогорку Кенеша по одномандатному избирательному округу признается кандидат, получивший наибольшее число голосов избирателей, принявших участие в голосовании по данному одномандатному избирательному округу.

При равном числе полученных кандидатами голосов избранным по одномандатному избирательному округу считается кандидат, предоставивший раньше по дате и времени полный пакет документов для регистрации.

6. Центральная избирательная комиссия составляет протокол о распределении депутатских мандатов по избирательному округу между политическими партиями в соответствии с условиями, установленными настоящей статьей. Дополнительно в протокол вносятся:

1) наименования политических партий, допущенных к распределению депутатских мандатов;

2) фамилия, имя и отчество избранных депутатов из каждого списка кандидатов.

7. Центральная избирательная комиссия признает, что все депутатские мандаты по избирательному округу остались нераспределенными, если все политические партии исключены из распределения депутатских мандатов в соответствии с частью 2 настоящей статьи. В этом случае Центральная избирательная комиссия назначает по избирательному округу повторные выборы.

8. Официальное опубликование в средствах массовой информации результатов выборов депутатов Жогорку Кенеша осуществляется Центральной избирательной комиссией в 2-недельный срок со дня определения результатов выборов.

(В редакции конституционных Законов КР от 5 июня 2017 года № 96, 30 июня 2020 года № 68, 11 ноября 2020 года № 2, 26 августа 2021 года № 103)

Статья 65. Регистрация депутатов Жогорку Кенеша, замещение вакантного мандата депутата

1. Центральная избирательная комиссия после подписания протокола о результатах выборов извещает об этом политические партии, допущенные к распределению депутатских мандатов, и избранного кандидата в депутаты. Кандидат, избранный в депутаты, обязан в 3-дневный срок представить Центральной избирательной комиссии копию заявления о сложении с себя полномочий, не совместимых со статусом депутата Жогорку Кенеша.

В случае если кандидат, избранный в депутаты, не выполнит в 3-дневный срок требование о сложении с себя полномочий, не совместимых со статусом депутата Жогорку Кенеша, его депутатский мандат передается следующему по очереди кандидату в порядке, определяемом частью 4 статьи 64 настоящего конституционного Закона.

Кандидат, состоявший в зарегистрированном Центральной избирательной комиссией списке кандидатов политической партии, после голосования до распределения депутатских мандатов вправе обратиться с письменным заявлением в Центральную избирательную комиссию о выходе из списка кандидатов. Письменное заявление о выходе из списка кандидатов должно быть составлено кандидатом по форме, утвержденной Центральной избирательной комиссией, нотариально заверено и подано кандидатом лично. Центральная избирательная комиссия принимает решение об исключении его из списка кандидатов. Заявление о выходе из списка кандидатов может быть отозвано до принятия Центральной избирательной комиссией решения об исключении его из списка кандидатов.

В этом случае место выбывшего кандидата занимает по списку кандидат с учетом требований части 3 статьи 60 настоящего конституционного Закона.

2. Центральная избирательная комиссия после определения результатов выборов и получения от кандидатов, избранных депутатами, заявлений о сложении полномочий, не совместимых со статусом депутата Жогорку Кенеша, в 3-дневный срок регистрирует избранных депутатов и вручает им удостоверение и нагрудный знак установленного образца.

3. В случае досрочного выбытия депутата, избранного в результате распределения депутатских мандатов между политическими партиями по спискам кандидатов, его мандат по решению Центральной избирательной комиссии передается следующему по очереди кандидату, в порядке, определяемом частью 4 статьи 64 настоящего

конституционного Закона, с учетом требований части 4-1 настоящей статьи.

4. Под досрочным прекращением полномочий депутата в смысле настоящей статьи понимается:

1) подача им письменного заявления о сложении полномочий или выходе из фракции;

2) признание его судом недееспособным;

3) смерть депутата;

4) вступление в законную силу решения суда об объявлении его безвестно отсутствующим или умершим;

5) вступление в силу обвинительного приговора суда в отношении него;

6) переход на работу или неоставление им работы, не совместимой с выполнением депутатских полномочий;

7) выезд на постоянное жительство за пределы Кыргызской Республики;

8) выход из гражданства, выявление факта наличия иного гражданства либо приобретение иного гражданства;

9) отсутствие на заседаниях Жогорку Кенеша без уважительных причин 10 и более рабочих дней в течение одной сессии;

10) признание выборов недействительными;

11) отзыв депутатского мандата.

4-1. В случае досрочного прекращения полномочий депутата, избранного по единому избирательному округу, его мандат передается следующему по очереди кандидату:

1) из числа кандидатов женского пола, в случае прекращения полномочий депутата женского пола;

2) из числа кандидатов мужского пола, в случае прекращения полномочий депутата мужского пола.

В случае отсутствия в списке кандидатов указанных лиц соответствующего пола мандат депутата передается следующему по очереди кандидату из того же списка.

5. В случае если в списке политической партии кандидатов не осталось, мандат остается вакантным до следующих выборов в Жогорку Кенеш.

6. Выборы депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам вместо выбывших в соответствующих избирательных округах назначаются Президентом Кыргызской Республики и проводятся Центральной избирательной комиссией в течение двух месяцев после появления вакантного депутатского мандата в порядке и сроки, установленные настоящим конституционным Законом. В случае выбытия депутатов Жогорку Кенеша по одномандатным избирательным округам за год либо менее года до истечения срока избрания Жогорку Кенеша выборы депутатов вместо выбывших не проводятся.

(В редакции конституционных Законов КР от 23 апреля 2015 года № 88, 5 июня 2017 года № 96, 8 августа 2019 года № 116, 26 августа 2021 года № 103)

Глава 12
Заключительные положения

Статья 66. Переходные положения

(Утратила силу в соответствии с конституционным Законом КР от 5 июня 2017 года № 96)

Статья 67. Вступление в силу настоящего конституционного Закона

1. Настоящий конституционный Закон вступает в силу со дня официального опубликования.

2. Со дня вступления в силу настоящего конституционного Закона признать утратившими силу:

Кодекс о выборах в Кыргызской Республике (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 1999 г., № 9, ст.436);

Закон Кыргызской Республики «О внесении изменений в Кодекс о выборах в Кыргызской Республике» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2007 г., № 10, ст.775);

Закон Кыргызской Республики «О новой редакции Кодекса Кыргызской Республики о выборах в Кыргызской Республике» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2007 г., № 10, ст.777);

Закон Кыргызской Республики «О внесении дополнений в Кодекс Кыргызской Республики о выборах в Кыргызской Республике» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2009 г., № 1, ст.3);

статью 1 Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики (Кодекс Кыргызской Республики о выборах в Кыргызской Республике, Кодекс Кыргызской Республики об административной ответственности)» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2009 г., № 1, ст.20);

статью 1 Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнения в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2009 г., № 7, ст.735);

статью 8 Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2009 г., № 9, ст.871).

Президент
Кыргызской Республики Р.Отунбаева

Принят Жогорку Кенешем
Кыргызской Республики 30 июня 2011 года

Формат 450х620 1/8. Көлөмү 18,5 б.т.
Басууга кол коюлду 14.09.2021
Тираж 5000 нуска

«Triada Print» басмаканасында басылды
Кыргыз Республикасы, Бишкек ш., Гоголь көч, 28 А.

Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум өткөрүү боюнча
борбордук комиссиясынын табыштамасы боюнча

Формат 450х620 1/8. Объем 18,5 п.л.
Подписано к печати 14.09.2021
Тираж 5000 экз.

Отпечатано в типографии ОсОО «Triada Print»,
Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Гоголя, 28 А.

по заказу Центральной комиссии по выборам и
проведению референдумов Кыргызской Республики